

Adım Adım Türkçe

DERS KİTABI

5

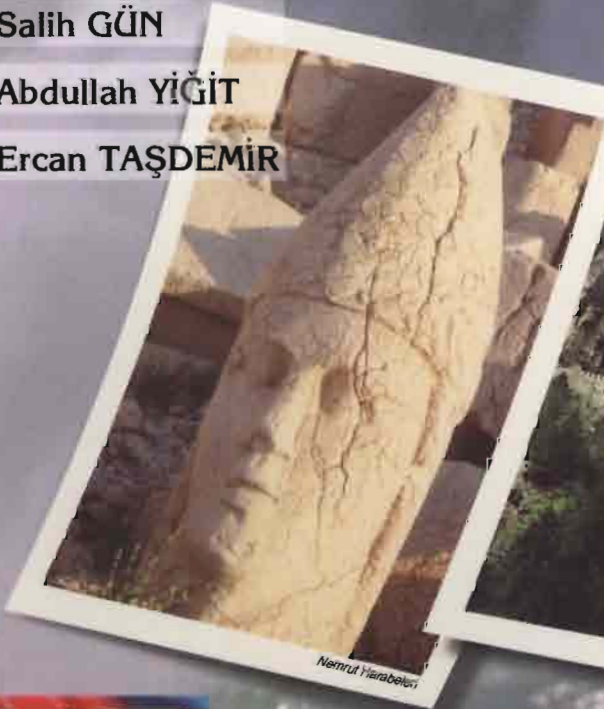
Tuncay ÖZTÜRK

Sezgin AKÇAY

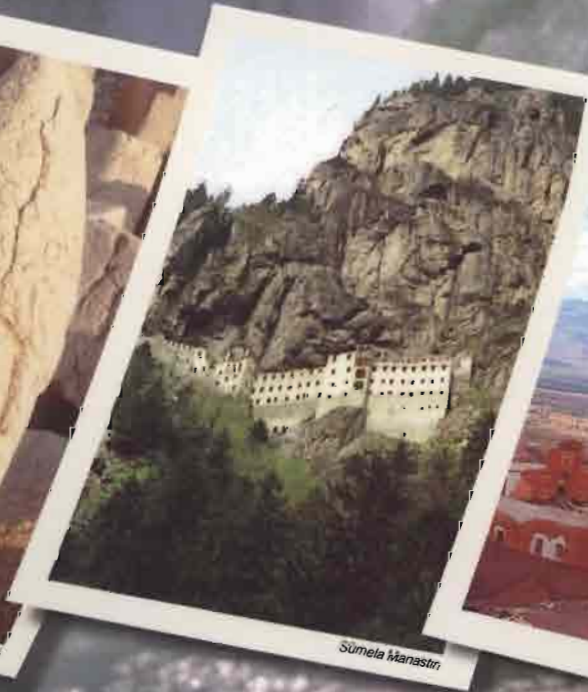
Salih GÜN

Abdullah YİĞİT

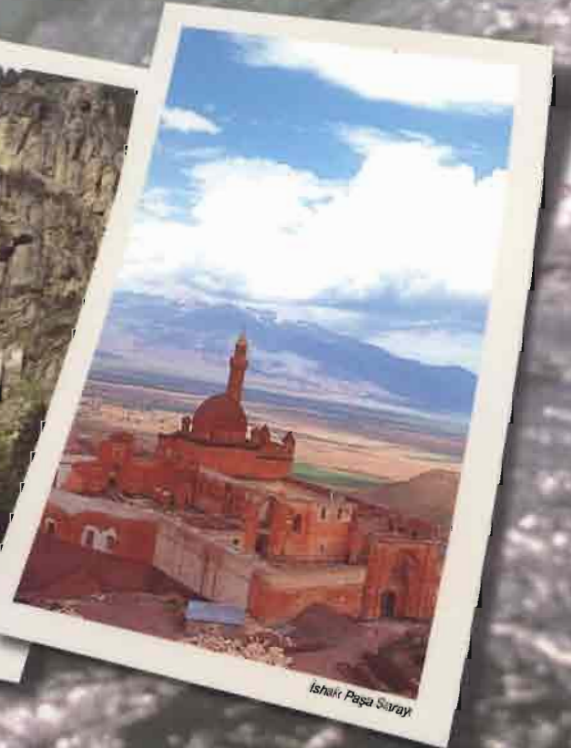
Ercan TAŞDEMİR

Nemrut Yarıbeli

Sümela Manastırı

Ishak Paşa Sarayı

ÖN SÖZ

Dünyanın geniş bir bölgesinde konuşulan Türkçe, oldukça eski bir kültür zeminine sahiptir. Yeni sosyal ve siyasî gelişmelerle birlikte önem kazanan Türk dili çok farklı coğrafyalarda ilgi ile karşılanmakta ve bunun sonucu olarak Türkçe öğrenme talepleri de gittikçe artmaktadır.

Türkçe, artık çağdaş diller arasında yer alan, yurt içinde ve yurt dışında özellikle yabancıların öğrenmeye çalıştıkları dünya dillerinden biri hâline gelmiştir. İşte bu taleplerin karşılanmasına yönelik olarak modern eğitim ve öğretim metotları ışığında, çağdaş bir yaklaşımla dil öğretim kitaplarının hazırlanması bir zaruret hâline gelmiştir.

Bilimsel araştırmalar ışığında hazırlanan Adım Adım Türkçe Öğretim Seti'nde; dil, kültür, konu, şekil ve görüntü bütünlüğüne büyük önem verilmiştir. Geniş araştırma ve tecrübelerle dayanılarak hazırlanan bu eserlerde Türkçenin en etkili metotlarla öğretilmesi hedeflenmiştir.

Türkçe öğrenmeyi zevkli hâle getirmek ve dili kültür unsurlarıyla bir arada öğretmeyi sağlamak Adım Adım Türkçe Öğretim Seti'nin en önemli amaçlarındandır.

Bu Set, farklı algılama biçimlerine göre görsel, işitsel ve kinestetik özelliklere sahip öğrenci kitlesinin çeşitliliğine uygun bir yaklaşımla hazırlanmıştır. Böylece farklı kavrama düzeylerinin dil öğrenme becerileri de gözletilmiştir.

Kitaplar, görsel malzeme bakımından da desteklenerek kolay okunabilir bir tarzda düzenlenmiştir. Türk dilinin zenginliğini, anlam ve ifade derinliğini yansıtan örnekler verilmek suretiyle, kitaplardaki kültürel unsurlar da okuyucunun dikkatine sunulmuştur.

Kitapların Türkçe öğrenmek isteyen herkese faydalı olacağına inanıyorum.

Doç. Dr. Ali Fuat BİLKAN

İÇİNDEKİLER

OKUMA - ANLAMA

DİNLEME

KONUŞMA

1	BAŞARI	SAYFA 6 - 12
2	NÜFUS VE AÇLIK	SAYFA 12 - 18
3	BOŞ İNANIŞLAR	SAYFA 18 - 24
4	HAYVANLAR	SAYFA 24 - 30
5	ÇERNOBİL	SAYFA 30 - 36
6	BEDEN DİLİ	SAYFA 36 - 42
7	GENÇLİK	SAYFA 42 - 48
8	OLİMPİYATLAR	SAYFA 48 - 54
9	KENTLER	SAYFA 54 - 60
10	EKOLOJİ	SAYFA 60 - 66
11	EĞİTİM	SAYFA 66 - 72
12	GIYSİLER	SAYFA 72 - 78
13	LEZZETLER	SAYFA 78 - 84
14	RÜYALAR	SAYFA 84 - 90
15	MÜZİK	SAYFA 90 - 96
16	SALGIN HASTALIKLAR	SAYFA 96 - 102
17	REKLÂMLAR	SAYFA 102 - 108
18	FOBİLER	SAYFA 108 - 114
19	MESLEKLER	SAYFA 114 - 120
20	ÜNİVERSİTELER	SAYFA 120 - 126

Başarı nedir?	SAYFA 6
Nüfus Artışı ve Açlık	SAYFA 12
Batıl İnançlar	SAYFA 18
Hayvanlardan Neler Öğrenebiliriz?	SAYFA 24
Nükleer Kâbus, Çernobil	SAYFA 30
Beden Dili Nedir?	SAYFA 36
Gençlik	SAYFA 42
Olimpiyat Oyunları	SAYFA 48
Geleceğin Kentleri	SAYFA 54
Çevre Kirlenmesi	SAYFA 60
Yeniden Öğrenci Olsaydım	SAYFA 66
Akıllı Giysiler	SAYFA 72
Dünya Mutfağından	SAYFA 78
Rüyaların Dili	SAYFA 84
Notaların Dili	SAYFA 90
Medeniyeti Yükselten Veba Salgını	SAYFA 96
Reklâmın İtirafı	SAYFA 102
Korku ile Yaşıyoruz	SAYFA 108
Meslek Seçimi Nasıl Yapılmalı?	SAYFA 114
Üniversiteler	SAYFA 120

Hiç Hayallerinizden Sıyrı Aldınız mı?	SAYFA 9
Sade Hayat	SAYFA 14
Her İşte Bir Hayır Vardır	SAYFA 20
Hayvanlardan Selâmlaşma Örnekleri	SAYFA 26
Çernobil Kapandı	SAYFA 32
Beden Dili	SAYFA 38
Suçta Yönelen Gençler	SAYFA 44
Efsane Sporcular	SAYFA 50
Geleceğin Kentlerinde Neler Olacak?	SAYFA 56
Çevre ve İnsan	SAYFA 62
Öğrenme Yılları	SAYFA 68
Gelecekte Neler Gıyeceğiz?	SAYFA 74
Şişmanlık	SAYFA 80
Rüyanın Önlediği Felâket	SAYFA 86
Yüksek Yüksek Tepelere Ev Kurmasınlar	SAYFA 92
Pusudaki Tehlike	SAYFA 98
Reklâmın Güzel Yüzü	SAYFA 104
Fobiler	SAYFA 110
Posta Memuru	SAYFA 116
YÖS Sınavı	SAYFA 122

Başarı hakkında konuşma aktiviteleri	SAYFA 9
Nüfus plânlaması hakkında konuşma aktiviteleri	SAYFA 15
Batıl inançlarla ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 21
Hayvanlarla ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 27
Çernobil'le ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 33
Beden dili ile ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 38
Gençlik sorunları ile ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 45
Olimpiyatlarla ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 51
Gelecekteki kentler hakkında konuşma aktiviteleri	SAYFA 57
Çevre kirlenmesi ile ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 63
Eğitimle ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 68
Giysilerle ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 74
Yemeklerle ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 81
Rüyalarla ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 87
Müzikle ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 93
Salgın hastalıklarla ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 99
Reklâmlarla ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 105
Fobilerle ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 111
Mesleklerle ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 116
Üniversitelerle ilgili konuşma aktiviteleri	SAYFA 124

YAZMA

Başarı ile ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 9
Nüfus artışı ve açlık konusu ile ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 15
Batıl inançlarla ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 21
Hayvanlarla ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 27
Çernobil ile ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 33
Beden dili ile ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 39
Gençlikle ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 45
Olimpiyatlarla ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 50
Kentlerle ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 57
Çevre kirlenmesi ile ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 63
Eğitimle ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 69
Giysilerle ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 75
Yemeklerle ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 81
Rüyalarla ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 86
Müzikle ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 93
Salgın hastalıklarla ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 99
Reklamlarla ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 105
Fobilerle ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 111
Mesleklerle ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 117
Üniversitelerle ilgili yazma aktiviteleri	SAYFA 124

DİL BİLGİSİ

Cümlelerin Öğeleri	SAYFA 10
Anlamlarına Göre Cümleler	SAYFA 16
Yüklemine Göre Cümleler Öznelerin Dizilişine Göre Cümleler	SAYFA 22
Yapılarına Göre Cümleler	SAYFA 27
Birleşik Cümle	SAYFA 34
Yapılarına Göre Cümleler	SAYFA 40
Eksiltili Cümle Ara söz	SAYFA 46
Fiillerde Çatı	SAYFA 51
Yapı bakımından Fiiller	SAYFA 57
Fiilimsiler	SAYFA 64
Edatlar Bağlaçlar	SAYFA 70
Yapım Ekleri	SAYFA 75
Çekim Ekleri	SAYFA 82
Yapılarına Göre İsimler	SAYFA 88
Anlatım Bozuklukları 1	SAYFA 94
Anlatım Bozuklukları 2	SAYFA 100
Paragraf	SAYFA 106
Anlatım Biçimleri	SAYFA 112
İkilemeler, Terimler, Yansımalar	SAYFA 118
Atasözleri Deyimler	SAYFA 124

SERBEST OKUMA

Bir Kartal Masalı	SAYFA 11
İsraf Açlık ve Ölüm	SAYFA 17
İlkel Topluluklarda Yabancılarla İlgili Gariplikler	SAYFA 23
Sağlık Memurları	SAYFA 28
Nükleer Gerilim	SAYFA 35
Beden Dili Hakkında Bilmemiz Gerekenler	SAYFA 41
Gence Öğütler	SAYFA 47
Kar Güreşi	SAYFA 53
Teknolojinin Karşı Konulmaz Çekiciliği	SAYFA 59
Dünyamızı Sevelim	SAYFA 65
Öğrenmede Başarılı Olmanın Yolları	SAYFA 71
Kravatın Hikâyesi	SAYFA 77
Türk Mutfağı	SAYFA 83
Uyku	SAYFA 89
Müziğin Gücü	SAYFA 95
1 Aralık Dünya Aids Günü	SAYFA 101
Tüketim Çılgınlığına Karşı Yeni Bir Çözüm SAG	SAYFA 107
Ahmet'in Dramı	SAYFA 113
Bilgisayar Programcısı	SAYFA 119
Yüksek Öğretim ve Meslek Seçimi	SAYFA 125

HATIRLATMA

Sessiz Yumuşaması Düzeltilme İşareti	SAYFA 10
Ulama, -ki Aitlik Eki Köşeli Ayraç	SAYFA 15
Nokta İşareti	SAYFA 21
Virgül	SAYFA 28
Soru Eki	SAYFA 33
Noktalı Virgül	SAYFA 40
İki Nokta	SAYFA 44
Üç Nokta	SAYFA 52
-	
ile Sözü'nün Yazımı	SAYFA 63
Den den İşareti Ünlü Daralması	SAYFA 69
Büyük Harflerin Kullanıldığı Yerler	SAYFA 75
Uzun Çizgi Kısa Çizgi	SAYFA 81
-imek Ek Fiilinin Yazımı Eğik Çizgi	SAYFA 87
Tarihlerin Yazımı	SAYFA 93
Sayıların Yazımı Hece Düşmesi	SAYFA 99
Soru İşareti Tırnak İşareti	SAYFA 105
Ayraç İşareti Tek Tırnak İşareti	SAYFA 111
Kısaltmalar Ünlem İşareti	SAYFA 117
Kesme İşareti	SAYFA 123

1

KONU

BAŞARI

DERSE HAZIRLIK

1. Sizce başarı nedir?
2. Başarılı olmanın en önemli şartı nedir?

3. Başarıyı engelleyen unsurlar nelerdir?
4. Çevrenizde başarılı olmuş insanlara baktığınızda onların hangi özellikleri daha çok dikkatinizi çekiyor?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

BAŞARI NEDİR?

A

Başarı iyi bir üniversiteyi kazanmak mı? Zengin olmak mı? Bir öğrenci için her dönem takdir belgesi almak mı? Ya da iyi bir meslek sahibi olmak mı?

Büyük iş adamı Sakıp Sabancı, bir iş adamı gözüyle başarıyı tanımlamaya çalıştığı, başarı arayanlara ışık tutmak istediği "Başarı Şimdi Aslanın Ağzında" adlı kitabında "başarı" kelimesine şöyle bir tanım getirmektedir: "Ben bir iş adamıyım. Benim için başarı, işimdir. Ressam için başarı, tablosunun ünlü bir müze tarafından satın alınması, müzisyen için başarı, eserinin ünlü orkestralarca çalınması, bilim adamı için başarı Nobel Ödülü'nü almasıdır."

Kişiden kişiye, toplumdan topluma farklılık gösteren "başarı"yı şöyle özetleyebiliriz; "İnsanın yapmak istediği güzel bir şeyi yapabilmesi, ulaşmak istediği güzel bir şeye başkalarına da yararlı olacak şekilde ulaşması ve sonunda pişman olmamasıdır."

B

Yüzün üzerinde başarılı olmuş insanın hayatı incelendiğinde, değişik sahalarda "başarılı" olmuş bu kişilerin on beş ortak özelliği olduğu tespit edilmiştir. Bu araştırmaya göre başarıya ulaşmanın bedeli olan bu prensipler şu şekilde sıralanmıştır:

1. Belirlenmiş bir hedefin olması
2. Kendine güvenip başarabileceğine inanma
3. Her şeyden tasarruf etme alışkanlığı
4. Hoşgörü gösterebilme ve yönlendirme
5. Hayal gücü ile yeni şeyler üretebilme
6. Coşku ve gayeye dört elle sarılabilmek
7. Mantığını yerinde kullanabilme
8. Kendinden beklenenden daha fazlasını verme alışkanlığı
9. Cana yakın kişilik
10. Çabuk ve mantıklı karar verebilme
11. Konsantrasyon kabiliyeti
12. Başkalarıyla uyum ve iş birliği
13. Hatalardan ders alma, kıssadan hisse çıkartabilme
14. Hoşgörü
15. Kendine yapılmasını istemediği bir şeyi başkalarına yapmama

Başarı için
15
Altın Kural

C

Kişinin hayatta ve mesleğinde başarılı olmasında zekânın büyük rolü vardır. Zekâ kadar, kişilik özellikleri, motivasyon, tecrübe, sosyal ve ekonomik çevrenin kendisi üzerinde oluşturduğu olumlu-olumsuz etkiler de büyük önem taşır.

Sosyal hayatta başarılı ve girişimci insanların çoğu analiz edildiğinde, çok üstün zekâlı olmadıkları görülmüştür. Fakat bu kişilerin sosyal zekâsı çok iyi olduğundan, insanlarla iletişimi çok iyi bildiklerinden ve bunu çok iyi kullanabildiklerinden, başarılı olmuşlardır. Meselâ; ekonomi profesörlerinin çoğu ticarî hayatta başarılı değildiler. Sembolik matematiği çok kötü olan biri de günlük alışverişte fiyat analizleri konusunda oldukça başarılı olabilir. Bundan anlaşılıyor ki, zekâ, çalışkanlık ve başarı birbirleriyle bağlantılı, ama aynı değildir.

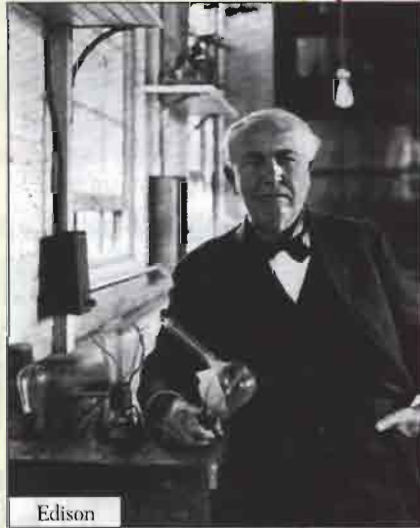
D

İnsan zekâsı ne kadar ileri olursa olsun, insanı başarıya götürecektir en önemli şey çalışmaktır. Bunun en çarpıcı örneğini insanlığa büyük faydaları dokunmuş Edison'un hayatında görmemiz mümkündür.

Thomas Edison, 84 yaşında hayata gözlerini yumduğunda patentleri alınmış 1093 buluşun sahibiydi. Bu sebeple kendisine "Menlo Parkı'nın Sihirbazı" diyorlardı. Bu yakıştırmaya zaman zaman kızan bazen de gülüp geçen Edison, kendisinde sihirli bir güç arayanlara başarının formülü olarak "Yüzde bir kabiliyet, yüzde doksan dokuz ter" cevabını veriyordu.

Türkiye Cumhuriyetinin kurucusu M. Kemal Atatürk, zekâsıyla çok övünen birisine tarihe geçecek şu öğüdü vermiştir:

"Şunu söyleyeyim ki; çok zekâsın! Malum. Fakat zekânı unut, daima çalışkan ol!"

Edison

E

Belirlenen hedef ışığında başarıyı yakalamanın ilk ve temel şartı kendine güvendir. Dünyayı zapt edenler ve büyük işlere girişenler, kendine güven silâhıyla silâhlananlardır. Çünkü onlar fırtınalı günlerde bile öz güvenleri sayesinde asla sarsılmayacak bir kale gibidirler. Bütün engellere ve engellemelere büyük bir fedakârlıkla ve güçle karşı koyarlar.

"Köleliği kaldıran başkan" olarak bilinen ABD cumhurbaşkanlarından Abraham Lincoln'un hayatı başarısızlıklarla dolu olduğu halde öz güveni sayesinde hiç yıkılmamış ve bütün bu başarısızlıkları yenmeyi başarmıştır. İlk politik mücadelesinde yenilmiş, ekonomik alanlarda çalışmış ama başaramamış. Sevdiği kız ölmüş. Evlendiği kadın ona hep üzüntü vermiş. Devlet memurluğunu kazanamamış. Senato üyesi olamamış, ama tahammülü, sabrı ve öz güveniyle bir gün ABD'nin cumhurbaşkanı olmuştur.

F

Başarının en büyük düşmanı şüphesiz tembelliktir. Tembellik hür olanı esir yapar. İnsanı çalışmaktan daha çabuk eskitir. Tembellik bir saat daha fazla uykuyu büyük başarıya tercih ettirir. İnsanı oyunla, televizyonla oyalayıp ona en büyük kazanç fırsatlarını kaçırtır.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Hayat bazen tatlı bir düş, bazen ise tam anlamıyla bir kâbustur...

(2) Başarıya giden yol başarısızlıktan geçer. (3) Geçmişteki başarısızlıklarını başarıya dönüştürebilmiş insanların tümü, "Başarı tatlıdır, ama çoğunlukla ter akıtır." sözünü doğrularcasına, başarısızlıklara yenilmeyip umut ve dirençle ilerlemiş ve sonunda başarı yoluna sapmayı başarmışlardır.

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Çalışmakla bir yere varılmaz, önemli olan zekâdır.
2. Başarının en büyük düşmanı öz güvendir.
3. Sabancı'ya göre bir bilim adamının başarısı Nobel Ödülü almasıdır.
4. Sosyal hayatta başarılı olan insanların zekâları düşüktür.
5. Kendine güven, başarının temel şartlarından biridir.

2. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Sadece zeki olmakla başarı yakalanabilir mi? Niçin?

2. Başarının en büyük engeli nedir?

3. İnsanın başarılı olmasında zekâ kadar önemli rol oynayan faktörler nelerdir?

4. Başarı nedir?

5. Büyük mucit T. Edison başarılarını neye borçludur?

3. Yukarıdaki parçada aşağıdaki konulardan hangisi yoktur?

- A. Çalışma
- B. Ümit
- C. Mutluluk
- D. Öz güven
- E. Başarı

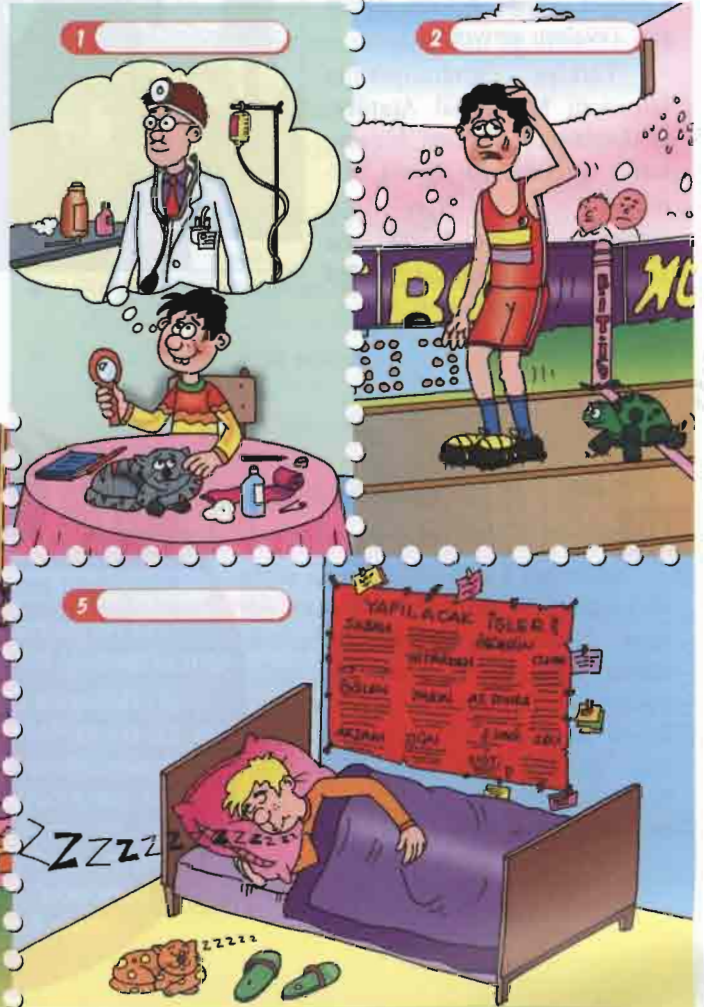
KELİMELER

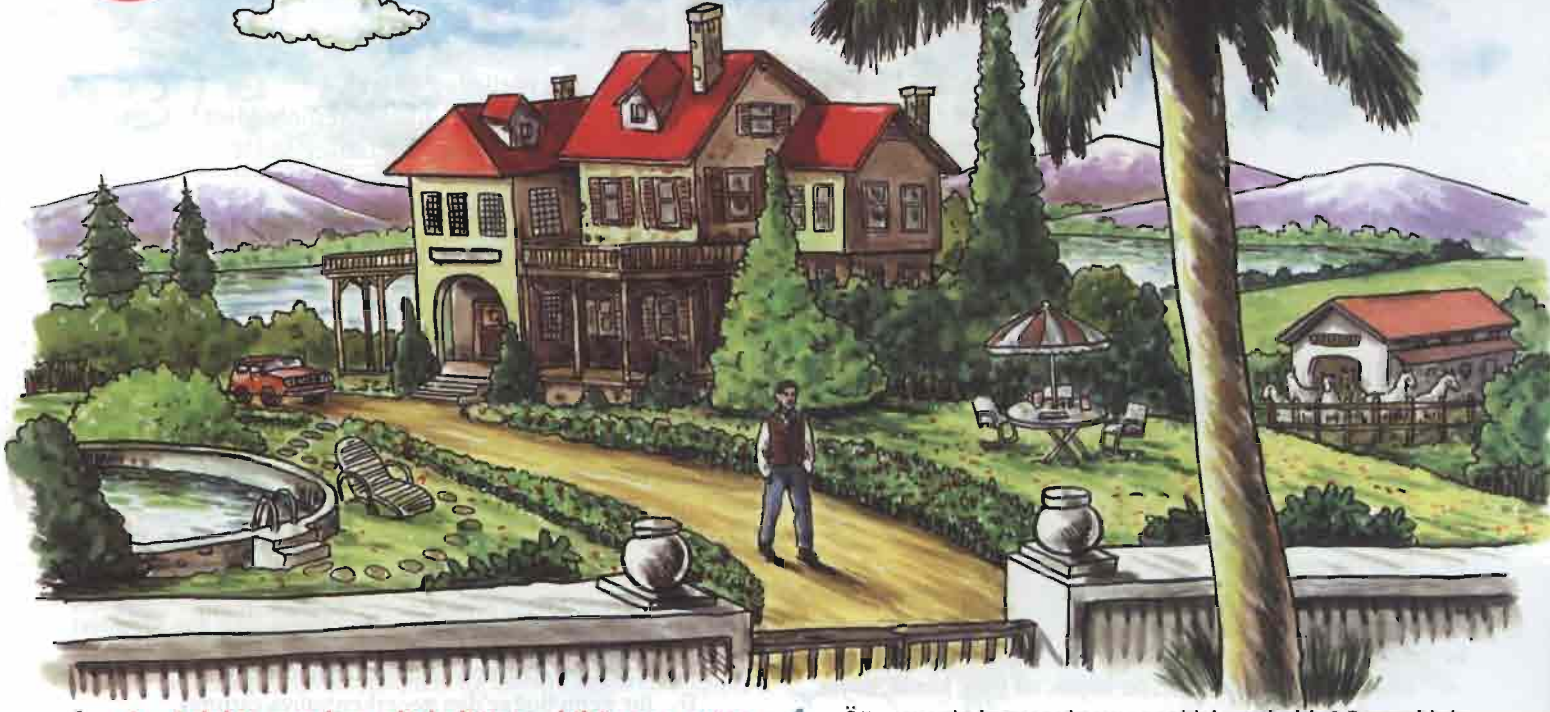
1. Aşağıdaki kelimelerin sözlük anlamlarını yazınız.

1. tutku	:	
2. öz güven	:	
3. tahammül	:	
4. çabalamak	:	
5. kabiliyet	:	
6. gaye	:	

2. Aşağıdaki boşluklara verilen sıfatlardan uygun olanlarını yazınız.

hedef sahibi / hayal gücü geniş / tembel / karamsar / çalışkan

1. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz hikâyeye göre cevaplayınız.

1. Çocuğun ortaöğrenimi neden kesintilere uğramış?
.....
2. Öğretmenin yazmasını istediği kompozisyonun konusu neydi?
.....
3. Çocuk, kompozisyon kâğıdına neyi çizdi?
.....

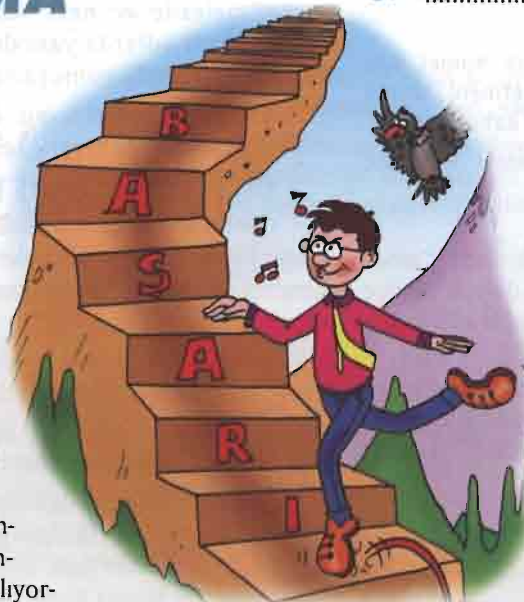
4. Öğretmenin kompozisyona tepkisi nasıl oldu? Bu tepkinin sebebi neydi?
.....

5. Çocuk, öğretmenin bu tepkisine nasıl bir cevap verdi?
.....
2. Bu parçadan çıkarılacak mesaj aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Yapılacak işler çoktur. Bütün bunlara el atılmalıdır.
- B. İnsan hiçbir zaman ümitsizliğe düşmemeli ve hayallerinden vazgeçmemelidir.
- C. Çıkmayan candan ümit kesilmez.
- D.

KONUŞMA

1. Başarılı olmada çalışmanın mı, yoksa şansın mı rolü daha fazladır?
2. "Gerçek başarı, başarısızlık korkusunu yenebilmektir." sözünden ne anlıyorsunuz?
3. Mutlulukla başarı arasında ne tür bir ilişki vardır? Başarısız insanlar mutlu olabilirler mi veya mutlu insanlar başarılı olan insanlar mıdır?
4. "Hiç kimse başarı merdivenlerine elleri cebinde tırmanmamıştır." sözünden ne anlıyorsunuz?

YAZMA

Gazeteciyle iş adamı arasında şöyle bir görüşme geçti:

- Başarınızın sırrı nedir?
- İki kelimedir.
- Nedir o iki kelime?
- Doğru kararlar.
- Doğru kararları nasıl veriyorsunuz?
- Tek kelime.
- Peki efendim, nedir o tek kelime?
- Tecrübe.
- Tecrübeyi nasıl elde ediyorsunuz?
- İki kelime.
- Onlar nedir?
- Yanlış kararlar...

Yukarıdaki diyalogdan nasıl bir ders alınabilir? Düşüncelerinizi ifade eden, bir kompozisyon yazınız.

DİL BİLGİSİ

CÜMLENİN ÖGELERİ

1. Cümlenin temel ögeleri yüklem ve öznedir. Edilgen çatılı cümlelerde özne bulunmadığı için nesne, özne olarak kabul edilir ve bu tip öznelere "sözde özne" denir.

Örnek:

☞ "Yemekler yapıldı." örneğinde "yemek" kelimesi nesne (eylemden etkilenen varlık) olduğu halde sözde özne olmuştur.

☞ Sözde özne dışında gerçek ve gizli olmak üzere iki özne çeşidi daha vardır. Gizli özne, yüklem sonundaki şahıs ekinden bulunur.

2. Yüklem bulunduktan sonra yüklem "ne" veya "kim" soruları sorularak özne bulunur. Daha sonra cümlede yardımcı ögelerden nesne, dolaylı tümleç ve zarf tümleci bulunur.

3. Ögeleri bulurken fiile;

☞ özne ve belirtisiz nesne için "ne, kim",

☞ belirtili nesne için "neyi, kimi",

☞ dolaylı tümleç için "nerede, nerede, nereden; kime, kimde, kimden; neye, neyde, neyden ...",

☞ zarf tümleci için ise "nasıl, niçin, neden, ne zaman, ne kadar, neyle, ne şekilde, ne biçim, ne gibi, kimle, neyle ..." soruları sorulur.

☞ Özne, eylemi yapanı; nesne, eylemden etkileneni; dolaylı tümleç, olayın geçtiği yeri ve zarf tümleci de eylemin hangi şartlarda, nasıl, ne zaman meydana geldiğini bildirir.

4. Yüklem çok sayıda kelimedenden meydana gelebilir.

Örnek:

☞ "Ali sınıfın en arka sırasında oturan neşeli bir öğrencidir." cümlesinin yüklemi "sınıfın en arka sırasında oturan neşeli bir öğrencidir." kelime grubudur.

5. Cümleden çıkarıldığı zaman anlamda bir bozukluk meydana getirmeyen kelime veya kelime gruplarına ara söz / ara cümle denir. Cümlenin ögeleri bulunurken bu tip kelime ve kelime grupları cümle dışı unsur sayılır.

Örnek:

☞ "Kitap okuyanlardan biri, Türkçe öğretmeni Ahmet Bey, yerinden kalktı." cümlesinde "Türkçe öğretmeni Ahmet Bey" ara sözdür ve cümle dışı unsur olarak kabul edilir.

6. Bir başka cümle dışı unsur da iki cümleyi birbirine bağlayan bağlaçlardır.

Örnek:

☞ "Çok anlattım, ama anlamadılar." cümlesinde "ama" bağlacı cümle dışı unsurdur. Nesne, özne, dolaylı tümleç ve zarf tümleçlerini birbirine bağlayan bağlaçlar cümle dışı unsur değildir.

7. Devrik cümleler, kurallı cümle hâline getirildikten sonra ögeleri daha kolay bulunur. Soru cümlelerinin ögeleri, cevap cümlesine çevrildikten sonra daha sağlıklı bulunur.

- A. Özne/dolaylı tümleç/yüklem
B. Zarf tümleci/dolaylı tümleç/nesne/yüklem
C. Özne/belirtili nesne/edat tümleci/yüklem
D. Özne/dolaylı tümleç/nesne/yüklem
E. Nesne/dolaylı tümleç/zarf tümleci/yüklem

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ögelere ayırmada yanlışlık yapılmıştır?

- A. Usta mimar/tüm hünerini/bu kubbede/ortaya koymuş.
B. Çocukluk arkadaşlarım/bir bir/gözümün önüne geldi.
C. Dün/Sibel'e/bunları/Selami'ye göndermesini/söyledim.
D. Gece/bülbül/ağaran vakte kadar/ağarmış.
E. Yaz tatilini/bu dağ evinde/geçireceklerdi.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ögelere ayırmada yanlışlık yapılmıştır?

- A. Öğrenciler/bu problemi/çözmekte/zorlanırlar.
B. Bu fidanları/ona/diktirdim.
C. O/evden çıkarken/az daha/düşüyormuş.
D. Bir gemi/Boğaz'dan geçerken/yalıya/çarpmış.
E. Sınıf/akşamleyin/temizlenmiş.

HATIRLATMA

SESSİZ YUMUŞAMASI

"p, ç, t, k" sert sessiz harflerinden biriyle biten bir kelimeye sesli ile başlayan bir ek geldiğinde "p, ç, t, k" harfleri "b, c, d, g, ğ"ye dönüşür.

Örnek: kitabı, ağaçta, yurda, çocuğu

Özel adlarda, tek heceli kelimelerde, çift heceli bazı kelimelerde ve bazı yabancı kelimelerde yumuşama olmaz. Özel adlarda yazı dilinde yumuşama olmamasına karşın telâffuzda yumuşama olur.

Örnek: Ahmet'e, topu, kaça, saçı, kökü, yakıtı, taşıta, edebiyatı, teleskopu

DÜZELTME İŞARETİ

Özellikle Arapça ve Fransızca kökenli kelimelerde "g, l, k" sessiz harflerinden sonra gelen "a, ü" seslerinin üzerine konur. Kendinden önceki harfin bazen ince, bazen de uzun okunmasını sağlar.

Örnek: dükkân, kâğıt, kâbus, tezgâh, hilâl, ilâve, evlât, selâm, üslûp, sükût

☞ Eklendiği kelimeye "ile ilgili, -e özgü" anlamı kazandıran "i" harfinin üzerine konur.

- millî : Milletle ilgili, millete özgü
siyasî : Siyasetle ilgili siyasal
ilmî : İlimle ilgili, bilimsel
insanî : İnsana özgü, insana yakışan, insanca
iktisadî : Ekonomi ile ilgili, ekonomik.

ALİŞTIRMALAR

1. "Çocuğun çılgılığı odadaki herkesin irkilmesine yol açtı." cümlesindeki ögelerin sıralanışı aşağıdaki-lerden hangisidir?

BİR KARTAL MASALI

Bir zamanlar, büyük bir dağın tepesinde bir kartal yuva yapmış. Bir süre sonra kartalın, dört adet de yumurtası olmuş. Yumurtalar henüz kuluçka dönemindeyken dağda bir deprem olmuş. Kartalın yuvasındaki dört yumurtadan biri, depremin şiddetiyle yuvadan düşüp, dağın tepesinden yuvarlana yuvarlana, vadideki bir çiftliğe ulaşmış. Bu çiftlik, bir tavuk çiftliğiymiş. Çiftlikteki tavuklar, kendi yumurtalarına pek benzemeyen bu değişik ve biraz da büyük yumurtayı sahiplenmek istemiş. Yaşlı bir tavuk, yumurtayı korumasına almış ve bu yumurtadan çıkacak yavruyu öteki yumurtalardan çıkacak yavrulardan ayırmaksızın büyütmeye karar vermiş.

Günü dolup, zamanı geldiğinde yumurtanın içindeki kartal yavrusu kabuğunu kırmış ve dünyaya gelmiş.

Bir tavuk çiftliğinde bulunduğunu ve kendisinin de çevresindeki yüzlerce tavuğun arasında olduğunu görünce, kendini de tavuk sanmış ve çiftlikteki tavuklarla birlikte, o da bir tavuk gibi büyümeye başlamış. Yalnızca o, kendisini tavuk gibi görmekle kalmıyor, çiftlikteki tüm tavuklar da onu bir tavuk olarak görüyor ve ona bir tavukmuş gibi davranıyorlarmış. Zaman zaman, "Ben çevremdeki tavuklara pek benzemiyorum... Acaba ben kimim?" diye geçiriyormuş aklından; ama, bu kuşkusunu bir türlü dile getiremiyor. Ne de olsa o da bir tavukmuş ve tavuk olduğunu da bilmeli, kabul etmeliymiş.

Bir gün çiftlikte öteki tavuklarla birlikte oyun oynarken, yukarıdan birkaç kartalın özgürce uçtuklarını görmüş.

Kendini tutamamış, yüreğinde bir anda oluşuveren coşkuyla haykırmış:

"Aman Allahım, ne kadar güzel uçuyorlar." demiş. "Ben de onlar gibi uçmak istiyorum..."

Tavuklar, onun bu sözlerine hep birlikte gülmüşler ve ona: "Şunu aklından asla çıkarma. Sen bir tavuksun. Tavuklar, kartallar gibi uçamazlar."

Küçük kartal, o günden sonra hemen her gün gökyüzüne bakıyor ve uçan bir kartal arıyormuş... Bir kartal gördüğünde ise çiftlikteki öteki tavukları unutup, gökteki kartal gözden kayboluncaya dek büyük bir hayranlık ve özlemle, onu izliyormuş.

Sonra da tüm hayranlığını ve özlemini, kartal gördüğü zamanlarda, hep aynı sözlerle dile getiriyormuş:

"Ne olur, ben de onlar gibi uçabilsem... Ben de onlar gibi özgürce kanat açabilsem göklerde..."

O böyle konuştuğunda, çevresindeki tavukların her gün birkaç kez yinededikleri sözlerinden öylesine etkilenmiş ki... Sonunda bir kartal gibi göklerde özgürce kanat açmak düşündü ve hayatını bir tavuk gibi sürdürmeyi kabul etmiş. Bir tavuk gibi sürdürdüğü hayatın sonunda da, bir tavuk gibi ölmüş.

Bu küçük masaldan siz de büyük bir ders alabilirsiniz. Düş kurmak ve bu düşlerinizi gerçekleştirmekten çekinmeyiniz, korkmayınız.

Yaşamınızı, düşlerinizin enginliği düzeyinde yaşayınız. Çevrenizdeki tavukların sözlerine aldanmayınız. Başarıyı ancak o zaman yakalayabilirsiniz ve kendinizi gösterebilirsiniz.

2

KONU

NÜFUS ve AÇLIK

DERSE HAZIRLIK

1. Sizce nüfus artışının beraberinde getirdiği problemler nelerdir?
2. Ülkeler ve kıt'alar arasında adaletli bir dağılım olursa, sizce yeryüzünde ne kadar insan yaşayabilir?
3. Günümüzde açlıkla karşı karşıya olan ülkelere ne tür çözümler uygulanmalıdır?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

NÜFUS ARTISI ve

AÇLIK

- 1 İnsanın, neslini sürdürme arzusu insanlığın yaratılışında vardır. Çünkü insanoğlu, sosyal, ekonomik ve hatta politik yapısının devamı için neslini devam ettirmek zorundadır. Eğer bu nüfus çok azalır insan nesli tükenme tehlikesi ile karşı karşıya kalır. Eğer çok yükselirse bazı alanlarda sorunların yaşanmasına neden olur. Peki nüfusun sınırı ne olmalıdır?
- 2 Bu sorunun cevabı aslında kimse tarafından tam olarak bilinmiyor, bu konuda bazı bilim adamlarınca ancak tahmin yürütülebiliyor. Çünkü mavi gezegenimizde yaşayan insan sayısının 6 milyarı aşmış olması, geleceğe dair çeşitli korkular uyandırıyor. Bu artışın 20-30 yıl içinde en yüksek seviyeye ulaşması bekleniyor.
- 3 Yaşanan kaygının anlaşılabilmesi için konuya biraz daha yakından bakmak yeterli olacaktır. 200 yıl önce yaşanan Endüstri Devrimi o zamanlar tasavvur dahi edilemeyecek bir üretim artışına neden oldu. Bu gelişme sadece bir milyar kişinin yaşadığı o zamanın dünyasında inanılmaz bir nüfus patlamasına da yol açtı.
- 4 Endüstri Devriminden sonra üretim ve nüfus, adım adım arttığı için gelecekte yaşanabilecek sorunlar akıllara gelmedi. İmkânlar ölçüsünde hareket eden insanoğlu, kendi çevresini biçimlendirmeye ve türünü sürdürmeye çalışıyordu.
- 5 Ama her ilerlemenin bir faturası vardır. İnsanlık tarihinde çok önemli bir dönüm noktası olan Endüstri Devriminin de... Sanayileşme ile sağlanan ilerleme, toplum ve ekonomi yapısını az da olsa canlandırdı. Bu hareketlilik kesintisiz olarak sürdü. Nüfus arttıkça ortaya çıkan sorunlara yapısal çözümler arandı ve bulundu. Ancak bazı sorunlara çözüm getirmek o kadar kolay olmadı ve olmuyor da.

12

- 6 Bu sorunlar arasında en önemli olanlardan biri, hiç kuşkusuz, dünya nüfusunun yeterli miktarda beslenememe sorunudur. Dünya nüfusunun üçte biri açlık sınırında. Bunun 800 milyonu çocuk. Açlığı; nüfus arttıkça yaygınlaşan, insanlar arasındaki eşitsizlikleri daha da büyüten, yoksulluğun çocuğu diye tanımlarlar. 20. yüzyılın başlarında 1,6 milyar olan dünya nüfusunu beslemek zorunda olan dünya, bugün 6 milyarı aşkın insanı çok daha iyi şartlarda beslemek zorundadır. 2020 yılında dünya nüfusunun 9 milyar, 2050 yılında 10,5 milyar olacağı tahmin edilmektedir. Bugün dünya nüfusunun yüzde 70'i kendi ürettiğini yiyor. Nüfus artışı bu hızda devam ederse, önümüzdeki 30 yıl içinde dünyanın gıda üretiminin iki katına çıkması gerekiyor.
- 7 Konferanslar hep, ilk on yıl içinde açlığın ortadan kaldırılması kararıyla başlanır. Sonra birçok çalışmalar başlar. Ancak yapılan tüm girişimlerin sonunda varılan nokta ortadadır: Teknik girişimlerle problem kökten çözülememiştir. Uzmanlara göre dünyada açlıktan kaynaklanan kitlesel ölümlerin önüne geçebilmek için nüfusun bu hızda artmaması, nüfusun bir anlamda sabitlenmesi gerekir. Bu da ancak küresel çapta önceliklerin belirlenmesi ve insanların nüfus plânlaması noktasında eğitilmesiyle mümkün olacaktır.

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Kitlesele ölümlerin birçoğu açlıktan kaynaklanmaktadır.
2. Endüstrileşme, beraberinde üretim artışını getirmiştir.
3. Dünya nüfusunun üçte biri açlık sınırını aşmıştır.
4. Yüz yıl içinde dünya nüfusu altı kat artmıştır.
5. Açlık, insanlar arası eşitsizliği arttırır.

2. Aşağıdaki paragraf numaralarını konularıyla eşleştiriniz.

1. Paragraf	A. İnsanoğlunun, sanayileşme karşısındaki tavrı
2. Paragraf	B. Sanayileşmenin toplum ve ekonomik hayata etkisi
3. Paragraf	C. Açlığa karşı yapılanlar ve yapılması gerekenler
4. Paragraf	D. Neslin devamı
5. Paragraf	E. Endüstri Devriminin nüfus artışına etkisi
6. Paragraf	F. Dünya nüfusunun sınırı
7. Paragraf	G. Nüfus artışının doğurduğu en önemli sorun

3. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. İnsanoğlunun önündeki en büyük problem nedir?
.....
2. Açlıktan kaynaklanan kitlesel ölümler nasıl önlenabilir?
.....
3. Nüfus artışıyla ilgili ne tür kaygılar vardır?
.....
4. Nüfusun azlığı nasıl bir tehlike oluşturur?
.....
5. İnsanoğlu neden neslini devam ettirme gereği hissetmektedir?
.....

3. Aşağıdaki cümleleri okuduğunuz parçaya göre tamamlayınız.

1. Dünya bugün 6 milyarı aşkın insanı ve zorundadır.
2. Açlık çocuğudur.
3. ölümlerin çoğu açlıktan kaynaklanmaktadır.
4. Nüfus artışı sorununa karşı çözümler aranmaktadır.
5. Her problemin bir vardır.

1. Aşağıdaki kelimelerin anlamlarını yazınız.

1. tür :
2. kaygı :
3. tasavvur etmek :
4. yapısal :
5. kitle :
6. kuşku :
7. imkân :
8. kökten çözmek :
9. güdü :

2. Yukarıdaki kelimelerden faydalanarak altı gizli kelimelerin yerine uygun kelimeler yazınız.

1. Aile fertleri artınca geçim endişesi (.....) de baş gösterdi.
2. Bu hızla artan nüfusun 40-50 yıl sonra varacağı noktayı hayal (.....) bile edemiyorum.
3. Problemlere karşı bütün insanlığı kapsayacak (.....) çözümler bulunmalı.
4. Bu tür problemlerin kesin (.....) çözümü insan eğitimiyle mümkün olur.
5. İnsanlar olanakları (.....) dahilinde hareket etmelidirler.

DİNLEME

1. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. 21. yüzyıl medeniyeti ihtiyaçlarımızı karşılamaktadır.
2. Fakirlik irademizle olan bir gerçektir.
3. Gelir çok, gider azsa fakirleşiriz.
4. Televizyon insanları ölçsüz harcamaya yönlendirir.
5. Günümüzde fakirlik büyük boyutlara ulaşmıştır.

2. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.

1. Fakirliğin sebebi nedir?
.....
2. Önceki yüz yıllara göre çoğalan gelirler nasıl eriyip gitmektedir?
.....
3. Sadelik nedir?
.....
4. Geçici heveslerimizden kaynaklanan alışverişleri nasıl engelleyebiliriz?
.....
5. Sade hayat modeli fakirliği nasıl önleyebilir?
.....

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Kitlesele ölümlerin önüne geçebilmek için nüfusun bu hızda artmaması, nüfusun bir anlamda sabitlenmesi gerekir. (2) Bu da ancak küresel çapta önceliklerin belirlenmesi ve insanların nüfus plânlanması noktasında eğitilmesiyle mümkün olacaktır.

KÖŞELİ AYRAÇ (|||)

1. Ayraç içinde ayraç kullanılması gereken durumlarda dışta köşeli, içte yay ayraç kullanılır:

Örnek: Kütüphanemizde Türk edebiyatı tarihi kitapları [En başta Resimli Türk Edebiyatı Tarihi (Nihat Sami Banarlı)] bulunmaktadır.

2. Bilimsel çalışmalarda, metinde bulunmadığı hâlde araştırmacı tarafından tamamlanan kısımlar köşeli ayraç içinde verilir:

Örnek: Babam Kağan öldüğünde küçük kardeşim Kül-tegin [yedi yaşında kaldı...]

HATIRLATMA

ULAMA

Ünsüzle biten bir kelimedden sonra ünlüyle başlayan bir kelime gelirse ilk kelimenin ünsüzüyle ikinci kelimenin ünlüsü birbirine bağlanarak okunur. Buna ULAMA denir. Ulama söyleyişle ilgili bir kuraldır. Yazarken ulama yapılmaz. Aşağıdaki örneklere dikkat ediniz:

Örnek: Her akşam, uykudan önce bir bardak süt içerim.
Bu sözler aramızda kalsın evlâdım.

UYARI: Ünsüzle biten sözcükten sonra bir noktalama işareti varsa ulama yapılamaz.

Örnek: Akşam, iyi huylu bir insan gibi.

-ki AİTLİK EKİ

-ki aitlik eki geldiği sözcüğe bitişik olarak yazılır. -ki bağlacından farklı olarak -kü biçimi artık yaygın biçimde kullanılmaktadır:

Örnek: Sabahki görüşme olumlu geçti.
Dünkü yemek güzeldi.

Fırındaki ekmekler pişti.

1. Tek çocuklu bir ailenin mi, yoksa çok çocuklu bir ailenin mi üyesi olmak daha iyidir? Tek çocuklu ya da çok çocuklu bir ailede olmanın avantajları ve dezavantajları konulu bir yazı yazınız.
2. Sizce dünyadaki açlığın sebebi sadece nüfus artışı mıdır?
3. Açlığı önlemek için neler yapılmalıdır? Bu konuda bir paragraf yazınız.

KONUŞMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

NÜFUS PLÂNLAMASI

Nüfus plânlaması ve doğum kontrolü kavramları her zaman karşı karşıya gelmiştir.

Nüfus Plânlamasına Karşı Olanların Gerekçeleri

Nüfus plânlaması ve doğum kontrolüne karşı olanlar şu fikirleri ileri sürmektedirler:

1. Kişi başına düşen millî gelir bir ülkenin mutluluk ve refahını gösteren tek ölçü değildir.
2. Nüfus plânlaması konusunda Fransa, ABD, Almanya gibi ülkeler samimi değildir. Çünkü bu ülkeler doğum ve göç gibi vasıtalarla kendi nüfuslarını arttırmaya çalışmaktadırlar.
3. Nüfus artışına uygun iş şartları için dünyada yer altı ve yer üstü zenginlikler fazlasıyla mevcuttur. Artık bunları işleyecek teknik imkânlardan da yoksun değiliz.
4. Doğum kontrolü için verilen hap ve aletlerin kadın organizması ve ruhî yapısı için pek çok zararları vardır.
5. Nüfus plânlamasında amaç doğum hızını azaltmak mı, yoksa yeni doğacak çocuklara geçim imkânları sağlamak mı olmalıdır? Unutmayalım ki bugün tüketici denen genç kollar kısa süre içinde yarın üretici olacaktır. Ayrıca çocuk sayısının fazla olması ana ve babayı çalışmaya ve tasarrufla teşvik edecek, hatta ailenin moralini yükseltecektir. Demek ki bazı ülkeler için nüfus artışı ekonomik yönden olumsuz değil, belki de olumlu bir etkidir. Bugün gelişmişliği ve refahı, bir toplumda fert başına düşen gelirin artmasıyla tanımlamak fikri çoktan iflâs etmiştir.

Nüfus Plânlamasını Savunanların Gerekçeleri

Nüfus plânlaması ve doğum kontrolünü savunanlar ise şu faktörleri ileri sürmektedirler:

1. Nüfus hızla artarsa kişi başına düşen millî gelir de azalır. Nüfus artmazsa kişi başına daha çok pay düşer, böylelikle kalkınma hızlanır.
2. Fazla nüfusa yeterli iş sahası yoktur. Yeni iş sahasları açmak için büyük yatırımlar gerekir.
3. Nüfus plânlaması hayatî bir zorunluluktur. Çünkü teknoloji çağında güçlü olmanın da tek yolu vardır: Kalite... Problemleri yığınlar değil, eğitimiyle, işiyle, üretkenliğiyle kaliteli bir toplum... Nitekim 50 milyonluk Fransa, 800 milyonluk Hindistan'dan daha güçlü ve mutludur.
4. Nüfus arttıkça, insanın yaşaması için gerekli kaynaklar azalır. İşsizlik dev boyutlara ulaşır.
5. Aşırı artan nüfusa yeterli su da yoktur. Bir süre sonra susuzluk sinyalleri gelmeye başlayacaktır.

1. Yukarıdaki bilgilerden faydalanarak nüfus plânlaması hakkında konuşunuz.
2. Siz nüfus plânlamasına katılıyor musunuz? Yukarıdaki bilgilerden faydalanarak fikirlerinizi belirtiniz.
3. Nüfus plânlamasını kimler (hangi milletler) yapmalıdır, kimler yapmamalıdır? Niçin?
4. Nüfusun gelişmeyle ilişkisi var mıdır? Nasıl?

DİL BİLGİSİ

ANLAMLARINA GÖRE CÜMLELER

1. Olumlu Cümle

Fiil cümlesinde işin, oluşun yapıldığını veya olduğunu; isim cümlesinde ise sözü edilen kavramın bulunduğunu, var olduğunu, bahsedilen şekilde olduğunu bildiren cümlelerdir.

Örnek:

- ☞ Dağ evi bu mevsimde soğuktur.
- ☞ Okula erken gelmelisin.
- ☞ Bu bahçede bir kulübe vardı.

2. Olumsuz Cümle

Fiil cümlesinde işin, oluşun yapılmadığını, yapılmaya çağını veya olmadığını; isim cümlesinde ise sözü edilen kavramın bulunmadığını, var olmadığını, bahsedilen şekilde olmadığını bildiren cümlelerdir.

Fiil cümleleri, "-ma, -me" olumsuzluk ekiyle ve "ne...ne" bağlacıyla; isim cümleleri de "yok, değil" kelimeleriyle, "ne...ne" bağlacıyla ve "-sız, -siz, -suz, -süz" olumsuzluk ekiyle olumsuz yapılır.

Fiil Cümleleri:

Örnek:

- ☞ Yüksek yerlerde dolaşmamalısın.
- ☞ Buraları daha önce hiç görmemişim.

İsim Cümleleri

Örnek:

- ☞ Dağ evi bu mevsimde soğuk değildir.
- ☞ Caddede ne araba ne de insan var.
- ☞ Şehir bugün hem elektriksiz hem susuz.

Bazı cümleler yapı bakımından olumsuz olduğu hâlde anlamca olumlu olabilir.

Örnek:

- ☞ Oğlunun okumasını istemiyor değildir. (İstiyordu)
- ☞ Cezaya çarptırılanlar suçsuz değildiler. (Suçluydular)

Soru eki, olumsuz çekimlenmiş bir fiille birlikte anlamca olumlu cümle; olumlu çekimlenmiş bir fiille birlikte anlamca olumsuz cümle yapabilir.

Örnek:

- ☞ Senin ne kadar zorluğa katlandığını bilmez miyim? (Bilirim)
- ☞ Anlattıklarına inanmaz mıyım? (İnanırım)
- ☞ Sen çağırırsın da o gelmez mi? (Gelir)

3. Soru Cümlesi

İçinde soru anlamı bulunan; bir konuda bilgi edinmek, şüpheleri gidermek ve düşünceleri onaylatmak için kurulan cümlelere soru cümlesi denir. Bu tür cümlelerin sonunda soru işareti kullanılır.

Cümlenin öğelerini bulmaya yönelik tüm soru kelimeleriyle soru cümleleri yapılabilir.

Örnek:

- ☞ Elimdekinin ne olduğunu kim söyleyecek? Özne
- ☞ Babası çocuğa ne getirmiş? Nesne

Cümlelerde soru anlamı; soru sıfatları, soru zarfları, soru

zamirleri, soru edatları, soru eki ve tonlama yoluyla sağlanır.

a. "-mı, -mi, -mu, -mü" soru ekiyle yapılan soru cümleleri:
Soru eki sadece yüklem değil, diğer öğelerin ve unsurların da sorusunu hazırlar.

Örnek:

- ☞ Son sözünüz bu mu anneciğim?
 - ☞ Hiç mi anlatacak bir şeyin yok?
- Soru eki değişik anlamlar katabilir:

Örnek:

- ☞ Beni biraz dinler misiniz? (İstek, rica)
- ☞ Sessiz olabilir miyiz? (Uyarı)

b. Soru sıfatlarıyla yapılan soru cümleleri:

Örnek:

- ☞ Kaç gün sonra geleceksin?
- ☞ Kaçınıcı sınıfta okuyor?

c. Soru zarflarıyla yapılan soru cümleleri:

Örnek:

- ☞ Neden coşkun suların sesi gittikçe dindi?
- ☞ Bin bir başlı kartalı nasıl taşır kanarya?

d. Soru zamirleriyle yapılan soru cümleleri:

Örnek:

- ☞ Bunları sana kim anlattı?
- ☞ Soruların kaçını cevaplandı?

ALİŞTIRMALAR

1. Aşağıdaki cümleleri anlamlarına göre inceleyiniz.

1. Ne ses duyduk ne gürlüti işittik.
.....
2. Siz çağırırsınız da gelmez miyim?
.....
3. Havalarda güzel olsa da gelmeyeceğim.
.....
4. İçimi titreten bir ses duyuyorum.
.....
5. Mavi gezegenimiz bu kadar insanı besleyebilir mi?
.....

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisi anlamca olumsuzdur?

- A. Bu saatte açık yer mi bulunur?
- B. Annemi görürsem sevinmez miyim?
- C. Zil çalmasına rağmen dışarı çıkmadı.
- D. Duydum ki bir aydır hiç uğramamış.
- E. Bu adamın bize faydası olmadı.

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisi anlam yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- A. Bu kitapçada hangi kitabı ararsan bulunur!
- B. Bizden habersiz iş yaptığını bilmiyor değiliz.
- C. Bu makinenin bize faydası olmadı değil.
- D. Onu daha önce de görmüştüm.
- E. Bu konunun uzmanı ben değilim.

SERBEST OKUMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

İnsanoğlunun 21. asra süratle girdiği şu günlerde, açlık bütün insanlığın endişesi olarak kendisini göstermektedir. İleriye ait bütün düşünceler bu konu üzerinde odaklaşmakta ve insanlık aç kalmamak için tabiatla savaş anlayışına hazırlanmaktadır.

20. asırda ekmek ve su kadar gerekli bir unsur olarak karşımıza çıkan petrolün tükenme endişesi, petrol rezervlerinin gelecek için garanti vermemesi, ilim adamlarını atom enerjisinden ve daha sonra da güneş enerjisinden faydalanma çarelerini araştırmaya sevk etti. Hızla gelişen devletler bir taraftan artan nüfus karşısında uzayda iskan yerleri ararken, diğer yandan da doğum kontrolüyle nüfus artışına engel olmaya çalışmaktadırlar. Halihazırda gelişmiş devletlerin önemli bir açlık problemi yoktur. Onlar daha lüks ve daha rahat bir hayat zemini hazırlama arzusundadır. Bir kısım insanlar bu duygu ve düşünce içerisinde, fazla yemek yemekten hastahane köşelerinde şifa ararken; milyonlarca insan da, dünyanın geleceğini açlık felâketiyle açıklayan Malthus ve Ricardo'nun yıllar önce çizdiği senaryoyu hazırlama durumuna gelmiştir.

Gerçi dünyanın nüfusu, Malthus ve Francis Place'nin ifade ettikleri gibi geometrik bir dizi şeklinde artmamıştır, ama nüfus artışının meydana getirdiği korkunç tablo, ilim adamlarını gıda ve mesken temini hususunda çalışmalara zorlamıştır. Bunun için deniziz diplerinden fezanın boşluklarına kadar yeni kaynaklar araştırılmaktadır.

Bütün bunların yanında, dünyanın bir yanı açlıkla karşı karşıya iken, diğer yanda, lüks ve israf, milletlerin ekonomisini yiyip bitirmektedir. İsrafın miktarı ne olursa olsun millî ekonomiye zarar verir. Küçük zannedilen şeyler yan yana geldiğinde büyük rakamlar ortaya çıkar. Dakikada 10 damla su kaçırın musluğun ayda 170 litre suyu akıtmış olması bunu göstermektedir.

1983 senesinde yalnız İstanbul'da, bir günde musluklardan damlayan su miktarı 5500 metre küp olup, bunun senelik maliyeti 250 milyar liranın üzerindedir.

Dünyada her gün yeterli kadar su alamamaktan dolayı doğan hastalıklardan tahminen 25 bin insan ölmektedir. Senelik olarak bu miktar 8 milyona yükselmektedir. Bu

miktarlar suyun kıymetini ve israf edilmemesi gerektiğini açıkça göstermektedir.

1983 yılında yapılan hesaplara göre Türkiye'de 30 milyar liralık ekmek israf edilmiştir. Bu miktar ile 30 büyük fabrika, 8 adet Suat Uğurlu Barajı gibi baraj yapılabilmekte veya 3 bin adet belediye otobüsü alınabilmektedir. Yine aynı yılda İstanbul'da israf edilip çöplüğe atılan bir haftalık ekmek Norveç halkının bir günlük ekmek ihtiyacını karşılayacak miktardadır. İstanbul'da yıllık olarak israf edilen 28.362.960 adet ekmeğin tutarı 1.701.777.600 liraya varmaktadır.

Ankara'da ise bu miktar günde 15 bin ekmektir. Diğer şehirlerimizde de ekmek israfı oldukça fazladır. Ekmeğin yanında buğday ve diğer hububatın hasadı sırasında iki buçuk milyarı aşan senelik israf vardır.

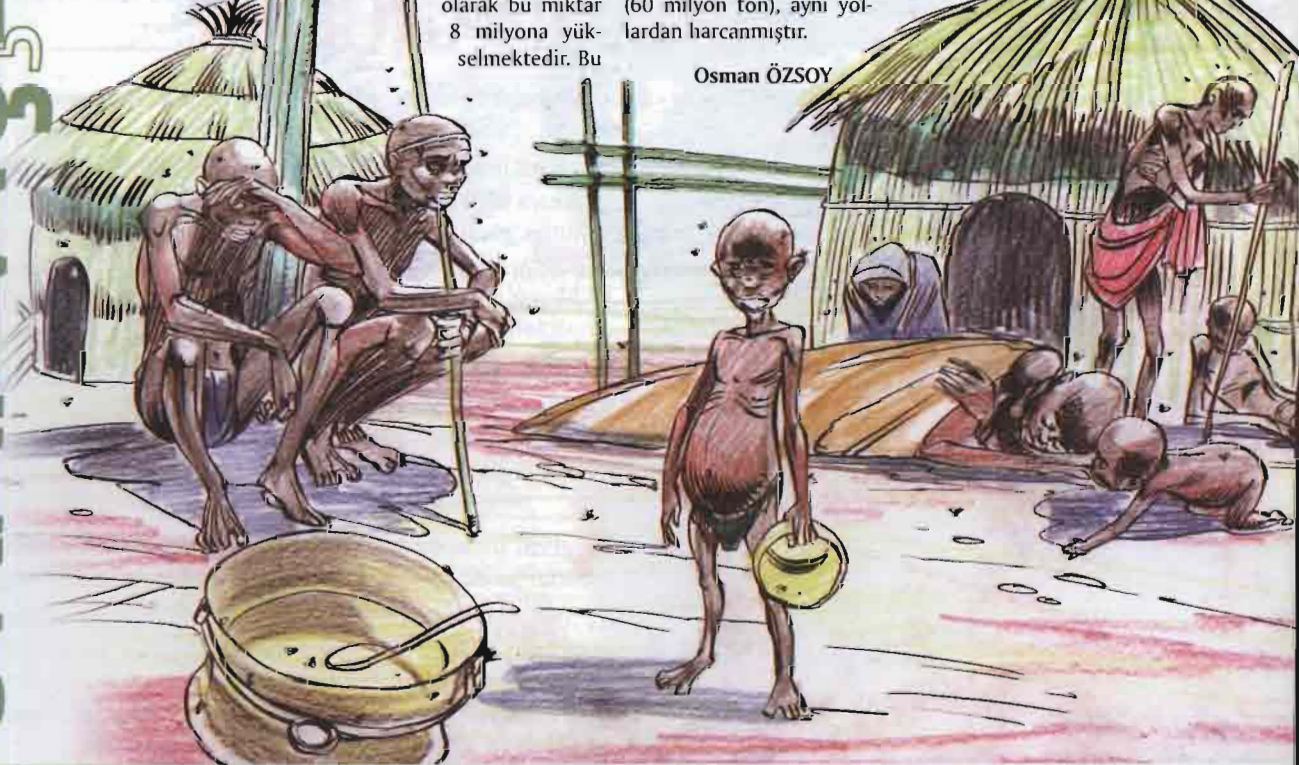
Birleşmiş milletlerin çeşitli kuruluşlarının raporlarına göre, her gün dünyada 40 bin çocuk israftan gelen açlık ve gıdaların zengin devletlerce fakirlere yollanmamasından ve senede 19 milyon çocuk yeterli beslenemediği için ölmektedir. Açlık tehlikesine maruz kalan insanların sayısı 1 milyara yakındır.

Dünyanın bir bölümü sefahat ve israf içerisinde yüzerken, diğer bölümünde açlığın hüküm sürmesi çocuk ve insanların kitleler halinde telef olması; insanlık adına, medenî olduğunu iddia eden milletler adına utanılacak bir durumdur. Şunun için: Dünya bankasından alınan raporlardan öğrendiğimize göre, gelişmiş ülkelerin çöplüklerine atılan yiyecek maddeleri, dünyada açlıktan ölen insanların 15 katını besleyecek miktardadır.

Açlıktan insanların en çok telef oldukları 1973-74 yıllarında dünyada üretilen 1200 milyon ton tahılın 400 milyon tonunu zengin ülkeler hayvanlarına yem olarak yedirmişlerdir. Bir yanda milyonlarca insan açlıktan ölüren, diğer yanda dünya tahıl üretiminin üçte birisi kitle ölümlerini haklı çıkarmayacak yerlere harcanmıştır.

Bu miktara boşa harcanan proteinli besinler dahil değildir. Soya fasulyesi, yer fıstığı, keten, kopra, palmya meyvesi gibi proteinli bitkilerden elde edilen yaklaşık 60 milyonluk karışım da (60 milyon ton), aynı yollardan harcanmıştır.

Osman ÖZSOY

BOŞ İNANIŞLAR

D ERSE HAZIRLIK

1. Aşağıdaki resimleri inceleyerek, resimler hakkında konuşunuz.

2. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Batıl inançlara inanır mısınız? Niçin?
2. Yaşadığınız çevrede ne tür batıl inançlar vardır?
3. Gece tırnak kesmek, ateşe su dökmek, ayakkabıyı ters giymek insana uğursuzluk getirir mi?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

BATIL İNANÇLAR

Türkçe karşılığı boş inanç olan batıl inançlar; doğru ve haklı olmayan, çürük, temelsiz, gerçeğe uymayan anlamlarına gelip birçok kişiyi etkileyen bir kavramdır.

Pek çok insanı, çocukluğundan itibaren etkileyen bazı batıl inançları vardır. Bilimsellikte hiçbir ilgisi bulunmayan bu inançlar, insan hayatı içindeki yerini almıştır. Söz gelimi çoğu kimse kara kedi görünce saçını çekerken, bazıları da merdiven altından geçmemeye çalışır. Eğer bunları farkında olmadan yapmışsa bütün gününün kötü geçeceğine inanacak derecede kötümser düşünür.

Ünlü İspanyol ressam Pablo Picasso, yatağının üzerine siyah şapka bırakılmasını, "birisinin ölümüne işaret sayar" ve buna çok kızardı. Napolyon Bonapart için ise ayın 17'si sanki yoktu. Çünkü o, 17 sayısının uğursuzluğuna inanır ve plânlamalarını da ona göre yapardı.

PAZAR	PAZARTESİ	SALI	ÇARŞAMBA	PERŞEMBE	CUMA	CUMARTESİ
				1	2	Gabriel'in Doğuşu
4	5	6	7	8	9	10
11	12	13	14	15	16	
18	19	20	21	22	23	24
25	26	27	28			

Bir süre önce yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre dünya genelinde insanların günlük yaşamlarında uyguladıkları beş yüz bin ayrı batıl inanç tespit edilmiştir. Bunlara Pablo Picasso ve Napolyon'un inandığı türden kişisel batıl inançlar eklendiğinde ise bu sayı çok daha fazla olacaktır.

Peki insan hayatını böylesine etkileyen ve bu kadar çeşitli olan batıl inançlar ya da bir başka deyimle boş inanışlar nasıl ortaya çıkmıştır?

Bu konuda görüşüne başvuru yapılan birçok uzman psikolog, batıl inançların bilgi eksikliğinden kaynaklandığını, insanların belirsiz durumlar karşısında yaşadığı güvensizlik duygusunu bununla örttüğünü söylemiştir. Batıl inançların genellikle insanın, bilinmeyen karşısında duyduğu gerilim ve güvensizlikten kaynaklandığı ifade edilmektedir.

KELİMELER

1. Aşağıdaki cümlelerde verilen bilgilerden bazıları yanlıştır. Bu cümlelerin doğrusunu yazınız.

1. Batıl inançlar insan hayatını hiçbir şekilde etkilememektedir.
.....
2. Batıl inançlar, insanın kendine olan güveninden ortaya çıkmıştır.
.....
3. Pablo Picasso batıl inançlara inanmaktadır.
.....
4. Batıl inançların temeli bilime dayanmaktadır.
.....
5. Yapılan araştırmalara göre üç yüz bin ayrı batıl inanç vardır.
.....
6. İnsanın davranışları zaman içinde kendi kendine şekillenmiştir.
.....
7. Batıl inançların Türkçe karşılığı boş inanç demektir.
.....
8. İnsanlar günümüzde bilim adamlarının uyarılarını dikkate alarak batıl inançlara inanmamaktadır.
.....

2. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Batıl inanç, kelime anlamı olarak hangi anlamlara gelmektedir?
.....
2. Batıl inançlar, insan hayatını nasıl etkilemiştir?
.....
3. Batıl inançlar, parçaya göre kimleri, nasıl etkilemiştir?
.....
4. Batıl inançlar üzerine yapılan araştırmalardan ne gibi sonuçlar elde edilmiştir?
.....
5. Uzmanlara göre insanların batıl inançlara yönelmesinin nedenleri nelerdir?
.....
6. Uzmanların batıl inançlara bakışı nasıldır? Bu bakış insanların ne yönde etkilemiştir?
.....

1. Aşağıdaki kelime ve deyimleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

1. batıl	a. Belirti, iz
2. kötümser	b. Bereket, iyilik getirmek
3. uğursuz	c. Doğru ve haklı olmayan, çürük, temelsiz
4. işaret	d. Her duruma olumsuz, karamsar bakan
5. uğur getirmek	e. Musibet. Kötülük kaynağı

2. Aşağıdaki kelimelerin sözlük anlamlarını yazınız ve bu kelimeleri cümle içinde kullanınız.

1. güvensizlik :

2. refleks :

3. çürük :

4. gereksinim :

5. boş inanış :

Eski çağlardan günümüze kadar batıl dediğimiz inançlar gündelik hayatın bir parçasıydı. İnsanlar, değişim, belirsizlik ve tehlikelerle dolu hayatlarını bu inançlarla anlamlandırıyor, yorumluyor ve kendi yaşamlarını kontrol etme, düzenleme gereksinimini karşılıyordu.

Yine bu psikologlara göre insan sosyal bir canlı olduğundan, düşünce ve davranışlarında çevrenin kaçınılmaz bir etkisi olmaktadır. Doğduğunda beyaz bir kâğıt gibi olan insan, temel biyolojik refleksleri dışında neredeyse tüm tavır ve davranışlarını sonradan içinde bulunduğu çevreyle olan etkileşimle öğrenmektedir.

Gece yarısı tırnak kesilmesi hâlinde şeytanın çağırılacağı; terliklerden tekinin ters dönmesi hâlinde uğursuzluk geleceği; at nalının kapının üstüne asılmasıyla uğur geleceği türündeki tüm inanışlar, bu öğrenmelerin birer neticesidir.

Her ne kadar uzmanlar karşı gelse bile, bu tür inanışların bilimsel bir dayanağının olmadığını ifade etseler de batıl inançlar insanın hâlâ terk edemediği ve inanmaktan vazgeçemediği, inanmasa bile yer yer sığındığı bir değer olarak içimizde yaşamaya devam etmektedir.

1. Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz parçaya göre doldurunuz.

1. Bir zamanlar bir ülkede hüküm süren bir kral vardı.
2. Kralın arkadaşı doldurup krala veriyor.
3. Ateş ederken kralın geriye doğru patlayan tüfeğin etkisiyle kopar.
4. Hemen koşar ve çıkardığı arkadaşına başından geçenleri bir bir anlatır.
5. "Benim bir ya da ek-sik olmadığından dolayı başıma neler gelecekti, bir düşünseniz." der.

2. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki öümlerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Kralın arkadaşının kötü bir karakteri vardır.
2. Kral arkadaşıyla birlikte bir ava çıkmıştır.
3. Yamyamlar kralı kendilerine hükümdar ilân ederler.
4. Kral, yaptıklarından dolayı arkadaşından özür diler.
5. Kral ve arkadaşlarının elleri yamyamlar tarafından bağlanmıştır.

3. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.

1. Olay nerede geçmektedir?
.....
2. Kral arkadaşını niçin zindana attır-mıştır?
.....
3. Kral, parmağını nasıl kaybetmiştir?
.....
4. Yamyamlar kralı yemekten niçin vaz-geçmişlerdir?
.....
5. Kral, arkadaşını zindandan niçin çıkar-mıştır?
.....
6. Kralın özür dilemesine arkadaşını nasıl karşılık vermiştir?
.....

KONUŞMA

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Sizce batıl inançların kaynağı ne olabilir? Arkadaşlarınızla konuşunuz.
2. İnsan batıl inançlara inanmalı mıdır, inanmamalı mıdır? Arkadaşlarınızla tartışınız.
3. Batıl inançlarınızdan dolayı zor anlar yaşadığınız oldu mu? Arkadaşlarınıza anlatınız.

HATIRLATMA

NOKTA İŞARETİ (.)

- ☞ Tamamlanmış cümlelerin sonuna konur.
- ☞ Sıra gösteren sayılardan sonra konur.
- ☞ Kısaltmaların sonuna konur.
- ☞ Bir yazının maddelerini gösteren rakam veya harflerden sonra konur.
- ☞ Tarihlerin yazılışında gün, ay ve yılı gösteren sayıları birbirinden ayırmada kullanılır.
- ☞ Saat ve dakika gösteren sayıları birbirinden ayırmak için kullanılır.

YAZMA

Aşağıdaki anahtar kelimeleri kullanarak bir paragraf yazınız.

merdiven
uğursuzluk
altından geçmek
geçen gün
problemler yaşamak
batıl inanç
sınavdan kötü not almak
arkadaşlarla tartışmak

DİL BİLGİSİ

YÜKLEMİNE GÖRE
CÜMLELER

Türkçede cümleler yüklem türüne göre fiil cümlesi ve isim cümlesi olmak üzere ikiye ayrılır.

1. Fiil cümlesi: Yüklemi çekimli bir fiil olan cümlelere denir.

Örnek:

- ☞ Batıl inançlar insan hayatı içindeki yerini almıştır.
Yüklem
- ☞ İnsan, eskiden beri batıl inançlarla hayatını kontrol etme gereksinimini karşılıyor.
Yüklem
- ☞ Kimi insanlar gece yarısı tırnak kesmenin uğursuzluk getireceğini inanır.
Yüklem
- ☞ Gökkuşağına bakmak insanı kötülüklerden korur.
Yüklem
- ☞ Ağlarını hatıra geldikçe gülüştüklerimiz.
Yüklem

2. İsim cümlesi: Yüklemi isim soyundan (isim, sıfat, zamir gibi) bir kelime olan cümlelere denir.

Örnek:

- ☞ İnsanları etkileyen kavramlardan biri de batıl inançtır.
- ☞ Ahmet'e kara kedilerden korktuğunu söyleyen sendin.
- ☞ Birine bıçağın ucunu yönelterek uzatmak yanlıştır.
- ☞ Boş inanışlar halk arasında oldukça yaygındır.
- ☞ Hiçbir şey yapmadan oturmanın bedeli yüksektir.

ÖGELERİN DİZİLİŞİNE GÖRE
CÜMLELER

Türkçede ögelerin dizilişine göre cümleler kurallı ve devrik cümle olmak üzere ikiye ayrılır.

Türkçede bir cümlede ögelerin dizilişi genel olarak özne+tümleç+yüklem şeklindedir. Fakat konuşma ve yazı dilinde anlatımda birlik sağlanması için bu kuralın yer yer bozulduğu görülür.

1. Kurallı cümle: Yüklemi sonda olan cümlelere denir.

Örnek:

- ☞ Dünya genelinde beş yüz binden fazla batıl inanç vardır.
- ☞ Bugün dünyada her yedi kişiden biri hayatını batıl inanç üzerine kuruyor.
- ☞ Batıl inançların en olumsuzunu kara kedi en iyisi ise nal olarak gösterilir.

2. Kuralsız (devrik) cümle: Yüklemi sonda olmayan cümlelere denir.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

- (1) Pek çok insanı çocukluğundan itibaren etkileyen bazı batıl inançları vardır. (2) Bilimsellikten hiçbir ilgisi bulunmayan bu inançlar, insan hayatı içindeki yerini almıştır. (3) Söz gelimi, çoğu kimse kara kedi görünce saçını çekerken, merdiven altından geçmemeye çalışır. (4) Eğer bunları farkında olmadan yapmışsa bütün günün kötü geçeceğine inanacak derecede kötümser düşünüür.

Örnek:

- ☞ Kalmadı ardında ne bir bekleyenim ne de beklediğim.
- ☞ Çok kızardı yatağının üzerine şapka konmasına.
- ☞ Ellerim çiçeklenir her baharda bana gelişinde.

ALİŞTİRMALAR

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisi yüklemine göre diğerlerinden farklıdır?

- A. Yataktan sağ tarafa basarak inmek günün iyi geçmesini sağlar.
- B. Ayna kırmak yedi yıllık belâya eş değerdir.
- C. Tahtaya üç kez vurmak nazarı engeller.
- D. Sabah örümcek görenin günü kötü geçer.
- E. Sarımsak asmak insanı nazardan korur.

2. "Nereden bileceksin şehrin sokaklarında kaybolan ışıkların gözlerim olduğunu?"

Aşağıdaki cümlelerden hangisi ögelerin dizilişi yönüyle yukarıdaki cümleyle aynıdır?

- A. Dünyada en tanınmış uğur nalıdır.
- B. Nazar boncuğu kem gözlere karşı birebirdir.
- C. Karanlıktan korkarım beni buralarda bırakırsan.
- D. Serçe parmakta yüzük taşımak büyüü uzaklaştırır.
- E. Duvar çatlağı olumsuz bir haberi simgeler.

3. Aşağıdaki cümlelerin, ögelerin dizilişine ve yüklem türüne göre ne tür cümle olduklarını yazınız.

1. Büyür içimde yalnızlığın boy verdiği sarmaşıklar.
2. Mum gibi erir gözlerinde bakışlarım.
3. Bir yağmur toprağı kirlilerden arındırır.
4. Her gece rüzgârla birlikte pencereleri açan benim.
5. Sanki yıldızdı omuzuna düşen kar taneleri.

Ögelerin dizilişine göre Yüklemine göre

.....
.....
.....

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

İLKEL TOPLULUKLARDA YABANCILARLA İLGİLİ GARİPLİKLER

İlkel topluluklar yabancılara düşman gözüyle bakarlar. Onlara karşı duydukları güvensizlik ve kin gene onların garipliklerinden gelmektedir. Bu ilkel insanlar yabancılara esrarengiz ve tehlikeli özellikler yüklerler. Bu yüzden de onların her türlü büyüü taşıyabilen çeşitli kötülükleri kendilerine getireceklerine inanırlar. Bu bakımdan yabancılara birçok "tabu"lar yüklerler.

Avustralya'nın güneyinde Viktorya'da yaşayan yerlilerin çoğunluğu et ve ot yiyen insanlardır. Böyle olduğu halde bu yerliler bir yabancı ile paylaşmış yiyeceğe el sürmezlerdi. Bir yabancının silâhını da kullanmazlardı. Çünkü bunların "kendilerine hastalık aşılایp ölüm getireceklerine" inanırlardı. Yine Avustralya'da Papu kabilesine bağlı Mailu'lar davet edilmeden gelen bir yabancının köylerine gelmesini hiç istemezler. Yabancının gölgesinden bile korkarlar. Bu yerliler yabancının yanında yemek de yemezler..

Borneo'da yaşayan Kayan'lar bir yabancının çocuklarından birine dokunmasına veya yakından bakmamasına çok dikkat ederler. Çünkü çocuğun ruhların etkisi altında kalacağına inanırlar. Bir Amerikalı kâşif, başında bulunduğu heyetle birlikte Baram nehrinde ilerlerken o bölgede üç kişi ölmüştü. Yerliler bu olayı yabancının varlığına yüklediler ve yabancının derhâl topraklarından ayrılmasını istediler.

Afrika'da Tonga kabilesinin yaşadığı bölgedeki köylerden birinde bir yabancı ölecek olursa ölüye hiç değer verilmez. Köyün yaşlıları cesedin boynuna bir ip geçirerek onu bir çukura atarlar. Yabancının cesedi onların gözündeki hiçbir bulaşıcı hastalık taşıyamaktadır. Onun için hiçbir temizleme törenine ihtiyaç duymazlar.

Seylan'ın en ilkel kabilelerinde sabunun ve özellikle kokulu sabunun kullanılması yasaktır. Yerlilere göre bu madde "şeytanları" çekmektedir. Sabunu kullananlar ömürleri boyunca bu kötü etkiden hiçbir zaman kurtulamazlar. Ve ellerinden geldiği kadar pis gezeler.

Tonga'ların bir köyüne bir yabancı kabul olunduğu zaman önce adamı bir temizleme işlemine tabi tutarlar. Bu tören köyün ileri gelenlerinden birinin ölümünden sonra yapılan törene eşittir. Yabancı temizlenirken köyün bütün sakinleri de onunla beraber temizlenirler..

Afrika'da Benin kabilesine bağlı yerlilerin yaşadığı bölgeye girmek isteyen bir yabancı önce ayaklarını yıkar sonra da oraya girer. Kuzey Afrika'da yaşayan gezgin kabilelerin bir köyüne giren yabancıya bir bardak su verilir. Yabancı tanınmış bir kişiyse su yerine süt verilir.

Andaman topluluklarında bir yabancı ölecek olursa hiç tören yapılmadan ceset denize atılır. Bu bölgedeki kabilelerin bazılarında eskiden ceset parça parça edilir, sonra da yakılırdı. Ölünün kanında ve yağında kötü ruhların bulunduğu inanılır. Yine aynı inanışa göre ceset yanınca kötü ruhlar göklere uçarlar ve kabileye bağlı yerliler de büyük bir felâkettten kurtulmuş olurlardı..

HAYVANLAR

DERSE HAZIRLIK

1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.
1. Beslediğiniz ve hareketlerini gözlemlediğiniz bir hayvanınız var mı?
2. En çok hoşunuza giden beş hayvanı hoşunuza giden özellikleriyle anlatınız.
3. İnsanoğlu, hayvanların hangi özelliklerinden faydalanmıştır?

HAYVANLARDAN

NELER

Size yaşanmış iki olay anlatacağım.

Amerikalı bilim adamları araştırma için arazide dolaşırken bir çobana rastlarlar. Çoban, keçileri apar topar götürmektedir. Grup tercüman aracılığı ile çobana: "Nedir bu acelen, peşinden koşan mı var, ne oldu?" diye sorunca çoban:

– Biraz sonra yağmur yağacak, keçileri sığınağa götürüyorum, der.

Bilim adamları şaşırır; bir çobana, bir havaya, bir de aletlerine bakar ve âdeta dalga geçercesine:

– Bu açık havada mı yağmur yağacak, derler.

Çoban hiç umursamadan yanlarından geçip gider. Aradan çok geçmeden hava değişir, bir yağmur, bir yağmur... Bilim adamları kendilerini bir tepenin dibindeki küçük bir oyuğa zor atarlar. Sırılsıklam ıslanmışlardır. Aynı zamanda da şaşkındırlar. Bir cahil çoban haklı çıkmıştır çünkü. Yağmur dinince aşağı doğru inerlerken yine çobana rastlarlar ve merakla havada bir tek bulut bile yokken yağmurun yağacağını nasıl bildiğini sorarlar. Çoban:

– Ben cahil biriyim, ama bildiğim bir şey var ki o da, keçiler ne zaman kuyruklarını bacaklarının arasına kısıtırlarsa havada bulut yoksa bile kısa zaman sonra yağmur yağacak demektir.

İkinci olay Konya'nın güzel bir ilçesi olan Beyşehir'in bir köyünde geçmiştir.

Havanın pırl pırl olduğu güzel bir gün. Hava açık, yağmurdan eser yok. Bazı köylüler kahvede oturmuş sohbet etmekte. Onlar kendi aralarında konuşurlarken bir tane köpeğin yavrusunu ensesinden tutup götürdüğünü görürler. İlk önemsemeler, yavrusunu bir yerden başka bir yere taşıyor diye düşünürler. Köpek bir süre sonra ikinci yavrusunu da aynı şekilde taşıyarak kahvenin önünden geçer. Bu durum köylülerin dikkatini çeker.

Köpek üçüncü yavrusunu da aynı şekilde taşıyarak geçince, köylüler iyice şaşırır ve merakla köpeği takip ederler. Köpek, yavrularını köyün üst tarafındaki bir tepeye taşımaktadır.

Köylülerin şaşkın bakışları arasında bütün yavrularını taşıyor köpek. İlk önce köylü buna bir anlam veremez. Fakat bir süre sonra hava kapanır ve bardaktan boşanırcasına bir yağmur yağar. Hem de ne yağmur..

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D": yanlış olanın başına "Y" yazınız.

2. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Keçiler kuyruklarını dik tutuyorsa yağmur yağacak demektir.
2. Kırlangıç alçaktan uçuyorsa havanın iyi olacağına işarettir.
3. Kurbağalar yumurtalarını suyun derinliklerine bıraktıklarında o yaz sıcak ve nemli geçecek demektir.
4. Birçok hayvan hava durumunu tahmin edebilmekte ve onu hissedebilmektedir.
5. Hava kötüyse ötücü kuşlar sabah erkenden ötmeye başlar.

1. Enikler köyünde köpek neden yavrularını başka bir yere taşımaktadır?
.....
2. Çoban, neden keçilerini apar topar götürmektedir?
.....
3. Havanın güzel olacağını köstebeklerden nasıl öğrenebiliriz?
.....
4. Amerikalı bilim adamları niçin arazide dolaşıyorlar?
.....
5. Sonbaharda geyiklerin devamlı yiyecek peşinde dolaşması ne anlama gelebilir?
.....

ÖĞRENEBİLİRİZ?

Köylüler o zamana kadar böyle bir yağmur görmemişlerdir. Uzun süre devam eden yağmur sonucu köydeki birçok ev, bahçe sel altında kalır.

Köylü o zaman durumu anlar; ama iş işten geçmiştir artık. Daha sonra köy, bu köpeğin yavrularını taşıdığı tepeye kurulur ve adı da "Enikler" olur. Yanılmıyorsam köyün adı değiştirildi şimdilerde.

Evet, bu iki olay da tamamen gerçek, masal değil. Görüldüğü gibi birçok hayvan, meteoroloji uzmanı gibi hava durumunu tahmin etmekte, hatta deprem gibi bazı tehlikeleri bizden önce sezebilmekte, ona göre de önlemini almaktadır. Bu hayvanlar sadece keçi ve köpeklerden ibaret değildir. Sinekler, örümcekler, köstebekler gibi birçok hayvan havanın yoğunluğuna, sıcaklığına ve nemine karşı olan hassasiyeti ile âdeta meteoroloji istasyonu gibi çalışmakta, o gün havanın nasıl olacağını bilebilmektedir. Bizler bilimsel verilerin yanında onların hareketlerini de gözlemleyerek kendimizi bazı kötü durumlardan kurtarabiliriz.

Kırlangıç yüksekte uçuyorsa, bu durum havanın iyi olacağına işarettir. Çünkü kırlangıç sineklerle beslenir, sinekler yukarı çıkınca o da yukarı çıkar. Sinekler ve tatarcıklar ise kuru havada yüksekte uçar. Nemli havada ise yoğunluk fazla olduğundan sinekler pek yükselmez, kırlangıçlar da alçaktan uçar.

Hava iyiye ötücü kuşlar şarkıya sabah erken başlar, öğle vakti durur. İkindiden sonra bu kuşlar tekrar ötmeye başlarsa hava iyi olacak demektir.

Köstebek harıl harıl tümsek yapıyor, örümcek ağ örüyorsa hava güzel olacak demektir.

Havalar bozulunca atlar iyice huysuzlanır, dağ sıçanları yuvalarının girişine ot yağar, kargalar bağırır, merkepler bir araya gelir.

Kurbağalar yumurtalarını suyun derinliklerine bıraktıklarında o yaz sıcak ve nemli geçecek demektir.

Sonbaharda geyikler devamlı yiyecek peşinde dolaşıyorsa en geç 14 gün içinde don olayı baş gösterecek, kış da şiddetli olacak demektir.

Örümcekler sonbaharda saldırganlaşıyorsa pek yakında dondurucu soğuk başlayacak demektir.

Tüm bunlar gösteriyor ki canlılar yaşamlarını sürdürecektir değişik niteliklerle donatılmış. Bu sayede hiçbir alete gerek duymadan rahatça yaşayabiliyor. Bizler de onları inceleyerek, onların özelliklerini bilimsel olarak ele alarak bu özelliklerden günlük yaşamımızda yararlanabiliriz. Böylece yaşamımızı daha güzel hâle getirebiliriz.

KELİMELER

1. Aşağıdaki boşluklara anlamları verilen kelimeleri yazınız.

1. : Kedi, köpek gibi memeli hayvanların yavrusu
2. : Yaşayıp yer değiştirebilen yaratık, hayvan
3. : Öğrenim görmemiş, okumamış, bilgisiz
4. : Bir nesnenin, bir olayın veya bir gerçeğin niteliklerini bilmek amacıyla, dikkatli ve planlı olarak ele alınıp incelenmesi, müşahade
5. : Açık bir kanıt olmaksızın, olmuş veya olacak bir şeyi anlamak, kestirmek, hissetmek
6. : Yeni doğmuş hayvan veya insan

DİNLEME

1. Dinlediğiniz parçada isimleri geçmeyen hayvanları işaretleyiniz? (✓)

1. Aslan	☐
2. Deve	☐
3. Sincap	☐
4. Karga	☐
5. Horoz	☐
6. Yunus	☐
7. Maymun	☐
8. Tilki	☐
9. Eşek	☐
10. Köpek	☐
11. Kertenkele	☐
12. Fil	☐
13. İnek	☐
14. Kurt	☐
15. Bülbül	☐

2. Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz parçaya göre doldurunuz.

1. Eski arkadaş olan köpekler, birbirlerinin yalar.
A. gözlerini B. yanaklarını C. kulaklarını
D. ayaklarını E. burunlarını
2. Tilki yavruları çit ve duvarların üzerinde çalışır.
A. yürümeye B. durmaya C. koşmaya
D. atlamaya E. atlamaya

3. Aslanlar, kütüklerin üzerinde dengeli çalışır.

- A. oturmaya B. yatmaya C. durmaya
D. kükremeye E. beklemeye

4. Filler vücutlarını gerek açarlar.

- A. ayaklarını B. dişlerini C. hortumlarını
D. kulaklarını E. gözlerini

5. Kendini ilk koklatan daha aşağı durumdadır.

- A. köpek B. sincap C. fil
D. kurt E. kedi

YAPILARINA GÖRE CÜMLELER

1. Basit Cümle

İçerisinde bir tek yargı bulunan cümledir. Basit cümlede bir tek yargı bulunduğu için bu yargıyı sonuca bağlayan bir tek yüklem vardır. Bir başka deyişle basit cümle bir tek yüklemlidir.

Örnekler

- Bugün yağmur yağacak.
- Köpek, yavrularını tepeye taşıdı.
- Örümcekler sonbaharda saldırganlaşır.

2. Birleşik Cümle

İçinde birden çok çekimli fiil bulunan cümleye birleşik cümle denir. Birleşik cümlede bir temel cümle ve temel cümlelerin anlamını tamamlayan bir veya birden çok yan cümlecik bulunur. Temel cümle, yan cümlecikleri bir sonuca bağlayan cümledir. Temel cümle birleşik cümlelerin sonunda yer alır.

Örnekler

- Amerikalı bilim adamları arazide dolaşırken / çobana rastlar.
Yan Cümle Temel Cümle
- Kuş uçup gitti.
- Kırlangıçlar yüksekten uçuyorsa hava iyi olacaktır.

ALİŞTIRMALAR

- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde tek bir yargı vardır?
A. Bu olay, Afrika'da geçiyor.
B. Aniden kalkıp kartalı yakaladı.
C. Kuş, zebra leşine yaklaşarak onu yemeye başladı.
D. Akbabalar orada gezinerek karınlarını doyuruyor.
E. Kartal kocaman kanatlarını açınca küçük kuşlar korkarak kaçtı.
- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde cümle nedeniyle birlikte verilmiştir.
A. Bütün sinekler davetliymiş gibi akın akın geldiler.
B. Kartal döne döne yere kondu.
C. Kızgın güneş ortalığı cayıp cayıp yakıyordu.
D. Kuşlar, kartaldan korktuğu için kaçıştı.
E. Canlılar her zaman taze et yemeyi tercih eder.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Tüm bunlar gösteriyor ki canlılar yaşamlarını sürdürecektir değişik niteliklerle donatılmış. (2) Bu sayede hiçbir alete gerek duymadan rahatça yaşayabiliyor. (3) Bizler de onları inceleyerek, onların özelliklerini bilimsel olarak ele alarak bu özelliklerden günlük yaşamımızda yararlanabiliriz. (4) Böylece yaşamımızı daha güzel hâle getirebiliriz.

KONUŞMA

- Sizce insanlığa en çok hizmet eden hayvan ya da hayvanlar hangileridir, niçin?
- Bir hayvan besleyecek olsanız hangi hayvanı beslerdiniz, niçin?
- Hayvanlar avlanmalı mı, avlanmamalı mı?
- Siz hayvanlarla ilgili Birleşmiş Milletler yetkilisi olsaydınız dünyada hayvanlarla ilgili hangi tedbirleri alırdınız?

YAZMA

Aşağıdaki sorulardan faydalanarak bir avcı-hayvan hikâyesi yazınız.

- Aslan nerede ne yapıyordu?
- Hava nasıldı?
- Hikâyenin kahramanları kimlerdi?
- Avcı neden şaşırdı?
- Av köpeğinin niçin sesi çıkıyordu?
- Avcının oğlu babasına ne demişti?
- Avcının hanımı aslanlar ile ilgili ne anlatmıştı?
- Avcının batıl inançları neydi?
- Ormanda hangi hayvanları gördü?
- Sonunda ne oldu?

HATIRLATMA

VİRGÜL (.)

1. Cümlelerde eş görevli kelime ve kelime gruplarının arasına konur.
2. Yazışmalardaki hitaplarda ve seslenmelerde virgöl kullanılır.
3. Sayıların yazılışında, kesirleri ayırmak için kullanılır.
4. Yazışmalarda, yer adlarını tarihlerden ayırmak için kullanılır.
5. Kendisinden sonraki cümleye bağlı olarak, ret, kabul ve teşvik bildiren hayır, yok, yoo, evet, peki, tamam, olur... gibi kelimelerden sonra kullanılır.

SAĞLIK

MEMURLARI

SERBEST OKUMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Olay, Afrika'da geçiyor. Öğle vakti, kızgın güneş ortalığı cayır cayır yakıyordu. Uzaktan zebra ların dövüşmeleri, siyahlı beyazlı kalın şeritlerin havada kalın hatlar çizmesi şeklinde görünüyordu. Dövüş uzun süre devam etti, daha sonra birkaç zebra uzaktan bir ses duymuş gibi bir tarafa doğru kaçışmaya başladı. Dövüşten sonra yerde upuzun serilmiş bir zebra ölüsü kalmıştı.

Sıcaktan donuklaşan gökyüzünde siyah bir nokta belirdi. Bu giderek büyüdü, irileşti, keskin gözleriyle yerde zebra ölüsünü keşfeden muhteşem görünümlü bir kuş kocaman kanatlarını açarak havada süzülürdü. Döne döne alçaldı, yere kondu.

Kanca gibi sert gagasıyla ve çok güçlü olan pençeleriyle biraz önce ölmüş zebanın baş kısmından yemeye başladı. Ölülerini toplayan sağlık memuru, karaların kartalı daha karnını doyumamıştı ki, hantal görünümlü sevimsiz bir kuş, soylu ve gururlu kartala doğru dikkatle ilerledi. Etrafını gözden geçirdi hayvan leşine pek meraklı olan kırların temizlik işçisi bu varlık, seke seke zebra leşine yaklaştı. Tüysüz boyununun hemen ucunda iri ve sert gagasıyla kopardığı parçaları yemeye koyuldu. Çok geçmeden başına öteki akbaba lar üşüştüler.

Kartal ani bir kalkışla göğe yükseldi ve biraz sonra gözden kayboldu. Daha

sonra aralarına heybetli görünüşüyle akbaba ları iterek marabu adlı kuş sokuldu. Kazma demiri gibi çok güçlü gagalı, ikinci bir boyun şeklinde gagasının hemen altında sarkan et torbası çirkin bir görünüm veriyordu. Vahşi bölgelerin temizlik işlerini mükemmel bir şekilde yürüten bu kuş da karnını tıka basa doydurdu. Karnılarını yerinden kıvıldatamayacak kadar doyuran akbaba lar yediklerini oralarda gezinerek hazmetmeye başladılar.

Birkaç saat içinde böcekler ve uçan sinekler bir ziyafete davetliymiş gibi akın akın gelmeye başladılar. Hep acele eden, birbirlerini iterek hızlı hızlı yürüyen, dur-

Afrika

madan gidip gelen karıncalar aldıkları parçaları yuvalarına götürmeye çalışıyorlardı.

Alaca karanlıkta uzaktan bir kararlı belirdi. Arka ayaklarının üstüne çökerek sivri burnunu sanki duca etmek istiyormuşçasına havaya kaldırdı ve insanların yüreğine korku salan ulmasıyla uzun uzun ulumaya başladı. Hassas işitme ve koku alma duyusu onu aldatmıyordu. Leşe doğru yaklaştı. Aslında hayvanları boğazlamaktan zevk alan çoğu zaman boğazladığı halde karnı toksa bir lokma bile yemeyen kurdun belli ki, karnı açtı. Etrafına salyalar saçsa saçsa keskin ve sivri dişleriyle çılğınca leşe saldırdı. Karnını çabucak doyurdu.

Birden alaca karanlığa bürünmüş az

ötede koruluğun içinden başka bir uluma sesi duyuldu. Kurt, etini parçaladığı, kemiklerini kemirdiği leşin o iştah açıcı kokusuyla hızla oradan uzaklaştı. Bir numaralı leş hastası olarak bilinen sırtlan akşam olunca korkunç bir ses çıkararak geldi. Çok kuvvetli çeneleri ve öğütücü dişleriyle zebanın en sert kemiklerini bile toz haline getirinceye kadar doyasıya yedi. Koca zebra sabaha doğru yok olmuştu.

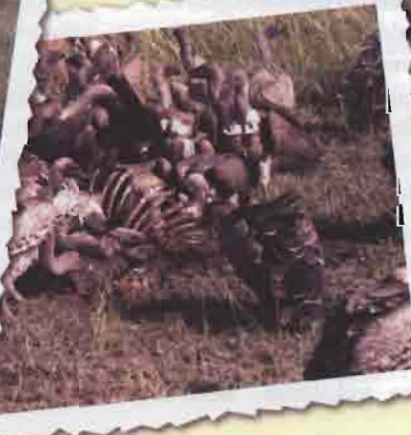
Kıyıda köşede kalan et parçalarını da çakal bitirdi. Her zaman taze et yemeyi tercih eden çakal, o gün avlanmaya kendinde güç ve cesaret bulamamış ve leş artıklarını la yetinmek zorunda kalmıştı.

Toprağa karışan ve görünemeyecek kadar küçük parçaları da bakteriler ve

mikrobik diğer canlılar temizledi. Böylece yerdeki ve gökteki görünen ve görünmeyen canlılara bir ziyafet sofrası hazırlanmış ve mükemmel bir tarzda temizlik işi o canlılar vasıtasıyla yaptırılmış oluyordu.

Karalarda kargalardan, kıyılarda martılardan büyük nehir kenarlarındaki timsaha kadar, cenazeleri toplayan sağlık memurları sayesinde çok büyük salgın hastalıklar önlenmektedir. Tilkiden saksağana varıncaya kadar hasta ve zayıf hayvanları öldürüp yiyen bu hayvanların da sağlığa pek çok faydaları dokunmaktadır.

Dr. Kadir Namlı

5
KONU

ÇERNOBİL

DERSE HAZIRLIK

1. Dünyanın ekolojik dengesini bozan olaylar hakkında neler biliyorsunuz?
2. Dünyanın en büyük facialarından biri olan Çernobil'in dünyayı nasıl etkilediğini biliyor musunuz?
3. Arkadaşlarınızla yandaki resim hakkında konuşunuz.

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Nükleer güç santralleri, ancak güvenliğe ve çevre sağlığına önem verildiğinde "ucuza" elektrik enerjisi üretebilecek santrallerdir.

Tarih 26 Nisan 1986'yı gösterirken Ukrayna'daki Çernobil güç santralının 4 numaralı reaktöründe şiddetli bir patlama meydana geldi. Bin ton ağırlığında ve 64 cm kalınlığındaki çelik kapak ve onu çevreleyen reaktörün çatısı patladı. Patlamayla birlikte reaktörün çevresine uranyum parçacıkları saçıldı. Aynı anda, reaktördeki kimyasal maddeler içeri dolan havayla temas ederek yanmaya başladı.

Patlama anında bir kişi patlamanın şiddetiyle duvardan düşerek, diğeri ise yanarak öldü. Daha sonraki günlerde, yangının çevredeki reaktörlere sıçramasını engellemeye çalışan 30 itfaiyeci daha hayatını kaybetti. Bunun yanı sıra reaktörün patlamasına yol açan kaza sonucu pek çok kişi yüksek dozda radyasyon hastalıklarına yakalandı. Belarus,

NÜKLEER KÂBUS, ÇERNOBİL

Ukrayna, Rusya ve pek çok bölge geniş ölçüde kirlendi.

Kazadan sonraki birkaç gün içinde santralin çevresindeki 30 km alanda yaşayan yaklaşık 135 bin kişi tahliye edildi. Toprağı ve çevreyi etkisi altına alan kirlenmenin kontrol edilmesi için çalışmalara başlandı. Tüm bunlar olurken yetkililer reaktördeki yangının söndürülmesi ve çevreye daha fazla radyoaktif maddenin sızmaması için reaktörün kapatılması işlemlerini sürdürüyordu. Beş bin ton kadar kum, kil ve kurşun radyoaktivitenin daha fazla yayılmasını önlemek için helikopterlerle yanmakta olan korun üzerine boşaltıldı. Takvimler 6 Mayısı gösterdiğinde korun sıcaklığı oldukça düşmüş ve radyoaktif malzeme yayılması büyük ölçüde azalmıştı.

Sovyet yetkilileri, 30-50 milyon civarında kimyasal maddenin yayıldığını belirtti. Bu, reaktörün çekirdeğindeki toplam miktarın ancak yüzde birkaçına denk geliyordu. Patlamayla bir-

likte radyoaktif maddeler dışarı saçıldı. Patlama bir dakikadan az sürdü. Radyoaktif maddeler 1200 metre yüksekliğe çıktı. Atmosfere yayılan bu radyoaktif gaz ve maddeler, yüksek sıcaklıkları nedeniyle hızla yükselerek 1000-1500 m yüksekliğe ulaşmış ve radyoaktif bulutlar oluşturmuştur. Bu radyoaktif bulutlar meteorolojik koşullara bağlı hareket ederek Avrupa üzerinde yayılmaya başlamış ve sadece Avrupayı değil hemen hemen tüm kuzey yarımküreyi etkilemiştir. Güneyden kuzeybatı yönünde esen rüzgârlarla kuzeye doğru ilerleyerek İskandinavya'nın güney ve orta bölgelerine erişmiştir. Bilim adamlarının, İsveç'in doğu ve orta bölgelerinde, radyasyon düzeyini normalden 14 kat daha fazla ölçmeleri sonucunda bu nükleer kaza dünyaya duyuruldu.

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Çernobil faciası 20 Nisan 1986'da Kiev'de meydana gelmiştir.
2. Patlama anında yalnızca iki kişi ölmüştür.
3. Kazadan sonra santralin çevresindeki otuz kilometrelik alandaki 135 bin kişi tahliye edildi.
4. Kamyonlarla 5 bin ton kum taşınarak yangın söndürülmeye çalışıldı.
5. Çernobil'in etkileri yoğun olarak birkaç yıl sürmüş sonra bitmiştir.

2. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Çernobil olayı hangi tarihte, nerede meydana gelmiştir?
2. Kazadan hemen sonra hangi bölgeler aşırı derecede radyasyona maruz kalmıştır?
3. Kazadan sonra yetkililer ne gibi önlemler almışlardır?
4. Yetkililer yangına olaydan kaç gün sonra hakim olabildiler?
5. Çernobil olayının etkileri günümüzde de devam ediyor mu?

3. Aşağıdaki boşlukları verilen kelimelerle doldurunuz.

temas etmek

parçacık

tahliye etmek

sızmak

1. Yetkililer olaydan birkaç gün sonra 135 bin kişiyi
2. Yangın sırasında daha fazla radyoaktif maddenin için reaktor kapatılmaya çalışılıyordu.
3. Patlamayla birlikte çevreye bol miktarda uranyum saçıldı.
4. Olay sırasında reaktördeki grafit havayla yanmaya başladı.

1. Aşağıdaki anlamları verilen kelimeleri cümle içinde kullanınız.

1. saçılmak: Dağılmak, yayılmak

2. temas etmek: Dokunmak, değmek

3. sıçramak: Yerinden koparak hızla, parçalar durumunda savrulmak

4. meteoroloji: Atmosfer içinde oluşan sıcaklık değişimleri, rüzgâr, yıldırım, yağmur, dolu gibi olayları inceleyen fizik dalı

2. Aşağıdaki cümleleri verilen kelimelerle tamamlayınız.

doz

sızmak

kâbus

tahliye etmek

1. Olaydan sonra yetkililer çevredeki insanları
2. Patlamadan sonra çatlaklardan radyoaktif maddeler atmosfere dağıldı.
3. Olaydan sonra pek çok insan yüksek radyasyon hastalıklarına yakalanmıştır.
4. Çernobil, sadece Ukrayna'nın değil bütün dünyanın olmuştur.

DİNLEME

1. Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz parçaya göre doldurunuz.

1. Dünyanın en büyük sahne olan Çernobil kapatıldı.
2. Tarih idi.
3. ölümüne sebep olan Çernobil santrali artık tarih oldu.
4. Üçüncü içinde bulunan son olarak 2008 yılında boşaltılabilecek.

2. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.

1. Çernobil'in kapatılmasına rağmen yetkililer neden endişe ediyorlar?
.....
2. Yetkililere göre, bölgedeki radyoaktivite seviyesinin normale inmesi kaç yıl sürecek?
.....
3. Üçüncü reaktördeki yakıt son olarak hangi tarihte boşaltılabilecek?
.....

3. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki öümlerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Beton kaplamanın altındaki 160 tonluk radyoaktif magma patladı.
2. Ukrayna devlet başkanı şalter indirme emrine karşı çıktı.
3. Radyoaktivite seviyesinin normale dönmesi 30 ile 100 yıl sürebilir.
4. Üçüncü reaktörün içindeki nükleer yakıtın boşaltılması mümkün olmayacak.
5. Nükleer santralin bulunduğu bölge nispeten tehlikesiz yer olacak.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Kazadan sonraki birkaç gün boyunca santralin çevresindeki 30 km'lik alanda yaşayan yaklaşık 135 bin kişi tahliye edildi. (2) Toprağı ve çevreyi etkisi altına alan kirlenmenin kontrol edilmesi için çalışmalara başlandı. (3) Tüm bunlar olurken yetkililer reaktördeki yangının söndürülmesi ve daha fazla radyoaktif maddenin sızmaması için reaktörün kapatılması işlemlerini sürdürüyordu.

KONUŞMA

1. İnsanoğlu teknolojiyi gelişim olarak görmekte ve kullanmakta. Fakat ürettiği teknolojiye de hakim olamamakta. Gelecekte teknoloji daha da gelişecek. Geliştirilen teknolojinin, insanlığın yararı için kullanılabilmesine inanıyor musunuz? Bunu arkadaşlarınızla tartışınız?
2. Nükleer santrallerin gerekliliğine inanıyor musunuz? Niçin?
3. Geçmişteki insan ölümlerinin nedenleriyle, günümüzdeki ölümlerin nedenlerini karşılaştırınız.

HATIRLATMA

SORU EKİ

1. "mı, mi, mu, mü" soru eki kendinden önceki kelimelerden ayrı yazılır, ancak kendinden önce gelen kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak ünlü uyumuna uyar:
Örnek: Güldü mü? Geldi mi?

2. Soru ekine birtakım ekler de getirilebilir. Bu ekler soru ekiyle bitişik yazılır:

Örnek: Koşuyor musun?

3. Bu ek, sorudan başka görevlerde kullanıldığı zaman da ayrı yazılır:

Örnek: Genç mi genç.

YAZMA

On altı yıl önce Çernobil'de olanlar yeterli özen ve dikkat gösterilmediğinde, teknolojinin insana ve çevreye ne denli zararlı olabileceğini göstermiştir. Çernobil kazasının etkileri günümüzde de tam olarak ortaya çıkmış değil. Bu etkilerin yıllar sonra tamamen ortaya çıkması bekleniyor. Şimdiye kadar görülenler şunlar:

- Akut radyasyon hastalığı
- Çocuklarda görülen trioid kanseri
- Psikolojik hastalıklar

1. Yukarıdaki paragrafı göz önünde bulundurarak "teknoloji karşısında insanın durumu" hakkında bir paragraf yazınız.

2. Aşağıdaki cümlelerin sizde çağrışırdıklarını yazınız.

1. Ülkeler, nükleer kazaları dünya kamuoyundan saklıyor.
2. Bazı ülkeler aralarında çıkan anlaşmazlıklarda kimyasal silâh kullandıklarını itiraf etti.
3. Yetkili bir general, gazetecilere yaptığı açıklamada "Eğer 3. Dünya Savaşı olursa ve ülkeler nükleer silâh kullanırlarsa dünya taş devrine dönebilir." dedi.

DİL BİLGİSİ

BİRLEŞİK CÜMLE

1. Şartlı Birleşik Cümle

Bir temel cümle (Yarın pikniğe gideceğiz) ve onun şartı olan bir cümleden oluşan (Hava güzel olursa) birleşik cümlelerdir. Şart cümlesi (Hava güzel olursa) tek başına yargı bildirmez. Ana cümleyi (yarın pikniğe gideceğiz) zaman, şart, sebep ve benzetme yönlerinden tamamlar.

1. İsteğe bağlı olmayan şartlı cümleler:

Bunlar isteğe bağlı olmayan kurallaşmış şeyler için kullanılır:

Örnek:

- ☞ (Eğer) yağmur yağarsa / yerler ıslanır.
Şart cümlesi Temel cümle
- ☞ (Eğer) su 100 °C kaynarsa / buharlaşır.
- ☞ (Eğer) kalbim durursa / ölürüm.

2. İsteğe bağlı, gerçekleşmesi veya değişmesi mümkün olabilen şartlı cümleler:

Bunlar isteğe bağlı ve gerçekleşmesi mümkün olabilecek şeyler için kullanılır:

Örnek:

- ☞ (Eğer) param olursa / yeni bir araba alacağım.
- ☞ (Eğer) geç kalırsam / beni beklemeyin.
- ☞ (Eğer) bu akşam sinemaya gitmeyeceksen / bizimle tiyatroya gelebilirsin.
- ☞ (Eğer) bana dardıysa / benimle bir daha konuşmaz.

2. "ki"li Birleşik Cümle

"ki" bağlacıyla birbirine bağlanan bağımsız cümlelerden oluşur. Yardımcı cümle ana cümleyi nesne ve zarf göreviyle tamamlar. Ana cümle başta, yardımcı cümle sondadır. Bu sıralanış Türkçe cümle yapısına aykırıdır.

Örnek:

- ☞ Sesi kulağımda öyle bir çınırdı / ki / ben bunu bir daha hiç dinmeyecek sanırdım.
Ana cümle / Yardımcı cümle
- ☞ Bana bir masal anlat / ki / içinde rüyalarım olsun.
Ana cümle Yardımcı cümle
- ☞ Sen beni sev / ki / ben de seni seveyim.
Ana cümle Yardımcı cümle

Not 1: "ki" bağlacının şüphe kattığı cümleler bağlı cümle değildir.

Örnek:

- ☞ Yetim mi ki şu ağlayan çocuk?

Not 2: "ki" bağlacı cümleye abartma anlamı da katar:

Örnek:

- ☞ Adama öyle bir vurdu ki adam bir daha gözünü açamadı.
- ☞ Öyle hızlı geçti ki kimse bir şey göremedi.

ALİŞTIRMALAR

1. Aşağıdaki şartlı birleşik cümlelerin anlam bakımından farklı olanını işaretleyiniz.

- A. Sınıfını geçersen sana bisiklet alacağım.
- B. Benimle böyle konuşmaya devam edersen çekip gideyim.
- C. Zengin olursam yeni bir ev alacağım.
- D. Havadaki karbon dioksit miktarı azalırsa canlılar ölür.
- E. Gece geç yatarsan sabah geç kalkarsın.

2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde işin gerçekleşmesi şarta bağlı değildir?

- A. Sen beni seversen ben de seni severim.
- B. Otobüse binerim ama sen de gelersen.
- C. İyi konuşuyorsun ama iyi yazamıyorsun.
- D. Çok okursanız kültürünüz artar.
- E. Bulursam alırım.

3. Aşağıdaki "ki"li cümlelerden hangisi anlam bakımından diğerlerinden farklıdır?

- A. Ben ki dört kıt'anın hükümdarıyım.
- B. Gül ki yüzünde güller açılsın.
- C. Öyle bağırdı ki gök gürlüyor zannettim.
- D. Güzel gör ki güzel düşünesin.
- E. Sevelim ki sevilelim.

4. Aşağıdakilerin hangisinde "ki'li birleşik cümle" yoktur?

- A. Çocuk "O kadar sevindim ki bilemezsiniz." dedi.
- B. Dediler ki ıssız bahçede birini görmüşler.
- C. Babasını görünce eldekileri arkasına sakladılar.
- D. Tam eve gitmiştim ki telefon çalmaya başladı.
- E. Ben o kadar yufka yürekli değilim ki beni ağlatsın.

NÜKLEER GERİLİM

Her şey malum düşmanın ani bir nükleer saldırısıyla başlayacaktı. Sibirya silolarındaki rampalardan fırlatılacak kıt'alar arası balistik füzeler, 20 dakika sonra Kuzey Dakota'daki nükleer füze üssünü ve Beyaz Saray'ı, ardından da New York'u, Los Angeles'ı yok edecekti. İki süper güç, birbirini topyekûn yok etmek için yıllarca çalıştı. Bütün plânlar ilk, ölümcül ve yok edici darbeyi vurmak üzerine kuruldu.

1980'li yılların başında ABD başkan adaylarından Ronald Reagan, Hava Kuvvetlerinin Cheyenne Dağı'ndaki gözlem ve iletişim tesislerini ziyarete gider. Kendisine özenle hazırlanmış bir brifing verildikten sonra, sıra gösteri aşamasına gelir. İnce ayrıntılarıyla plânlanmış senaryoya göre, havadaki bir nükleer Sovyet füzesi Amerikan stratejik hedefini vurmak üzere hızla yaklaşmaktadır. Bu sırada heyecanlanan Reagan sorar: "Şimdi bu füzeyle karşı ne yapabiliriz?" Yetkili general bu soruya şu cevabı verir: "Hiçbir şey!"

Reagan sorunun devamını sormaz. Çünkü bu aşamadan sonra olacaklar bellidir. Sibirya silolarındaki rampalardan fırlatılan kıt'alar arası balistik füzeler, 20 dakika sonra Kuzey Dakota'daki nükleer füze üssünü ve Beyaz Saray'ı yok edecek. Ardından New York'u, Los Angeles'ı... Amerikalılar, yıllarca işte bu senaryo ile yatıp, kitlesel bir şekilde imha olma korkusuyla uyandı. Okyanusun her iki yakasındaki halk, birbirini topyekûn yok etmek için yıllarca çalıştı. Bütün plânlar ilk, ölümcül ve yok edici darbeyi vurmak üzerine kuruldu.

Ancak, bugün beklenmedik bir şey oldu. 45 yıldır beklenen nükleer ölüm, Sibirya'dan balistik füzeyle değil, bir sırt çantasında yola çıktı. New York'ta, atom bombasıyla dolaşmaya çıkacak teröriste karşı, uzaya kadar uzanan koruma kalkını bir anda anlamını yitirdi. Mikro düzeye indirgenen makro tehdide henüz caydırıcı bir doktrin geliştiremeyen Amerika yine tedirgin. Böyle bir tehdide karşı yapacak hiçbir şeyi yok. Kuzey Kore'nin Nükleer Silahsızlanma Anlaşması'ndan tek taraflı çekilip, ABD'ye 3. Dünya Savaşı'nı başlatma tehdidinde bulunması ise, ürkütücü ve sürpriz bir gelişme oldu. Bugün nükleer bir savaşın başlangıcı anlamına gelebilecek kriterlerin tohumunun atıldığı süreç aslında 6 Ağustos 1945'te başlıyor.

Japonya şartsız teslim olma çağrısını reddedince 3 Ağustos'ta Amerikan deniz ve hava kuvvetleri Japonya'nın ana adalarını tamamen ablukaya aldılar. Fakat işgale karar verilmesi hâlinde Amerika'nın 1 milyondan fazla asker kaybını göze alması gerekiyordu. Başkan Truman bunu göze almadı. Bilim adamlarının II. Dünya Savaşı boyunca çalışarak geliştirdiği ilk atom bombasını 6 Ağustos'ta bir Superfortress (B-29) bombardıman uçağıyla Hiroşima'ya attı. Şehrin yarısı imha oldu. 80 bin kişi öldü. Yayılan şiddetli radyasyonun etkisiyle bir bu kadar insan daha yaralandı ve sakat kaldı. Ardından Nagasaki'de 40 bin kişinin ölümüne yol açan ikinci atom bombası atıldı. Amerika'nın elinde, artık savaşı cephelerdeki askerin kontrolünden çıkaracak, korkunç bir kitlesel tahrip silâhı bulunduğunu anlayan Japonlar, teslim oldu. 2 Eylül 1945 tarihinde, 110 milyon askerin üniforma giydiği, 27 milyon asker ve bir bu kadar sivilin öldüğü tarihin bugüne kadar bilinen en trajik olayı olan 2. Dünya Savaşı resmen sona ermiş oldu. Oysa bu tarih, gelecekte, sonu gelmeyecek büyük korkuların ve büyük savaşların başlangıcı sayılacak. Atom bombasıyla ortaya çıkan habis bir ruh ise, Amerika başta olmak üzere tüm dünyaya musallat olacaktı.

RADYOAKTİF

BEDEN DİLİ

D ERSE HAZIRLIK

1. Yandaki resimleri inceleyerek, bu resimlerin size düşündürdüklerini arkadaşlarınızla konuşunuz.
2. Sizce insanın duruşuna bakılarak onun ne düşündüğü hakkında bilgi edinilebilir mi?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

"Bedenimizin dili, iç dünyamızın sesidir." diyor bir düşünür. Bir başkası da "Dış için aynasıdır." diyor bir sözünde.

Aslında her iki sözün temel noktası, beden diline ilişkin olmaları ve bedenimizin, kişiliğe, düşünceye dair ipuçları veriyor olmasıdır.

Bugün Avrupa ülkelerinde bir sektör haline gelmiş, üniversitelerde ders olarak okutulan, bürokratlara mutlaka eğitimi verilen bir alandan söz ediyoruz. Yani beden dilinden.

"Şu karşıdaki koltukta oturan yaşlı oldukça tedirgin görünüyor.", "Şu delikanlı ne kadar da mutsuz.", Yanımda duran montlu ne kadar da şüpheli davranıyor." türünden yaşantılar, yabancı olmadığımız şeyler değil midir? Öyleyse bizi böyle düşüncelere iten, adı kimilerince beden dili olarak ifade edilen şey aslında nedir?

İnsanoğlunun iletişim kurarken, bir mesajı iletirken üç kanal kullandığından söz edilir. Bunlar: söz, ses ve beden dili

BEDEN DİLİ NEDİR?

olarak adlandırılır. Sözden içerik, seston tonlama, vurgu ve telâffuz kast edilirken beden dilinden kast edilen ise mimikler, vücudun duruşu, bakışlar ve mesafedir.

Duyguların iletiminde söz, ses ve beden dilinin yüz üzerinde etkisi sorulacak olsa (beden dili ile ilgili bir seminare gitmiş ve kitap okumamışsanız) vereceğiniz cevap eminim ki, araştırmalar neticesinde ortaya konan bulgularla aynı olmayacaktır. Hatta bulgular neticesinde belirlenen oranlar size söylendiğinde sanırım çok şaşırarak belki de buna itiraz edeceksiniz. Ama inanın birçok bilim adamının yıllarca yaptığı araştırmalar ortaya koymuştur ki; beden dili, duyguların iletilmesinde ve anlamlandırılmasında söz ve seston daha etkilidir.

Beden dilinin ne denli önemli olduğunu ifade etme anlamında şimdi size birkaç soru yönelteceğim:

Hiç çok güzel konuştuğu ve tumturaklı sözcükler kullandığı halde karşınızdaki bir insanı samimî ve içten bulmadığınız oldu mu? Ya da hiç muhatap olduğunuz bir insanın bakışlarından rahatsız oldunuz mu? Karşınızdaki kişi, ne düşündüğünüzü anlamasını diye hareketlerinizi kontrol altına almaya çalıştığınız anlar oldu mu?

1. Aşağıdaki kelimelerden anlamı doğru olanların başına "D"; yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. **ipucu** : Araştırma verilerinin çözümlenmesinden çıkarılan bilimsel sonuç, netice
2. **sektör** : Aranılan gerçeğe ulaşılabilecek iz
3. **nadir** : Seyrek, çok az bulunur
4. **olağan** : Çok nadir olan, tabii olmayan
5. **tedirgin** : Rahatı huzuru kaçmış
6. **bulgu** : Bilimsel olmayan, tahmine dayalı sonuç
7. **muhatap** : Kendisine söz söylenen kimse, konuşulan kimse
8. **objektif** : Nesnel, taraf tutmadan inceleme yapma, hüküm verme

2. Aşağıdaki kelimelerin sözlük anlamlarını yazınız ve bu kelimeleri cümle içinde kullanınız.

1. olgu :
2. kavram :
3. figür :
4. terim :
5. endişe :
6. bilinçaltı :
7. özgü :

Bu sorular objektif bir yaklaşımla cevaplandırılacak olursa, büyük bir ihtimalle üçünün de cevabı "evet" olacaktır.

Beden dili bir yazara göre su altında olup hep görünen fakat fark edilemeyen, inip incelendiğinde, kendisine dokunulduğunda ise inanılmaz bir şekilde insanı büyüleyen bir canlı gibidir. Öyle büyü bir canlı ki, bugüne kadar görmediğiniz, sizi şaşırtacak güzelliğe sahip bir canlı.

İnsan şimdilerde bu büyüleyici dünyayı keşfetmek için yolculuklar yapıyor. Ama bu yolculuklar, ne bir okyanusun dibine, ne uzayın derinliklerine ne de balta girmemiş ormanlara yapılmakta. Bu yolculuk, insanın kendi içine (jest, mimik, vücut görünümü) yapıyor. İnsanoğlu, kendini ve diğer insanları daha iyi tanımak için yeniden anlamlandırıyor kendini. Hareketlerine, bakışlarına, davranışlarına bakarak dışa vuran yansımasında, içini yeniden keşfediyor.

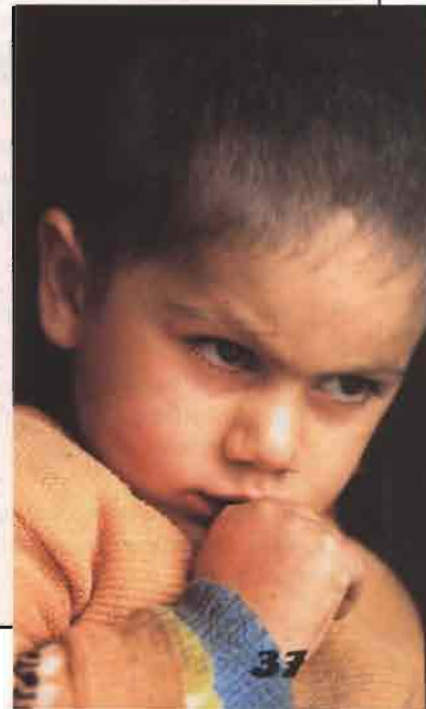
Ne diyelim, bu keşifler için ona "iyi yolculuklar" demekten başka ne denilebilir ki?

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Beden dili, kişilik ve düşüncelerle ilgili ipuçları verir.
2. Beden dili bugün bütün dünyada bir sektör haline gelmiştir.
3. Beden dili hep karşılaştığımız fakat farkında olmadığımız bir şeydir.
4. İnsanoğlu iletişimde beş kanal kullanır.
5. Beden dili duyguların iletiminde oldukça önemlidir.

2. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Avrupa ülkelerinde beden diline nasıl bir bakış vardır?
.....
2. Duyguların iletiminde söz, ses ve beden dilinin etkisi ne kadardır?
.....
3. Yazara göre güzel konuştuğu halde bir insanın samimi bulunmamasının sebebi nedir?
.....
4. Yazarlar, beden dilini nasıl tanımlamışlardır?
.....
5. Parçaya göre insanoğlu beden dili hakkında yeterince bilgi sahibi midir?
.....
6. Sizce beden dili hakkında bilgi sahibi olmanın insana bir faydası var mıdır?
.....

DİNLEME

1. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.

1. Beden dili başka hangi adla ifade edilmektedir?
.....
2. Bilim adamları niçin yüzlerce araştırma yapmıştır?
.....
3. Mesajların iletilmesinde söz, ses ve beden dili hangi oranlarda etkili olmaktadır?
.....
4. Beden dilinin kullanımı hangi durumlarda farklılaşmaktadır?
.....

2. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D": yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. İnsan, beden dilinin kendisini etkilediğinin farkındadır.
2. Dansı izleyen kişiler danstan aynı oranda etkilenirler.
3. Araştırmalarda ortaya çıkan sonuçlar birbirinden farklı olmuştur.
4. Kişileri söz yüzde yedi, ses yüzde yirmi sekiz, beden dili ise yüzde altmış beş etkiler.
5. Beden dili küçük yaşlarda daha çok kullanılmaktadır.
6. Kültür düzeyi yüksek olanlar beden dilini daha çok kullanır.
7. Beden dilinin kullanımı kişiden kişiye, toplumdaki topluma değişmektedir.

KONUŞMA

1. İnsanın hareketlerine bakarak onun hakkında fikir yürütmek doğru mudur? Böyle bir tavrın olumlu ve olumsuz yönlerini de düşünerek arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Yandaki resimleri inceleyerek resimler hakkında konuşunuz.
3. Beden dili hakkında bilgi sahibi olmak faydalı mıdır, zararlı mıdır? Arkadaşlarınızla tartışınız.
4. İnsanların sözlerine mi önem verirsiniz yoksa görünüşüne mi?

1. Aşağıdaki resimleri inceleyiniz. Resimlerin size neler düşündürdüklerini birer cümleyle ifade ediniz.

2. Aşağıdaki parçayı kendi hayal gücünüze göre tamamlayınız.

Geçen gün akşam yemeği için annemin hazırladığı sofraya oturacaktım. Bir de ne göreyim. Her zaman oturduğum yere kız kardeşimin arkadaşı

Babam ve annem bana dönerek niçin oturmadığımı sordular. Ben de kendilerine

Kız kardeşim hiçbir şeyden anlamamış gibi bana hasta olup

Ona sadece kendime ait olmayan

..... söyledim. Annem, babam ve kardeşim

Ben sofraya oturmamaya kararlaydım çünkü

Karnım çok acıkmıştı, üstelik yemek de bitmek üzereydi. Sonunda dayanamayıp kız kardeşimin arkadaşını

Herkes çok şaşırılmıştı. En çok da kız kardeşimin

Oh be! dedim kendi kendime. Dünya varmış. Bir daha bir başkasının yerime oturması için yemeğe herkesten önce gitmeye karar verdim.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) İnsan şimdilerde bu büyüleyici dünyayı keşfetmek için yolculuklar yapıyor. (2) Ama bu yolculuklar, ne bir okyanusun dibine, ne uzayın derinliklerine ne de balta girmemiş ormanlara yapılmakta. (3) Bu yolculuk, insanın kendi içine (jest, mimik, vücut görünümü) yapıyor. (4) İnsanoğlu, kendini ve diğer insanları daha iyi tanımak için yeniden anlamlandırıyor kendini. (5) Hareketlerine, bakışlarına, davranışlarına bakarak dışarıyı yansımasında, içini yeniden keşfediyor.

DİL BİLGİSİ

YAPILARINA GÖRE CÜMLELER

3. Sıralı Cümle

Anlam ilişkisi nedeniyle birbirine bağlanan cümlelere sıralı cümle denir. Sıralı cümlelerde cümleler birbirinden virgülle ya da noktalı virgülle ayrılır.

Örnek:

- ☞ Her sabah kapının önüne geliyor; bir süre bekledikten sonra yine dönüyordu.
- ☞ Otobüs her zamanki gibi geç geldi; biz de dersi kaçırdık.

Sıralı cümleler ikiye ayrılır.

1. **Bağımlı sıralı cümle:** Özneleri, yüklemeleri ya da tümleçleri ortak olan cümlelere denir.

Örnek:

- ☞ Mart kapıdan baktırır, kazma kürek yaktırır. (Özneler ortak)
- ☞ (Siz) Önce soruları yazacaksınız, sonra cevaplayacaksınız. (Özne ve nesnelere ortak)
- ☞ Soruları Ahmet yazsın; sen de cevapla. (Nesnelere ortak)

2. **Bağımsız sıralı cümle:** Birbirine yalnızca anlam yönünden bağlanan ve ortak öğeleri bulunmayan cümlelere denir. Bu tür cümlelerin kip ve zamanları da birbirine uymayabilir.

Örnek:

- ☞ Ak gün ağartır, kara gün karartır.
- ☞ Kötü söyleme eşine, zehir katar aşına.
- ☞ Trafik polisi her gün ceza yazar, insanlar yine de hata yapar.
- ☞ Horoz ölür, gözü çöplükte kalır.

4. Bağlı Cümle

Aralarında anlamca ilgi bulunan ve birbirine bağlaçlar yoluyla bağlanan cümlelere denir.

Örnek:

- ☞ Yolunu gözledim de gelmedin.
- ☞ Elbisesini çıkardı ve hemen yukarı kata çıktı.
- ☞ Son gece derslerine çok çalıştı ama iş işten geçmişti.
- ☞ Uzun zamandır onu görmüyorum bu yüzden hatırlayamamış olabilirim.

ALİŞTİRMALAR

1. Aşağıdaki cümleleri sıralı cümle (bağımlı sıralı cümle, bağımsız sıralı cümle) ve bağlı cümle olma durumlarına göre inceleyip tabloyu doldurunuz.

CÜMLELER	Sıralı Cümle	Bağımlı Sıralı Cümle	Bağımsız Sıralı Cümle	Bağlı Sıralı Cümle
1 Bir akşam yatağında bunları düşünür, hesap yaparken uykuya dalar.				
2 Çevresindeki dünya kocaman, Mıstık ise küçüktü.				
3 Masanın üzerinde duran vazoyu devirdi, bütün oda su içinde kaldı.				
4 Mahallenin çocukları oyunlarını bıraktılar ve bağıştılar.				
5 Kaplumbağa kabuğuna çekildi ama olduğu yerde de duramadı.				
6 Çocuklar annesine sarılıp ağlıyor, erkekler buldukları görevlilerle tartışıyorlardı.				
7 Koca gemi denizin üstünde savruluyor, alabora olmaktan kıl payı kurtuluyordu.				
8 Alacağım armağanı düşünüyordum ki öğretmenimizin sesi geldi kulağımıza.				
9 Mehmet Usta işini çok iyi yapardı bundan dolayı herkes eşyasını ona getirirdi.				

2. Aşağıdaki cümlelerden hangisi bağımlı sıralı bir cümledir?

- A. Ufuklar uyanır, onlar uyurlar.
- B. Düş ardıma, diyar diyar gezelim.
- C. Kulağım sestedir, tetikte elim.
- D. Soluk benizliydi üstelik başında da eski bir şapka vardı.
- E. Zaman bir kurt olmuş, dişler etimi.

HATIRLATMA

NOKTALI VİRGÜL (;)

1. Cümle içerisinde virgülle birbirinden ayrılan tür ya da takımların arasında kullanılır.
2. Birbirine ama, fakat, çünkü, ... vb. bağlaçlarla bağlanan cümlelerde bu bağlaçlardan önce kullanılır.
3. Öğeler arasında virgül bulunan sıralı cümleleri birbirinden ayırmak için kullanılır.

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

"İlk izlenim, ilk 30 saniyede yaptığımız ve söylediğimiz her şeyin bir bütünüdür."

"Ne söylediğiniz değil, onu nasıl söylediğiniz önemlidir."

"Basit bir jest, yüzlerce kelimedenden daha çok şey ifade eder."

"Beden dili, bilinç dışı motivasyonlarımızı açığa çıkarır."

Bu ve buna benzer birçok cümleyi şimdiye dek duymuş olmalısınız. Bilinen şu ki gerçekte bizler, hâl ve davranışlarımızı, duygularımızı, fikirlerimizi ve kişiliğimizi sözlü ya da sözsüz şekilde ortaya çıkararak iletişim kuruyoruz.

İş dünyasında bu konuyla ilgili bazı yanlış görüşler vardır. Bazı insanlar beden dili hakkında olan tüm konuşmaların terim dolu ve gereksiz olduğunu düşünürken, bir insanı anlayabilmek için ne dediklerini dikkatli dinlemenin yeterli olabileceğini savunurlar. Bunun zıttı olarak ise, bazıları, karşısındakinin bakışlarının, ayak vuruşlarının ve kişisel jestlerinin, o kişinin sözlerinden veya yaptıklarından daha çok şey anlattığına inanır.

Bizler fikir ve isteklerimizi iletebilmek, karşımızdakine iletişim kurabilmek için en çok dilimizi kullanırız. Ancak aynı zamanda tutku, endişe ve korku gibi duygulara sahip yaratıklar olarak, hislerimizi göstermek isteriz. Bilinçli olarak sözsüz mesajlar iletir ve algılatırız. İletişimde kullandığımız sözsüz ipuçları, sözlü olanları anlamamıza yardımcı olabilir.

"Beden dili"nin öğeleri bize neler anlatır?

Bakışlar:

Bakışlar daha çok kişilerle aramızda olan mesafeyle belirlenir. Örneğin; çok yakın duruyorsak birbirimize bakmamaya çalışırız. Aynı zamanda bakışlar, konuşmanın konusuyla da çeşitlilik kazanır. İletişimde olduğumuz kişiler ile aramızdaki ilişki düzeyi ve tabii ki kişilik özellikleri de bakışlarda etkilidir. Örneğin; içe kapanık kişiler daha az göz teması kurar.

Yüz ifadeleri:

Yüz ifadesi kişiye özgüdür ve iletişim tarzımızı belirler. Kaşları kaldırmak, yüzün kızarması, ağzın aşağıya doğru eğilmesi ve buna benzer hareketler, iletişimde olduğumuz kişi veya kişilerde belli bir etki ve izlenim uyandırır.

El, kol, baş hareketleri ve jestler:

Konuşma ve kendimizi ifade etme sırasında çok sayıda el, kol ve baş hareketleri kullanırız. Zamanın geçmesini beklerken, acelemiz olduğunda, bir konuşma sırasında söylenene katılıp katılmadığımızda ve bunlar gibi daha

BEDEN DİLİ HAKKINDA BİLMEMİZ GEREKENLER

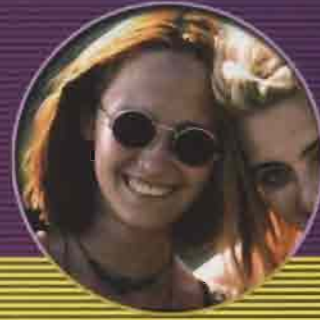
birçok durumda jestlerimizi kullanırız. Söz gelimi yumruğu sıkıca güç göstergesi iken, ağız veya burna dokunma, kaşıma, eğer aşırıysa, endişenin bir belirtisi olabilir.

Bedenin duruşu:

Karşımızdaki kişiye göre durmayı veya oturmayı seçtiğimiz açı oldukça önemlidir. İş dünyasında da vücudun duruş şekli, birini merkeze alma, gruba dahil etme veya dışlama gibi birçok anlam taşıyabilmektedir.

Giyim:

Giyim tarzımız, zevkimizin, mal varlığımızın, değerlerimizin veya sosyal grubumuzun bir aynasıdır. İş danışmanlarının çoğu, daha etkili bir izlenim için insanların iyi giyinmelerine yardım etmeye çalışır. Rozetler, kol düğmeleri, marka etiketleri ve kullanılan her türlü aksesuar ve materyaller kim olduğumuzun veya kim olmak istediğimizin birer yansımasıdır.

GENÇLİK

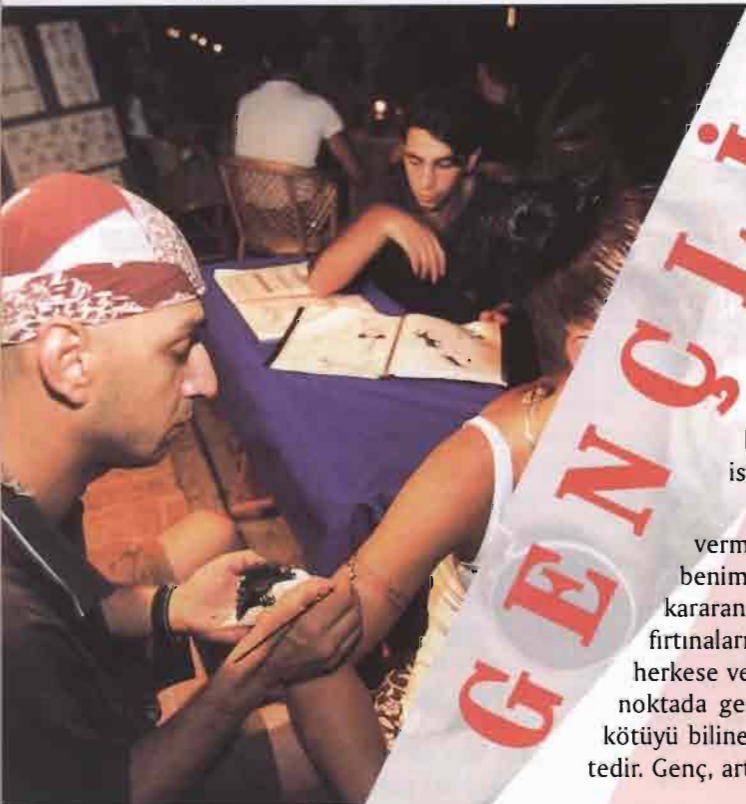
D ERSE HAZIRLIK

1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.
 1. "Gençlik" sözünden ne anlıyorsunuz?
 2. Gençliğin istek ve sorunları kültürlere göre değişir mi?
 3. Sizce gençliğin sorunları nelerdir? Bu sorunların sebepleri neler olabilir?
2. Resimlerdeki saç tiplerinden hangisini tercih edersiniz, niçin?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Gençlik, hareketli bir yaşam devresidir. Bu süreçte gençler bir başka dolu, bir başka coşkulu, bir başka kararlıdır. Kaplarına sığmaz, âdeta çevrelerine saçılırlar. Çevreye uyumda ise, hep kendi ölçülerini temel alırlar. İçinde yaşadıkları ortamı pembe düşlerin, renkli hayallerin özlemleriyle biçimlendirmek isterler. Bu, bir yerde günümüz dünyasını kendi yaşamlarına uydurma isteği ve ısrarıdır.

Aileler ve yetişkinler ise, bir türlü değiştirmeye güçlerinin yetmediği bugünün dünyasında belirli kurallarla yaşamlarını sürdürmektedir. Ailelerin çoğu çocuklarının çalışkan, üstün kişi, lider olmasını istemelerine karşın, gencin, verilen kararlara körü körüne uymaları ısrarından da vazgeçemez. Nedense aileler çocuklarının hep kendilerine benzemelerini, kendileri gibi düşünmelerini isterler ve bunu elde ettiklerinde de mutluluk duyarlar.

Gençlerimiz bu baskılar karşısında aileye ve topluma huzursuzluk vermeye başlar. Bu uyumsuzlukları nedeniyle de toplumu beğenmeme ve benimsememe gibi bir açmazla düşerler. Bu durumdan bunalan genç, kendi kararın iç dünyasından kaçarak bilinçaltında esmeye başlayan huzursuzluk fırtınalarını dışa vurmaya başlar. Kendisine duyulan güvensizlik yüzünden herkese ve her şeye karşı oluşan kin ve nefreti çevreye yansıtmaya başlarlar. Bu noktada gencimiz, doğru ile yanlış; eğri ile düzgünü; güzel ile çirkini; iyi ile kötüyü bilinen ve alışılmısın dışındaki bir olumsuzluk ekseninde değerlendirmektedir. Genç, artık kendini kanıtlamak için aşırılıkların normal karşılandığı bir ortama

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki yargılardan doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Yetişkinler, hayatın kurallarını değiştirmeye güçleri yetmediği için bugünün kurallarıyla yaşar.
2. Gençlik sorunları bireysel sorunlardır, toplumsal sorun olarak değerlendirilemez.
3. Gençler kendi yeteneklerini, isteklerini bilemedikleri için büyüklerin sözlerine mutlaka uymalıdır.
4. Aileler, çocuklarının kendilerine benzediklerini gördüklerinde mutluluk duyarlar.
5. Gençin her şeye karşı duyduğu kin ve nefretinin temelinde parasızlık yatar.

2. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Ailelerin gençlerden beklentileri nelerdir?
.....
2. Gençler neden aşırılıklara ve bazı zararlı maddelere yönelir?
.....
3. Gençlik sorunları neden bir toplumsal sorun olarak ele alınmalıdır?
.....
4. Ailenin üzerine düşen sorumluluklar nelerdir?
.....
5. Gençlere duyulan güvensizlik nelere yol açabilir?
.....
6. Son paragraftaki düşüncelere katılıyor musunuz?
.....

sürüklenecektir. Bu sürüklenme, zamanla çeşitli madde bağımlılıkları ve sapkın eğilimlere dönüşür.

Yetişkinlerin görevi bu noktada ön plâna çıkar. Artık gençleri şartlandırmaları, onlara fikirlerini aşılamalarından ziyade gençlere güven, sevgi ve hoşgörü ortamı sunmaları gerekir. Böyle yaparlarsa, gençlerin aşırılıklara kaçmadan, hayatlarını renkli ve sevimli kıldıklarını göreceklerdir.

Bırakın gençlerimiz, yetenekleri paralelinde, kendi güçleriyle yarınlara yön verecek sonuçları alsınlar. Çocuklarınızı robotlaştırmaya kalkmayın. Çünkü şartlandırılan genç, bir türlü bulamadığı, kendisini arama peşinde, bir boşluk içinde ve "hiçbir şeyliğini" görecektir. Gördüğü pembe bulutlar grileşmeye ve hatta kararmaya başlayacaktır. Genç, yavaş yavaş bunalıma sürüklenecektir. Ardından ailenin ve çevrenin "hayır", "yapma", "olmaz", "yanlış" diye dayatmaları, genci direnmeye ve saldırganlığa yönlendirecektir. Bu konuda kim, ne dereceye kadar haklıdır? Aslında bunu, yaşadığımız dönemler geçtikten sonra ancak değerlendirebiliriz. Sırıyos'un çok güzel bir özdeyişi vardır: "Hayat, eğitime benzer, insan ancak onu bitirdiği zaman nasıl başlanması gerektiğini fark eder." Bir şeyi unutmamız gerekir: Gençlerimizin en doğal hakları olan düşünce ve isteklerini ellerinden almaya kalkarsak, gençler bu kez, daha tehlikelilerine, gizlilerine ve suç üretenlerine eğilim gösterirler. Dolayısıyla sorun bir gençlik sorunu olmaktan çok, bir aile ve toplum sorunu olarak önümüze çıkar.

KELİMELER

1. Aşağıdaki kelimeleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

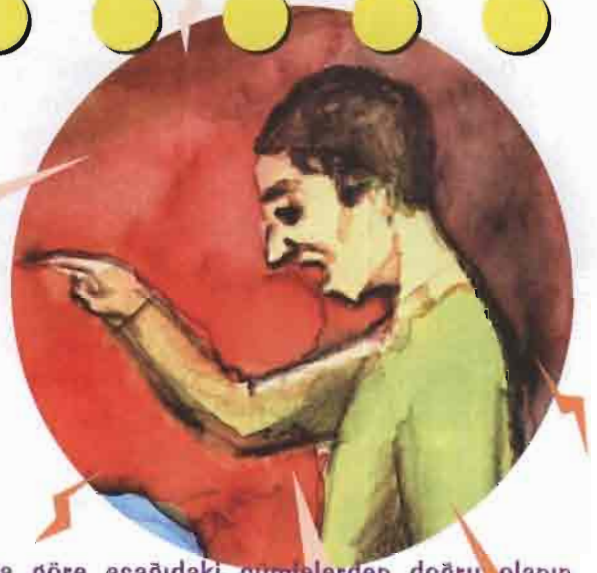
1. sorun	a. Belirli bir zaman dilimi, dönem, çağ
2. hoşgörü	b. Toplumsal sorumluluklarını bilen, olgunlaşmış kişi
3. lider	c. Yönetimde gücü ve etkisi olan kimse, önder, şef
4. toplum	d. Aynı toprak parçası üzerinde bir arada yaşayan ve temel çıkarlarını sağlamak için iş birliği yapan insanların tümü, cemiyet
5. devre	e. Bir kimsenin kötülüğünü, mutsuzluğunu istemeye yönelik duygu
6. yetişkin	f. Her şeyi anlayışla karşılayarak olabildiği kadar hoş görme durumu, tolerans
7. nefret	g. Araştırılıp öğrenilmesi düşünüp çözümlenmesi, bir sonuca bağlanması gereken durum, mesele, problem

2. Aşağıdaki kelime gruplarının sözlük anlamlarını yazınız ve bu kelime gruplarını cümle içinde kullanınız.

1. körü körüne :
2. açmaza düşmek :
3. baş kaldırmak :

DİNLEME

1. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Suça yönelme yaşı yükselmektedir.
2. Anne sevgisiyle yetişen gençler olumlu davranışlar gösterir.
3. Birçok batılı ülkede suç işleyen gençler mahkemede yargılanmaz.
4. Dünyada yapılan araştırmalarda 18 yaşından önce işlenen suçların azaldığı görülmüştür.
5. Gençlerin suça yönelmelerindeki önemli nedenlerden biri de aile içi sorunlardır.

HATIRLATMA

İKİ NOKTA (:)

1. Kendisinden sonra açıklama yapılacak cümlenin sonuna konur.
2. Örneklerle açıklanacak kuralların ve kural değerindeki cümlelerin sonuna konur.
3. Bir yerden ya da bir kimseden aktarılmış bir sözün yazılacağını göstermek için kullanılır.
4. Edebî eserlerdeki karşılıklı konuşmalarda, konuşan kişinin adından sonra konur.

2. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki yargılardan hangisi çıkarılamaz?

- A. Bütün dünyada 18 yaş öncesi suça eğilim artmaktadır.
- B. Çocuğa karşı dayak uygulamak çocuğu suça yönelir.
- C. Anne sevgisi olmayanlarda daha çok suça yönelme vardır.
- D. Okulda başarısız kişilerin hepsi suça yönelir.
- E. Toplumdaki eşitsizlik de insanı suça yöneltebilir.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Gençlik, hareketli bir yaşam devresidir. (2) Bu süreçte gençler bir başka dolu, bir başka coşkulu, bir başka kararlıdır. (3) Kaplarına sığmaz, âdeta çevrelerine saçılırlar. (4) Çevreye uyumda ise, hep kendi ölçülerini temel alırlar. (5) İçinde yaşadıkları ortamı pembe düşlerin, renkli hayallerin özlemleriyle biçimlendirmek isterler. (6) Bu, bir yerde günümüz dünyasını kendi yaşamlarına uydurma isteği ve ısrarıdır.

KONUŞMA

1
KONU

1. Aşağıda kuşak çatışmasını meydana getiren durumlar verilmiştir. Verilen durumlardan hangisini yaşadığınızı anlatır mısınız?

1. Eve dönüş ve yemek saati
2. Çalışma, eğlence, gezme zamanı
3. Giyinme ve süslenme biçimi
4. Sözlü ve sözsüz iletişim biçimi
5. Müzik dinlerken ya da iş yaparken gürültü çıkarmak
6. Arkadaş seçimi, arkadaş ilişkisi
7. Kız-erkek arkadaşlığı
8. Büyüklere karşı saygı
9. Ekonomik problemler, para sorunu

2. Kuşak çatışmasını önlemek için ne gibi tavsiyelerde bulunmak istersiniz? Özellikle gençler olarak büyüklerden beklentileriniz nelerdir?

3. "Gençler bilseydi; yaşlılar yapabilişeydi" özdeyişinden ne anlamalıyız?

4. Ebeveynler gençlere müdahale etmeli mi? Siz, babanızın sizi her konuda yönlendirmesini ister miydiniz?

YAZMA

1. Size göre günümüz gençliğinin beş büyük sorununu yazınız.

1.
2.
3.
4.
5.

2. Ülke yönetiminde gençlikten sorumlu bir bakan olsaydınız ne tür organizeler yapardınız, gerekçeleriyle birlikte yazınız.

EKSİLTİLİ CÜMLE

Kimi yazarlar ya da konuşanlar, ya sonu dinleyince belli olduğu için veya söze duygusallık kazandırmak için cümlelerini yanda keserler. Bu kesik cümlelere eksiltili cümleler denir. Eksiltili cümlelere tabelalardan, ilânlardan, afişlerden başlayarak edebî yazılara kadar her yerde rastlayabiliriz.

Örnek:

Ali bugün benimle kütüphaneye gelir misin?
Evet. (seninle kütüphaneye gelirim)

İzmir güzel mi?
Hem de nasıl!
Kiralık (ev bulunur)

ARA SÖZ

Temel cümleyle ilgisi az olmakla birlikte konuyu daha iyi açıklamak için cümle öğelerinin arasına giren sözlere ara söz denir. Yazıda ara sözler, iki virgül ya da iki kısa çizgi arasına alınır. Konuşmada ise ara söz inen bir ses tonuyla belirtilir. Ara söz cümleden çıkarıldığında temel cümlenin anlamı bozulmaz. Ara sözler temel cümlenin ögesi olamazlar.

Örnek:

Bugünün gençleri -emin olun- çok daha çalışkan.
Gençler, işsizlikten olmalı, gelecekte çok umutsuzlar.
O da, her genç gibi, hayal kurmayı sever.

ALİŞTIRMALAR

1. Aşağıdaki diyalogda geçen eksiltili cümleleri bularak tamamlayınız.

“Cemil, kalkıp dışarı çıktı. Emir subayına Selahattin’i sordu.”

- Acele telgrafhaneye çağırdılar, Yüzbaşım!...
- Komutan nerede?
- Ethem Beyle beraber...
- Nuri Beyi gördünüz mü? Binbaşı Nuri Beyi?
Tümen emir subayı gözlerini kırıştırarak durakladı:
- Nuri Beyi hapsettiler Yüzbaşım...
- Hapis mi? Kim? Niçin?
- Tevfik Bey hapsetti?
- Suçu?
- Selâm vermemiş.
- Kime?

2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere temel cümlenin anlamına göre uygun bir ara söz yazınız.

1. Birakınız gençlerimiz-- kendi yeteneklerine yön versinler.
2. Bugünün gençliği -- yarının gençliğinden daha tembel olacaktır.
3. Gençlere önce eğitim -.....-- demek daha doğru olur.

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

GENÇE

ÖĞÜTLER

Hayata çok zor bir zamanda başlıyorsun. İnsanlık tarihinde öyle gelgitler vardır ki, en güçsüz yüzücüleri bile kıyıya ulaştırır. Sen ve arkadaşların sıkıntıya karşı yüzeceksiniz. Bu daha güç.

Hâlbuki size lâzım olacak özellikler, vaktiyle atalarınızı kurtaran özelliklerin aynıdır. Kâinatın kanunları değişmedi; ona hakim olmanıza yardım eden usuller olduğu gibi duruyor. İlk kulaçları atınca nefesin tıkanacak, başarı sahiline ulaşmaktan tamamıyla ümidini keseceksin, güçlü ol. Bu tehlikeli durumu hepimiz atlattık. İnsan alışıyor, fakat yüzmesini öğrenmek lâzım.

İşte başarının ilk sırrı da zaten bu güvendir. İnsan bitirebileceğine inanarak bir işe koyulmazsa, hiçbir şey başaramaz. Genç yazar ilk yazdığı kitabın sonu gelmeyecek sanır. Onuncu kitabını yazarken artık bunun imkânsız bir şey olmadığını bilir ve işe kalp huzuruyla koyulur. Kitaplar için doğru olan bu tecrübe, hayatın her sahasında yapılacak teşebbüsler için de doğrudur. İnsanoğlu her şeyin, hemen hemen her şeyin hakkından gelir, yeter ki sabretmesini bilsin, yılsın, zafere ulaşmaya kadar tekrarlamaya azmetmiş olsun.

Tez canlı olma. Bir anda elde edilen servetler ve şöhretler, bir anda kaybolup giderler. Ben senin karşına engeller, düşmanlar, savaşlar çıkmasını dilerim. Mücadele ede ede sertleşeceksin. Kirk, elli yaşlarına geldiğin zaman, fırtınaların yüzyıllardan beri hırpaladığı o girintili çıkıntılı, heybetli kayaları andıracaksın. Feleğin silleleri sana şekil verecek. Karakterli bir adam olacaksın, kamuoyunun değişmeleri seni güldürecek. İnsan gençken her şeyi gözünde büyütür; rastladığı ilk engelleri onuruna yapılan birer tecavüz sayar. Yeryüzündeki fenalıklar karşısında dehşet içinde kalır. Her şeye alışıldığını, bulunduğu yaşın en çetin yaş olduğunu, yılmayan kimselere saldırmaktan fenalığın bile usandığını, saadetin ise, lâıyk olanlar için yıllar geçtikçe arttığını kendi kendine telkin et. Ahlâkçılar gerçi bazen bunun aksini söylerler ama, aldırma, onlar gerçekten yaşamamışlardır da ondan.

Hayata ve insanlara karşı kurnazlık edeyim deme. İnan bana, sonunda her fiilin değerine göre ödüllendirilecektir. Kayırma veya dalavere ile elde edilen gelecek beş para etmez. Namus yolundan şaşma. Bu yol seni gayene, hem daha önce, hem daha rahat ulaştıracaktır. Herkesin güvenebileceği bir adam olmak gerçi senin vazifen, fakat bu aynı zamanda siyasilerin de en iyisidir. Namus yolunda, seni temin ederim, henüz bütün ufuklar kapanmış değildir.

Vefasız ve kararsız olma. Bilirim, işler kötü gidince insan bocalar; hayata başka bir kadınla yeniden başlamak, başka bir mesleğe kapağı atmak, başka diyarlara çekip gitmek arzusunu duyar. Görünüşte kolay olan bu yollara sakın sapayım deme. Bazen, bıçak kemiğe dayanınca, belki bir değişiklik yapmak zorunlu olabilir. Fakat insanların çoğu ellerinde olandan faydalanmaya çalışsalar daha iyi ederler. Ne mutlu birlikte çile çektikleri ve didindikleri kimseler arasında ihtiyarlayanlara ve ölenlere!..

OLİMPİYATLAR

D ERSE HAZIRLIK

1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.
 1. "Olimpiyat" kelimesi hakkında ne biliyorsunuz?
 2. İlk olimpiyatların nerede yapıldığını biliyor musunuz?
 3. Ülkenizde olimpiyat şampiyonu olan bir sporcu var mı?
 4. Olimpiyatların barışa, turizme, hoşgörüyü, ticarete, kültürlerin kaynaşmasına nasıl katkısı olabilir?

2. Resimlerdeki olimpiyat sporlarının adlarını yazınız.
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Dünyada dört yılda bir düzenlenen olimpiyat oyunlarında din, dil, ırk ayrımı gözetilmeksizin tüm sporcular bir araya gelmektedir. Bu spor şöleninde kurallara bağlı kalarak, dürüstçe ve kardeşçe bir yarışın içine girilir.

Günümüzde yapılan modern olimpiyat oyunlarının kökeni Antik Yunan'da yapılan şenliklere dayanmaktadır. İlk olimpiyatlar, Eski Yunan'da Zeus adına yapılan şenliklerdir. Milattan önce 776 yılında Yunanistan'ın Olimpia bölgesinde, İsparta kralı Likorgos'un da önerisiyle yapılan gösteriler, tarihteki ilk olimpiyat oyunlarını temsil eder. Önceleri 32 metre genişliğinde, 192 metre uzunluğunda bir sahada 24 saat süren oyunlara sonraları değişik mesafede yarışlar, disk ve cirit atma, uzun atlama, boks, güreş, atlı araba yarışları gibi branşlar eklendi. Şenlikler de 5 güne çıkarıldı. İlk başlarda ölümlerin ruhlarının dirileceği inancıyla 8 yılda bir düzenlenen oyunlar, daha sonra 4 yılda bir yapılmaya başlandı.

Olimpiyatı simgeleyen sözcükler "daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü" anlamlarına geliyordu. Olimpiyat oyunlarının kurucusu Baron Pierre de Coubertin, eski arkadaşı olan Rahip Didon'un öğretmenlik yaptığı okulun bayrağına bu sözcükleri yazdırmıştır.

Olimpiyat oyunlarının bayrağı; beyaz zemin üzerine iç içe geçmiş beş ayrı renkteki beş halkadan ibarettir. Dünyanın beş kıtasını dostluk ve sevgi duyguları içinde birbirine bağlamayı simgeleyen bu halkalardan üçü üstte, ikisi alttadır. Üstteki üç halka soldan sırasıyla mavi, siyah ve kırmızı; alttakiler ise sarı ve yeşildir.

Romalılar'ın M.Ö ikinci asırda Yunanistan'a hakim olmalarıyla oyunların kurallarında bazı değişiklikler yapıldı. Sadece Yunan vatandaşlarına açık olan olimpiyatlara Roma İmparatorluğu sınırları içindeki herkesin katılması sağlandı. Demokrasinin beşiği olarak kabul edilen Yunan'da olimpiyat oyunları, sadece Yunanlılar için yapıldı. Yabancılar veya esirler oyunlara katılamaz, kadınlar da sahaya seyirci olarak giremezlerdi. Eski Yunan'da olimpiyat şampiyonunun başlı başına bir yeri vardı. Şampiyonanın ardından ikinci geleni kimse hatırlamazdı. Kazananlara övgü şiirleri yazan Yunanistan'ın en ünlü şairi olan Pindar'a göre, olimpiyatları kazanmanın bedeli ömür boyu yemek parası, dört atlı bir araba, tiyatrolarda ön sıralarda oturmaktı. Bugünün olimpiyatlarında ise sponsorlar, kazananlara iş garantisi vermektedirler. Reklam filmlerinde oynamayı kabul eden şampiyonlar ise kendilerini bir anda

OLİMPİYAT OYUNLARI

para denizinde bulmaktadırlar. Kaybetmenin bedeli eski olimpiyatlarda bugüne oranla çok ağırdı. Dereceye giremeyen yarışmacılar halk tarafından ayıplanırdı. Hatta bu sporcular evlerine dönemeyecek kadar utanırlardı. Bugün ise olimpiyatlarda kaybetmek çok değişik algılanıyor. Yarışmalara katılmak için gereken cesaret ve onur, kaybetmek ve kazanmaktan daha çok anlam taşıyor. Yarışmalara katılan sporcu Yunan vatandaşı da olsa hırsızlık veya cinayetten sabıkası olmadığını hakemlere ispatlaması gerekirdi. Yarışmalara katılan sporcuların adlarını ve katılacakları spor dallarını gösteren bir liste, herkesin görebileceği bir yere konur ve oyunların sonuna kadar orada kalırdı.

Eski olimpiyatlara günümüzün sporları arasındaki en büyük fark, olimpiyatların tamamen kişi sporuna dayalı bir anlayışla programlanmış olmasıdır. Eski olimpiyatlarda bu nedenle hiçbir takım oyununa rastlanmaz.

Yeni çağın olimpiyat oyunlarının ilki 1896 yılında Atina'da yapıldı. Birinci Dünya Savaşına kadar her dört yılda bir tekrarlanan bu oyunlar Paris, Saint-Louis, Londra ve Stockholm şehirlerinde yapıldı. İkinci Dünya Savaşının yıkıntıları o kadar büyük oldu ki, olimpiyat oyunlarına ancak 1948 yılında, 12 yıllık bir aradan sonra Londra'da başlanabildi.

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Günümüzde modern olimpiyatların temeli Roma İmparatorluğuna dayanmaktadır.
2. İlk olimpiyatlar 8 yılda bir yapıldı.
3. İlk başlarda olimpiyatlara sadece Yunan vatandaşları katılabilirdi.
4. İlk olimpiyatlarda ikinci ve üçüncü gelen sporculara değer verilmezdi.
5. Günümüzde olimpiyatlara katılmak, manevî bir anlam taşımaktadır.
6. Olimpiyatlarda doping yapan sporculara ceza verilmektedir.
7. Günümüzde bir sporcu arka arkaya iki defa olimpiyatlara katılamaz.
8. Birinci ve İkinci Dünya Savaşları olimpiyatları olumsuz yönde etkilemiştir.

2. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Günümüzde yapılan modern olimpiyatların kaynağı nedir?
.....
2. Olimpiyatı simgeleyen sözcüklerin anlamı nedir?
.....
3. Olimpiyat bayrağının üzerindeki halkalar ne anlama gelmektedir?
.....
4. Eski olimpiyatlara katılan sporcularla günümüzdeki olimpiyat sporcularının kazançlarını karşılaştırınız.
.....
5. Takım sporu ne demektir? Eski olimpiyatlarda takım sporu var mıydı?
.....

3. Aşağıdaki boşlukları okuduğunuz parçaya göre doldurdunuz.

1. Günümüz olimpiyatlarında sponsorlar, kazananlara vermektedir.
2. Yeni çağın oyunlarının ilki 1896 yılında Atina'da yapıldı.
3. Dünyada dört yılda bir yapılan olimpiyat oyunlarında din, dil, ırk ayrımı gözetilmeksizin tüm bir araya gelmektedirler.
4. Eski olimpiyatlarda yarışmacılar hırsızlık veya cinayetten sabıkası olmadığını ispatlamak zorundaydılar.

KELİMELER

1. Aşağıdaki kelimeleri eşleştiriniz.

1. müsabaka	a. şenlik
2. onur	b. öldürme
3. şölen	c. belgelemek
4. cinayet	d. karşılaşma
5. ispat etmek	e. saygınlık

2. Aşağıdaki kelimelerin sözlük anlamlarını yazınız ve bu kelimeleri cümle içinde kullanınız.

1. şenlik	:	
2. şölen	:	
3. sponsor	:	
4. hakem	:	
5. derece	:	

YAZMA

- Eski olimpiyatlarla yeni olimpiyatları karşılaştıran bir paragraf yazınız.
- İzlediğiniz bir spor karşılaşması hakkındaki izlenimlerinizi anlatan bir paragraf yazınız.
- En son yapılan olimpiyat oyunları hakkında bilgi veren bir yazı yazınız.

DİNLEME

1. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.

- Macar sporcu Karoly Takacs'ın asıl mesleği neydi?
.....
- Macar sporcu Takacs'ın en önemli başarısı nedir?
.....
- ABD'li koşucu Wilma Rudolph'un seyircileri büyülemesinin sebebi nedir?
.....
- Jim Thorpe, Stockholm olimpiyatlarında neden diskalifiye olmuştur?
.....

2. Aşağıdaki cümleleri dinlediğiniz parçaya göre anlamlı bir şekilde tamamlayınız.

- Olimpiyat oyunları bizlere sadece
 spor oyunlarını izleme zevki verir
 sportif bir eğlence sunan organizasyonlar değildir
- ABD'li koşucu Wilma Rudolph 1960 Roma oyunlarında
 tüm izleyicilerin kalbini kazanmıştı
 bütün seyircilerin nefretini kazanmıştı
- Jim Thorpe, dünyanın gördüğü en mükemmel atlet olduğunu kanıtladıktan sonra
 atletizmi bıraktı
 diskalifiye edildi
- Wilma Rudolph çocukluğunda çocuk felci geçirdi. Rudolph büyük bir sabır ve çalışmayla
 yürümeye başladı ve ünlü bir atlet oldu
 okumayı başardı ve üniversiteyi bitirdi

KONUŞMA

1. Sporcular neden doping yaparlar? Arkadaşlarınızla konuşunuz.
2. Ülkeler, olimpiyatlara neden sporcu gönderirler?
3. Olimpiyat oyunları sadece sportif bir eğlence midir? Başka faydaları da var mıdır? Arkadaşlarınızla tartışınız.
4. Olimpiyatta verilen ödüller nelerdir?

DİL BİLGİSİ

FİLLERDE ÇATI

Önceki yıllarda fiillerde çatı konusunu görmüştük. Kimi fiiller özne ve nesne alırken; kimi fiiller almazlar. Fiillerin bu özellikleri bakımından incelenmesine "fiillerde çatı" denir.

NESNELERİNE GÖRE FİLLER

1. Geçişli Fiiller

"Tatlı bal, en keskin zehiri gizler." cümlesinin yüklemi "neyi" sorusuna cevap vermektedir. Cümlede "en keskin zehir" sözcük grubu nesnedir.

Neyi, kimi, ne sorularına cevap veren, nesneye ihtiyaç duyan, kısacası nesne alabilen fiillere geçişli fiil adı verilir.

Örnek: Bina yapan kesesini boşaltır.
Nesne Geçişli fiil

2. Geçişsiz Fiiller

"Amcası çok geçmeden bize yetiştirdi." cümlesinin yüklemine "ne, neyi, kimi" sorularını sorduğumuzda bir cevap alamıyoruz.

"Ne, neyi, kimi" sorularına cevap vermeyen, nesneye ihtiyaç duymayan, kısacası nesne alamayan fiillere geçişsiz fiil denir.

Örnek: Çınar ağacının gölgesinde dinlendik.
Geçişsiz fiil

Not: Fiiller cümle içinde kullanılsa bile geçişli mi, geçişsiz mi olduğu bilinebilir.

Örnek: Sandalye taşıdım. (Ne taşıdım? Sandalye)
Sandalyeleri taşıdım. (Neyi taşıdım? Sandalyeleri)
Taşıdım. (Ne taşıdım? Sandalye)

3. Olduğan Fiil

"Orhan kardeşini erkenden yatırmış." cümlesinde "yatmak" fiili "-ır" eki ile geçişli hâle getirilmiştir.

Geçişsiz fiillerin kök ve gövdelerine "-t, -ır, -tir (-dır)" ekleri getirilerek yapılan fiillere olduğan fiiller denir.

Örnek: korkmak → korkutmak
pişmek → pişirmek

4. Ettirgen Fiiller

"Patates çuvallarını depoya taşımış." cümlesindeki "taşımış" fiili nesne aldığından geçişlidir.

"Patates çuvallarını depoya taşıtmış."

"Patates çuvallarını depoya taşıttırılmış."

Bu cümlelerde ise "taşımak" fiilinin geçişlilik dereceleri artırılmıştır.

Geçişli bir fiilin geçişlilik derecelerinin "-t, -tır" ekleri ile artırılmasına ettirgen fiil denir.

Örnek: almak → geçişli
aldırmak → ettirgen
toplamak → geçişli
toplatmak → ettirgen

ÖZNELERİNE GÖRE FİLLER

1. Etken Fiiller

"Halil Amca tarlalarını bir haftada sürer." cümlesinin "sürer" yüklemi "kim" sorusuna cevap vermektedir.

"Ne, kim" sorularına cevap veren ve özneyle kesin ilişkisi olan fiillere etken fiil denir.

Örnek: Birkaç saat kitap okudum.
(Gizli özne: Ben) Etken fiil

2. Edilgen Fiiller

"On kazan et yarım saatte yenmiş." cümlesinde "yenmiş" yüklemine "ne" sorusunu sorduğumuzda "on kazan et" cevabını alırız. Bu sözcük grubu, özne gibi görünse de gerçek bir özne değil, sözde öznedir. Bu sözcük grubu gerçekte yeme işinden etkilenen nesnedir.

"Kemal bahçeye götürüldü." cümlesinde de götürülme işinden etkilenen "Kemal" sözcüğü sözde öznedir. Aslında Kemal'i bahçeye götüren başkasıdır.

Fiilin bildirdiği işi yapan, gerçek bir öznenin bulunmadığı fiillere edilgen fiil adı verilir. Edilgen fiiller, fiil kök ve gövdelerine "-ıl, -il, -ul, -ül, -n" ekleri getirilerek yapılır.

Örnek: Denizlerde binlerce balık yakalanmış.
Sözde özne Edilgen fiil

3. İşteş Fiiller

"Yıllardır birbirini görmeyen iki arkadaş sevinçle kucaklaştı." cümlesindeki "kucaklaştı" eylemi birden fazla özne tarafından yapılmıştır.

İşin, kılışın, oluşun birden fazla özne tarafından birlikte ya da karşılıklı olarak yapıldığını, yapılacağını ya da yapılmakta olduğunu anlatan fiillere işteş fiil denir.

İşteş fiiller, fiil kök veya gövdelerine "-ş, -ış, -uş, -üş" ekleri getirilerek yapılır.

Örnek: Kuşlar uçtu. / Adamlar selâmlaştı.

İşteş fiillerin başlıca anlamları

1. Beraberlik (Birlikte yapma)

Örnek: Yolcular, durakta bekleyiyordu.

2. Karşılıklı yapma

Örnek: Askerler düşmanlarla çarpışıyorlar.

3. Nitelikte eşitlik

"Otuz yıl sonra ahşap merdivenler siyahlaştı." cümlesinde "siyahlaştı" fiili "siyah" sözcüğüne, "leş" eki getirilerek türetilmiştir. Bu fiil, nitelikte eşit duruma gelmeyi anlatmak için kullanılır. "Siyahlaştı" siyaha, karaya yakın bir renge geldi anlamında kullanılmıştır.

Örnek: Çocukların teni esmerleşti.

4. Dönüşlü Fiiller

Öznenin yaptığı işten yine özne etkilenir. Böyle fiillere, dönüşlü fiiller denir. Dönüşlü fiillerde öznenin yaptığı iş, yine özneyi etkiler.

Örnek: Ayşe okula gitmeden önce süslendi.

4. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi geçişli olduğu halde cümlede nesne kullanılmamıştır?

- Bu yılın yayın hayatı verimli olacağına benziyor.
- Geçen ay üç hikâye kitabı yayınlandı.
- Hikâyeciliği gerçekten iyi biliyordu o.
- Dün gece bir kitapçının vitrininde gördüm.
- Anlatılan olayların doğruluğuna inanıyor okuyucu.

HATIRLATMA

ÜÇ NOKTA (...)

- Herhangi bir sebeple bitirilmemiş cümlelerin sonuna konur:
Örnek: Öyle güzel maçlar var ki...
- Herhangi bir sebepten dolayı açıklanmak istenmeyen kelime ve bölümlerin yerine konur:
Örnek: Ben bu haberi ...'den duydum.
- Alıntılarda atlanan yerleri belirtmek için kullanılır:
Örnek: "... Adamı karşısında görünce çok şaşırıldı. Benim bir şey söylememe fırsat vermeden o sordu..."
- Örneklerin sürdürülebileceğini göstermek için kullanılır:
Örnek: Arkadaşım benden birçok şey almamı istedi: kalem, defter, kâğıt...

DA, DE

Da, de bağlacı ayrı yazılır. Bu bağlaç kendisinden önceki kelimenin son ünlüsüne bağlı olarak büyük ünlü uyumuna uyar ve "da, de" şeklini alır.

Örnek: Gerçeği ben de biliyorum sen de.

ALİŞTIRMALAR

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisi çatısı yönüyle diğerlerinden farklıdır?

- Geçen yıl da burada bir yarışma düzenlendi.
- Söylediklerim galiba yanlış anlaşıldı.
- Programın amacı dinleyenlere anlatıldı.
- Sınıfça yapılan geziye öğretmen de katıldı.
- Bu konu sanırım daha önce de tartışıldı.

2. Etken fiiller "l" ve "n" ekleriyle edilgen yapılır.

Aşağıdaki etken fiillerden hangisi bu şekilde edilgen yapılamaz?

- açmak B. gülmek C. solmak D. kırmak E. içmek

3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinin yüklemi işteş bir fiil değildir?

- Aldığı elbise ona çok güzel yakışmış.
- O, hakkını alabilmek için yıllarca savaştı.
- Bütün kuşlar erik ağacına üşüşmüş.
- Konukların hepsiyle ayrı ayrı tokalaştı.
- Yemeği kimin yapacağı konusunda anlaşılır.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Olimpiyatı simgeleyen sözcükler "daha hızlı, daha yüksek, daha güçlü" anlamlarına geliyordu. (2) Olimpiyat oyunlarının bayrağı; beyaz zemin üzerine içiçe geçmiş beş ayrı renkteki beş halkadan ibarettir. (3) Dünyanın beş kıtasını dostluk ve sevgi duyguları içinde birbirine bağlamayı simgeleyen bu halkalardan üçü üstte, ikisi alttıdır.

KAR GÜREŞİ

Herhâlde canı sıkılıyor insanın. İnsan dört buçuk milyon yıldır "vakit öldürmeye" çalışıyor. Hayata katlanamıyor, ömrünü tüketirken eğlenmek, hem de çok eğlenmek istiyor.

İşi, mesleği, sınıfı, statüsü, rengi, yaşı ne olursa olsun, iklim ve coğrafya ayırt etmesizin insan, oyun oynamak, ille de eğlenmek istiyor. İşte bu oyunlardan bir tanesi de güreş. Yağlısı, grekoromeni, serbesti var. Güreşin bir de karlısı var. Güneşin altında, karın üstünde. Pehlivana sorarsanız insanın sırtını yakan güneş değil kar.

Antrenmanların yapıldığı Pınarlı köyündeyiz. Halk köy meydanına toplanmış muhtar dinliyor. Muhtar kar güreşleri ve günlük yaşam hakkında konuşuyor. Köylüler az sonra başlayacak olan kar güreşleri antrenmanını sabırsızlıkla bekliyor. Antrenman köyün ilkokulunun bahçesinde yapılıyor. Önce yöresel halk oyunu ekibi gösteri yapıyor ama asıl heyecan kendini göstermek için güreşi bekliyor. Şimdi buz gibi havada insanların soyunup karda güreşeceğine inanmak zor. İnsanlar yarım metre karda güreşirken bizim üzerimizde yün kazak, palto, kaşkol ve başımızda kalın bir şapka var. Evet, yarı çıplak güreşçiler dışarı çıkıyorlar. Gerçeküstü bir film başlamak üzere...

Güreşin kaba saba, incelik, zarafet ve zekâdan yoksun olduğunu düşünenlere hemen söyleyelim ki, fena yanılıyorlar. Bunu biliyoruz, çünkü Artvin'in Şavşat ilçesinin dağ köylerinden Pınarlı ve Veliköy'de geleneksel güreşlerini gözlerine inanamayanlar izlerken nefesini tutanlar arasında biz de vardık.

Muhtar Rasim Tekin bize bu güreşlerin

sadece Anadolu'da değil, tüm dünyada bir tane olduğunu söylüyor. Başka deyişle, kar üzerinde karakucak güreşleri sadece Anadolu'da, Şavşat'ın Veliköy ve Pınarlı köylerinde yapılıyor.

Güreş sadece çıplak gözle algılanabilecek bir oyun. Bütün oyunlar, top, raket, pota, file, masa gibi bir oyun nesnesi ile oynanırken, güreşin oyun nesnesi sadece insandır. İnsan kendisiyle ve bir başka insanla oynuyor. Kasları, gözleri, parmakları, ayaklarıyla. Hatta gülümsemesi ve öfkelenmesiyle.

Alanın çevresinde geçici olarak çakılmış tahta oturakların hepsi dolu. Ayakta dizi dizi insanlar. Kadınlar için bir köşede yer ayrılmış. Protokolde muhtarlar, davulcular, başkanlar, kaymakamlar, ağalar, saygı duyulması gereken kişiler var.

Havada esinti yok. Güreşçiler en hafifinden en ağırına doğru sırayla meydana çıkıyorlar. "Cazgır" bağıyor: "İki yiğit çıktı meydana, ikisi de birbirinden merdane." Ve güreşler bütün heyecanı başlıyor...

Kendisinden yaşlı olduğu için rakibinin elini öpüp güreşten çekilenler de var. Maharetli rakibinin hakkıyla kazandığı güreşi sindiremeyen, el kol hareketi yaparak karşı çıkan, bağırان çağırانlar da vardı. Yenilmeyi bilmek diye bir şey var. Yenilmeyi bilmeyenleri de gördük ama bilenlerin yaydığı ışık göz kamaştıracıydı. Şampiyonlar ise bildiğimiz gibiydi. Kıvançlı ve mağrurdular.

Saatler sonra finaldeyiz. Başpehlivan belli olacağı için en önemli güreş bu. Nefesler tutuluyor. Her iki gencin de maşal-

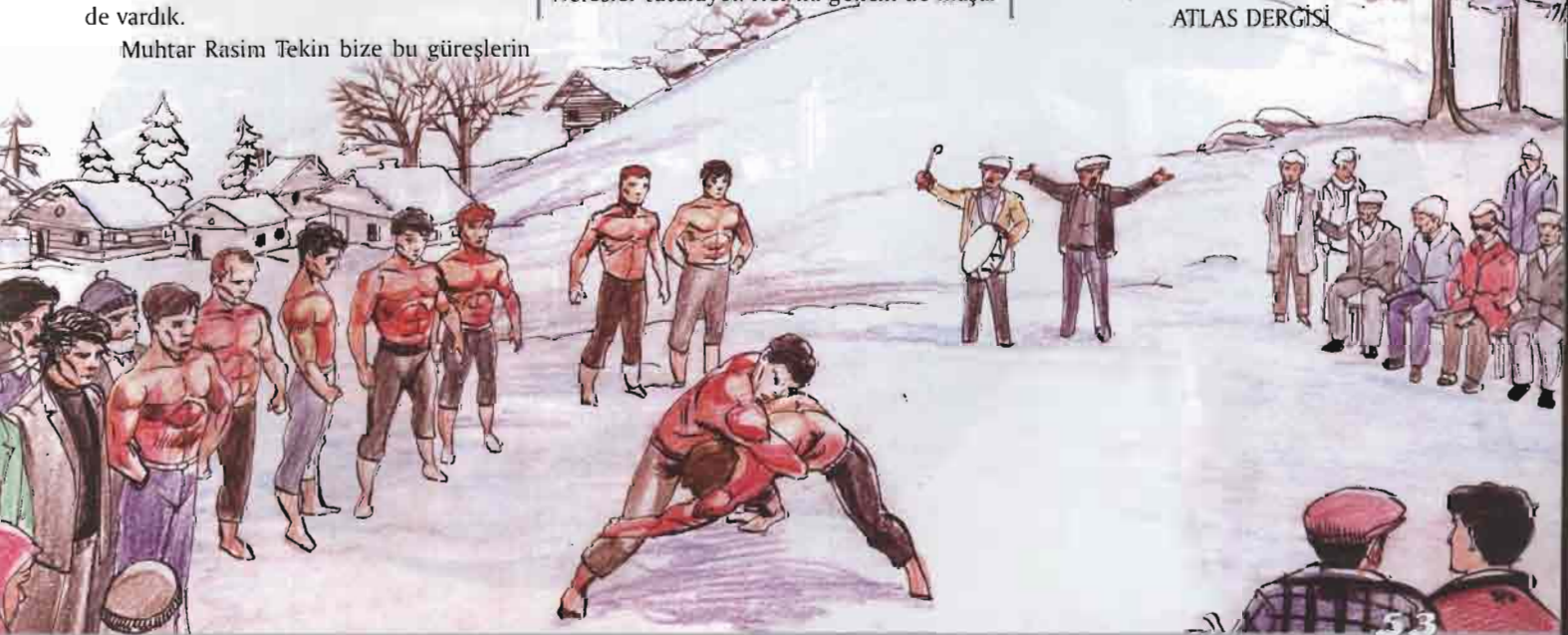
lahı var. "Kıran kırana" dedikleri güreş, bu olmalı. Güçleri öylesine eşit ki, yenişmeleri zor görünüyor. Sanırım dayanıklı olan kazanacak.

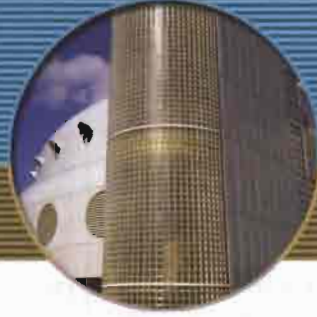
Saatler önce güreşler başladığında yarım metre olan kar ezile ezile buza döndü. Pehlivanların ayakları kayıyor, hatta rakibinin ayaklarını kaydırma taktikleri uyguluyorlar. Başlarını birbirlerine dayayıp göz göze geliyorlar. Öylece kalıyor ve birbirlerini kolluyorlar. Onlar kıpırdamadan öyle dururken, yüzlerce insan da kıpırdamadan izliyor. Birden, gençlerden birisi atağa kalkıyor. Adem Çakır isimli pehlivan, dengesini kaybediyor. Sırtı yere değdiği anda rakibini bir anda tuşa getiriyor. Adem Çakır sevinç içinde. Güreşlerin başpehlivanı olmak azımsanacak şey değil. Fakat hakem Adem'in değil de rakibinin kolunu havaya kaldırıyor. Çünkü hakeme göre Adem'in sırtı yere geliyor. Bu yıl ki başpehlivan Yusufelili Ahmet Sucu oluyor.

Adem'in çıtı çıkmıyor, yüzündeki şaşkınlığı gizleyebilmek için başını öne eğiyor. Ona çok üzülme kalıyor sadece. Biz de onun için üzülüyoruz. Yanımdaki yaşlı amca da üzülüyor besbelli. "Bu yaman güreşçi idi. Yazık oldu." diye mırıldanıyor.

Dünyanın bütün denizlerinden 1600-1700 metre daha yakınız gökyüzüne. Dağlar karla kaplı. Havada pırl pırl bir güneş var. Güreş meydanında yarı çıplak erkekler yerdenden aldıkları karla vücutlarını ovuştururken, bizler üşümemeye çalışıyoruz. Ülkemizde olmasına rağmen, inanmakta güçlük çektiğimiz "karda güreş" şaşkınlığını üzerimizden atamıyoruz.

ATLAS DERGİSİ

KENTLER

D ERSE HAZIRLIK

1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.
1. Gelecekte şehirlerin yapılarında ne tür değişiklikler olabilir?
2. Sizce dünyanın en güzel şehri hangisidir? İdeal bir şehir nasıl olmalıdır?
2. Aşağıdaki resimleri inceleyerek, bu resimlerdeki şehirler hakkında konuşunuz.

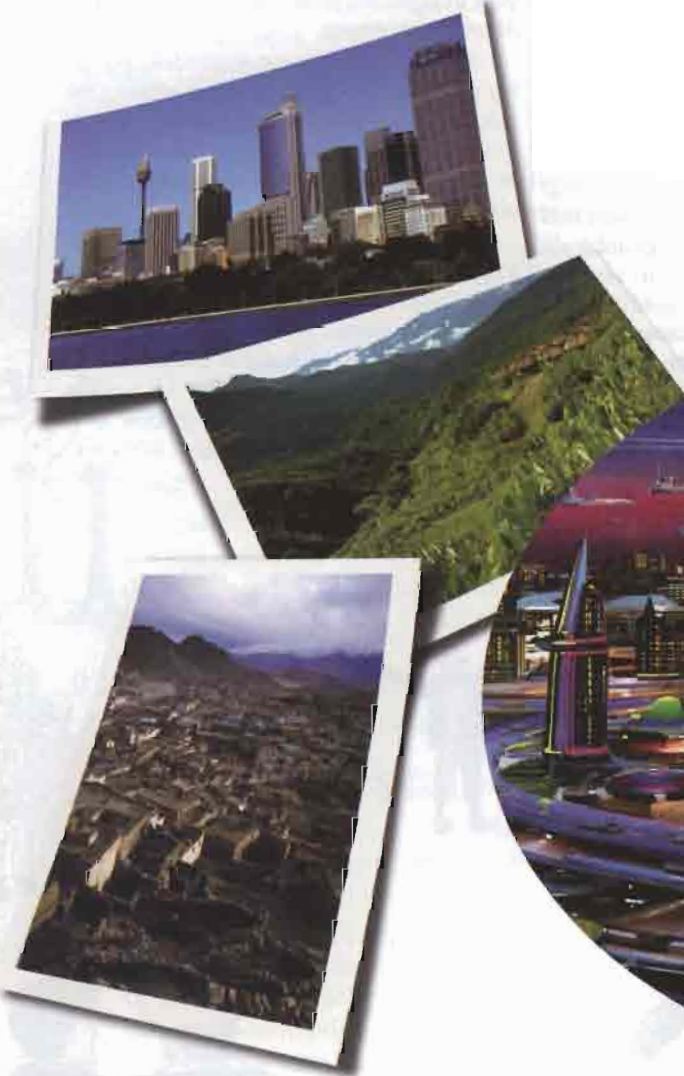
KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

GELECEĞİN KENTLERİ

Bilgisayarın birçok eve girdiği ya da gireceği düşüncesiyle yola çıkan gelişmiş ülkelerde, kent kavramı yeni bir boyut kazanmış durumda. Her türlü iş için sokağa çıkmak zorunda kalan insana, bilgisayarlarla her şey erişilir hâle geliyor. Boş zamanlarını değerlendirmek için televizyon seyreden, bilgisayarlarla meşgul olan insanlar şehirde vakit geçirmek için dolaşmaktan vazgeçiyor. En ünlü müzeleri internetle evine getirebiliyor. Bankadaki işini bilgisayar ve internetle hallediyor. Eğitimini evde yapıyor. İşini bile ofise gitmeden evde yapabileceği olanakları bulabiliyor. Bazı iddialara göre yeni gelişmelerle karşımıza iki kent türü çıkıyor: Binaların, parkların, iş yerlerinin oluşturduğu fiziksel kent. Bilginin aktarıldığı, işlerin halledildiği sanal kent. William Mitchell, "Bit'lerin Kenti" (City of Bits) adlı kitabında bu sanal kenti şöyle tanımlıyor: "İnternet, geleceğin dünyanın başkenti olacak. Bu, dünya yüzeyindeki herhangi bir noktaya bağlı olmayan bir kent.

Mimarların eskiden beri kabul ettiği klâsik anlayışları değiştirecek. Yerleşimler, fiziksel olarak

betondan, çelikten değil, sanal olarak yazılımlarla inşa edilecek. Kapılar, caddeler yerine internetle birbirine bağlanacak.”

Peki bilgisayarlar kenti bu kadar etkilerken, ihtiyaçlar değişirken yeni fiziksel kent nasıl olacak? Hızla büyüyen dünya nüfusu kentsel alanlara her gün daha fazla baskı uygularken, gelişmiş ülkelerin kent plânlamacıları daha çok yeni çözümler bulma ve süper projeler geliştirme durumundalar. Çünkü kentsel alanlar büyürken, yeşil alanlar azalıyor. Bu da dönüşümlü olarak çevre sorunlarını getiriyor.

Yoğunlaşma, yeterlilik ve üretim, yüksek nüfustan kaynaklanan sorunları çözmek için yeterli değil. Bu sorunları çözenin tek yolu iyi bir toplumsal düzenleniş. Her şeyin küçüğü, köyler, küçük sanayiler, küçük kentler yok oluyor. Yerine üretime dayalı ve insanların yaşama alanlarının bulunduğu devasa yerleşimler geliyor. Bu yerleşimlerin sorunları değişik yöntemlerle çözülmeye çalışılıyor. Kubbe şehirler, çok yüksek binalar, yüzen şehirler, yeni ulaşım sistemleri...

Yıllar boyunca bütün uygarlıklar aynı alanlara yoğunlukla da eskisinin yıkıntıları üzerine kentler kurmuşlardır. Oysa yeni kentleşme politikaları ile yeni yerleşim alanları açılacaktır. Yeni alanlara bir seçenek de denizler olacaktır. Her biri birer kent olarak tasarlanan devasa binalarda ve yüzen kentlerin içinde bir kentte bulunabilecek her türlü imkân olacaktır.

Yeni teknolojiler bütün sorunları çözer gibi görünse de ardından yeni sorunlar getirecektir. Artık geleceğin neler getireceği bizim bilgimiz içinde olsa bile, bu o denli hızlı oluyor ki, ilerlemenin yanında gelen sorunları birlikte çözmek için düş gücümüzü kullanmaya eskisinden daha çok ihtiyacımız olacak.

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D": yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Gelecekte kentler daha çok bilgisayar teknolojisine göre inşa edilecektir.
2. Bilgisayarlar gelecekte insan yaşamını önemli ölçüde etkileyecektir.
3. Bilgisayar teknolojisi ne kadar gelişse de insan bilgisayar vasıtasıyla istediği her şeye ulaşamayacaktır.
4. Gelecekte karşımıza iki çeşit kent kavramı çıkacaktır.
5. Sanal kentte yerleşim yerleri birbirine yer altı tünelleriyle bağlanacaktır.

2. Aşağıdaki cümlelerde verilen bilgilerden bazıları yanlıştır. Bu cümlelerin doğrusunu yazınız.

1. Geleceğin dünyasının başkenti "Bilim ve Teknoloji" olacaktır.
.....
2. İnsanoğlu yıllarca şehirlerini eskiyi daha da geliştirerek, eskilerini tamir ederek kurmuştur. Bu durum gelecekte de farklı olmayacaktır.
.....
3. Teknolojinin en güzel yanı, eski problemleri çözmesi ve kendisiyle birlikte yeni problemler getirmiyor olmasıdır.
.....

3. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Parçaya göre gelecekte fiziksel kent nasıl olacaktır?
.....
2. Kentlerin gelişimiyle birlikte insanlığı ne gibi problemler beklemektedir?
.....
.....
3. Günümüzde değişik şekillerde boş vaktini değerlendiren insanlar, gelecekte vakitlerini nasıl değerlendirecektir?
.....
.....
4. İnsanlar, yerleşim problemlerinden dolayı gelecekte ne tür şehirler inşa edeceklerdir?
.....
.....
5. Okuma parçasında ifade edilen geleceğin kentlerinde olacağı söylenen değişimleri gerçekçi buluyor musunuz? Niçin?
.....
.....

KELİMELER

1. Aşağıdaki kelimelerden anlamı doğru olanların başına "D"; yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. **uygarlık** : Bir toplumun maddî ve manevî varlıklarının, fikir ve sanat çalışmalarıyla ilgili niteliklerin tümü, medeniyet
2. **yıkıntı** : Yıkılan bir şeyin parçaları, kalıntıları, enkaz
3. **kentleşme** : Endüstrileşme
4. **kent** : Gelişmiş, büyümüş olan köy
5. **yerleşim** : Bir yerde, bir ülkede çok uzun süre kalmış olmak
6. **mimar** : Yapıların plânını yapıp bunların gerçekleşmesini sağlayan, yöneten kimse
7. **sanal dünya** : Gerçek dünya.
8. **düş gücü** : Bir şeyi zihinde canlandırma, düşünme yeteneği, hayal gücü
9. **yola çıkmak** : Doğru yoldan ayrılmak
10. **inşa etmek** : Kurmak, yapmak

2. Aşağıdaki kelimelerden bazılarının anlamı yanlış yazılmıştır. Bu kelimelerin doğrusunu yazınız.

1. **boyut** : Nitelik, genişlik, kapsam, durum
.....
2. **olanak** : Sık sık olan, olagelen, tabii, alışılmış ve normal olan
.....
3. **erişmek** : Ulaşmak, yetişmek
.....
4. **yazılım** : Herhangi bir konuda hazırlanan bilgisayar destekli program
.....
5. **iddia** : Herhangi bir konu hakkında bir düşünce, fikir ileri sürmeme
.....
6. **kubbe** : Yarım küre biçiminde olan ve yapıyı örten dam
.....

DİNLEME

1. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. 20. yüzyılın başında Londra'nın nüfusu beş milyonken bir milyar insan, yüz bin kişiden daha fazla nüfusa sahip kentlerde yaşıyordu.
 2. 2100 yılında dünya nüfusunun yarıdan fazlasının kentlerde yaşaması bekleniyor.
 3. Gelecekte su probleminden dolayı ülkeler arasında savaşların çıkacağı tahmin edilmektedir.
 4. Gelecekte bir bölümü deniz altında olan şehirlerin ortaya çıkacağı söylenmektedir.
 5. Gelecekteki büyük kentler daha çok dünyanın güney bölgesinde yer alacaktır.
2. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.
1. Parçaya göre kentler gelecekte varlıklarını nasıl devam ettireceklerdir?
.....
 2. İnsanoğlu, gelecekteki su problemini nasıl çözmeyi plânlamaktadır?
.....

3. İnsanların gelecekte ne tür problemlerle karşılaşması beklenmektedir?

4. 1950 yılından 1990 yılına kadar kent nüfusu ne ölçüde değişmiştir?

5. 2010 yılında kuzeydeki kentlerden hangilerinin en kalabalık kentler arasında olması beklenmektedir?

KONUŞMA

1. Arkadaşlarınızla gelecekteki kentlerin nasıl olabileceği üzerine konuşunuz.
2. Yaşadığınız şehrin geçmişteki hâlini araştırıp hangi yönlerden değişime uğradığını arkadaşlarınızla konuşunuz.
3. Şehrinizin şu anki hâlimden memnun musunuz? Aşağıda verilenlerin şehrinizde nasıl ve nerede olmasını isterdiniz.

yollar	evler	iş yerleri	üniversite
ulaşım	alışveriş merkezleri	okullar	fabrikalar

4. Gelecekteki şehirlerin yapılarında olacak değişiklikler insanlığı hangi yönlerden etkileyebilir?

YAZMA

1. Gelecekte kurulması plânlanan bir kent için fikrine başvuru bir mimar ya da tasarımcı olduğunuzu düşünün. Nasıl bir kent inşa etmek isterdiniz? Yazınız.

DİL BİLGİSİ

YAPI BAKIMINDAN FİLLER

Fiiller diğer sözcük türleri gibi yapı bakımından üçe ayrılır. Bunlar; basit, türemiş ve birleşik fiillerdir.

1. Basit Fiil:

Herhangi bir yapım eki almamış, ekleri (çekim ekleri) atıldıktan sonra kök durumunda kalan fiillerdir. (Kök, fiilin bölünemeyen anlamlı en küçük parçasıdır.)

Örnek:

almak, gitmek, sevmek,

Bir fiilin sonundaki çekim (şahıs, zaman vb.) ekleri atıldıktan sonra geriye kalan bölüm bir başka kelimedenden meydana gelmişse ya da bir başka kelime ile birleşerek oluşmamışsa basit fiildir.

Örnek:

"Akşam bize gelecekerdi." cümlesindeki fiili inceleyecek olursak;

Gelecekerdi: Gel+ecek+ler+di fiilindeki, "-ecek" eki gelecek zaman eki, "-ler" eki çoğul eki, "-di" eki ise görülen geçmiş zamanın hikâyesi eki olduğundan ve fiilin anlamını değiştirmedikinden, bu bölümler kelimemizden atıldığında geriye kalan kısım olan "gel" kelimesi yapısına göre basit fiildir.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Peki, bilgisayar, kenti bu kadar etkilerken, gereksinimler değişirken yeni fiziksel kent nasıl olacak? (2) Hızla büyüyen dünya nüfusu kentsel alanlara her gün daha fazla baskı uygularken gelişmiş ülkelerin kent plâncılarınca daha çok yeni çözümler bulma ve projeler geliştirme durumundalar. (3) Çünkü gelişmiş ülkelerde kentsel alanlar büyürken yeşil alanlar azalıyor bu da dönüşümlü olarak çevre sorunlarını getiriyor.

2. Türemiş Fiil:

Fiil ya da isim köklerine fiil yapım eklerinin eklenmesiyle türetilen sözcüklere denir.

Örnek:

başlamak, sulamak, oynamak,

Türemiş fiiller:

- ✓ Fiillerden
- ✓ İsimlerden
- ✓ Yansımalarından türetilir.

Fiillerden türetilen fiiller:

bak-ış, sev-in, düş-ür

İsimlerden türetilen fiiller:

göz-le, av-la, selâm-laş

Yansımalarından türetilen fiiller:

çatla-, patla-, fısılda-

3. Birleşik Fiiller:

İki ya da daha çok kelimenin bir araya gelerek oluşturduğu fiillere denir.

rica etmek, kaybolmak, oynayabilmek,

Birleşik fiiller yapılışına göre üçe ayrılır. Bunlar:

1. Yardımcı fiille kurulan birleşik fiiller
2. Kurallı birleşik fiiller
3. Anlamca kaynaşmış birleşik fiillerdir.

Yardımcı fiille kurulan birleşik fiiller: İsim soylu bir kelime ile yardımcı bir fiilin (etmek, olmak, buyurmak, eylemek, kılmak gibi) bir araya gelmesiyle oluşan birleşik fiillerdir.

Örnek:

- ☞ Akşam arkadaşlarını biz misafir edebiliriz.
- ☞ Bu işin halledilmesine çok memnun oldum.
- ☞ İzin buyurursanız ben kalkacağım.

Kurallı Birleşik Fiiller:

Fiil kök ya da gövdesine kalıplaşmış, devamlı tekrarlanan bir fiilin eklenmesiyle meydana gelmiş birleşik fiillerdir. Kurallı birleşik fiiller, fiil kök ya da gövdelerine "-e (a) bilmek, -ı vermek, -e (a) yazmak, -e (a) gelmek, -e (a) durmak, -e (a) kalmak" ekleri getirilerek yapılır.

Örnek:

- ☞ O iyi çalışırsa bu işi vaktinde bitirebilir.
- ☞ Bizimle beraber oynayabilirsiniz.
- ☞ Birden karşımıza çıkıverdi.
- ☞ Kalariferler çalışmayınca donayazdık.
- ☞ Eskiden beri süregelen bir alışkanlık bu.
- ☞ Siz gidedurun biz arkadan geliriz.
- ☞ Olanların arkasından şaşkınlıkla bakakaldık.

Anlamca Kaynaşmış Birleşik Fiiller:

İsim soylu kelime ya da kelimelerle bir fiilin bir araya gelip birleşmesiyle oluşan birleşik fiillerdir. Birleşme sırasında birleşik fiili oluşturan kelimelerden en az biri, bazen de hepsi kendi anlamı dışında kullanılır.

Örnek:

- ☞ Çocuk o zor günlerde çok eziyet çekti.
- ☞ Bu güzel fikri kim ileri sürdü?
- ☞ Ayrılışına dayanamayıp hasta düştü.

ALİŞTIRMALAR

1. Aşağıdaki tabloda verilen fiilleri yapısına göre inceleyiniz.

Fiiller	Basit Fiil	Birleşik Fiil	Türemiş Fiil
işitmek	☒	☐	☐
taşlamak	☐	☐	☐
düşeyazmak	☐	☐	☐
güzelleşmek	☐	☐	☐
gözetlemek	☐	☐	☐
uyumak	☐	☐	☐
anlamak	☐	☐	☐
hissetmek	☐	☐	☐
ağlaşmak	☐	☐	☐

Fiiller	Basit Fiil	Birleşik Fiil	Türemiş Fiil
kaplamak	☐	☐	☐
emretmek	☐	☐	☐
gidivermek	☐	☒	☐
uçmak	☐	☐	☐
kaybolmak	☐	☐	☐
oynamak	☐	☐	☐
dinlemek	☐	☐	☐
toplamak	☐	☐	☐
yıkamak	☐	☐	☐

2. Aşağıdaki test sorularını cevaplayınız.

1. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi türemiş fiil değildir?
 - A. Her akşam dükkânın önünü sulardı.
 - B. Kötü haberi işitince bütün hayalleri yıkıldı.
 - C. Bu kış bütün malını bitirdi.
 - D. Annesini köyünden getirdiler.
 - E. Bu konuyu idareyle görüşmüş.
2. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi birleşik fiil değildir?
 - A. İhtiyar adam, artık çocuklarla baş edemiyordu.
 - B. Zor durumda olan herkese yardım ediyordu.
 - C. Hep birlikte güzel bir maç seyrettik.
 - D. Küçük, dedesinin yanına geçip çayını içti.
 - E. İkimiz sonuna kadar sabrettik.
3. Aşağıdaki cümlelerden hangisinin yüklemi yapısı bakımından diğerlerinden farklıdır?
 - A. Herkese karşı böyle davranmazmış.
 - B. Kimse bu hareketin nedenini anlamamıştı.
 - C. Bunları öğrenince babası hiç kızmazdı.
 - D. O çocuk, size niçin karşı geliyor?
 - E. Bir hafta boyunca kendisiyle kimse konuşmadı.
4. Aşağıdaki cümlelerden hangisinde basit fiil kullanılmıştır?
 - A. Ekmeğini taştan çıkarır.
 - B. Her türlü işini kendi görür.
 - C. Bir çocuğu boğaz tokluğuna çalıştırıyor.
 - D. Kış oldu mu Zigana'yı aşamazsınız.
 - E. Elbet bir gün kavuşacağız.

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

TEKNOLOJİNİN KARŞI KONULMAZ ÇEKİCİLİĞİ

Yüzyıllarca kent için en önemli alt yapı kent duvarlarıydı. Duvarlar, ticaret, tapınma ve yönetim gibi işler için güvenli bir çevre oluşturuyordu. Kentler geliştikçe ve teknoloji daha erişilir hale geldikçe yeni etkinlikler doğdu.

Demir yolu, kalabalık endüstri şehirciliği oluştururken; çelik üretimi, gökdelenlerin yapılmasına imkân sağladı ve yeni ticaret merkezleri oluştu. Teknolojideki hızlı gelişmeler bilgiye aç bir ekonominin oluşmasına yol açıyor, bu da daha hızlı ve daha iyi bir teknoloji getiriyordu. Yeterli randıman, ulaşım, servis ve üretilenlerin dağıtımı için insanların bir arada olmaları gerekiyordu. Teknolojideki ilerlemeler, özellikle de ulaşımdaki gelişmeler, bu etkinliklerin fiziksel olarak ayrı olmalarına olanak sağladı. İlk endüstri kenti böylece doğdu.

Bilgi ve telekomünikasyon teknolojilerindeki gelişmelerden dolayı, kurumların ve insanların fiziksel olarak birbirlerinden uzakta olmaları artık problem değildi. Önceleri haberleşme için zaman ve mekân önemliyken, gelişen bilgi teknolojisi ile her zaman her yerde haberleşme yapabilme imkânı sağlandı. Bu durum kentsel bölgelerin büyümesine, bazılarının ise çökmesine neden oldu.

İşlerin elektronik olarak halledilmesi sebebiyle şirketlerin artık üreticilere ve müşterilere yakın olması gerekmiyor. Şirket içindeki birimler bile birbirinden uzak bir şekilde çalışabiliyorlar. Kent içinde olmak artık gerekli değil. Yüz yüze görüşme gerektiren endüstriler bile elektronik posta (e-mail) ve görüntülü telefonlarla iletişim sağlayabiliyorlar. Şirketler kent merkezinde olmak yerine şehir dışına yerleşmeyi tercih edebiliyorlar.

Eğer iş yerleri ve insanların kent merkezinde olmaları gerekmiyorsa, bütün bunlar nereye gidecek ve kentlere ne olacak? Buna cevap vermek zor. Fakat ileri teknolojilerin insanların ve endüstrilerin mekânsal modellerini nasıl değiştireceğini ve buna bağlı olarak bu değişimlerin metropolitan ekonomileri nasıl etkileyeceğini görmek mümkün.

Metropoller teknolojik gelişmelerden etkilenen ilk yerler. Ekonomik etkinlikler merkezden dışarıya, şehirlerin dış bölgelerine doğru yayılıyor. Bir zamanlar insanların şehir içinde olmasından hoşlandıkları müzeler, orkestra salonları, tiyatrolar ve spor alanları giderek CD'ler, uydu yayınları, video oyunları ve internet yüzünden önemini yitiriyor. Şimdi yeni kentler eskilerinin dışına taşıyor, çünkü insanlar artık kentin çekiciliklerine yakın olmaya gerek duymuyorlar; hemen hemen her istediklerini evde bulabiliyorlar.

Devamlı olarak bu yeni teknolojik gelişmeleri, bunların yapacakları etkileri duyuyoruz. Bunların hepsinin gerçekleşmesiyle meydana gelecek değişiklikleri hayal ediyoruz. Peki bu yenilikler kimin için?

Bu yenilikler, teknolojik ilerlemeleri günbegün takip eden gelişmiş ülkeler için. Aksi hâlde teknolojik gelişmelere ayak uyduramayanlar ve onu takip edemeyenler için bu tür yenilikler; bilim kurgu dalından bir film izler gibi gelişmeleri uzaktan seyretmekten başka bir şey ifade etmeyecektir.

10
KONU

EKOLOJİ

DERSE HAZIRLIK

1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Çevre kirliliği ile ilgili olarak nelerden rahatsız oluyorsunuz?
2. Yaşadığınız yerde çevre koruma çalışmaları yürüten kişi ya da kurumlar var mıdır? Araştırınız.
3. Çevre koruma örgütlerinin gerekliliğine inanıyor musunuz?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Çevre kirlenmesi: "İnsanların, başta endüstri olmak üzere, türlü faaliyetlerden dolayı oluşan kirletici sıvı, katı ve gaz atıklarının toprağa, suya veya havaya bırakılması sonucu tabiatta var olan ekolojik denge ve ahengin bozulmasıyla canlıların zarar görmesi" şeklinde tarif edilmektedir.

İnsanoğlu var olduğu günden bu yana hem çevresindeki olaylardan etkilenmiş, hem de çevresini etkilemiştir. Teknolojinin gelişmesiyle birlikte, birçok ülke doğayı sonsuz bir kaynak olarak kabul etmiş ve kullanmış, doğanın kendisini yenileyebilme kabiliyetinin sınırlı olduğunu fark edememiştir. Bunun sonucu olarak da insanlığın ortak malı olan çevreden, geri getirilmesi zor, hatta imkânsız olan sistemler ve canlılar yok olup gitmişlerdir. Hızla artan nüfus, çarpık kentleşme, azalan ve yok olan doğal kaynaklar, enerjinin sınırlılığı ve çevrenin kirlenmesi derken insanın yaşayabileceği ortamlar sınırlanmış ve günümüzde çevrenin kazandığı önem, artık herkes tarafından bilinir duruma gelmiştir. Çevreyi bozan, çirkinleştiren insan, artık çevreyi tahrip etmeyecek çareler ve teknolojiler aramaya başlamıştır.

Çevre sorunları dünyanın pek çok yerinde olduğu gibi Türkiye'de de güncel yaşama girmiştir. İnsan ve çevre arasındaki etkileşimin vazgeçilmez nitelikte oluşu, çevre kavramının günümüzde kazandığı boyutlar, çevrenin ulusal düzeyde olduğu kadar, uluslar arası düzeyde de yeni yaklaşımlarla ele alınmasına neden olmuştur. Bugün dünyada uluslar arası ve ulusal düzeyde, sayılamayacak kadar çok çevre kuruluşu çalışmalarını sürdürmektedir.

Dünyanın $\frac{3}{4}$ 'ünün sularla kaplı olduğu, tüm canlı yaşamının ağırlığının ortalama % 75'inin sudan oluştuğu bilinmektedir. Su kirliliği ise, suyun yararlı kullanımını etkileyecek miktarda kimyasal, fiziksel ya da biyolojik maddelerin katılımıyla suyun kalitesinin bozulması olarak tanımlanmak-

ÇEVRE KİRLLENMESİ

tadır. Etrafımızda bulunan suları incelersek içerisinde birçok canlı organizmanın yanı sıra plâstik kutular, petrol ve yağ kalıntıları, kullanılmış kâğıt parçaları, poşetler ve benzeri birçok atık ürün bulunduğunu görürüz. Ayrıca tarımda kullanılan ilâçlar ve gübrelerin bilinçsiz kullanılması da sularda kirliliğe yol açmaktadır. Tüm kullanılan sular; deniz, göl, akarsu gibi yüzeysel su kaynaklarına bırakılmakta ya da toprak üzerine dökülerek yer altı su kaynaklarına sızmaktadır. Kullanılan suların yer altı sularına karışması sonucu bulaşıcı hastalıklar insan sağlığını tehdit etmektedir.

Günümüzün çevre sorunlarından bir diğeri de değişik kaynaklardan çıkan gürültü kirliliğidir. Gürültü kirliliği; insanların işitme sağlığını ve algılamasını olumsuz yönde etkileyen, fizyolojik ve psikolojik dengeleri bozabilen, iş gücünü azaltan önemli bir çevre kirliliğidir.

Havanın, suyun ve toprakların kirlenmesini önlemek yine insanın elindedir. Katı atıkların düzenli depolanarak doğal ortamlara zarar vermesi önlenmelidir. Tarımsal üretimde tahlillere dayalı ilâç ve gübrenin zamanında kullanılması çevre açısından da büyük önem taşımaktadır.

1. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Çevre kirlenmesi nedir?
.....
2. Teknolojinin gelişmesi çevreyi nasıl etkilemektedir?
.....
3. Gürültü kirliliğinin zararları nelerdir?
.....
4. Çevre kirliliği nasıl önlenebilir?
.....

2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Çevre kirlenmesinden bütün canlılar zarar görmektedir.
2. Teknoloji çevreyi olumsuz yönde etkilemiştir.
3. Çevreyi bozan insanoğlu artık günümüzde çevreyi düzeltecek çareler aramaktadır.
4. Kirli sular insanlarda bulaşıcı hastalıklara sebep olmaktadır.
5. Ormanların ve öteki alanların yok edilmesi doğanın dengesini bozmaktadır.

3. Aşağıdaki test sorularını okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Aşağıdakilerden hangisi çevre kirliliğine sebep olmaktadır?
 - A. Kirletici sıvı veya gaz
 - B. Çarpık kentleşme
 - C. Nüfus artışı
 - D. Çevrenin yeşillendirilmesi
 - E. Petrol sızıntıları
2. Aşağıdakilerden hangisi gürültü kirliliği ile ilgili değildir?
 - A. İnsanların işitme sağlığını olumsuz etkilemesi
 - B. Fizyolojik ve psikolojik dengeyi bozması
 - C. İş gücünü azaltması
 - D. Çarpık kentleşme
 - E. Huzuru bozması
3. Aşağıdakilerden hangisi çevre kirliliğini önlemez?
 - A. Ormanların korunması
 - B. Katı atıkların depolanması
 - C. Hayvan otlatma
 - D. Çevreyi kirletenlerin uyarılması
 - E. Çöpleri işleyen fabrikaların yapılması

Ormanların ve öteki alanların yangın, yapılaşma, ağaç kesimi ve hayvan otlatma gibi sebeplerle yok olmasının önlenmesi için herkes çaba göstermelidir. Her birey, doğayı kirleten, tahrip eden, ormanları kesen kişilere karşı izleme ve uyarma görevi üstlenmelidir.

Çevrenin korunması onu en çok etkileyen insanın bilinçlendirilmesi ve eğitimi ile mümkündür. Bilinçlenmemiş bir toplum, canlıları tüketir; havayı, suyu kirletir ve en önemlisi dünyayı kendinden sonra başkalarının kullanacağını düşünmez.

Gelecek nesillere dengeli, temiz, sağlıklı bir çevre bırakmak insanların temel yükümlülüğü olmalıdır. Bu konuda gerek öğretim programları hazırlayanlara, gerekse uygulayıcılara birçok sorumluluk düşmektedir.

Daha sağlıklı, daha temiz, daha yaşanılabilen bir çevre istiyorsak, yöneticisinden bilim adamına, çiftçisinden sanayicisine, yaşlısından gencine kısaca toplumun her kesimi ile iş birliği yapmalıyız.

KELİMELER

1. Aşağıdaki kelimelerin sözlük anlamlarını yazınız.

1. endüstri :
2. ekoloji :
3. teknoloji :
4. çevre :
5. tarım :

2. Aşağıdaki kelime gruplarını cümle içinde kullanınız.

1. ekolojik denge:
2. çarpık kentleşme:
3. bulaşıcı hastalık:
4. katı atık:

DİNLEME

1. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Çevre konusu çok geniş anlamlı bir kavramdır.
2. Geçmişten günümüze kadar insanlar çevreyi hiç korumamıştır.
3. Güzel bir çevrede yaşamak insanın fiziksel ve ruhsal sağlığını bozar.
4. İnsanın doğayı sınırsızca kullanma hırsı doğanın dengesini bozmaktadır.
5. Çevrenin en önemli unsuru insandır. Çevreyi düzeltmek yine insanın elindedir.

2. Aşağıdaki cümleleri dinlediğiniz parçaya göre tamamlayınız.

1. Çevre, insanların içinde yaşadığı ve
 etkilendiği ortamdır
 çalıştığı fabrikadır
2. İnsanlar, hayatlarını sürdürdükleri çevreyi geliştirmek için
 doğayı kirletmiştir
 doğayı korumuştur
3. Tüm zenginliklerimizi süratle yitiriyor,
 günden güne kan kaybediyoruz
 har vurup harman savuruyoruz

KONUŞMA

1. Doğal güzellikleri korumak için ne gibi çalışmalar yapılabilir?
2. Çevre kirliliğinin insan üzerindeki olumsuz etkilerini sınıfça tartışınız.
3. Yaşadığınız çevrede, çevre düzeni ve konusu ile ilgili çalışmalarda eksik gördüğünüz şeyler nelerdir?
4. Sizce teknolojinin çevreye ne gibi zararları ve ne gibi faydaları vardır?

YAZMA

1. Dünyanın ekolojik dengesini bozan olaylar hakkında bir paragraf yazınız.
2. Aşağıdaki parçayı okuyunuz ve boşlukları doldurunuz.

Doğal dengenin bozulmasıyla ortaya çıkabilecek büyük sakıncalar, yüzyıllar önce sezilmeye başlandı. Bazı devletler önlemler almaya başladılar:

Örneğin; hava [] karşı ilk yasa, 13. yüzyılda İngiltere'de çıkarıldı. Londra'da kömür yakıp havayı [] için bir kişi idam edildi. 1388'de hendeklere ve akarsulara çöp [] yasaklandı.

Yasalara getirilen bu sert önlemler de kirliliğin tüm dünyaya yayılmasını [] 20. yüzyılda sanayinin hızla gelişip yaygınlaşması, kentlerin büyümesi, motorlu taşıtların çoğalması, yeni kimyasal maddelerin, zararlı tarım ilaçlarının üretilmesi, plâstik geliştirilmesi ve nükleer enerji üretimi... gibi olağanüstü gelişmelerle, kirlilik de büyüdü ve dünyayı tehdit etmeye başladı.

3. Yukarıdaki parçaya göre çevre kirliliğinin sebepleri nelerdir?

- 1.
- 2.
- 3.
- 4.
- 5.
- 6.

HATIRLATMA

İLE SÖZÜNÜN YAZIMI

1. "İle" sözü, ünlüyle biten kelimelere ek olarak getirilince başındaki "-i" ünlüsü düşer ve araya "y" ünlüsü girer:

Örnek: çevreyle (çevre ile)
kuzuyla (kuzu ile)

2. Üçüncü kişi iyelik ekinden sonra da baştaki "-i" ünlüsü düşer ve araya "y" ünlüsü girer:

Örnek: arkadaşı ile (arkadaşıyla)
dolayısıyla (dolayısı ile)

3. "İle" sözü ünsüzle biten kelimelere ek olarak getirilince başındaki "-i" ünlüsü düşer ve büyük ünlü uyumuna uyar:

Örnek: ayakla (ayak ile)
başla (baş ile)

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Ağaçlar arasında yapılan bir yürüyüş, suyun şırıltı sesi, sabahın ilk ışıklarıyla penceremizden içeri dolan kuş cıvıltıları, ciğerlerimize doyasıya çektiğimiz temiz hava kimin hayali değildir ki... (2) Hâlbuki bu hayallerimizi gerçekleştirebileceğimiz bir dünyamız var. (3) Ancak doğrusunu söylemek gerekirse dünyamıza sahip çıkamıyor, onu koruyamıyoruz.

DİL BİLGİSİ

FİİLİMSİLER

1. İSİM-FİLLER:

Fiillerden yapılan iş, oluş ve hareket isimleridir. Cümle içinde isim gibi kullanılır ve isim çekim eklerini alabilirler.

İsim-fiil ekleri şunlardır:

-mak / -mek, -ma / -me, -ış, -iş / -uş, -üş

Örnekler:

- ☞ Çevreyi kirletmek insanlığın zararınadır. (-mek)
- ☞ Gelecek nesillere sağlıklı bir çevre bırakmak insanların temel sorumluluğudur. (-mak)
- ☞ Son yıllarda çevre kirlenmesi hızla artıyor. (-me)
- ☞ Doğadaki dengenin bozulmasının asıl sebeplerinden biri, insanın doğayı sınırsızca kullanma hırsındandır. (-ma)
- ☞ Ağaçlar arasında yapılan bir yürüyüş insanı dinlendirir. (-üş)
- ☞ Sizin bu konuya bakış açınızı beğenmiyorum. (-ış)

2. SFAT-FİLLER (ORTAÇLAR):

Fiiller belli ekler yardımıyla cümlede sıfat görevinde kullanılır.

Sıfat-fiil ekleri şunlardır:

-an / -en, -ası / -esi, -ar / -er, -maz / -mez, -dık / -dik, -acak / -ecek, -mış / -miş; -muş / -müŝ

Örnekler:

- ☞ Çevreyi kirleten insanları uyarmak gerekir. (-en)
- ☞ Çevre bakanı bugün Amerika'ya gidiyor. (-an)
- ☞ Kırılması eller bu ormanları yok etmişler. (-ası)
- ☞ Öğrenciler koşar adımlarla bahçeye çıktılar. (-ar)
- ☞ Güler yüzlü insanlar uzun ömürlü olur. (-er)
- ☞ Formları tükenmez kalemle doldurmuyunuz. (-mez)
- ☞ Yaramaz çocuklar çevreyi kirletiyor. (-maz)
- ☞ Kirlettiğimiz dünya günden güne çöplerle doluyor. (-tik)
- ☞ Bu şehirde gezmedik yer bırakmadık. (-dik)
- ☞ Gelecek pazar Dünya Çevre Koruma Günü'dür. (-ecek)
- ☞ Kış mevsimi için yakacak odun almalıyız. (-acak)
- ☞ Kasım ayında ağaçların sararmış yaprakları dökülüyor. (-müŝ)
- ☞ Bozulmuş yemekler öğrencileri zehirledi. (-müŝ)

3. ZARF-FİLLER (BAĞ FİLLER):

Bir işin, bir hareketin, nasıl ve ne zaman yapıldığını anlatmak için belli eklerle yapılan zarflardır.

Zarf-fiil ekleri şunlardır:

-ıp / ip; -up / -üp, -arak / -erek, -ken, -alı / -eli, -meden / -meden, -dıkça / -dikçe; -dukça / -dükçe, -ınca / -ince; -unca / -ünce, -a / -e, -ı (-i, -u, -ü; -a, -e) r... -maz / -mez

Örnekler:

- ☞ Ahmet kitaplarını çantaya koyup sınıftan çıktı. (-up)
- ☞ Hırsızlar caddeden kaçıp gittiler. (-ıp)
- ☞ Ali'ye bu numarayı arayarak ulaşabilirsiniz. (-arak)
- ☞ Öğrenciler koşarak piknik alanına ulaştılar. (-arak)
- ☞ Okula gelirken trafiğe dikkat etmelisiniz. (-ken)
- ☞ Yukarı çıkmışken pencereleri kapatır mısın? (-ken)
- ☞ Bu şehre geleli üç ay oldu. (-eli)
- ☞ Hastahaneye yatalı üç ay oldu. (-alı)
- ☞ Çöpleri toplamadan piknik alanını terk etmeyin. (-madan)
- ☞ Pantolonunuzu ütülemeden giymeyin. (-meden)
- ☞ Havalar ısındıkça ağaçlar yeşeriyor. (-dıkça)
- ☞ Kış yaklaştıkça hava kirliliği artıyor. (-tıkça)
- ☞ Saat dokuz olunca beni aramayı unutma. (-unca)
- ☞ İmtihani kazandığımı öğrenince çok sevindim. (-ince)
- ☞ Yeni evinizde güle güle oturun. (-e)
- ☞ Arkadaşım ile konuşa konuşa problemi çözdük. (-a)
- ☞ Maç biter bitmez eve gidelim. (-mez)
- ☞ Kamp yerine ulaşır ulaşmaz çadır kurduk. (-maz)

ALİŖTİRMALAR

1. Aşağıdaki cümlelerdeki isim-fiillerin altını çiziniz.

"Onu tanımakta güçlük çekiyordum. Bakışları bile değişmişti. Ona neler olduğunu anlamaya çalışıyordum. Soru sormayı denedim, cevap vermedi. Konuşmak istemiyordu. Anlayışla karşıladım."

2. Aşağıdaki atasözlerindeki sıfat-fiillerin altını çiziniz.

"Akacak kan damarda durmaz."

"Ağaca çıkan keçinin dala bakan oğlağı olur."

"Ölmüş eşek kurttan korkmaz."

"Yuvarlanan taş yosun tutmaz."

3. Aşağıdaki cümlelerdeki zarf-fiillerin altını çiziniz.

Kaburga kemikleri soyulmuş zayıf bir ineğı çeke çeke, sürükleye sürükleye götürmeye çalışıyordu. Bizi görünce durdu. Dikkatli dikkatli bakmaya başladı. Bu ihtiyar hoca, Zeyniler köyünün muhtarı imiş.

Reşat Nuri Güntekin

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

DÜNYAMIZI SEVELİM

Bir ferah soluk, bir tutam yeşil, bir yudum temiz su...

İnsanoğlu, binlerce yıllık doğaya egemenlik savaşı sonunda işte bunlara özlem duyar hâle geldi. Yaşadığı evi, yani dünyayı öylesine kirletti ki, şimdi kendi oluşturduğu çöplükte boğulma tehlikesi ile karşı karşıya.

22 Nisan: Dünya Günü.

Doğu'dan Batı'ya tüm ülkelerde insanlar, daha temiz bir dünya için el ele verecek, sesini yükseltecek, çöp toplayacak, ağaç dikecek. Yeni bir yüzyıla adım atmaya hazırlanan insanlar, kendi aralarındaki çatışmalardan biraz başlarını kaldırıp dünyaya baktıklarında gördüler ki, kurtarmak istedikleri yerler bir yana, dünyanın tümü bir çevre faciasının eşiğine gelmiş.

Şimdi bilim adamları bu eşiğin aşılabileceğini tartışıyor. Yapılan araştırmalar dünyada bugünkü kirliliğin yüzde elliden fazlasının son 30 yılda meydana geldiğini gösteriyor. Tıpkı şarkıdaki gibi, "Biz büyüdük ve kirlendi dünya..."

Peki bunun sorumlusu kim?

Sanayi mi, sistemler mi, politikacılar mı?

Batı ve Doğu ülkelerindeki doğa katliamı, çevre sorununun, sistemleri ve ideolojileri aşan bir karakter taşıdığını ortaya koyuyor. Bugün sorun, insan soyunun, yeryüzündeki macerasının sürüp sürmeyeceği noktasında düğümleniyor.

Günümüzde altı milyara yaklaşan nüfusuyla insanoğlu, yeryüzünü tehlikenin eşiğinden döndürüp, yaşanır bir hâle getirebilecek mi? Yoksa dünyamız daha da kirlenip tam bir cehenneme mi dönüşecek?

Cehennem sıcaklığının ilk işaretleri de yok değil. Dünya sera etkisi nedeniyle giderek ısınıyor. Bazı atık gazlar yeryüzünü koruyan ozon tabakasını delince, güneş ışınları atmosferin ısısını yükseltiyor. Peş peşe gelen kuraklık yıllarını, yağmurların azalmasını, çeşitli kıtalardaki hızlı çölleşme belirtilerini "sera etkisi"ne bağlayan bilim adamlarının sayısı az değil. Yağmur ormanlarının yok edilmesi ise doğanın dengesini bozan bir başka etken.

Çevre sorunları Türkiye'de de edebiyata yansımaya başladı. Örneğin; Orhan Pamuk'un "Kara Kitap" adlı eseri Boğaz sularının çekildiği bir İstanbul'u anlatıyor. Karadeniz'in ısınması, Akdeniz'in soğuması ve tektonik hareketler sonucu Boğaz'ın tabanı yükseliyor ve lâğımlarla sulanan bu dehşet vadisinde gecekondu semtleri kuruluyor... Kız Kulesi ürpertici bir tepenin üzerinde yükseliyor...

Bu bir öykü; ama Terkos gölünün dibinin, çamuruyla birlikte ortaya çıktığı da bir gerçek.

Ulusal sınırların giderek aşıldığı, sistemlerin birbirine yaklaştığı, ekonomilerin iç içe geçtiği, sorunların globalleştiği bir dünyada yaşıyoruz. İnsanlık tarihinin belki de ilk kez yeryüzünde ortak bir yaşam kurma noktasına doğru yaklaştığı söylenebilir. İki dünya savaşının yıkımından geçmiş ülkeler, şimdi elele vererek dünyayı kurtarma savaşı başlatma çabasındadır.

Belki hâlâ geç kalmadık; her şeye karşın insan soyu yine de yeryüzünü mahvetmeden yaşayabilecek bir olgunluğa erişebilecek diye düşünüyoruz.

Dünya insanı olmak, bir yerde belki de çevrenin farkını varmaktan geçiyor...

Hasan CEMAL

EĞİTİM

D ERSE HAZIRLIK

Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Öğretmenleriniz ya da büyükleriniz size hayatla ilgili en çok hangi öğütleri veriyorlar? Bunları dikkate alıyor musunuz?
2. Sizce dersleri önemli, önemsiz diye sınıflandırmak doğru mudur? Niçin?
3. Sizce, başarınızı olumsuz yönde etkileyen sebepler nelerdir?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

YENİDEN ÖĞRENCİ OLSAYDIM

Biz yaştakilerin, gençlere hep nasihat verme hevesinde olduğumuz bilinir. Biz, hayat yolunun ancak yarısına erişmiş insanlar her zaman gençliğimizde kaybettiğimiz fırsatları ve boşuna harcadığımız gençliğimizi düşünerek dövünürüz. Eğer ikinci bir yaşama fırsatını elde edebilmek mümkün olsaydı, neler yapacağımızı yazmak, bu yollarda yeni yürümeye başlayan gençliğe belki faydalı olabilir. Çünkü ileriye görüş, geriye bakış kadar emin değildir.

Yeniden lise öğrencisi olsaydım, eskiden yaptığım gibi vaktimin hepsini çalışmaya vermezdim. Derslerime yeterince zaman ayırır, bu zamanda başka şeylerle uğraşmayıp hep dersin hakkını vermeye çalışırdım. Kendim de içinde olmak üzere tanıdığım öğrencilerin çoğu ders çalışmak için ayırdığı zamanın büyük bir kısmını çalışmayarak, çalışmaya hazırlanmakla geçirirler.

Bütün okul hayatım boyunca ders çalışmaya hazır bir hâle gelebilmem için harcadığım zamanları kitaplara vermeliydim. Yeniden bir lise öğrencisi olsam, çalışmaya hazırlandığım zamanları hesaplı kullanmak için daha fazla gayret gösterirdim. Yani çalışmaya uzun zaman ayırmaktansa, kısa ve verimli çalışma yolunu seçerdim. Eskiden yaptığım gibi kendi kabuğuma

KELİMELER

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D": yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Birçok öğrenci ders çalışmak için ayırdığı zamanın büyük bir kısmını çalışmayarak, çalışmaya hazırlanmakla geçirir.
2. Birçok öğrenci bazı derslerin kendilerine gereksiz olduğunu düşünür.
3. Lise öğrencilerinin yarısı ödevlerini gününde yapmayarak biriktirirler.
4. Öğrenciler sadece ders çalışmalı; başka işlerle uğraşmamalıdır.
5. Öğrenciler, öğretmenlerini rahatsız etmemelidir.

2. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Yazar, öğrencilere ders çalışma konusunda nasıl bir tavsiyede bulunuyor?
2. Yazara göre öğrenciler, dersleri gerekli gereksiz şeklinde sınıflandırmalı mıdır?
3. Yazar yeniden öğrenci olsaydı daha çok hangi dersler üzerinde dururdu?
4. Yazara göre öğrenciler sadece ders mi çalışmalıdır?

1. Aşağıdaki kelimelerin eş anlamlarını yazınız.

1. çaba
2. münakaşa
3. nasihat
4. kabiliyet
5. güçlük

2. Aşağıdaki deyimlerin sözlük anlamlarını yazınız ve bu deyimleri cümle içinde kullanınız.

1. hoşuna gitmek	:	
2. kabuğuna çekilmek	:	
3. dert yanmak	:	
4. boğazına takılmak	:	
5. münakaşa etmek	:	

çekileceğim yerde, kendime kalabalıkta da çalışabilme kabiliyetini kazandırırđım.

Her gün odama gelen öğrenciler, bana okulda kendilerini ilgilendirmeyen bir sürü gereksiz ve boş şeyler okutulduğunu açarak dert yanarlar. Hayatın birçok işleri hoş değildir. Lisede okumak zorunda olduğum derslerin yarısı hoşuma gitmeyen ve sevmediğim derslerdi. Öğretmenlerim, sevip sevmediğime bakmaksızın bütün dikkatimi bu derslere vermeme beklerdi. Şimdi lisede iken, bu hoşuma gitmeyen derslerin bana daha fazla okutulmasını istiyorum.

Zaman zaman hazırlıksız olduğum bir konu üzerinde görüş bildirmek zorunda kalabilirim. Böyle zamanlarda lise öğrencisiyken insana konuşmayı öğreten dersler üzerinde daha çok dururdum. Geçen ilkbaharda, mezun olduğundan beri kendisini görmediğim bir mühendis arkadaşşıma rastladım. Kendisine "Matematik" diye cevaplandıracağını sandığım şu soruyu sordum: "Eğer yeniden okula başlasaydın hangi derslere daha çok değer verirdin?" Verdiği cevap şu oldu: "Eğer yeniden öğrenime başlayacak olsam ilk önce iyi konuşmayı ve iyi yazmayı öğrenirdim. Her gün bu alandaki güçlüklerden bunalıyorum. Oğlum da mühendislik fakültesinde okuyor, fakat onun benim yaptığım yanlış yapmasına fırsat vermiyorum. Beni bir yerde ansızın konuşmaya çağırđıkları zaman, dizlerim titremeye, sesim kesilmeye ve kelimeler boğazıma takılmaya başlıyor." Bu eski okul arkadaşşımanın fikirleri çok doğru idi. Eğer yeniden lise öğrencisi olsaydım, hazırlıksız ve düzgün konuşmayı öğrenirdim.

Lise öğrencilerinin onda dokuzu ödevlerini gününde yapmayarak biriktirmektedir. Bazı öğrenciler bu yolda münakaşa edecek kadar ileri gitmişlerdir. Onlara göre birikmiş ödevleri büyük bir çaba harcayarak bitirmek, insana bir işi çok kısa zamanda bitirme yolunu öğretir. Belki bu iyi bir iştir. Fakat acele yapılan işler, yanlışlarla doludur.

Bir lise öğrencisi olarak, öğretmenlerimi, ne kadar az rahatsız edersem o kadar iyi olacağını sanırdım. Fakat sonunda öğretmenlerimin hatta bana anlaşılmaz görünenlerin bile geniş bilgileriyle bana yardıma hazır mükemmel insanlar olduklarını gördüm. Ben liseye yeni başlayan öğrenciye yalnız derslerine çalışmasını tavsiye etmem. Hayattaki diğer birçok şeyler de dersler kadar değerlidir. Öğrenci bütün ders dışı olaylarla da ilgilenmelidir. Kendilerini yalnız derslerine bağlayan öğrenciler, hata yapıyorlar diyebilirim.

Benim için yeniden yaşanamayacak olan bu üç yıllık lise hayatı insanlar için en büyük fırsat ve tecrübe kaynağıdır.

THOMAS ARKLE CLARK

DİNLEME

- Aşağıdaki soruları dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.
- Parçaya göre insanlar, en iyi hangi yaşlarda eğitilebilirler?
.....
- Çocukluk çağında eğitim imkânı bulamamış olanlar, sonradan eğitim alma fırsatı bulsalar, bunu gerektiği gibi değerlendirebilirler mi? Yazarın bu konudaki düşüncelerini söyleyiniz.
.....
- Yazara göre, ana ve babaların çocuklarının okumadıklarını gördükçe telâşa kapılmalarının sebebi nedir?
.....
- Kimler, gençlik yıllarını kendilerine çekici gelen başka uğraşlarla harcamaktadır?
.....

KONUŞMA

- İlkokul öğretmeninizi hatırlıyor musunuz? Onun hayatınızdaki rolü nedir?
- Siz öğretmen olsaydınız öğrencilerinize nasıl davranırdınız?
- Plânlı çalışmadan ne anlıyorsunuz? Plânlı çalıştığınıza inanıyor musunuz?
- Okul size sadece bilgi mi kazandırıyor?
- Bir ülke eğitimle mi yoksa parayla mı gelişir?

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Yeniden lise öğrencisi olsaydım, eskiden yaptığım gibi vaktimin hepsini çalışmaya vermezdim. (2) Derslerime yeterince zaman ayırır, bu zamanda başka şeylerle uğraşmayıp hep dersin hakkını vermeye çalışırdım. (3) Kendim de içinde olmak üzere tanıdığım öğrencilerin çoğu ders çalışmak için ayırdığı zamanın büyük bir kısmını çalışmayarak, çalışmaya hazırlanmakla geçirirler.

DİL BİLGİSİ

EDATLAR

Tek başlarına anlamları olmayan, ancak anlamlı kelimelere, takımlara, kelime gruplarına eklendikleri ya da bir cümleye girdikleri zaman çeşitli anlam ilgileri kuran ve böylece kendi anlamları sezilen kelimelerdir.

Daha önceki yıllarda en çok kullanılan edatları öğrenmiştik. Bu edatlar şunlardır:

eğer, yalnız, sanki, işte, peki, yani, üzere, tek...

Türkçede bu edatlarla birlikte kullanılan belli başlı edatlar şunlardır:

acaba, ancak, bakalım, bari, bile, de, demek, den dolayı, den başka, den beri, den önce, den sonra, diye, -e doğru, -e göre, -e kadar, gibi, kadar, hani, için, ile, ta, ya, yoksa...

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki boşluklara uygun edatlar getiriniz.

1. Aldığın takım elbise güzel mi
2., siz Ali'nin köylüsünüz.
3. Sabah..... uyuyor.
4. Onu göreyim gittim.
5. Pazara yürüdük.
6. Seninle konuşmak geldim.
7. Sabahtan yağmur yağıyor.
8. Beklesek mi, beklesek mi
9. Onu çalışkanlığın..... severim.
10. Konuşma..... iyice düşünüünüz.
11. Akşam olduk..... perdeleri kapatın.
12. İstedğim bir araba.
13. Okula otobüs gideceğiz.
14. hava açmayacak mı?
15. Bu hastalık dinlenmekle atlatılabilir. (sadece)
16. Ali, Antalya'ya vardı
17. Siz..... kimse gelmedi mi?
18. Duyduğuma İzmir'e gidiyormuşsun.
19. benim ayakkabım?
20. Her gün ıspanak yenir
21. Okulda bulabilecek miyiz
22. Ahmet gelecek, hazırlanacağız, maça gideceğiz.
23. Kemal ögle..... gelecekmış.
24. Bacak çocuk.

BAĞLAÇLAR

Tek başlarına anlamları olmayan, fakat cümleleri ya da eş görevli kelimeleri hem biçimce, hem de anlamca birbirine bağlayan kelimelerdir.

Edatlar ile bağlaçlar arasındaki önemli farklar:

1. Bir edatın ilk görevi, kelimelere, kelime gruplarına ya da cümlelere şu ya da bu anlam ilgisini kazandırmaktır. Bir bağlacın ilk görevi ise, cümleleri, kelimeleri ya da kelime öbeklerini bağlayıcılıktır.
2. Edatlar, sıfat takımları ya da zarf öbekleri kurabilirler. Bağlaçlar, hiçbir zaman sıfat takımları ya da zarf öbekleri kuramazlar, ama gerekirse bunları bağlayabilirler.

Önceki yıllarda en çok kullanılan bağlaçları görmüştük. Bu bağlaçlar şunlardır:

ama, fakat, bile, çünkü, rağmen, da (de), ki, ne ... ne, hem ... hem, ister ... ister, ya ... ya, ha ... ha ...

Türkçede bu bağlaçlarla birlikte kullanılan diğer bağlaçlar şunlardır:

bari (hiç olmazsa), belki, bile, bir de (üstelik), bununla beraber, demek ki, değil mi? (madem ki), derken, diye, gerek ... gerek ile, meselâ (örneğin), ne de olsa, nerede, neyse, olsun ... olsun, ve, yeter ki

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki boşluklara uygun bağlaçlar getiriniz.

1. Bir kuş, kanarya.
2. Salih, Sedat; aralarında büyük fark var.
3. Ben, sen o, birer fakiriz.
4. Kitabı okumayacakmış, bana versin.
5. Salih gelsin, Tanık gelsin.
6. Akşam olmadan varacağız gece yarısını bulduk.
7. ben, o, fakülteye giremedik.
8. Olanlar oldu. sağlığı olsun.
9. Veysel, Levent ikisi de iyi resim çizerler.
10. Ben bu işi bitiririm, ki sen yardım et.
11. O pazar alışverişi için değil, gezmek için gidiyor. (olasılık, ihtimal)
12. Bu haberi, sağır sultan işitti.
13. Düşünüyorum, ki varım.
14. Çalışırım söz verdi.
15. Ahmet Mehmet gitti.
16. Zayıf olmasına rağmen bu takım bizi yendi, bizden tecrübeli.
17. ki dediğimi yapmadın, yüzüme bakma.

ÖĞRENMEDE BAŞARILI OLMANIN YOLLARI

- ⇒ Çalışmak için uygun olan gün ve saati bekleme. Bil ki, her gün ve her saat çalışmak için en uygun zamandır.
- ⇒ Çalışmak için uygun yer ve köşe arama. Bil ki her yer ve her köşe çalışmak için uygundur.
- ⇒ Bir günde ve bir zamanda yapman gereken bir dersi ertesi güne bırakma. Zira, her günün derdi gibi, işi de kendine yeter.
- ⇒ Bir zamanda yalnız bir iş yap; yalnız bir ders, bir kitap, hatta bir konu üzerinde çalış. Ta ki, dikkatin ve kuvvetin yayılıp zayıflamasın. Bir zamanda birden fazla iş yapayım diyen bir kimse, hiçbirini tam ve temiz yapamaz.
- ⇒ Başladığın bir dersi bitirmeden başka bir derse başlama. Yarıda kalan iş, başlanmamış demektir.
- ⇒ Bir günün dersini bitirdikten sonra ertesi günü ne iş yapacağına karar ver. Hiç olmazsa çalışmaya başlamadan önce, hangi ders üzerinde çalışacağını düşünüp kararlaştır ve çalışmaya bu kararlar otur.
- ⇒ Bir dersi öğrenmeye, bir kitabı okumaya oturmadan önce düşün ve çalışman için gereken şeyleri yanında ve elinin altında bulundur. Ta ki, ikide bir kalem, kâğıt aramaya kalkıp da dikkatin dağılmasın.
- ⇒ Çalışmaya oturduğun zaman tıpkı ateş hattında düşmanı gözetleyen bir asker gibi uyanık ol ve dikkat kesil. Bütün ruhî ve bedenî kuvvetinle kendini işe ver.
- ⇒ Bir işe başlamadan önce, o işi en kısa zamanda, en kolay incelemek ve en temiz bir şekilde nasıl yapmak, nasıl öğrenip etüt etmek mümkün olduğunu iyice düşünüp hesapla.
- ⇒ Çalıştığın bir ders, bir kitap üzerinde herhangi bir güçlüğü yenmeden bir adım bile gerileme. Bil ki yılgınlık, maskeli bir tembelliktir. Gene bil ki çalışma sevgisi, güçlükleri yendikçe doğar ve güçlenir. Güçlüğü yenmekten ortaya çıkan manevî zevk, eşsiz bir zevktir. Emin ol ki, harpte zafer ve işte başarı yılmayanındır.
- ⇒ İşinde rastladığın bir güçlüğü önce küçük parçalara ayır. Her parçayı birer birer ve sıra ile yenmeye çalış. Bunun için de meselâ bir dersi, bir kitabı en basit elemanlarına; bölüm, kısım ve konularına ayır. Sıra ile her konuyu iyice ve noksansızca anlayıp öğrenmeden öbür konuya geçme.
- ⇒ Devamlı ve düzenli çalış. Her gün mutlaka aynı saatlerde çalışmaya otur. Çalışmayı uzun aralıklarla kesip terk etme.
- ⇒ Çok düşün. Bil ki çalışmak, mutlaka hareket etmek veya okumak, yazmak değildir. Düşünen bir insan, maden kuyularında kazma sallayan işçiden daha çok çalışıyordu.
- ⇒ Verimli çalışmayı sakın iş üzerinde geçirdiğin zamanla ölçüp de, "Eh bu gün şu kadar saat çalıştım, yetişir." deme. Çalışmanın sonucuna ve öğrendiğine bak.
- ⇒ Her gün iyi bir eserden yüksek sesle beş on sayfa oku. Bu sayede hem kelime ve ifade hazinen zenginleşir, hem de konuşma kabiliyetin gelişir.
- ⇒ Bir dersten öğrendiğin, bir kitaptan okuduğun bölüm ve konuları arkadaşlarınla konuş ve tartış. Bu şekilde hem zekân işler ve öğrendiğini hazmedersin. Aynı zamanda hafızan kuvvetlenir, hem de düzgün konuşma ve düşüncelerini açık bir şekilde ifade etme yeteneği kazanırsın.
- ⇒ Okuduğun bir kitapta rastladığın güzel bir parçayı veya orijinal bir düşünceyi, yerini ve sayfasını işaret ederek, not al. Bu şekilde biriktirdiğin notları bir dosyaya ve bir fiş kutusuna sırasıyla yerleştir. Bir yazı yazmak veya bir eser yapmak istediğin zaman, bu notlar senin için bir malzeme hazinesi olur.
- ⇒ Her şeyden önce, ana dilini iyi konuşmayı ve iyi yazmayı öğren.

Prof. Ali Fuat BAŞGİL
Gençlerle Başbaşa

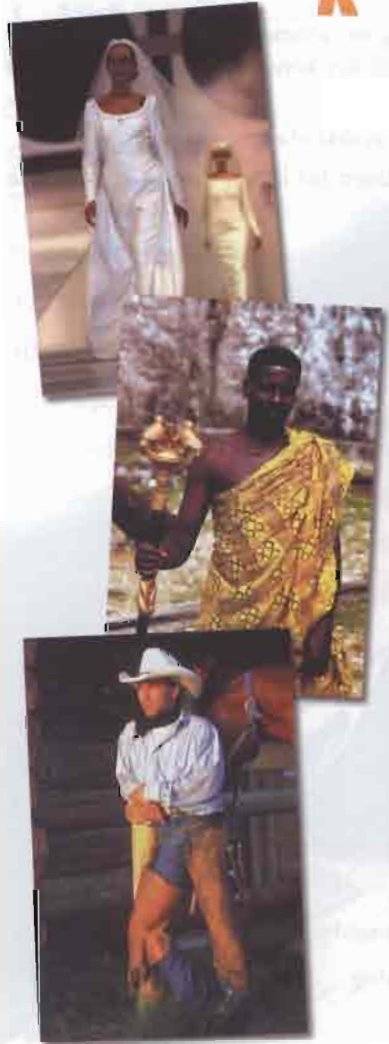

GIYSILER

D ERSE H AZIRLIK

1. Hangi tür giysilerden hoşlanırsınız?
2. Teknoloji giyimimizi nasıl etkiliyor?
3. Sizce elektronik giysilerin yapılması mümkün müdür?
4. Aşağıdaki resimlerde verilen giysiler hakkında konuşunuz.

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

A K I L L I G I Y S I L E R

Durakta otobüs beklerken ceketinizin üzerindeki tuşlara basarak müzik yapmak, gün boyu nerede olursanız olun kalbinizin düzenli atıp atmadığını ölçmek ya da giydiğiniz tişörtün üzerindeki ekran aracılığıyla arkadaşlarınıza film izlettirmek. Tüm bunlar şimdi size imkânsızmış gibi gelebilir. Ancak yakın bir gelecekte bunlar, araştırmacıların elektronik ve bilgisayar teknolojilerinden yararlanarak geliştirmeye çalıştıkları "akıllı giysiler" sayesinde gerçek olacak.

Elektronik ve bilgisayar teknolojisinin kullanıldığı "akıllı giysiler" tanımlaması size belki de bilim kurgu filmlerindeki kahramanların uzay giysilerini hatırlattı. Hemen belirtelim bu giysilerin dış görünüşleri olağan giysilerimizden hiç de farklı değil. Şu ana kadar üretilenler birçoğumuzun giymekten vazgeçemediği kot ceket ya da kollu/kolsuz tişört biçiminde. Tek farkları bilgisayar donanımlı olmaları. Ancak bu bilgisayarlar her yerde görmeye alışık olduğumuz kocaman masa üstü bilgisayarlarına benzemiyor. Hatta denebilir ki, elbiselerin üzerindeki varlıklarını fark etmek neredeyse imkânsız. Çünkü en önemli özellikleri, işlevlerini daha kumaşın dokunması sırasında yararlanan fiber optik kablolar sayesinde yerine getirmeleri. Bu giysiler yakın bir gelecekte masa üstü bilgisayarların yerini tümüyle almasa bile yaşantımızı hem renklendirecek hem de pek çok yarar getirecek.

Bugüne kadar geliştirilen akıllı giysileri kullanım amaçlarına göre iki grup altında inceleyebiliriz. Sağlık ve eğlence amacıyla geliştirilen akıllı giysiler: Bu giysiler farklı amaçlar için geliştirilmiş olsalar da çok önemli bir ortak özelliğe sahiptir. O da kumaşlarının iletken olması, yani elektrik akımını iletmesi. O halde şunu diyebiliriz: "Akıllı giysilerin üretimi akıllı kumaş üretimiyle başlar." Yaklaşık altı yıl kadar önce bilgisayar donanımlı bir akıllı giysi yapma düşüncesini ilk kez ortaya atan Amerikalı bir grup araştırmacı bu iş için Hindistan'da üretilen "ipek organze" adlı bir kumaşın çok uygun olduğunu fark etmiş. Bunun nedeni bu kumaşın pamuk ya da polyester ku-

maşlardan farklı olarak elektrik akımını iletmesiydi. Kumaşın dokumasında kullanılan iki liften biri kumaşa iletkenlik kazandıran ince bir bakır telle sarılıydı. Akıllı giysi geliştirmeye çalışan bir başka grup araştırmacıysa daha farklı özelliklere sahip bir kumaştan yararlandılar. Kumaşın dokuması sırasında iletkenlik özelliğine sahip plâstikten yapılmış fiberoptik kablolar kullandılar. Günümüzde geliştirilen akıllı giysilerin kumaşlarında yaygın olarak bu özel iletken kablolardan yararlanılıyor. Bunların önemli bir özelliği giysiyle başka aygıtlar arasında bağlantı kablolarına gerek duymaksızın iletişim kurulmasını sağlayabilmeleridir.

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D": yanlış olanın başına "Y" yazınız?

1. Akıllı giysiler 19. yüzyılın sonlarında icat edilmiştir.
2. Akıllı giysilerin yapımında elektronik ve bilgisayar teknolojilerinden yararlanılmaktadır.
3. Akıllı giysilerin dış görünüşü, normal giysilerinkinden çok farklıdır.
4. Akıllı giysiler sağlık ve eğlence amaçlı olarak da kullanılabilir.
5. Akıllı giysilerin kumaşlarında yaygın olarak fiberoptik kablolardan yararlanılmıştır.

2. Aşağıdaki boşlukları verilen kelimelerle doldurunuz.

yararlanmak

geliştirmek

araştırmacılar

bağlantı

tanımlanma

1. Akıllı giysilerin yapımında fiberoptik kablolardan
2. Bilim adamları, sağlık ve eğlence amaçlı kullanılmak üzere akıllı giysiler
3. Akıllı giysiler, başka elektronik aygıtlarla kurabiliyor.
4. Bu giysilerin "akıllı giysiler" olarak bilgisayar ve elektronik donanımlı olmasından dolayıdır.
5., akıllı giysilerin yapımında farklı farklı kumaştan yararlandılar.

3. Aşağıdakileri eşleştiriniz.

1. Bilim adamları iletkenlik özelliğine sahip	a. bilgisayar donanımlı olmalarıdır.
2. Akıllı giysilerin üretimi, akıllı	b. akıllı giysilerin yapımı için çok uygundur.
3. Bu giysilerin normal giysilerden tek farkı	c. işlev olarak uzay çağını yaşatacak.
4. Hindistan'da üretilen ipek organze adlı kumaş	d. fiberoptik kablolar kullandılar.
5. Akıllı giysiler bize görüntü olarak değil ama	e. kumaşların üretimiyle başlar.

KELİMELEER

1. Aşağıdaki kelimeleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

1. tanımlama	a. Bir şeyin gelişmesini sağlamak
2. olağan	b. Akım, ısı, ses geçiren. Yalıtkan
3. donanım	c. Sık sık olan, tabii
4. iletken	d. İhtiyaç hissetmek
5. geliştirmek	e. Belli bir işin yapılmasına aracılık eden araçların uygun yerlere döşenmesi
6. gerek duymak	f. Bir işi tarif etme. Bir kavramı bütün öğeleriyle eksiksiz anlatmak.

2. Aşağıdaki kelimelerden anlamı doğru olanların başına "D": yanlış olanların başına "Y" yazınız.

1. **kumaş** : Çoğu kimselerce duyulmuş, öğrenilmiş veya kullanılmış olan.
2. **bilim adamı** : İletken
3. **amaç** : Erişilmek istenen sonuç, maksat
4. **yaygın** : Bilimsel çalışmalarla uğraşan kimse

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) O halde şunu söyleyebiliriz: (2) Bugüne kadar geliştirilen akıllı giysileri iki gruba ayırabiliriz:

(3) Sağlık ve eğlence amaçlı akıllı giysiler. (4) Bu giysiler farklı amaçlar için geliştirilmişlerdir. (5) Fakat çok önemli bir ortak özelliğe sahiptirler. (6) O da kumaşlarının elektrik akımını iletmesidir. (7) Akıllı kumaşların üretimi akıllı kumaş üretimiyle başlar.

DİNLEME

- Aşağıdaki test sorularını dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.
 - Dinlediğiniz parçada "giysi" kelimesi kaç defa geçmektedir?
 - 3
 - 7
 - 6
 - 2
 - 11
 - Müzikal ceket denen akıllı giysinin üretildiği kumaş türü aşağıdakilerden hangisidir?
 - sunî deri
 - ipek
 - fiberoptik
 - ekose
 - ipek organze
 - Aşağıdakilerden hangisi sağlık giysisinin özelliklerinden biri değildir?
 - Sağlık giysilerinin kumaşında iletken fiberoptik kablolar kullanılmıştır.
 - Sağlık giysisiyle, sağlıkla ilgili otuza yakın veri takip edilebilir.
 - Giysinin önünde büyükçe bir ekran vardır.
 - Doktor hastayı internetle kontrol edebilir.
 - Sağlık giysisi hastanın kan basıncını ölçebilir.
 - Aşağıdaki cümlelerden hangisi bu parçanın ana düşüncesidir?
 - Teknoloji hiç durmadan ilerliyor.
 - Bilim adamları insanları mutlu etmenin yollarını arıyorlar.
 - Sağlık amaçlı üretilen akıllı giysileri sadece zenginler alabilecek.
 - Akıllı giysiler insan yaşamını kolaylaştırıp zevkli bir hâle getirecek.
 - Akıllı giysilerle her yerde müzik dinlemek ve televizyon seyretmek mümkün olacak.

- Aşağıdaki soruları dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.
 - Müzikal ceket nasıl çalışıyor?
.....
 - Ekranlı tişörtlerin en önemli özelliği nedir?
.....
 - Yaşam giysisi doktorlara ne gibi kolaylıklar sağlayacak?
.....

- Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz parçaya göre uygun kelimelerle doldurunuz.
 - Yolda yürürken bile geçen bir çalmak istiyorsanız müzikal denen akıllı giysinizi giyin yeter.
 - Araştırmacılar, ekranlı..... çok uzaklara bile gönderebileceğini söylüyorlar.
 - Doktor hastasını edebiliyor.

KONUŞMA

- Giysilerdeki gelişmeler moda göre mi, insanların temel ihtiyaçlarına göre mi şekilleniyor?
- İlkel insan giysileriyle günümüz insanının giysilerini karşılaştırınız.
- Toplumlar arası kıyafet farklılıkları neden kaynaklanmaktadır?
- Giysi sizce insanların kişiliğini yansıtır mı?

HATIRLATMA

YAZMA

BÜYÜK HARFLERİN KULLANILDIĞI YERLER

1. Cümlede kelimenin ilk harfi büyük harfle yazılır.
2. Soru işareti, ünlem işareti, iki nokta ile biten cümlelerden sonra başlayan cümlelerin ilk harfleri büyük yazılır.
3. Özel isimler büyük harfle başlar: İnsan, hayvan, şehir, ülke isimleri... gibi.
4. Millet, din, dil isimleri büyük harfle başlar.
5. Belli bir tarih bildiren ay ve gün adlarının yazımı büyük harfle başlar.
6. Kurum, kuruluş ve kurul adları büyük harfle başlar.
7. Özel isimleri tanıtmaya yarayan ve onlara bağlı unvanlar büyük harflerle başlar.
8. Kamu, kuruluş ve okul isimlerinin kısaltmaları büyük harfle başlar.

1. Giysiler, yaşanılan yerin coğrafi yapısı ve iklimine göre çeşitlilikler gösterir. Bunu örneklerle açıklayan bir paragraf yazınız.
2. Günlük giydiğiniz ve özel günlerde giydiğiniz giysiler arasında ne gibi farklılıklar var? Bunun nedenlerini belirten bir paragraf yazınız.

DİL BİLGİSİ
YAPIM EKLERİ

Kelimelerin kök ya da gövdelerine gelerek kelimeye yeni bir anlam kazandıran ekler yapım ekleri denir. Yapım ekleri hem isimlere hem de fiillere gelebilir. Yapım ekleri dörde ayrılır:

1. İsimden İsim Yapan Ekler
2. İsimden Fiil Yapan Ekler
3. Fiilden İsim Yapan Ekler
4. Fiilden Fiil Yapan Ekler

İSİMDEN İSİM YAPAN EKLER

İsimlerin kök ya da gövdelerine gelerek yeni bir isim yapan ekler denir. Bu ekler genellikle isimden isim, sıfat ve zarf yapar.

-cı, -ci, -cu, -cü

- ☞ Meslek adları yapar: ayakkabı-cı, iş-çi, futbol-cu
- ☞ Alışkanlık ve süreklilik gösteren sözcükler yapar: yalan-cı, şaka-cı, inat-çı
- ca, -ce, -ça, -çe

- ☞ Eşitlik benzerlik anlamı verir: sınıf-ça, ben-ce, çocuk-ça
- ☞ Millet adlarından sonra kullanılarak dil adları yapar: Türk-çe, İngiliz-ce, Rus-ça
- ☞ Zaman anlamı verir: aylar-ca, yıllar-ca
- ☞ Sıfatlara gelerek benzerlik, eşitlik anlamı verir: küçük-çe (az küçük), iyi-ce (iyi gibi)
- ☞ Yer adları yapar: Çamlı-ca, Çekme-ce, Sapan-ca
- daş, -deş
- ☞ Ortaklık, eşitlik belirten adlar yapar. (Kimi zaman kardeş, meslektaş gibi sözcüklerde ünlü uyumuna uymaz): arkadaş, yol-daş, yurt-taş, vatan-daş
- lı, -li, -lu, -lü
- ☞ İsim soylu kelimelere gelerek sıfatlar kurar: başarı-lı, akıllı, güneş-li
- ☞ Yer adlarına gelir ve sıfatlar kurar: Avrupa-lı, İstanbul-lu, İtalya-lı
- ☞ İsimlere gelerek mensubiyet belirtir: Üniversite-li, köy-lü, Fenerbahçe-li
- ☞ İki kelimeler kurar: Büyük-lü küçük-lü, hızlı hız-lı, tat-lı tat-lı
- lık, -lik, -lük, -lük
- ☞ İsimlerden yer bildiren kelimeler yapar: kitap-lık, odunluk, çiçek-lik

- ☞ İsmi belirttiği anlamlarla ilgili soyut kavramların adını yapar: insan-lık, erkek-lik, Türk-lük
- ☞ İsmi belirttiği anlama bağlı aitlik anlamı veren sıfatlar yapar: kış-lık elbise, dolma-lık biber, yaz-lık elbise
- ☞ Alet adları yapar: kulak-lık, göz-lük
- ☞ Renk adlarına gelir: mavi-lik, beyaz-lık
- ☞ Ölçü ve zaman bildiren kelimeler yapar: kilo-luk, yıl-lık, aylık

İSİMDEN FİİL YAPAN EKLER

- la, -le
- ☞ İsimlere gelerek fiil yapar: av-la-, baş-la-, el-le-
- lan, -len
- ☞ duygu-lan-, yaş-lan-, güneş-len-
- laş, -leş
- ☞ Genellikle işteş ve dönüşlü çatılar kurar: aptal-laş-, iyi-leş-güzel-leş-

FİİLDEN İSİM YAPAN EKLER

- acak, -ecek
- ☞ iç-ecek, giy-ecek, yi-y-ecek
- gan, -gen
- ☞ Alışkanlık anlamları taşır: saldır-gan, unut-kan, ilet-ken, yapış-kan
- gı (-gi, -gu, -gü; -ki, -ki, -ku, -kü)
- ☞ çal-gı, sar-gı, gör-gü, bas-ki
- gın (-gın, -gun, -gün; -kın, -kin, -kun, -kün)
- ☞ Bu ek çoğu zaman sıfat gibi kullanılır: bil-gin, kız-gın, sol-gun, üz-gün, şaş-kın
- ı, -i, -u, -ü
- ☞ aç-ı, başar-ı, an-ı, gez-i
- ıcı, -ici, -ucu, -ücü
- ☞ Meslek ve özellik belirtir: sat-ıcı, koş-ucu, tüket-ici
- k (-ak, -ek)
- ☞ dile-k, dur-ak, yat-ak, iste-k
- k (-ık, -ik, -uk, -ük)
- ☞ aç-ık, boz-uk, kes-ik
- m (-ım, -im, -um, -üm)
- ☞ anla-m, yaşa-m, doğ-um, çöz-üm
- ma, -me
- ☞ gül-me, dol-ma, bas-ma
- n (-ın, -in, -un, -ün)
- ☞ ek-in, sor-un, tüt-ün
- nç (-ınç, -inç, -unç, -ünç)
- ☞ bas-ınç, gül-ünç, kork-unç, sev-inç
- r (-ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür)
- ☞ düşün-ür, yaz-ar, oku-r

-ş (-ış, -iş, -uş, -üş)

- ☞ kaç-ış, yağ-ış, al-ış, uç-uş
- tı (-ti, -tu, -tü)
- ☞ sallan-tı, toplan-tı, kaşın-tı

FİİLDEN FİİL YAPAN EKLER

- l (-il, -il, -ul, -ül)
- ☞ Edilgen çatı kurar: aç-ıl-, çiz-il-, dokun-ul-
- n (-ın, -in, -un, -ün)
- ☞ sev-in-, giy-in-, soy-un-
- r (-ar, -er, -ır, -ir, -ur, -ür)
- ☞ bit-ir-, doy-ur-, iç-ir-
- ş (-ış, -iş, -uş, -üş)
- ☞ at-ış-, bak-ış-, döv-üş-
- t
- ☞ ağla-t-, bekle-t-, dinle-t
- tır (-tir, -tur, -tür, -dır, -dir, -dur, -dür)
- ☞ aç-tır-, say-dır-, yap-tır-, in-dir-

ALİŞTIRMALAR

1. Ölçülü şiirin kulağa hoş gelen bir ahengi vardır, bu
1 2 3
yüzden zevkle okutur kendini.
4 5

Yukarıdaki cümlede geçen altı çizili sözcüklerden hangisi birden fazla yapım eki almıştır?

- A. 1 B. 2 C. 3 D. 4 E. 5

2. Biraz sonra dönerken görünürler uzaktan
1 2 3
Sazlıklara düşmeden gecenin yıldızları
4 5

Bu dizelerde altı çizili sözcüklerden hangisinde isimden isim yapım eki vardır?

- A. 1 B. 2 C. 3 D. 4 E. 5

3. Aşağıdaki cümlelerde altı çizili sözcüklerin hangisinde -n (-ın, -in, -un, -ün) eki yapım eki olarak kullanılmıştır?

- A. Tatile çıkmadan önce bir doktora görün.
B. Bir ay içinde bu evi mutlaka satın.
C. Dışarı çıkmak için acele giyindi.
D. Kitabı dizin bölümüne bakarak inceleyebilirsiniz.
E. Buradan daha önce hiçbir şey alınmadı.

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

KRAVATIN HİKÂYESİ

Roma İmparatorluğu döneminde insanların toplumsal sınıflarının belirlenebilmesi için kullanılmaya başlanan ve boyuna bağlanan renkli kumaşlar 17. yüzyılda farklı bir kimlik kazanmıştı. Soyluları protesto eden devlet adamı Cromwell sade bir boyun bağı ile mütevazılığı ortaya koymaya çalıştı.

Ancak rengi, deseni, genişliği ve hatta düğümlenme biçimi değişse de kravat hem gücü hem varlığı sergilemenin en kestirme yolu olma özelliğini aradan yüzyıllar geçse de korudu.

Bir bakışta belli olmaz mı? Kim Fenerbahçeli, kim Galatasaraylı... Kim otomobilleri seviyor, kim atlara düşkün... Kim ciddiyetten yana, kim havaî. Kim klâsikten yana kim iddialı. Hatta kim hangi şirkette çalışıyor.

Bir insanda bu özellikleri yakalamak mümkün değil gibi gözükse de kullandığı kravat sayesinde önemli ipuçları elde etmek içten bile değil.

Gerçekten de konu kravata geldiğinde karşınızdakinin bilinmeyen yönlerine kısa bir yolculuk da başlar. Kravatın üzerindeki renkler kullanılan desen ya da çizgiler hemen sahibini ele verir.

Kravatın bu özelliğinin keşfi çok uzun zamana dayanıyor. Roma İmparatorluğu döneminde sadece soyluların boyunlarına bağladıkları gösterişli kumaş parçalarına bakıldığında bu özellik daha da belirginleşiyor. Ne kadar büyük olursa o kadar zengin mantığının egemen olduğu o dönemde boyuna bez bağlamak da tamamen zengin ve soyluların tekelindeydi.

Bugünkü kravatların büyük babası sayılabilecek boyun bağları aynı dönemde eşitsizliğin de bir tür simgesi konumundaydı.

Patrisiler ile Plebler arasındaki farklılık boyunlarda bile yaşanırken 17. yüzyıla doğru gelişen yeni siyasî anlayışlarla bu farkın ortadan kaldırılması yolundaki ilk adımlar atıldı. Aynı yüzyılın ilk yarısında İngiliz devlet adamı ve siyasetçi Oliver Cromwell bu farklılığın giderilmesi yolunda ilk adımları attı. Bulduğu orta yol ise hayli ilginçti.

Boyuna bir şeyler bağlanacak, ama zenginlik sembolü olmayacaktı. Ayrıca o güne kadar boynu çıplak olanlar da bundan böyle gösterişli olmayan bir kumaş bağlayacaktı. Böylece hem asilleri protesto etti hem de sıradan insanlara bir fırsat verdi.

LEZZETLER

D ERSE HAZIRLIK

1. En sevdiğiniz yemekler hangileridir?
2. Şehrinizdeki lokantalarda farklı kültürlere ait yemekler yapıyor mu?

3. Hangi milletlerin yemeklerinden tatma imkânınız oldu?
4. En çok hangi kültürlerin yemeklerini merak ediyorsunuz?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Dünyanın neresinde bir lokantaya giderseniz gidin aynı seslenişle karşılaşsınız. "Hoş geldiniz..."

Mutfakların bu evrensel dili, sıra lezzetlerine geldiğinde "millileşmeye" başlar. Tıpkı bizim güzel bir sözümüzde ifade edildiği gibi: "Her yiğidin farklı bir yoğurt yiyişi vardır."

Biz de, damak lezzetini, farklı milletlerin "yoğurdunu" yiyerek geliştirmek isteyen insanların tercihlerini araştırdık. Farklı lezzetlere düşkün iş adamı ve yöneticilerin en çok tercih ettikleri ülke lokantalarına gittik. İstanbul'un en ünlü Meksika, Çin, İtalya, Kore ve Japon lokantalarında yaptığımız bu yolculuk sonucu farklı lezzetleri ilk kez tatmak isteyenler için bir rehber hazırladık.

DÜNYA MUTFAĞINDAN

İtalyan mutfağı, Akdenizin zeytinyağlı hafifliğiyle hamur yemekleri ve özellikle makarnanın ağırlığını kaynaştıran özel bir lezzet. İtalyanlar, Fransızlar ve biraz da İsviçreli-lerle birlikte Avrupa'nın, damak tadına önem verdiğini tüm dünyaya duyuran özel yemeklere sahip. Ama asıl makarnaları için hazırlanan özel soslarıyla ünlü. İstanbul'da İtalyan mutfağının farklı lezzetlerini içinde barındıran ve Milano'dan esintiler sunan seçkin bir lokantası var. Bu mutfakta öncelikle her tür makarnanın bulunduğunu söylemek gerekiyor. Ön yemek olarak hazırlanan et çeşitlerinin en popülerleri, çeşitli İtalyan salamlarıdır. Makarnayla birlikte İtalyan soslu balıklar (özellikle kılıç ve somon) ve üstüne her türden zeytinyağı İtalyan mutfağını tamamlamaktadır.

Kore mutfağı sulu ve acılı yemeklere dayanıyor. Dana eti ve deniz ürünlerinden hazırlanan tabaklarıyla ünlü. Her türlü sebze-yi kullanıyor. Ama

1. Aşağıda mutfakların özellikleri verilmiştir. Verilen özellikleri uygun mutfak kutucuklarına yerleştiriniz.

1. Acılı ve sulu yemekleri vardır.
2. Hamur yemekleri ağırlıktadır.
3. Yemekler yüksek ateşte pişer
4. Özel bir yöntemle etler hafifletilir.
5. Her yemeğin sosu ayrıdır.
6. Her türden sebze-yi rastlanır.
7. Zeytinyağı kullanılır.
8. Çiğ balıkla hazırlanan özel soğuk yemekleri vardır.
9. Yemeklerinde bol baharat ve acı bulunur.

JAPON

ÇİN

2. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Kore mutfağı zeytinyağlı, hamur yemekleri ve özellikle makarnanın ağırlığını kaynaştıran özel bir lezzete sahiptir.
2. Bir Çin lokantasında 200'ü aşkın yemekle karşılaşmak mümkündür.
3. Japon mutfağının özelliklerinden biri de her yemeğin sosunun ayrı olmasıdır.
4. Her milletin damak zevki kendine özgüdür.
5. İtalyan mutfağı, sulu ve acılı yemeklere dayanır.

3. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Mutfakların evrensel dili nedir?
.....
2. Kore mutfağının özelliği nedir?
.....
3. Çin mutfağının bol çeşide sahip olmasının nedenleri nelerdir?
.....
4. Meksika mutfağının en önemli özelliği nedir?
.....

lanırsa hazırlansın, mutlaka kullanılan tatlandırıcı bir sebze var: Kosari, ya da Türkçesiyle "eğrelti otu filizi."

Neredeyse tümü tava işlerine dayanan mutfağın en önemli özelliği acılı olması ve baharata dayanması. Bu ağır özellikleri duyup da korkmanıza gerek yok. Özel bir yöntemle etler hafifletiliyor. Meksika mutfağında acı isteğe bağlı. Et çeşitlerinin özel hazırlanmış pideyle dürüm yapılması Meksika mutfağının diğer bir özelliği.

Japon mutfağı ağırlıklı çiğ balıkla hazırlanan özel soğuk yemeklere dayanıyor. Ancak kızartmalar ağır değil. Özel bir yöntemle et, balık ve sebzeler kızartılıyor, soya sosuyla birlikte servis yapılıyor. Ayrıca bizim ocak başına benzeyen "tepenyaki" denilen bir çeşitleri var. İstenilen sebze, balık ve et yemekleri göz önünde bulunan bir tezgâhta çelik üzerinde kızartılıyor. Hamur işleri Japon mutfağında Türk mutfağına göre ters biçimde hazırlanıyor. Örneğin; erişte sulu yeniyor. Japon mutfağının diğer bir özelliği de her yemeğin sosunun ayrı olması.

Çin mutfağı, dünya nüfusunun üçte birinin yemek yediği bir mutfak. Deniz kıyıları ve dağlık bölgeleri bir arada barındıran bir coğrafyaya yayıldığı için Çin'de çok çeşitli yemekler var. Bir Çin lokantasında iki yüzü aşkın yiyeceğe rastlamak

mümkün.

Ama pirinç ve ördek yemekleriyle, erik sosu dünya çapında bir üne sahip. Hazırlığı ve sosları zaman alan ama pişmesi çok kısa olan bir mutfak. Her türden sebze rastlanıyor. Sebzeler diriliğini koruyacak bir şekilde pişiriliyor. Her türlü hayvan eti ve tüm deniz ürünleri kullanılıyor. Tüm yemekler "wok" adı verilen bir tavada kızartma, haşlama ve rosta biçiminde yüksek ateşte pişiriliyor.

Capital Dergisi

10. Erik sosları dünya çapında üne sahiptir.
11. Salamaları ünlüdür.
12. Bu mutfakta erişte sulu yenir.
13. Yemeklerinin hepsinde eğrelti otu kullanılır.
14. Her türlü hayvan eti kullanılır.
15. Yemekleri tavada hazırlanır.
16. Dana eti ve deniz ürünleri kullanılır.
17. Kızartmaları ağır değildir.
18. Her makarna için özel sosları vardır.

KELİMELER

1. Aşağıdaki boşluklara anlamları verilen kelimeleri yazınız.

damak lezzet evrensel seçkin millî ünlü

1. Bütün insanlığı ilgilendiren, üniversal
2. Milletle ilgili, millete özgü, ulusal
3. Ağız yoluyla alınan tat
4. Ün salmış olan, şöhretli, meşhur, şanlı, namlı
5. Ağız boşluğunun tavanı
6. Benzerleri arasında özelliklerinin yüksekliğiyle göze çarpan; üstün, mümtaz, güzide, elit

2. "Her yiğidin farklı yoğurt yiyişi vardır." atasözünün anlamını sözlükten bularak, kendinize ait bir özelliğinizle örneklendiriniz.

3. Aşağıdaki sıfatları uygun ismin önüne yazınız.

yüksek özel acılı seçkin çığ çelik

1. balık
2. ateş
3. sos
4. lokanta
5. tava
6. yemek

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Dünyanın neresinde bir lokantaya giderseniz gidin aynı seslenişle karşılaşırsınız. "Hoş geldiniz..."

(2) Mutfakların bu evrensel dili, sıra lezzetlerine geldiğinde "millileşmeye" başlar. (3) Tıpkı bizim güzel bir sözümüzde ifade edildiği gibi: "Her yiğidin farklı bir yoğurt yiyişi vardır."

(4) Biz de, damak lezzetini, farklı milletlerin "yoğurdunu" yiyerek geliştirmek isteyen insanların tercihlerini araştırdık.

DİNLEME

1. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D": yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Şişmanlığın en önemli nedeni az çalışmaktır.
2. Hızlı zayıflayan kişi kilo almaz.
3. Şişmanlığı engellemek mümkün değildir.
4. Gelişen teknoloji şişmanlığı getirdi.
5. Şişmanlar kepekli ekmekten uzak durmalıdır.

2. Dinlediğiniz parçada şişmanlığın nedenleri sıralanmıştır. Bu nedenlerin 3. ve 4. sü verilmiştir. 1. ve 2. nedenini siz yazınız.

1.
2.
3. Psikolojik bozukluklar
4. Genetik bozukluklar

3. Şişman olan kişi öncelikle hangi besinlerden uzak durmalıdır. (✓) işareti koyunuz.

1. sebzeler
2. tatlı
3. kepekli ekmek
4. yağ
5. börek
6. pilâv
7. su

KONUŞMA

1. Bildiğiniz bir millî yemeğinizi tanıtırız.
2. İnsanlar yaşamak için mi yemeli yemek için mi yaşama-
malı?
3. En güzel yemekleri erkekler mi yapar, kadınlar mı?
4. Sağlıklı beslenmekten ne anlı-
yorsunuz?
5. Özel günlerdeki (doğum, ölüm, bayram,
düğün vb. gibi) yemek münülerinizi anlatır mısınız?
6. İnsanı çok yemek mi, bilinçsiz yemek mi şişmanlatır?

YAZMA

1. Bildiğiniz bir yemeğin tarifini yazınız.
2. Ülkenizdeki yemek yeme adabını yazınız.
3. Bir Türk lokantasına gittiğinizi varsayarak garsonla aranızda geçebilecek bir diyalog yazınız.

HATIRLATMA

鮮海寶珍

FLOATING RESTAURAN

UZUN ÇİZGİ (-)

Karşılıklı konuşmada, konuşan değiştiğinde, sözlerin başına konur. Buna konuşma çizgisi de denir.

- Örnek :
- Yemeklerden ne alırsınız?
 - Yemekten önce çorba almak istiyorum.
 - Çorbalardan ne var?
 - Çorbalardan mercimek ve tarhana var.
 - Mercimek çorbası alayım.

KISA ÇİZGİ (-)

1. Satır sonuna sığmayan kelimeleri, heceleri bölerken kullanılır.

Örnek: Yarın akşam yemeği için Çin lokantasına gideceğiz.

2. İki kelimenin gösterdiği başlangıçla sonu veya aralarında ki ilgiyi, bağlantıyı göstermek için kullanılır.

Örnek: Çin-Kore yemekleri benzerlik gösterir.

3. Cümle içerisinde ara söz ya da cümleyi belirtmek için kullanılır.

Örnek: İtalyan yemeklerini -Hasan dışında- herkes beğeniyor.

4. Dil bilgisinde ekler ve kökler arasında ayırıcı bir işaret olarak kullanılır.

Örnek: Yemek-lik-ler-den

5. Dil bilgisinde eklerin başına konur.

Örnek: -lik
-ma
-den
-ler

6. Rakamlar arasında kullanılır, "İla" anlamı verir.

Örnek: Meksika lokantasına günlük 100-120 kişi uğrat.

7. Adres yazarken semt ile şehir arasında kullanılır.

Örnek: Lokantamızın adresi:

Çakmak Mahallesi
Huzur Sokak, Numara 5
Üsküdar-İstanbul

DİL BİLGİSİ

ÇEKİM EKLERİ

Kelimelerin kök ya da gövdelerine eklenerek onlara durum, kişi, zaman çokluk gibi anlamlar katan; kelimeler arasında anlam ilişkisi kuran, yeni kelime türetmeye yarayan eklerle çekim eki denir. Çekim ekleri; isim çekim ekleri ve fiil çekim ekleri olarak ikiye ayrılır. Biz burada isim çekim eklerini işleyeceğiz.

İsim Çekim Ekleri

1. Hâl ekleri
2. Çoğul eki
3. İyelik ekleri
4. İlgî eki
5. Eşitlik eki

Sadece isim soylu kelimelere gelen eklerdir. İsim çekim eklerini özetle görelim.

1. İsmi Hâl Ekleri

1. **İsmi Yalın Hâli:** İsmi kelimelerde rastladığımız gibi, normal durumudur. Bir isim çoğul eki de olsa iyelik eki de almış olsa yalın kabul edilir.

Örnek: Yemek biraz önce yendi.

2. **İsmi -i (Belirtme) Hâli:** İsmi belirlik kazandırır; o ismi kendinden önceki fiile bağlar ve o fiilin etkisi altında bulunduğunu gösterir.

Örnek: Yemeği yedi.

3. **İsmi -e (Yönelme) Hâli:** İsmi fiile bağlayan ve -genellikle- fiilin kendine doğru yöneldiğini, yaklaştığını belirtmek için ismi girdiği hâldir.

Örnek: Yemek için lokantaya gitti.

4. **İsmi -de (Bulunma) Hâli:** İsmi fiile bağlayan ve -genellikle- fiilin, kendi içerisinde, üstünde, üzerinde oluştuğunu belirtmek üzere ismi girdiği durumdur.

Örnek: Lokantada yemek yedim.

5. **İsmi -den (Ayrılma) Hâli:** İsmi fiile bağlayan ve -genellikle- fiilin, kendinden uzaklaştığını, ayrıldığını belirtmek üzere ismi girdiği hâldir.

Örnek: Lokantadan geliyorum.

2. Çoğul Ekleri

Türkçede birden fazla varlığı anlatmak için "-lar, -ler" çoğul eki kullanılır. Kelimenin son hecesinde kalın sesli harf (a, ı, o, u) varsa "-lar"; kelimenin son hecesinde ince sesli harf (e, i, ö, ü) varsa "-ler" şeklinde yazılır.

Örnek: tatlı-lar, et-ler, yemek-ler

Not: Çokluk eki eklendiği kelimeye çokluk anlamı dışında değişik anlamlar da katar.

1. Abartma anlamına gelebilir.

Örnek: Çocuk dünyalar kadar yemek yedi.

2. Benzerlik anlamına gelebilir.

Örnek: Bu millet nice Fatihler yetiştirdi.

3. Aile anlamına gelebilir.

Örnek: Mehmetlere bu akşam yemeğe gideceğiz.

4. Saygı anlamına gelebilir.

Örnek: Ahmet Beyler yemek için teşrif ettiler.

3. İyelik Ekleri

Nesnenin bir şahsa veya nesneye ait olduğunu belirten eklerle iyelik ekleri denir.

Örnek: Çorbam çok sıcak. Kaşığı temiz değil.

4. İlgî Eki

İsmi başka bir isimle ilgisini, ismi kendisinden sonra gelen bir isme ait olduğunu gösterir.

Sesli ile biten kelimelerden sonra, "-ın, -in, -un, -ün" şeklinde; Sessiz ile biten kelimelerden sonra ise, "-nın, -nın, -nun, -nün" şeklinde gelir.

Örnek: Lokanta-nın yemekleri çok güzel.
Bal-ın kalitesini isterim.

5. Eşitlik Eki

Eşitlik eki "-ca, -ce" dir. Bu ekler eklendiği kelimeye değişik anlamlar katar.

1. "Göre" anlamı katar.

Örnek: Bence bu yemek daha güzel.

2. "Benzerlik" anlamı katar.

Örnek: Bana kalırsa çocukça hareket ediyorsun.

3. "Topluluk" anlamı katar.

Örnek: Sınıfça yemek yemeye gittik.

4. "Karşılaştırma" anlamı katar.

Örnek: Boyca benden daha uzundu.

5. "Tarafından" anlamı katar.

Örnek: Yoksullara lokantamızca yemek verilecektir.

SERBEST OKUMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Dünyanın üç ünlü mutfağından birisi olarak kabul edilen Türk mutfağı, Çin ve Fransız mutfaklarından birçok bakımdan üstün yanlara sahip oluşu ile öne çıkar. Fevkalâde zengin yemek çeşidi, pişirme yöntemleri, sofraya ve servis düzeninin yanı sıra özgün mutfak araç ve gereçleriyle görülmeye ve tecrübe etmeye değer bir zenginliktir.

Anadolu'da yaşamış olan Hitit, Pers, Bizans ve Akdeniz uygarlıkları gibi farklı kültürlerin gelenek ve göreneklerini yansıtan ürünlerle zenginleşmiş ve gelişmiş olan Türk mutfağı, Türk millî kültürünün bir başka boyutunu teşkil etmiştir. Yiyecek ve içecek türlerinden bazıları, özel tadı ve yapılışından dolayı yabancılar tarafından Türk yemeği, Türk tatlısı, Türk lokumu, Türk kahvesi, Türk çayı... olarak adlandırılmıştır. Sebze ve meyve bolluğunun yanı sıra, malzemeleri çok taze kullanabilme olanağı da yemek çeşnisindeki güzelliğin ana faktörü olmuştur.

Türkiye'de sevdiğiniz her şeyi bulma şansına sahipsiniz.

Dört denizin sunduğu taze balık çeşitleri ve deniz ürünleri, kümes hayvanları, günlük kesilen ve doğal beslendiği için lezzetine doyum olmayan koyun, kuzu, dana etleri... Bu etlerden yapılan kuzu kapama, kaburga, saç kebabı ve yemek literatürüne geçmiş olan diğer ünlü kebabları, köfteleri...

Yine dünyaca ünlü sarma ve dolmaları, yaprağından, pazısından, pırasa ve enginarına kadar... Geleneksel kuru fasulye ve pilâvı, tabi yanında turşu, Çerkez tavuğu ve imam bayıldı, yöresel mantı, çiğ köfte, içli köfte, herkesin bildiği börekler ve daha yüzlercesi...

Yemek, kuşkusuz tatilin önemli bir yanı, en zevkli sohbetlerin geçtiği anlardır. Sofralarda sohbet ve yemek zevki yarışı vardır âdeta... Bu tatlı anları renklendiren bunca çeşide sahip olduğunuz için ayrı bir mutluluk duyulur. Pastırma, tarama, humus, piyaz gibi mezeler, yemek keyfine neşe katar.

Helvalar, sütlü tatlılar, aşure, hamur tatlıları, böreklerin yanına çok yakışan hoşaf ve kompostolar...

Ya geleneksel içecekler? Hangisini tercih etmeli? Yemeğin üstüne yuduğunuz Türk kahvesini mi, özel demleme yöntemiyle herkesin beğenisini kazanmış Türk çayını mı, sıcak günlerin kurtarıcısı ayranı mı?

Hepsinin yeri ayrı. Gezip dolaşmaktan yorgun düşmüşseniz bir bardak meyan şerbeti ya da şalgam suyu sizi ne güzel serinletir!

Kahvaltıda ve akşamüstü keyfinde çaydan vazgeçebilirsiniz mi?

Akşam yemeklerinin üstüne bir fincan Türk kahvesi içmeden, yemeğin tadını tam alamayacağınız gibi...

Nefis şiş kebab

14 KONU

RÜYALAR

D ERSE HAZIRLIK

1. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

1. Sizce rüyalarla günlük hayat arasında bir ilgi var mıdır?
2. Gerçekleşen bir rüyanız oldu mu?
3. Rüyalara göre hareket eder misiniz?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Uyku, günlük çalışmalardan yorgun düşen insan bedeninin ve sınırlarının dinlenme zamanıdır. Uzmanlar uyku sırasında, kişinin bilinçaltındaki düşüncelerinin, özlemlerinin ya da isteklerinin bir film şeridi gibi gözünün önünden geçtiğini varsaymaktadırlar. İşte uyku sırasında meydana gelen bu olguya rüya adı verilir. Uykusu gelen insan yatağına

yatar ve gözlerini kapatır. Kısa süre sonra göz kapakları belli belirsiz titremeye başlar. İnsan o sırada uykuya dalmıştır ve rüya görmektedir. Rüyalarda renkli ya da siyah beyaz olabilir. İnsanların çoğu, siyah beyaz rüya gördüklerini söylemektedir. Yapılan araştırmalara göre kadınlar erkeklere göre daha renkli rüyalar görmektedir. Rüyalarda genel olarak altıya ayrılır. Kafası yorgun, devamlı bir konuyla ilgilenen kimse uyuduğunda rüyasında karmakarışık şeyler görebilir. Bu tür rüyalar yorumlanmaz. Örneğin; televizyonda heyecanlı bir film izleyen bir kişi rüyasında aynı şeyleri görebilir. Bu tür rüyalar gerçek rüya değildir. İkinci tür rüya kâbus veya karabasanıdır. Karabasan denilen korkutucu rüyalar genellikle iyi başlar, daha sonra güzel görüntü birden değişerek insana dehşet verir. Karabasan gören insan korkar. Bir ara rüyada olduğunu hissederek uyanmak ister ama bunu başaramaz. Üçüncü tür rüya olduğu gibi çıkan rüyadır. Böyle rüyalar çok değerlidir. Örneğin; insan rüyasında yıllardır rastlamadığı ahabını görebilir. Onunla konuşabilir. Daha sonra o ahabıyla bir yerde aniden karşılaşabilir. Buna "gerçek rüya" adı verilir. Dördüncü tür rüya ise en sık rastlanılan rüyadır. Yani uyuyan kimse rüyasında birçok şey görebilir. Akılda kalanları yorumlanabilir. Rüyalarda yorumlanırken karamsar olunmamalıdır. Her zaman iyiye yorumlanmalıdır. Bazı rüyalar iyi sayılmazlar. Buna da üzülmemek gerekir. Çünkü rüya, insanın kendisini koruması için gereken bir uyarı da olabilir.

Rüyalarda yaşananlar inanılmayacak kadar hızlı gelişir. Birkaç dakikalık bir rüya esnasında bile çok uzun sürdüğünü sandığımız garip, şaşırtıcı ve çok değişik olaylar birbirini izler. Bu nedenle rüyada zaman kavramı olmaz.

Peki, rüyalarımızı anlamak bizlere kendimizi anlama konusunda ne kadar yardımcı olabilir? Bazı uzmanlara göre rüyalar çok önem vermek yersiz; ancak kimi zaman rüyalarımız, kendi kendimizi itiraf etmekten kaçındığımız ya da günlük yaşamın koşuşturmacasından durup düşünmeye fırsat bulamadığımız kaygılarımıza işaret edebilir. Kimi psikologlara göre de; üzerinde

1. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Parçaya göre uyku nedir?
.....
2. Gerçek rüya ile gerçek olmayan rüya hangisidir?
.....
3. İnsana korku veren rüya hangisidir? Bu rüyanın özelliği nedir?
.....
4. Rüyalarda zaman kavramı nasıldır?
.....
5. Rüyalara çok önem vermek gerekir mi? Niçin?
.....

2. Aşağıdakilerden hangisi okuduğunuz parçayla ilgili değildir? (✓) işareti koyunuz.

1. Rüyalarda renkli ya da siyah beyaz olabilir.
2. Karabasanlar insanları mutlu eden rüyalarlardır.
3. Rüyalarda olumlu yorumlanmalıdır.
4. Rüyalarda uyku süresince 1-2 saat kadar sürebilir.
5. Rüyalarda insanların sorunlarını çözmesine yardımcı olur.
6. En değerli rüyalar olduğu gibi çıkan rüyalarlardır.

düşünmeye zamanımız olmadığı, gün boyunca yaşadığımız moral bozucu olaylar bizi uykuda yakalıyor.

Ancak bulgulara bakarak rüyalarla gerçek deneyimler arasında bir neden-sonuç ilişkisi kurmak güç. İnsanlar rüyalarında sorunlarını çözemedikleri için mi uyanınca mutsuz oluyorlar; yoksa, rüyalarındaki sorunların çözülmemesi onların gerçek yaşamdaki sorun çözme konusunda eksikliklerinin bir yansıması mı? Rüyalarda ilgili başka sorularla birlikte bu sorunun da belki hiç cevabı bulunamayacak...

3. Aşağıdaki boşluklara anlamları verilen kelimeleri yazınız.

1. _____ Günlük çalışmalardan yorgun düşen insan bedeninin ve sinirlerinin dinlenme zamanıdır.
2. _____ İnsanın bilinçaltındaki düşüncelerinin, özlemlerinin ya da isteklerinin bir film şeridi gibi gözünün önünden geçmesidir.
3. _____ Çok korkutucu ve insanı dehşete düşürücü rüyalarlardır.
4. _____ Rüyalarda açıklayan ve yorumlayan kişilerdir.

KELİMELER

1. Aşağıdaki kelimeleri eşleştiriniz.

1. ömür	a. ahbab
2. bilinç	b. düş
3. dost	c. idrak
4. kâbus	d. karabasan
5. rüya	e. hayat

2. Aşağıdaki kelimelerin sözlük anlamlarını yazınız ve bu kelimeleri cümle içinde kullanınız.

1. uzman : _____
2. bilinç : _____
3. karamsar : _____
4. kâhin : _____
5. yargıç : _____

3. Aşağıdaki deyimlerin sözlük anlamlarını yazınız.

1. rüyaya dalmak : _____
2. rüyalarına girmek : _____
3. rüyadan uyanmak : _____
4. rüya gibi gelip geçmek : _____
5. rüyasında görse hayra yormamak : _____

DİNLEME

1. Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz parçaya göre doldurunuz.

1. Denizaltı vuran rüzgâr ve sulu sepken tarafından kamçılana kamçılana fırtınalı denizde çalkalanıp durdu.
2. Denizaltı daldıktan sonra vazife başında bulunmaları gerekenler hariç, bütün subaylar ve uykuya geçti.
3. 10 saat uyuyacağını tahmin eden Brandt, başını yastığa koyar koymaz derin bir daldı.
4. 24 saat boyunca, yani kaptanın emrettiği süreden 12 saat daha fazla suyun altında kalmış.

2. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Buz gibi esen rüzgâr, yağın yağmuru sulu sepken haline getiriyordu.
2. Kaptan Brandt, en az 10 saat uyuyacağını tahmin ediyordu.
3. Brandt rüyasında kız kardeşinin öldüğünü gördü.
4. Brandt gördüğü kâbustan sonra uyandı ve denizaltında olduğunu fark etti.
5. Brandt heyecanla uyandı ve nöbetçiyi aradı. Nöbetçinin derin bir uykuya daldığını gördü.

YAZMA

1. Sizi çok etkileyen bir rüyanızı yazınız.
2. "Rüya gören bir kimseyi bir yazara değil, yazısız karikatürler yapan bir ressama benzetebiliriz." sözünden anladığınızı birkaç cümleyle açıklayınız.

--	--

HATIRLATMA

-imek EK FİİLİNİN YAZIMI

İmek ek fiili ayrı yazıldığı zaman ünlü uyumlarına uymaz.

Örnek: çalışkan idi, güzel idi, yorgun imiş

Ancak, imek fiili bugün daha çok ekleşmiş olarak kullanılmakta ve ünlü uyumlarına uymaktadır.

Ünlüyle biten kelimelere eklendiği zaman “-i” ünlüsü düşebilir. Bu durumda araya “y” ünsüzü girer.

Örnek: satıcıydı (satıcı idi)
yabancıymış (yabancı imiş)
ikinciymiş (ikinci imiş)

Ünsüzle biten kelimelere eklendiği zaman da “-i” ünlüsü düşebilir.

Örnek: yorgundu (yorgun idi)
alırsa (alır ise)
güzelmiş (güzel imiş)

EĞİK ÇİZGİ (/)

1. Şiirlerden yapılan alıntılarda, mısraların yan yana yazılması gereken durumlarda mısraları belirlemek için kullanılır:

Örnek: Ağaç büyür arkasından koşamam / Kervan yürür peşi sıra gidemem / Yıldır akar uçsam da yetişemem.

Bedri Rahmi Eyüboğlu

2. Adres yazarken apartman numarası ile daire numarası arasına konur:

Örnek: Huzur Sokağı, Nu.: 21/6

3. Adres yazarken semt ile şehir arasına konur:

Örnek: Huzur Sokağı, Nu.: 21/6 Çamlıca / İstanbul

4. Dil bilgisinde eklerin farklı şekillerini göstermek için kullanılır:

Örnek: -a / -e, -an / -en, -lık / lik

5. Bölme işareti olarak kullanılır:

Örnek: 30/2 = 15

KONUŞMA

1. Rüyalar geleceğin habercisi olabilir mi? Arkadaşlarınızla tartışınız.
2. Rüya yorumlarına inanmak doğru mudur? Neden?
3. Gördüğünüz ilginç bir rüyanızı anlatınız.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Karabasan denilen korkutucu rüyalar genellikle iyi başlar, daha sonra güzel görüntü birden değişerek insana dehşet verir. (2) Karabasan gören insan korkar. (3) Bir ara rüyada olduğunu hissederek uyanmak ister ama bunu başaramaz. (4) Rüyalarda yaşananlar inanılmayacak kadar hızlı gelişir. (5) Birkaç dakikalık bir rüya esnasında bile çok uzun sürdüğünü sandığımız garip, şaşırtıcı ve çok değişik olaylar birbirini izler. (6) Bu nedenle rüyada zaman kavramı olmaz.

DİL BİLGİSİ

YAPILARINA GÖRE İSİMLER

1. **Basit isimler:** Basit (yalın) isimler yapım eki almamış, başka bir kelimeyle birleşmemiş, kök durumunda olan isimlerdir:

Örnek:

rüya, uyku, insan, düş, kâbus

- ☞ Yalın isimler çekim eki alabilirler:

Örnek:

Çocuklar bahçeye çıkıyorlar.
Rüyalar iyiye yorumlanmalıdır.

2. **Türemiş isimler:** Yapım eki almış isim ve fiillerden türemiş isimlerdir.

İsimlerden Türeyen**Fiillerden Türeyen**

Renk+li

Kork+u

İstanbul+lu

Sev+gi

3. **Birleşik isimler:** Birden çok kelimenin birleşmesinden oluşan kelimelere birleşik isim denir. Birleşik isimlerin oluşmasında üç özellik vardır:

- ☞ Anlam farklılaşmasından dolayı birleşik kelimeyi oluşturan kelimeler gerçek anlamını tamamen ya da kısmen kaybederek yeni bir kavram oluşturur.

Örnek:

gök+yüzü

gökyüzü

Gazi+Antep

Gazi Antep

- ☞ Ses ya da hece düşmesiyle

Örnek:

cuma+ertesi

cumartesi

pazar+ertesi

pazartesi

- ☞ Fiil soylu kelimelerin başka bir kelimeyle birleşerek yeni bir isim oluşturması.

Örnek:

uyur+gezer

uyurgezer

iyilik+sever

iyiliksever

YAPILARINA GÖRE SIFATLAR

1. **Basit sıfatlar:** Yapım eki almayan ve kök halinde bulunan sıfatlara basit (yalın) sıfatlar denir.

Örnek:

Temiz elbise

Yeşil elma

Üç balık

2. **Türemiş sıfatlar:** Yapım ekleriyle kurulmuş sıfatlara türemiş sıfatlar denir. Türemiş sıfatlar isim ya da fiil köklerine yapım ekleri getirilerek yapılır.

- ☞ İsimden yapılan sıfatlar

Örnek:

kış+lık

Kışlık elbise

yalan+cı

Yalancı adam

- ☞ Fiillerden yapılan sıfatlar

Fiillerle yapılan sıfatlar arasında özellikle sıfat-fiiller çok önemlidir.

Örnek:

yüzmek

Yüzen balıkçı

yazmak

Yazar kasa

Sıfat-fiillerle birlikte diğer yapım ekleri de fiillerden sıfat yapar.

Örnek:

utanmak

Utangaç çocuk

kızmak

Kızgın boğa

3. **Birleşik sıfatlar:** Birleşik kelimeler şeklinde kurulan sıfatlara birleşik sıfatlar denir.

Örnek:

Barışsever toplumlar

Uyurgezer Mehmet

- ☞ Kurallı birleşik sıfatlar

Sıfat tamlaması + -lı, (-li, -lu, -lü)

Örnek:

Çok katlı apartman

Kırmızı başlıklı kız

Sıfat tamlaması + -lık, (-lik, -luk, -lük)

Örnek:

İki saatlik iş

İki günlük tatil

Doksan dakikalık maç

İsim+3. Tekil iyelik eki+sıfat

Örnek:

Gözü kapalı insanlar

Karnı aç yetimler

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki okuma parçasında geçen sıfatları bulunuz. Yapılarına göre türlerini belirtiniz.

ŞEFİKA HANIM

“Sıcak bir mayıs günüydü. Küçük bahçeyi gölge içinde bırakan kocaman tek dut ağacının altında eski, temiz bir hasırın üstüne serdiği kırmızı şiltesinde Şefika Hanım oturmuş sarı zayıf eliyle, nazlı kedisi Mercan'ı okşuyordu. Siyah kediyi okşayan elini kaldırdı; yemenisinin altında hâlâ çok gür, kınalı saçlarına götürdü, hafifçe kaşdı.”

1.
2.
3.
4.
5.
6.
7.
8.

SERBEST OKUMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Hayatımızın üçte birini uykuda geçiriyoruz. Bu süre çok gibi görünse de insan sağlığı için gereklidir. Normal bir insanın günlük uyku gereksinimi 6-9 saattir. Bu süre bireyin yaşına, yaptığı işe göre de değişiklik gösterebilir. Meselâ; yeni doğmuş bir bebek 16 saat uyuyabilirken, iki yaşına geldiğinde bu süre 9-12 saate iner. Yaşlılarda çocuklara özgü uyku düzeni yeniden ortaya çıkabilir. Bu nedenle yaşlılar gündüz sık sık kestirirler, hâliyle geceleri de az uyurlar.

Uyku, organizma için yemek yeme ya da soluk alma gibi bir zorunluluktur. İnsanlar uzun süre uykusuz bırakıldığında (bu tür deneyler genellikle 3-4 gün sürebilmektedir) istemeyerek kısa süreli uyuşuklaşırlar. Uykusuz geçen zaman uzadıkça uyku ataklarının daha sık ve daha uzun süreli olduğu görülür. Uykusuzluk deneylerinde üç günün sonunda kişide şu belirtiler görülür: Gerginlik, sinirlilik, zamanı bilememe, hayal görme, konuları anlayamama vb. Daha sonrasında da ellerde titreme, vücutta yanma ve ağrılar, görme bozuklukları ortaya çıkar.

Uyku, kendine özgü belirleyici özellikleri olan, birbirine bağlı ve arka arkaya gelen evreler biçiminde seyrederek. Genellikle gece boyunca ağır uyku ve REM uykusunun evreleri biçiminde seyrederek. Ağır uyku, bilim adamlarının genellikle onarıcı olarak gördükleri bir uyku evresidir.

REM uykusu adını "hızlı göz hareketleri" sözcüklerinin İngilizcedeki baş harflerinden alır. Uykunun bu evresinde kişinin gözlerinin hızlı hareket ettiği gözlenerek böyle adlandırılır.

REM uykusuyla ilgili ortaya atılan görüşlerin en önemlilerinden biri de rüyaların bu evrede görüldüğüdür. Bununla birlikte bazı psikofizyologlar ağır uyku evresinde de rüya görüldüğünü; ama REM evresindekilerin daha çok ve daha ayrıntılı rüyalar olduklarını ileri sürerler.

Gece boyunca uykuda 4-5 kez REM evresine girilir. Böyleyken kimse gecede 4-5 kez rüya gördüğünü düşünmez. Unutulmamalıdır ki rüya görmekle rüyaları hatırlamak aynı şey değildir. Rüyaların hatırlanması için rüya görürken uyanmak gerekir. Eğer REM evresinde uyanmadan başka bir uyku evresine geçiliyorsa görülen rüyalar sabah kalkıldığında hatırlanmayacaktır.

Hayvanlar da insanlar gibi uyumaktadır. REM uykusu yalnızca sıcak kanlı hayvanlarda görülür. Bütün memeli hayvanların insanlarınkine benzer uykuları vardır. Yalnızca karınca yiyenlerde ve yunuslarda REM uykusu görülmez. En fazla uyuyan hayvanlardan biri ise aslandır. Aslanlar avlanmaktan artan zamanlarının büyük çoğunluğunu uyuyarak geçirir.

Horlama, uyku sırasında ortaya çıkan rahatsızlıktan birisidir. Genellikle soluk alma sırasında yutak çevresindeki yumuşak dokunun titreşimi sonucu ortaya çıkar. Uyku ile ilgili hastalıkların en ilginçlerinden bir de uyurgezerliktir. Uyurgezerler gecenin genellikle ilk yarısında, uyuduktan yaklaşık 1-2 saat sonra kalkıp dolaşmaya başlarlar. Hastalar dolaşırken uyanık gibi davranırlar; odadan çıkıp merdivenden inebilir, dışarı çıkabilirler. Öte yandan uykuda gibidirler. Sorulan soruları cevapsız bırakırlar. Uyandırılmazlarsa kendiliklerinden yataklarına dönerler ve sabah olduğunda hiçbir şey hatırlamazlar. Uykudaki gezme sırasında hastalar psikolojik etkilerden uzak oldukları için uyanık insanların yapamayacağı hareketleri yapabilirler. Söz gelimi ince ve yüksek bir duvarın üzerinde yürüyebilirler.

H., Uyku, Milliyet Yayınları 1998

15
KONU

MÜZİK

DERSE HAZIRLIK

1. Hangi tür müzikten hoşlanırsınız? Bu tür hakkında bildiklerinizi anlatınız.
2. Ülkenize ait bir çalgı aleti var mı? Varsa hakkında bilgi veriniz.
3. Yaşın müzik zevki üzerinde nasıl bir etkisi vardır?
4. Müziğin kültürle nasıl bir ilişkisi olabilir?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

Seslerin duygu, düşünce ve heyecanlarımızı anlatmak üzere belli bir güzellik anlayışıyla seçilip düzenlenmesi sonucu oluşturulan sanat dalına müzik denir.

1

2

Müzik denince akla ilk önce ses gelir. Evrendeki canlı cansız varlıklar, çıkardıkları sesler ile birlikte ilk müzik topluluğunu oluşturdular. Gezegenlerin hareket ederken çıkardıkları sesler, ağaç kovuklarından geçen rüzgârın uğultusu, dalgaların sesleri, canlıların çığlık ve türküleri ilk ezgilerdir.

Notaların Dili

İnsanlık tarihinin en eski sanat dalı müziktir. Ses yeteneğini keşfederek geliştiren insan, doğada duyduğu her sesi taklit ederek müziğin temellerini atmıştır. Rüzgârın, suyun, gök gürültüsünün, çeşitli hayvanların seslerini aynı tonlama ve ritim ile taklit ederek kendi aralarında haberleşirken ezgiler ortaya çıkmıştır. Zaman içerisinde, insanlar korktukları doğa olaylarından korunma içgüdüleri ile bir araya gelerek ezgilerle, bugün "ilâhî" denilen tapınma şarkılarını oluşturmuşlardır. Böylece müzik, insanlığın tarih boyunca geçirdiği sosyal, kültürel, felsefi ve bilimsel aşamalarda adım adım gelişerek bugünkü zenginliğine, büyük yapıtlar hazinesine ulaşmıştır.

3

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki yargılardan doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Notayı bulan insanların, müziğin günümüze kadar ulaşmasında büyük faydaları olmuştur.
2. Boethius'a göre orta düzey müzik işitemeyeceğimiz sesler üretir.
3. Müziğin felsefesi eski Yunanlılar zamanında ortaya atılmıştır.
4. Müzik sadece duygularımızı konu edinir.
5. İlk müzik topluluğunu kainattaki canlı-cansız varlıklar oluşturmuşlardır.

2. Okuma parçasındaki paragrafların ana fikirlerini yazınız.

1. Paragraf :
2. Paragraf :

3. Paragraf :
4. Paragraf :
5. Paragraf :

3. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Müzik denince akla ilk önce ne gelir?
.....
2. Sisamlı Pythagoras'un müzik hakkındaki görüşü nedir?
.....
3. Müzik günümüze kadar nasıl ulaşmıştır?
.....
4. Boethius'a göre kaç tür müzik vardır? Bunlar nelerdir?
.....
5. İnsanlar müziği nasıl keşfetmişlerdir?
.....

4

Müziksel düşüncenin gelişimini etkileyen filozofların başında Sisamlı Pythagoras (İÖ 5-6) gelir. Eski Yunanlı felsefeci, farklı büyüklükte çanlarla bir düzen oluşturarak tabiattaki müziksel uyumu matematik formülleriyle dile getirmeye çalışmıştır.

Platon, müziğin eğitimdeki yerine ve şifresel astronomi gücüne değinir. Aristoteles'e göre müzik doğrudan ruhsal tutkuları dile getirmektedir. Huzursuzluğu, mutluluğu, yürekliliği sergiler. Bedenin disiplini için beden eğitimi gerektiği gibi, ruh disiplini için de müzik gereklidir. Müziğin kişiliği etkileme olayına "Ethos" denilmektedir.

Romalı Boethius (475-525) Orta Çağ başlarının en etkili kuramcılarındandır. "Müzik" adlı kitabında müzik ve matematiğin ayrılmazlığına, müziğin insan karakterine etkisine ve eğitimdeki yerine değinir. Boethius müzik sanatını üç düzeyde inceler:

1. Alt Düzey: İnsan sesinin ve çalgıların duyurduğu müziktir. Fiziksel boyutu vardır.
2. Orta Düzey: Hem fiziksel hem de ruhsal olarak yorumlanan müziktir.
3. Üst Düzey: Gökyüzünün müziğidir. Gezegenler, yıldızlar, dünya, mevsimler, aylar ve yıllar bir uyum içinde hareket etmektedir. Her bir gezegenin hareketi bizim işitemediğimiz bir ses üretir. Ne yazık ki, insan kulağı bu sesleri duyacak kadar duyarlı değildir.

5

Müziğin günümüze ulaşmasının en büyük nedeni birtakım işaretlerle yazıya dökülmesi ve belgelenmesidir. Bu da çeşitli dönemlerde yaşamış, müzik harfleri dediğimiz "nota"yı bulan, geliştiren, kuralları koyan insanlar sayesinde olmuştur. Müziğin dayanağı olan yedi nota dizisinin geçmişi İÖ 3000 yıllarına dek uzanır. Bu kurallar sayesinde ilkel enstrümanlar yerini mükemmel tınlara sahip, çok çeşitli müzik aletlerine bırakmıştır. Ard arda gelen büyük besteciler değişik kültürlerin halk şarkılarını eserlerinde kullanarak insanlığın evrensel müziğini oluşturmaya başlamışlardır.

KELİMELER

- Aşağıdaki kelimeleri anlamlarıyla eşleştiriniz.
 - türkü a. Mısra ve cümlelerdeki ses uygunluğundan gelen iç âhengi. Duygunun ses hâline gelişi.
 - ton b. Ölçülü ve birbirine uygun hareket
 - ritm c. Uсталık, hüner, marifet
 - uğultu d. Kulağa gelen gürültü, boğuk ve anlaşılmaz ses
 - ezgi e. Acı acı veya ince ve keskin bağırma, feryat, figan
 - sanat f. Hece vezniyle yazılmış halk edebiyatı nazım şekillerinden biri, bestelenerek söylenen şiir
 - çığlık g. Çalgı veya insan sesinin yükseklik veya alçaklık derecesi

- gitar
- davul
- keman
- flüt
- piyano
- org
- darbuka

- Yandaki müzik aletlerini resimleriyle eşleştiriniz.

DİNLEME

Yüksek Yüksek
Tepelere
Ev Kurmasınlar

Yüksek yüksek tepelere ev kurmasınlar
Aşrı aşrı memlekete kız vermesinler
Annesinin bir tanesini hor görmesinler
Uçan da kuşlara malum olsun ben annemi özledim
Hem annemi hem babamı hem köyümü özledim

Babamın bir atı olsa binse de gelse
Annemin yelkeni olsa uça da gelse
Kardeşlerim yolları bilse de gelse
Uçan da kuşlara malûm olsun ben annemi özledim
Hem annemi hem babamı ben köyümü özledim

- Yukarıda, Türk halk müziğinden bir türkü örneği görmektesiniz.

- Bu türkü nasıl bir hikâyeye dayanmaktadır?
- Bu türküyü yakan kişi nasıl bir durumda olabilir?
- a. Cinsiyeti ne olabilir?
.....
- b. Nasıl bir yerde yaşıyordu?
.....
- c. Kime ve neye özlem duymaktadır?
.....
- d. Bu özlemini kime anlatmaktadır?
.....

- Türkünün hikâyesini dinleyiniz. Sizin hikâyenizle bu türkünün hikâyesi arasındaki benzerlikleri bulunuz.

- Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

- Parçanın asıl konusu nedir?
.....
- Kızın bu türküyü yakmasına sebep olan olay nedir?
.....
- Kocasını nasıl bir insandır?
.....
- Kızın yaşadığı yer memleketine ne kadar uzaktadır?
.....
- Türküde geçen "At, yelken" gibi kelimeler göz önünde bulundurulduğunda türkünün zamanı ve o zamanda yaşayan insanların ulaşım imkânları hakkında ne söylenebilir?
.....

HATIRLATMA

TARİHLERİN YAZIMI

1. Bilinen bir tarihi anlatan ay ve gün adları büyük harfle yazılır.
Örnek: 31 Mart ayaklanması ...
2. Ay ve gün adları yanlarında sayı olmadan kullanıldıklarında küçük harfle yazılır.
Örnek: Bu yıl şubat ve mart ayları çok soğuk geçti.
3. Gün bildiren tarihler aşağıdaki gibi yazılır.
Örnek: 19 Mayıs 1919 - 19.05.1999 - 19 / 05 / 2000
4. Tarih bildiren sayılardan sonra gelen ekler kesme işaretiyle ayrılır.
Örnek: 23 Nisan 1920'de TBMM açıldı.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) İnsanlık tarihinin en eski sanat dalı müziktir. (2) Müzik, insanlığın tarih boyunca geçirdiği sosyal kültürel felsefi ve bilimsel aşamalarda adım adım gelişerek bugünkü zenginliğine ulaşmıştır. (3) Müzik evrensel bir dildir.

KONUŞMA

1. Müziğin insan psikolojisi üzerinde nasıl bir etkisi vardır? Tartışınız.
2. Müzikle tedavi yöntemi hakkında bildiklerinizi arkadaşlarınızla konuşunuz.
3. Eflatun'a ait "Müzik terbiyenin esaslı vasıtasıdır ve müzik bir eğlence aracı değil, bir güzellik ve eğitim aracıdır." sözünden ne anlıyorsunuz? Siz bu fikre katılıyor musunuz?
4. Hangi tür müzikten hoşlanıyorsunuz, niçin? (Pop, caz, klâsik, halk)

YAZMA

TÜRKÜ

Kendine özgü ve değişik ezgilerle söylenen türkü zamanla anonimleşen bir nazım biçimidir. Türkü: Türkle ilgili, Türk'e özgü anlamında kullanılır. Kökü, 15. yüzyıla kadar dayanır. Türkünün belli bir şekli yoktur. Herhangi bir halk şiiri türkü ezgisiyle söylendiğinde türkü olur. Bu yüzden türkü tipinin en belirgin özelliği "melodisidir". Bunun dışında, türküyü diğer halk şiiri türlerinden ayıran bir özellik de her ezginin sonunda bulunan nakarattır. Nakaratlar her ezgiden sonra tekrar edilen iki ya da daha çok dizeden oluşur.

Türkülerin büyük çoğunluğu anonimdir ya da ağızdan ağıza söylenirken söyleyeni kaybolmuştur. Türküler bu şekilde halkın malı olur. Türküler çoğu kez, bir doğa olayı ya da bir kahramanlık karşısında doğar ve yayılır. Türküler, doğdukları bölgenin özelliklerini koruyamaz. Taşıdıkları bölgelerde kişilerin, yer adlarının, hatta konuların bile değiştiği görüldüğü için, nerde doğduklarını saptamak güçleşir.

Türkülerde hece sayısı yönünden bir sınırlama olmaz. 5'li den 16'lı hece ölçüsüne kadar türküler vardır. Ezgilere göre usulsüz (Uzun havalar) ve usüllü (Oyun havaları) türküler olmak üzere iki çeşit türkü vardır.

Türküler, işlenen konulara göre şöyle sınıflandırılabilir: ninniler, çocuk türküleri, doğa türküleri, aşk türküleri, kahramanlık ve askerlik türküleri, tören türküleri, iş türküleri, karşılıklı türküler, ölüm türküleri, oyun türküleri, tabiat ve hayvan türküleri, zeybek ve derebeyi türküleri, cinayetler ve acıklı olaylarla ilgili türküler, güldürücü türküler, yemek ve yiyeceklerle ilgili türküler.

1. Yukarıdaki parçaya göre türkünün özelliklerini sıralayınız.

1	Türkü anonimdir.	6	
2		7	
3		8	
4		9	
5		10	

DİL BİLGİSİ

ANLATIM BOZUKLUKLARI-1

Dilin en önemli görevi aynı dili konuşan insanlar arasında anlaşmayı sağlamasıdır. Duygu ve düşünceler açık, yalın, anlaşılır biçimde dile getirilirse anlaşma eksiksiz olarak sağlanmış olur. Cümle seviyesinde sağlıklı anlaşmayı sağlayan engellere anlatım bozukluğu adı verilebilir. Anlatım bozukluklarını ortaya çıkaran sebepler çok çeşitlidir. Bir cümlede aynı anlamda birden fazla kelimenin kullanılması, kelimelerin kendi anlamı dışında yanlış anlamda kullanılması, kelimelerin yerinde kullanılmaması, öge eksiklikleri, eklerin yanlış kullanılması anlatım bozuklukları arasında sayılabilir.

Anlatımdaki bozukluklar, cümlenin anlamında ve anlaşılmasında olumsuz rol oynar. İyi bir cümlede kelimeler yerli yerinde kullanılmalı, gereksiz kelimelere yer verilmemelidir. Günlük konuşma dilinde pek çok dil yanlışına rastlanılmasına rağmen buna pek önem verilmez. Konuşmalar geçici; yazı ise kalıcıdır. Yazıdaki dil yanlışlarının gözden kaçması, affedilmesi mümkün değildir.

Yazıda belli başlı dil yanlışları şunlardır:

1. Gereksiz Kelimeler

1. Aynı anlamlı kelimeler:

Bir cümlede aynı anlama gelen kelimeler bir arada kullanılmamalıdır. Aynı anlama gelen iki kelime varsa bunlardan biri cümleden atılmalıdır.

Örnek:

"Dersler hakkında onunla aynı fikir ve görüşte değilim." cümlesinde fikir ve görüş aynı anlama gelen kelimeler olduğundan bunlardan biri cümleden atılmalıdır.

2. Kelimenin anlamının cümledeki diğer kelimelerde bulunması:

Bir kelimenin taşıdığı anlam cümledeki bir başka kelimedede de bulunabilir. İfade ettiği anlam cümledeki bir başka kelimeyle belirtiliyorsa bu kelimelerden biri gereksiz kullanılmıştır.

Örnek:

"Hastalığı hakkında doktorla karşılıklı sohbet ettiler." cümlesinde sohbet zaten karşılıklı yapılan bir eylem olduğundan; karşılıklı kelimesi cümlede gereksiz kullanılmıştır.

2. Yanlış Anlamda Kullanılan Kelimeler

Kelimelerin sahip oldukları, taşıdıkları anlam dışında kullanılmasından meydana gelen anlatım bozukluğudur.

Örnek:

"Halk, hastalık sebebi olarak gördüğü tayfalara olumlu tepki gösterdi." cümlesindeki "teпки" kelimesi karşı çıkma, geri tepme demektir. Tepki olumlu olamaz. Cümledeki "teпки" kelimesi yanlış anlamda kullanıldığından bir anlatım bozukluğu söz konusudur.

3. Birbirleriyle Çelişen Sözcükler:

Anlam yönüyle çelişen, anlamları birbirini tutmayan kelimelerin aynı cümlede kullanılmasından kaynaklanan anlatım bozukluklarıdır.

Örnek:

"Hastalığa kesinlikle fareler neden olmuş olabilir." cüm-

lesinde "kesinlikle" ve "olmuş olabilir" kelimeleri anlamca çelişen kelimelerdir. Bir durum kesinse, ihtimal söz konusu değildir. Bu durumda "kesinlikle" ya da "olmuş olabilir" kelimelerinden biri cümleden atılmalıdır. Çünkü birinin varlığı diğerini geçersiz kılmaktadır.

4. Eklerin Yanlış Kullanılması:

Hâl eklerinin birbiriyle karıştırılması, yerinde kullanılması ya da bazı eklerin uygun olmayan yerlerde kullanılması nedeniyle ortaya çıkan anlatım bozukluklarıdır.

Örnek:

"Doktorların, hastalarının problemlerine ilgilenmesi gerekir." cümlesinde "problemlerine ilgilenmesi gerekir." yargısı yanlıştır. Doğrusu "problemleriyle ilgilenmesi gerekir." dir.

5. Özne-Yüklem Uyumsuzluğu:

Kurallara uygun bir cümlede, özne ile yüklem, olumluluk-olumsuzluk, tekillik-çoğulluk yönünden uyum gösterir. Aksi durum, anlatım bozukluğuna yol açar.

Örnek:

"Hiçbiri hastalığın gerçek nedenini bilmiyor, kendi başının çaresine bakmaya çalışıyordu." cümlesinde özne olan kelime "hiçbiri" dir. Özne ile yüklem arasındaki uyuma bakıldığında;

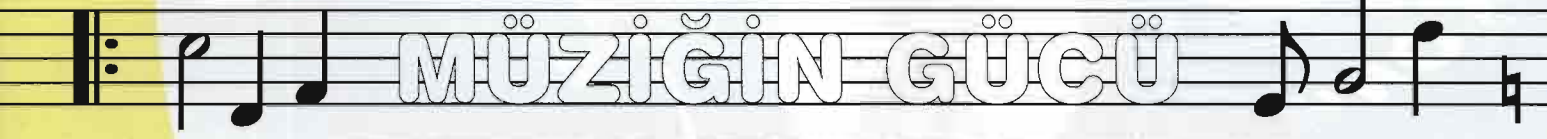
"Hiçbiri bilmiyor." ifadesinde bir özne-yüklem uyumu varken, "Hiçbiri çalışıyordu." ifadesinde özne-yüklem uyumu yoktur. Bu anlatım bozukluğunu gidermek için cümle; "Hiçbiri hastalığın gerçek nedenini bilmiyor, herkes kendi başının çaresine bakmaya çalışıyordu." şeklinde yazılmalıdır.

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki cümlelerde geçen anlatım bozukluklarını ve sebeplerini bulunuz. Bu anlatım bozukluklarını düzeltiniz.

- Ekşi yiyecekleri az, acıyı ise hiç yemezdi.
.....
- Biricik arzum bu yılki sınavı kazanmak ve iyi bir bölüme girmemizdir.
.....
- Bu işi ben ve sen yapmalısınız.
.....
- Kendisine bütün sınıf adına teşekkür eder ve tebrik ederim.
.....
- Dünkü toplantıda Ali bana okul arkadaşını tanıştırdı.
.....
- Her yolda kalan insana yardım etmeliyiz.
.....
- Bu tür konuşmalar gözlerimi yaşartırlar.
.....
- Şüphesiz ki bu sözleri bazı öğrenciler duymuş olmalı.
.....
- Kitap için kendisine verilen paranın eksik ve yeterli olmadığını söyledi.
.....
- Erzurum'da hava sıcaklığı sıfırın altında eksi otuz dolaylarındaydı.

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

İnsanlık tarihi kadar uzun bir geçmişe sahip olan ve zamanla değişik boyutlar kazanan müziğin, insanlar üzerine çok çeşitli etkileri vardır. Bu etkiler hem olumlu hem de olumsuz olabilmektedir. Müzik, halk arasındaki anlayışa göre çoğunlukla bir eğlence aracı olarak görülmesine karşın, esasen duygu ve düşünceleri seslerle anlatma veya sesi düzenli ve estetik amaçlarla uygun şekilde kullanma sanatıdır. J.J. Rousseau'ya göre müzik, sesleri kulağa hoş gelecek şekilde terkip etmektir.

Müziğin sadece bir eğlence aracı olmadığı, insan ruhunun ve vicdanının derinliklerinden zihin ve düşünce dünyasına kadar uzanan bir iletişim yolu olduğunun anlaşılmasıyla, müziğin bu özelliğinden nasıl faydalanabiliriz düşüncesi, çok sayıda ilmi araştırmaya zemin teşkil etmiştir...

Müzik dinlemenin ve müzikle uğraşmanın faydaları çok boyutludur: Öğrencilerin kendini ifade etme kabiliyetlerini geliştirir, estetik ve yapıcı düşünme kapasitelerini artırır. Müzik ile disiplin gibi konular öğrencinin kafasına yavaş yavaş sokulur. Müzik ile daha yüksek akademik performans sağlanır. Okul çağındaki çocukların daha hızlı okumaları; yazma, anlama ve düşünmede öğrenme gücünü çeken çocukların eğitimleri, stresin ve sıkıntının azaltılması yine müzik ile başarılabilir.

İnsan beyni, bilim ve teknikteki baş döndürücü ilerlemelere rağmen, hâlâ birçok yönüyle anlaşılammış, çok kompleks bir sistemdir. Niçin bazı insanlar aynı şartlardaki insanlara göre öğrenim hayatında daha başarılıdır? Niçin bazı çocuklar daha hızlı öğrenirler? Araştırmacılar şu an bu soruların cevaplarını arıyorlar. Bununla birlikte psikologlar, çocukların öğrenmelerini ve başarılarını artıran faktörlerle ilgili yeni bir keşif yaptılar. Bu yeni tespite göre müzik, öğrenme sürecinin bir parçasıdır. Eski bir çalışmada, Hurwitz, Wolf, Bortnicle ve Kokos adlı dört psikolog, müziğin okuma performansını artırıp artırmadığını araştırırlar. Bunun için öğrenciler iki gruba ayrılır. Birinci gruba haftanın beş günü müzik ile ilgili dersler verilir. Diğer gruba ise bu tip dersler verilmez. Bir yıl sonra iki grup karşılaştırıldığında, ders almayan grubun başarıları % 72 iken, diğer grupta bu başarı % 88'dir. Bu % 16'lık farka göre müzik, öğrenme kabiliyetini artırmaktadır. Yeni bir çalışmaya göre daha iyi bir müzik kulağı olanların, daha erken okumaya başladıkları anlaşılmıştır.

Aklınıza şöyle bir soru gelebilir: Müzik dışında aynı tepkiye sahip başka faaliyetler de yok mudur? Mohanty ve Hejmaci adlarında iki psikolog bu soruyu araştırırlar. Müzikten başka faaliyetlerin eğitim ve öğrenime katkılarını incelerler. Neticede en başarılı olan grup müzik grubu olur. Müziğin şuurla alâkalı kabiliyetleri artırdığı da bu çalışmada gösterilmiştir.

Müziğin, öğrenme ve akademik başarıya olan etkisinin yanında bir de tıbbî bir metot olarak hastalıkları tedavi etme yönü vardır. Bu da araştırmacıların ilgisini çeken ayrı bir konudur. Birçok üniversite bu konuyla ilgili çalışmalarını sürdürmektedir. Müzikle tedavi birçok sahada kullanılmaktadır. Şuur ve zekâ yönünden öğrenme gücünü çeken çocuklar müzikle tedavi edilebilmektedir.

Müzik, stresi azaltan önemli bir vasıta olarak da kullanılmaktadır. Eğer stres devam ederse, hipertansiyon, ülser, deri hastalıkları, baş ağrısı, damar sertliği gibi hayatı tehdit eden problemler ortaya çıkabilir. Amerikan Psikoloji Derneği'nin yaptığı bir ankete göre müzik, stresi azaltmak için kullanılan en yaygın metottur.

Abdülkadir AKCAN

SALGIN HASTALIKLAR

DERSE HAZIRLIK

1. İnsanlık, tarih boyunca ne tür hastalıklardan etkilenmiştir?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

2. Sizce insanlık için en tehlikeli hastalıklar hangileridir?
3. Eskiden beri insan hayatını etkileyen en tehlikeli bulaşıcı hastalıklar hakkında ne biliyorsunuz?
4. Sars hastalığını duyduğunuzda neler hissettiniz?

Felâket olarak bildiğimiz olayların bazen hayırlı yanları da olur. Bu söze güzel örneklerden biri de şüphesiz veba salgınıdır. Kara ölüm adı da verilen bu salgın 618 sene önce ortaya çıkmıştır. Çin ve Hindistan'dan İzlanda ve Greenland'e kadar bütün Asya ve Afrika memleketleri bu felâketten nasibini almıştır. Bu hastalık dünya nüfusunun korkunç ıstıraplar içinde azalmasına sebep olmuştur.

Doğu Akdeniz memleketlerinden gelen baharat yüklü üç gemi 1348 yılında Cenova limanına uğramıştı. Tayfalar şehri gezmek üzere sahile indiler. Tayfalarla birlikte yüzlerce fare de gemiden inerek Cenovalı hemcinsleriyle buluşmak üzere şehre dağıldılar. Birkaç gün sonra da şehrin sokaklarında fare ölümlerine rastlandı.

Sokaklarda fare ölümlerinin görülmesinden sonra insanlarda hastalıklar baş gösterdi. Bu hastalığa yakalananlar bir sabah baş ağrısı ile uyandılar. Zangır zangır titreyen insanlar, göğüslerinde müthiş sancılar hissediyor ve kan kusmaya başlıyordu. Hastaların durmadan ateşi yükseliyor, nefes almaları güçleşiyor, birkaç gün sonra da ölüyorlardı. Bazı hastaların koltuk altlarında, kasıklarında, boyunlarında yumurta büyüklüğünde şişlikler peyda oluyor, bu şişlikler kararıyor ve deriyi çatlatıyordu. Doktorlar sebebini bilmedikleri hastalıkla mücadelede aciz kalıyor, hastaların yanına yaklaşılmaktan bile korkuyorlardı.

MEDENİYETİ YÜKSELTEN VEBA SALGINI

İlk günler fakirleri etkileyen hastalık zamanla toplumun bütün sınıflarına, aristokrat ailelerin saraylarına, zengin tüccarların köşklerine de girdi. Bunların birçoğu evlerini barklarını terk ederek kırlara, dağlara kaçtıysa da hastalık onları orada da buldu.

Salgınla limandaki üç gemi arasında bağlantı kuranlar oldu. Bunun sonucu olarak da tayfalar şehirden kovuldular. Kovulan gemilerden biri Marsilya'ya, diğerleri de Akdeniz'in diğer limanlarına uğrayarak hastalığı orada da yaydılar.

Dünyanın sonunun geldiğine inanılıyordu. Hakikaten dünyanın sonu gelmişti. Fakat bu son, derebeylik düzeninin sonu idi. Salgın iki yıl içinde Avrupa ve Asya nüfusunun yarısını alıp götürdükten sonra, geldiği şekilde, aniden çekilip gitti. Avrupa'da 25 milyon, Asya'da asgari 24 milyon kişi ölmüştü. Hastalığın yok olmasına 1350 yılındaki korkunç kış sebep oldu. Görülmemiş derecede yağın kar günlerce yerde kalarak mikropların yok olmasını sağlamıştı.

Hastalığın etkisiyle milyonlarca insanın ölmesi Avrupa'daki insan nüfusunun yapısı üzerinde büyük değişikliklere yol açtı. Ölen insanların toplumun her sınıfından olması, bu sınıfların yeniden yapılanmasına neden oldu. Ölenlerin içinde ilim sınıfından da binlerce insan olduğundan, salgına kadar ilim ve edebiyat dili olan Latince'yi öğreten insan kalma-

1. Aşağıdaki kelimeleri anlamlarıyla eşleştiriniz.

1. felâket	a. Bir hastalığın ya da başka bir durumun birçok kimselere birden bulaşması
2. ıstırap	b. Herhangi bir amaca ulaşmak için çaba sarf etmek
3. kusmak	c. Büyük zarar, üzüntü ve sıkıntılara yol açan olay veya durum, belâ
4. mikrop	d. Bir gemide bulunan, türlü işlerde çalıştırılan sefer işçileri
5. mücadele	e. Yıkıp bozma, harap etme
6. salgın	f. İç organlarda batar veya saplanır gibi duyulan, nöbetlerle azalıp çoğalan ağrı
7. sancı	g. Hastalıklara yol açan bir hücreli canlı
8. tahribat	h. Midesinin içindekileri ağız yolu ile dışarı atmak
9. tayfa	ı. Acı, üzüntü, sıkıntı, keder

2. "aotiz kalmak, aşgari, baş gösterme, derebeylik, nesibini almak, peyda olmak, fûcoar, zangır zangır titremek" kelime ve deyimlerinin anlamları aşağıda verilmiştir. Boşluklara bu kelime ve deyimlerden uygun olanını yazınız.

1.		Batı Avrupa'da toprak üzerinde yaşayan köylüleri tek bir kimsenin malı sayan Orta Çağ siyasî düzeni
2.		Güçlü sarsılıma veya titreme
3.		Çok uğraşmaya rağmen o işi yapamamak
4.		Belirmek, ortaya çıkmak
5.		Ticaret yapan, ticaretle uğraşan kimse. Tacir
6.		En az, en aşağı, en azından, en düşük
7.		Çıkmak, ortaya çıkmak, oluşmak
8.		Güzel, hoş giden bir şeyden kısa bir süre de olsa yararlanmak, sebeplenmek

dığından dersler millî dil-lerle okutulmaya başlandı. Böylece kültür, geniş halk tabakaları arasında yayıldı. Aynı sebepten İngiltere'de asilzade sınıfının resmî dili Fransızca olmaktan çıktı, İngilizce oldu.

Salgın, derebeylik rejimini temelden sarstı. Salgın sonucunda işçi sınıfının sayısındaki azalmaya çare olarak birçok keşifler yapıldı. Bu teknik keşifler ziraat ve sanayi verimini artırdı. Geniş halk kitleleri arasında yayılan kültür Rönesans'ın ortaya çıkmasına ve yeni bir medeniyetin doğmasına neden oldu.

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

- Kötü olarak nitelendirdiğimiz olayların bazen iyi tarafları da olabilir.
- Veba salgınının bir diğer adı da "kara hastalık" olarak bilinir.
- Veba salgını dünyanın sadece birkaç ülkesini etkilemiştir.
- Veba salgınının yayılmasının nedeni olarak bir ticaret gemisi gösterilmiştir.
- Veba salgını sadece fakirleri etkilemiştir.

2. Aşağıdaki cümlelerde verilen bilgilerden bazıları yanlıştır. Bu cümlelerin doğrusunu yazınız.

- Salgından en fazla etkilenen sınıf ilim sınıfıydı.
- Salgından dolayı zenginler gemilere binerek başka ülkelere göç etmek zorunda kalmışlardır.
- Salgına gemilerde bulunan fareler neden olmuştur.

- Salgından dolayı milyonlarca insan hayatını kaybetti.
- Salgının yok olmasına 1350 yılında günlerce yağan şiddetli yağmurlar neden olmuştur.

3. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

- Veba salgını hangi ülkeleri etkilemiştir?
- Parçaya göre veba salgını nerede ve ne zaman ortaya çıkmıştır?
- Veba salgınına yakalanan insanlarda hastalığın belirtileri ne şekillerde görülüyordu?
- Hastalığın diğer ülkelere yayılması nasıl olmuştur?
- Veba salgınına karşı insanlar, önceleri ne gibi önlemler almışlar ve nasıl davranmışlardır?
- Hastalık, sonuçları itibarıyla insanlığı ve medeniyeti nasıl etkilemiştir?

DİNLEME

1. Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz parçaya göre tamamlayınız.

1. Eve döndü. Ateşini ölçtü: Sonra, boynundaki yumrular iyiden iyiye ele gelmeye başladı.
2. Ateşinin 41 dereceye ulaştığı sırada karısı hep söyledi.
3. ya da olarak bilinen bu hastalığa "Yersina Pestis" adındaki bir bakteri sebep oluyordu.
4. Tüm bu gelen hastalık, kitaplarda olarak tanımlanıyor.
5. İnsandaki organizmanın kuşatma altına alan bakteriler, böylelikle çağın hastalığı olarak nitelendirilen veba adı altında milyonlarca insanı öldürüyordu.

2. Aşağıdaki ölümleri dinlediğiniz parçaya göre sıralayınız.

- Karısının kendisine sayıkladığını söylemesi
- Aynada yüzüne bakması ve yüzünün yeşil bir renk aldığını görmesi
- Susadığını hissetmesi ve dudaklarının kurumuş olması
- Soluğunun durması
- Boynunda, kasıklarında ve koltuk altlarında ağrı duyması
- Ateşini ölçmesi
- Pembemsi bir safra çıkartması

3. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.

1. Parçaya göre adamı etkileyen hastalığın adı nedir?
.....
2. Hastalık nasıl ortaya çıkmış ve insana nasıl geçmiştir?
.....
3. Hastalık insanlar arasında nasıl yayılmıştır?
.....
4. Hasta kendisinin kurtuluşunu neye bağlamaktadır?
.....

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Felâket olarak bildiğimiz olayların bazen hayırlı yanları da olur. (2) Bu söze güzel örneklerden biri de şüphesiz veba salgınıdır. (3) Kara ölüm adı da verilen bu salgın 618 sene önce ortaya çıkmıştır. (4) Çin ve Hindistan'dan İzlanda ve Greenland'e kadar bütün Asya ve Afrika ülkeleri bu felâketten nasibini almıştır. (5) Bu hastalık dünya nüfusunun korkunç ıstırapları içinde ölmesine sebep olmuştur.

KONUŞMA

1. Sizce hastalıklar karşısında insanlar nasıl davranmalıdır?
2. Teknolojideki gelişmeler, hastalıkları önlemede yeterli midir?
3. Bulaşıcı hastalıklardan korunmak için neler yapılmalıdır?
4. Yeryüzünde en çok hastalıklara hangi bölgelerde rastlanmaktadır? Bunun nedeni sizce nedir?

YAZMA

1. İnsanlık için tehlikeli olan hastalıkları önlemek için neler yapılabilir? Maddeler halinde yazınız.
 1.
 2.
 3.
 4.
 5.
2. "İnsanlığı temelden sarsan tehlikeli hastalıkların ortaya çıkmasında önemli faktör yine insanın kendisidir." Bu sözü açıklayan bir paragraf yazınız.

HATIRLATMA

SAYILARIN YAZIMI

1. Sayılar gerekli görülen yerlerde, yazıyla yazılabilir. Sayı adları, bu durumda ayrı ayrı yazıya geçirilmelidir.

Örnek: Yüz yetmiş dokuz / Elli altı bin

2. Banka ve parayla ilgili işlemlerde araya herhangi bir başka sayı veya yazının yazılmaması için, sayıların bitişik yazılması gerekir.

Örnek: Birmilyondokuzyüzyetmişaltıbinüçyüzelliiki

HECE DÜŞMESİ

Sonu sessizle biten, iki heceli bazı sözcüklere ünlü ile başlayan ek getirildiğinde kelimenin ikinci hecesindeki ünlü düşer. Buna "Hece Düşmesi" denir.

"Karnı zil çalıyordu." cümlesindeki "karnı" sözcüğünün yalın şekli "Karnı", iki heceli, sonu sessizle biten bir sözcüktür. "-ı" hâl eki bu sözcüğe eklendiğinde "Karnı-ı" biçiminde söylemeyeceği için sözcük "karnı" biçiminde söylenir.

Bu sözcükler genellikle organ adları, kimi yabancı kökenli sözcüklerdir.

Örnekler:

ağız-ağzı	burun-burnu	koyun-koynuna
alın-alını	oğul-oğlu	gönül-gönlüm
beniz-benzi	ömür-ömürüm	hüküm-hükmü
uyu-uyku	devir-devril...	nere-de-nerde
burada-burda	şurada-şurda	kayıp-kaybolmak
emir-emretmek		keşif-keşfetmek
sabır-sabretmek		ileri-le-mek-ilerlemek
koku-la-mak-koklamak		kavuş-ak-kavşak

UYARI: Organ adlarıyla yapılan ikilemelerde hece düşmesi görülmez.

Örnek: ağız-ağıza, burun-buruna, omuz-omuza

ALİŞTIRMA

1. Aşağıdaki cümlelerdeki hece düşmesi olan kelimelerin altını çiziniz.

1. Alnımızda bilgilerden bir çelenk.
2. Sabrın sonu selâmettir.
3. Acı olayı duyunca kahrından öleyazdı.
4. Törende göğsünde madalyalarıyla gaziler de vardı.
5. Gönlünde bana da yer ver.

DİL BİLGİSİ

ANLATIM BOZUKLUKLARI-2

6. Nesne-yüklem Uyumsuzluğu:

Nesne alması gereken fiilden önce nesne getirilmemesinden kaynaklanan anlatım bozukluğudur.

Örnek

"Doktora hastalığa çare bulduğu için teşekkür ediyor ve kutluyordu." cümlesindeki "Doktora teşekkür ediyor ifadesinde nesne-yüklem yönünden bir problem yokken "Doktora kutluyordu ifadesinde nesne kullanılmadığından bir uyumsuzluk söz konusudur. Bu anlatım bozukluğunu gidermek için cümle şu şekilde yazılmalıdır: "Doktora hastalığa çare bulduğu için teşekkür ediyor ve doktoru kutluyordu."

7. Tümleç Yanlışları:

Birden fazla yüklemi olan cümlelerde yüklem, birbirinden farklı tümleçler alması gerekirken aynı tümleci almasından dolayı ortaya çıkan anlatım bozukluklarıdır.

Örnek

"Ölüme neden olan hastalıklar araştırılmalı, önlemler alınmalıdır." cümlesindeki "Ölüme neden olan hastalıklar araştırılmalı" ifadesinde bir anlatım bozukluğu yokken, "Ölüme neden olan hastalıklar araştırılmalı, önlemler alınmalıdır." ifadesinde bir anlatım bozukluğu söz konusudur. Anlatım bozukluğunu gidermek için cümle: "Ölüme neden olan hastalıklar araştırılmalı, bu hastalıklara önlemler alınmalıdır." şeklinde yeniden yazılmalıdır.

8. Düşünme ve Mantık Hataları:

Anlamca birbiriyle çelişen ifadelerin bir arada kullanılmasından kaynaklanan yanlışlıklardır. Cümlenin bildirdiği anlama zıt olan sözcükler de mantık hatalarına yol açar.

Örnek

"Hasta olmasına rağmen okula gitmedi." "Rağmen" kelimesi karışıklık bildirir. Hasta olan bir kişi her şeye rağmen okula gitmelidir. Fakat yukarıdaki cümlede okula gitmediği ifade edilmektedir ki, bu anlatım bozukluğu anlamına gelir. Bu cümledeki anlatım bozukluğunun giderilmesi için cümle şu şekilde yazılmalıdır: "Hasta olmasına rağmen okula gitti."

9. Fiilin ve Yardımcı Fiilin Yanlış Kullanılması:

Fiil ya da yardımcı fiil eksikliği anlatım bozukluğuna neden olur. Ayrıca aynı fiile bağlanması mümkün olmayan ifadelerin aynı fiile bağlanması durumunda anlatım bozuklukları ortaya çıkar.

Örnek

"Bazı yiyecekler sağlığı yerinde ve yaşlı olmayan kişilerce yenmelidir." Yukarıdaki cümlede, sağlığı yerinde olan ve yaşlı olmayanlar kast edilirken, cümleden çıkan anlam ise "sağlığı yerinde olmayan ve yaşlı olmayanlar" anlaşılır. Bu anlatım bozukluğunu gidermek için cümle şu şekilde yazılmalıdır: "Bazı yiyecekler sağlığı yerinde olan ve yaşlı olmayan kişilerce yenmelidir."

10. Kelimelerin Yanlış Yerde Kullanılması:

Bazı sıfatların veya zarfların kullanılması gereken yerlerde kullanılmamasından doğan anlam karışıklığıdır.

Örnek

"Yeni hastalığa yakalanmıştı ki doktor da hemen geldi." cümlesinde yeni kelimesi hastalığa kelimesinden sonra kullanılmalıdır ve cümle şu şekilde yazılmalıdır: "Hastalığa yeni yakalanmıştı ki doktor da hemen geldi."

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki test soruları cevaplayınız.

- Aşağıdakilerden hangisinde "yaya" kelimesi gereksizdir?
 - Hastahaneye kadar yola yayan devam edecektik.
 - Oraya yayan gitmenizi öneririm.
 - Hastahane öyle uzak ki yol yaya yürümekle bitmez.
 - Gece vakti bu yola yaya çıkılmaz.
 - Köylerde genellikle yaya dolaşılır.
- "Her belirti hastalık demek anlamına gelmez." Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdaki değişikliklerden hangisiyle giderilebilir?
 - "demek" sözü atılmalı
 - "her belirti" yerine "belirtiler" sözü getirilmeli
 - "hastalık"tan sonra "başlamış" sözü getirilmeli
 - "gelmez" yerine "taşınmaz" sözü getirilmeli
 - "belirti"den sonra "kesinlikle" sözü getirilmeli
- Aşağıdaki cümlelerin hangisindeki "daha" kelimesinin çıkarılması anlamda bozukluğa yol açmaz?
 - İstiyorsanız bir defa daha muayene edeyim.
 - Bu doktor göreve daha yeni başladı.
 - Biraz bekleyin. Doktorumuz daha gelmedi.
 - O zamanlar hastalığı şimdikinden daha kötüydü.
 - Görünüşüne aldanma, daha yeni yeni iyileşmeye başladı.
- Aşağıdaki cümlelerin hangisinde "ise" kelimesine gerek yoktur?
 - Hastalığı geçmiş ise okula gidebilir.
 - Vebanın nedeni ise farelerin buluşturduğu bir mikroptu.
 - Hastalık hakkında ancak uzman iseniz konuşabilirsiniz.
 - Hastalığı yayan onlar ise onları hemen karantinaya alalım.
 - Tedavi edemeyecek ise gitmemize gerek yok.
- Bu ilaç, mide yanmasına sebep olmadığı gibi ne de asit-baz dengesi üzerinde herhangi bir olumsuz etkiye de yol açmaz. Bu cümledeki anlatım bozukluğu aşağıdakilerden hangisiyle giderilebilir?
 - "ilâç" kelimesine "-m" eki getirilerek
 - "ne de" kelimeleri atılarak
 - "yol açmaz" yerine "sebep olmaz" denilerek
 - "olumsuz" kelimesi çıkarılarak
 - "ne de" kelimesi "üzerinde" kelimesinin sonuna alınarak

1 ARALIK DÜNYA AIDS GÜNÜ

1 Aralık Dünya AIDS günü. Birçok insan böyle bir günün varlığını bilmediği gibi AIDS'i ve tehlikelerini de bilmiyor. Bilinmeyen ve tehlikesi anlaşılmayan bir hastalıktan nasıl korunulacağını bilmemek doğal karşılanmalı belki de. Oysa tünelin ucundaki ışık üstümüze gelen trenin ışığı.

Dünya 1981 yılında AIDS hastalığıyla ilk kez karşılaştığında bu hastalığın cinsel sapmaları olan bir grubun hastalığı olduğunu düşünerek kendilerinden çok uzaklarda gördü. Oysa 1999 yılına gelindiğinde iki önemli gerçekle karşılaştılar: İlki başlama yaşının 20 den 15'e düşmesiydi, ikincisi ise kadın - erkek hasta oranının eşitlenmesiydi. Bu gerçekler AIDS'in insanlardan çok da uzakta olmadığını gösterdi. Bütün dünyanın gördüğü bu gerçeği göremeyen ülkeler az da olsa ne yazık ki hâlâ var. Aydınlar, hatta doktorlar AIDS hastalarından kaçıyor. Basın sansasyonel bir olay olmadıkça bu gerçeği görmezden geliyor. Sanatçılar hastalığı tanıtım ve insanları uyarma işlevini "yanlış anlaşılacakları" savunmasıyla geri çeviriyor. Eğitim çalışmaları destek bulamadığı gibi çoğu kez de engelleniyor. Dünyada AIDS hastalığı için çalışanların 1997 yılı için seçtikleri slogan "AIDS'li bir dünyada yaşayan çocuklar", 1998 yılı için seçtikleri slogansa "Gençler: değişimin gücü" idi. Ve bunları bilemeden 1999 yılına gelen nice insan var. 2000'li yılların sloganı ise âdeta AIDS tedavisindeki çaresizliği ve tek çarenin eğitim ve korunma olduğunu haykırıyordu. "DİNLE, ÖĞREN VE YAŞA" Bu sloganın ne kadar ciddiye alınıp uygulandığını rakamlara bakarak görmek mümkün.

Henüz 2002 rakamları açıklanmadı. Ama 2001 yılında 5 milyondan fazla genç insan ilk kez HIV ile enfekte olmuştur ve bunların yaklaşık 1 milyonu 15 yaşın altındadır. Yine 2001 yılında toplam bilinen AIDS hastası sayısı 40 milyondur. Bunların yaklaşık 17,5 milyonu kadındır. Bu kadınların % 25-35'i hamilelik sırasında ya da emzirirken AIDS virüsünü çocuklarına bulaştırmışlardır. Çocuklarda hastalığın gidişi daha kötü olduğundan 2001 yılında bu hastalıktan ölen 3 milyon kişinin yaklaşık 600 bini 15 yaşın altındadır.

AIDS tedavisi için henüz umut yok. Yapılabilecek tek şey korunmayı öğrenmek. Kendimiz için, hastalığımızı doğum ve emzirme yoluyla aktarabildiğimiz çocuklarımız için, artık eski sloganı hiç olmazsa şimdi hatırlayalım: DİNLEYELİM, ÖĞRENELİM VE YAŞAYALIM.

Duyarlı basın AIDS konusunda sansasyon yerine bilgi dağıtın bu sene. Sevgili sanatçılar, hiç olmazsa 1 Aralıkta birer kırmızı kurdele takın yakanıza ve hayranlarınıza AIDS'li değilim, AIDS'i biliyorum, tanıyorum ve korunuyorum anlamına geldiğini gösterin. Tüm bunlara rağmen hep birlikte öğrenmemeye, öğretmemeye ve korunmamaya direniyorsak çok yakında tünelin ucundaki ışığın üzerimize gelen trenin farı olduğunu göreceğiz ama çok geç olacak.

REKLÂMLAR

DERSE HAZIRLIK

1. Reklâmların etkisinde kalır mısınız?
2. Bugünlerde gösterimde olan ve en beğendiğiniz reklâm hangisidir?
3. Sizce en etkili reklâm aracı nedir, niçin?
4. Firmalar neden reklâma büyük yatırımlarda bulunmaktadırlar?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

REKLÂMCININ İTİRAFI

Adım Octave ve APC'den giyiniyorum. Reklâmcıyım. Evet, kâinatı kirletiyorum. Ben size kirliliği satan adamım. Ben asla sahip olamayacağınız o şeylerin hayalini kurduran kişiyim. Hep mavi gökyüzü, daima güzel şeyler, özel tekniklerle rötuşlanmış kusursuz bir mutluluk. Kılı kırk yarararak oluşturulmuş görüntüler, moda müzikler. Zar zor biriktirdiğiniz paralarla son kampanyamda sattığım rüyalarınızın arabasını satın almayı başardığınızda, ben onu çoktan demode etmiş olacağım. Ben üç model önden gidiyorum ve her zaman sizi hüsrana uğratmanın bir yolunu buluyorum. Cazibe ve büyüleyicilik, attığınız her adımda sizden biraz daha uzaklaşan o masal ülkesinin adıdır. Sizi yenilik bağımlısı yapıyorum. Yeniliğin avantajı hiçbir zaman yeni kalmaması. Her zaman bir öncekini eskitecek yeni bir yenilik bulunuyor. Benim kutsal görevim sizin ağzınızın suyunu akıtmak. Benim mesleğimde kimse mutlu olmanızı istemez. Çünkü mutlu insanlar tüketmezler.

Çektiğiniz acı ticareti canlandırıyor. Bizim mesleğimizde buna "alışveriş sonrası düş kırıklığı" deniyor. Size acilen bir ürün gerekiyor, ama ona sahip olur olmaz bir başkasına gerek duyuyorsunuz. Slogan ise: "Harcıyorum, öyleyse varım." Ama ihtiyaçlar için kıskançlığı, acıyı, doyumsuzluğu körüklemek gerekiyor. İşte benim savaş gereçlerim bunlar. Hedefim ise sizsiniz.

Bu cümleler, Fransa'nın, hatta Avrupa'nın en çok para kazanan reklâmcısı, Frederic Beigbeder'e ait itiraflar. "3.900 TL" adıyla Türkçeye çevrilen kitabından alınan bu itiraflar bununla da bitmiyor: "Demokrasilerde, iletişimin olağanüstü gücünün insanların beyinlerini karartmak yerine aydınlatmak için kullanılması gerekirdi. Bu asla olmuyor; çünkü bu gücü elinde tutanlar hiçbir risk almamayı tercih ediyorlar. Reklâm verenler çiğnenmiş sakızlar, denenmiş şeyler istiyorlar. Beyninizi çalıştırmak istemiyorlar. Sizi koyuna dönüştürmek istiyorlar. Dalga geçmiyorum, bir gün bileğinize bir barkod dövmesi yapacaklar, göreceksiniz. Tek gücünüzün kredi kartınız olduğunu biliyorlar. Seçim yapmanızı engellemeleri gerekiyor. Amaçsız eylemlerinizi satın alma eylemlerine dönüştürmeleri gerekiyor."

Reklâmın doğuş yeri olan Fransa'dan bir reklâmcının itirafları böyle sürüp gidiyor. Kapitalist ekonominin gelişmesinde önemli katkıda bulunan reklâmcılığın tarihsel gelişimi Milâttan önce 3000'li yıllara kadar uzanıyor. Gelişimini hızla sürdüren reklâmcılık, özellikle İkinci Dünya Savaşından sonra televizyonun katkısıyla, tüketim ekonomisinin en etkili faktörü haline geldi.

20. yüzyılın sonlarında, dünyada reklâmcılık sektörünü elinde bulunduran Amerika'ya alternatif olarak Avrupa ve Japonya'dan büyük rakipler çıkmaya başlamasına rağmen, bu ülkedeki yıllık reklâm harcamaları 200 milyar doların üzerine çıkıyor. Türkiye'de reklâmcılık sektörü son yıllarda hızla gelişerek 2000 yılında 1,47 milyar dolarlık ciroya ulaştı. "Bir ülke bu kadar çok parayı nereye harcar?" sorusu muhakkak akla geliyor. Bu paralar, "bir işletmenin ürün ve hizmetleri hakkında hedef kitleleri satın alma eylemine yöneltmek ve işletme imajını bu kitleler üzerinde oluşturabilmek için medyada yer ve zaman satın alma yoluyla gerçekleştirdiği bilgilendirme ve ikna etme" faaliyetlerinde kullanılıyor.

1.yakın.
bir şeyin kültürü...
1.bagını...
uyumuzu...
1.yakın.
bir şeyin kültürü...
1.bagını...
uyumuzu...

koşullar
telef

1.yakın.
bir şeyin kültürü...
1.bagını...
uyumuzu...
1.yakın.
bir şeyin kültürü...
1.bagını...
uyumuzu...

Simdi kazanma sırası sizde!

KELİMLER

1. Aşağıdaki boşluklara anlamları verilen kelimeleri yazınız.

hayal kampanya itiraf moda bağımlı reklâm

1. Tüketicuyu özendirmek için belirli sürelerde düzenlenen, taksitleri programlı satış
2. Belirli bir süre etkin olan toplumsal beğeni, bir şeye gösterilen aşırı düşkünlük
3. Bir şeyi halka tanıtmak, beğendirmek ve böylelikle sürümünü sağlamak için denenen her türlü yol
4. Zihinde tasarlanan, canlandırılan ve gerçekleşmesi özlenen şey, düş, imge, hülya
5. Başkalarının bilinmesi sakıncalı görülen bir gerçeği saklamaktan vazgeçip söyleme, açığa vurma, bildirme
6. İstemine, gücüne veya yardımına bağlı olan, özgürlüğü, özerkliği olmayan

2. Aşağıdaki deyimlerin sözlük anlamlarını yazınız ve bu deyimleri cümle içinde kullanınız.

1. düş kırıklığı :
2. hayal kurmak :
3. kılı kırk yarmak :
4. ağzının suyu akmak :

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Reklâm Fransa'da doğmuştur.
2. Reklâmlar; kıskançlığı, acıyı, doyumsuzluğu körikler.
3. Dünyada reklâmcılık harcamaları en çok Japonya'da yapılır.
4. Reklâmcılara göre mutlu insanlar daha çok üretir.
5. Reklâmlar insanı yenilik bağımlısı yapar.

2. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Reklâmcıların amacı nedir?
.....
2. Reklâmcılar neden insanların mutluluğunu istemez?
.....
3. Demokrasilerde iletişimin gücü nasıl kullanılmalıydı?
.....
4. Reklâmcılara göre büyüleyicilik nedir?
.....
5. Ünlü reklâmcı Octave'in görüşlerini nasıl buluyorsunuz?
.....

%100
Yeni Kalite
modern

BE DAVA!

1. Dinlediğiniz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Reklam kaliteli mallarda daha faydalı olur.
2. Reklamcılık bazı Avrupa ülkelerinde tutulmuş, az gelir getiren bir meslek dalıdır.
3. Reklamcılık, hayat seviyesinin yükselmesine aracı olur.
4. Reklamcılık yeni iş alanlarının açılmasına vesile olur.
5. Bir malın özellikleri reklam yoluyla halka duyurulur.

2. Dinlediğiniz parçada hangi reklam türlerinden bahsedilmemiştir? (✓) işareti koyunuz.

1. ☐ Radyo	4. ☐ Dergi	7. ☐ Televizyon
2. ☐ Mektup	5. ☐ İnternet	
3. ☐ Afiş	6. ☐ El broşürü	

3. Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz parçaya göre doldurunuz.

1. Bir malın satıcısı, aynı malı yapan başka satıcılarla girer.
2. Reklamcılık dünyanın her tarafında tutulmuş, kâr getiren
3. Reklam halkın isteğini artırır.
4. Reklam piyasayı geçirir.
5. Reklamlar büyük karşılığında hazırlanır.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) 20. yüzyılın sonlarında, dünyada reklamcılık sektörünü elinde bulunduran Amerika'ya alternatif olarak Avrupa ve Japonya'dan büyük rakipler çıkmaya başlamasına rağmen, bu ülkedeki yıllık reklam harcamaları 200 milyar doların üzerine çıkıyor. (2) Türkiye'de reklamcılık sektörü hızlı bir şekilde gelişmiştir.

KONUŞMA

1. Arkadaşlarınızla reklamların faydaları ve zararları hakkında konuşunuz.
2. Dinleme bölümünde reklamların hayat seviyesini yükselttiği belirtildi. Reklamlar hayat seviyemizi nasıl yükseltebilir?
3. Reklamlar insanlara mutluluk getirir mi?
4. Ünlü bir reklamcı olan Howard Luck, reklamların daha çok, az düşünen kişilere hitap ettiğini söylüyor. Buna katılıyor musunuz, niçin?
5. Çok etkilendiğiniz bir reklamı anlatınız.
6. Reklamların en çok çocukları etkilediği tespit edilmiştir. Reklamlar neden daha çok çocukları etkilemektedir?

YAZMA

1. Aşağıda verilen fotoğraflara göre bir televizyon ve bir gazete reklamı hazırlayınız. (Televizyon reklamı senaryolu, gazete reklamı ise tasarımlı olmalı)

HATIRLATMA

SORU İŞARETİ (?)

1. Soru anlamı taşıyan cümle ve sözcüklerden sonra kullanılır.
Örnek: Reklamcılık nedir?
Nasıl?
2. Bilinmeyen yer, tarih vb. durumlar için kullanılır.
Örnek: Yunus Emre (?-1320)
3. Bir bilginin şüpheyle karşılandığı veya kesin olmadığı durumlarda araç içerisinde soru işareti kullanılır.
Örnek: Türkiye'de özel sektörün reklam bütçesi 6 milyar (?) dolarmış.

TIRNAK İŞARETİ (".....")

1. Bir metin içerisinde, başkasından aynen aktarılan sözler tırnak içerisinde verilir.
Örnek: Frederic Beigbeder: "Çektiğiniz acı ticareti canlandırıyor." diyor.
2. Özellikle vurgulanmak istenen sözler tırnak içine alınır.
Örnek: Çektiğimiz "acı" ticareti canlandırıyor.
3. Kitapların ve yazıların adları ve başlıkları tırnak içine alınır.
Örnek: Mehmet Akif Ersoy'un şiirleri "Safahat" adı altında toplanmıştır.

DİL BİLGİSİ

PARAGRAF

Paragraf, bir düşüncüyü tam olarak anlatabilmek için bir araya getirilen cümleler topluluğudur. Yani paragrafın bütün cümleleri aynı konuyu işler ve aynı düşüncüyü açıklar. Paragraf tek bir düşünce etrafında olduğundan kendi içerisinde bir bütünlük gösterir; kendinden önceki ya da sonraki paragrafla bağlantılı göstermez.

Örnek:

20. yüzyılın sonlarında, dünyada reklâmcılık sektörünü elinde bulunduran Amerika'ya alternatif olarak Avrupa ve Japonya'dan büyük rakipler çıkmaya başlamasına rağmen, bu ülkedeki yıllık reklâm harcamaları 200 milyar doların üzerine çıkıyor. Türkiye'de reklâmcılık sektörü son yıllarda hızla gelişerek 2000 yılında 1,47 milyar dolarlık ciroya ulaştı. "Bir ülke bu kadar çok parayı nereye harcar?" sorusu muhakkak akla geliyor. Bu paralar, "bir işletmenin ürün ve hizmetleri hakkında hedef kitleleri satın alma eylemine yöneltmek ve işletme imajını bu kitleler üzerinde oluşturabilmek için medyada yer ve zaman satın alma yoluyla gerçekleştirdiği bilgilendirme ve ikna etme" faaliyetlerinde kullanılıyor.

Paragrafın Konusu: Paragrafta, hakkında söz söylenen düşünce, olay ya da durumlar konuyu verir. Üzerinde söz söylenen, yazı yazılan bütün kavramlar konu olabilir. "Parçada neden söz ediliyor?" sorusu bize konuyu buldurur. Yani parçada üzerinde durulan neyse konu da odur. Bununla ilgili sorular, değişik soru kökleriyle karşımıza çıkabilir:

"Paragrafın konusu nedir?"

"Dörtlüğün teması nedir?"

"Bu parçada aşağıdakilerden hangisinden söz edilmektedir?"

Örnek:

Şiir değiştirir insanı. Bir okuyucu sevdiği şairi tanımadan başka, tanıdıktan sonra başka insandır. Çok sevdiğiniz, hoşunuza giden şiirlerle ilk karşılaşmalarınızı düşünün. Gece ise uykunuz açılmıştır. Bir daha bir daha okumak, ezberlemek, yakınlarınıza dinletmek istersiniz okuduğunuz şiiri. Yaşama istekleriniz artmıştır. Bir coşku, bir katkıdır yaşamınıza. Artık değişmez, zenginleşmiştir yaşamınız.

Yukarıdaki paragrafın konusu aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Şiirin insan hayatını etkilediği
- B. Şairleri tanımak istediği

- C. Şiir okumanın bir ihtiyaç olduğu
- D. Şiirin hoşça vakit geçirttiği
- E. Şiirin bir sanat olduğu

Paragrafın Başlığı: Paragraftaki konuyu en iyi şekilde yansıtan bir veya birkaç söz başlık olarak belirlenir.

Örnek:

Çırağın ağzı burnu boya içindeydi. Onun on misli iş çıkararak ustasının parmaklarında boyadan eser bile yoktu. Ara sıra çıraklarla şakalaşıyor, çırak sadece gülüyor. Gözünü fırçanın ucundan kıl kadar bile ayırmamaya çalışıyordu.

Bu paragrafın başlığı aşağıdakilerden hangisidir?

- A. Beceriksiz çırak
- B. Dikkatli çırak
- C. Usta ile çırağı
- D. Becerikli çırak
- E. Çalışkan çırak

Paragrafın Ana Düşüncesi: Her yazının bir yazılış amacı vardır. Yazar bir olay, bir durum ya da bir hikâye anlatsa bile bunlardan hareketle vermek istediği bir temel düşünce vardır. Ana düşünce ya da fikir, yazarın okuyucuya ulaştırmak istediği mesajdır. Buna yazarın paragrafı yazma amacı da diyebiliriz.

Her paragrafın belli bir düşüncesi vardır. Bu düşünce bazen paragrafın herhangi bir yerinde bir cümle halinde verilir, diğer cümleler bu düşüncüyü açıklar ya da destekler. Bazen de belli bir cümleyle verilmeyebilir, paragrafın bütününe sindirilir.

Paragrafın ana düşüncesini bulmak için kendimize "Yazar bu parçayı niçin, hangi amaçla yazdı?", "Yazar bize ne anlatmak istiyor?" gibi sorular sorabiliriz.

Örnek:

Kişilerin tek başlarına fazla bir güçleri yoktur; çabalarının sonucu, dünyanın genel tablosu içerisinde pek fark edilemez. Hayatta işler, genel bir iş bölümüne göre yürütülür. Bu iş bölümünde tek adamın payı bir yağmur damlası kadardır. Gene de her damla, taşkını artırır; her el, insanın mutluluğuna ya da sefaletine bir şeyler katar.

Paragrafta asıl anlatılmak istenen nedir?

- A. Dünyanın iyi ve kötü oluşunda her ferdin payı vardır.
- B. İnsan isterse herkesi ilgilendiren işler yapabilir.
- C. İnsan tek başına da insanlığa yararlı olabilir.
- D. İş bölümü ile her zorluk yenilir.
- E. İş bölümü insanları tembelleğe iter.

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

TÜKETİM ÇILGINLIĞINA KARŞI YENİ BİR ÇÖZÜM

Kanada'nın Vancouver şehrinde yaşayan Ted Dave grafik sanatçısıydı ve bir reklâm şirketinde çalışıyordu. İşi reklâm hazırlamaktı. Reklâmlarla insanların çeşitli ürünleri tüketmesini sağlamaktı. İnsanlara bir ürünü tükettirdiği oranda para kazanıyordu.

Ted Dave işinde çok başarılıydı. Ama o, içten içe yaptığı işten rahatsızlık duymaya başlamıştı. Çünkü günlük yaşantıdaki karşılaştığı her olaya reklâmcı gözüyle baktığı için, kendisi de dahil bütün insanların başkaları tarafından yönlendirildiğini görüyordu. İnsanlar kendi istekleriyle değil, gazetelerden ve dergilerden okudukları, radyo ve televizyonlardan gördükleri reklâmlar doğrultusunda bir şeyler alıyorlardı. Üstelik sürekli bir şeyler satın alma işlemi alışkanlık sınırlarını da aşmış, bir bağımlılık hâline gelmişti.

1992 yılı sonbaharında yaşadığı çalkantılı dönemi, "Bu tablo zihnimi sürekli olarak meşgul ediyordu. Bu gidişatı geri çevirecek bir yol bulunmalıydı." sözleriyle ifade ediyor Ted Dave. Her kasım ayının perşembe günü Amerika Birleşik Devletleri ve Kanada'da "Şükran Günü" olarak kutlanıyordu ve özellikle bu iki ülke tam bir tüketim çılgınlığına sahne oluyordu. Onun ardından Noel ve Yılbaşı günleri ile tüketim çılgınlığı insanların ruhlarına kadar işliyordu.

Ted Dave işte tam o sıralarda radikal bir karar aldı. İnsanları biraz olsun kendilerine getirmek ve tüketim çılgınlığından kurtarabilmek için bir kampanya plânladı.

Ted Dave bu kampanya ile insanları sadece bir günlüğüne alışveriş yapmamaya çağırıyordu. Kampanya için seçtiği ve "Alışverişsiz Gün" adını verdiği gün ise, bir yıl boyunca en fazla alışverişin yapıldığı "Şükran Günü"nü hemen ertesi günü, yani kasım ayının son cuma günüydü. Yıllarca bir reklâmcı olarak çalışan Ted Dave, bu

SAG

kez hazırladığı afişler ve posterlerle insanları tüketmemeye, alışveriş yapmamaya çağırıyordu.

SAG, Ted Dave'nin öncülüğünü yaptığı bu hareket ilk yılında Kanada insanının bir hayli ilgisini çekti. Özellikle, sonraki yıllarda bu kampanyaya Medya Vakfı isimli kâr amacı gütmeyen bir vakfın destek vermesiyle, bir günlük alışveriş yapmama eylemi daha sistemli ve örgütlü hâle geldi. Kampanyanın ismi de, daha öncekiyle aynı anlamı ifade eden "Satın Almama Günü- SAG" (Buy Nothing Day) olarak değişti ve bu isimle dünyaya yayıldı. Gerek medyada çıkan yazılı ve görüntülü haberler, gerekse Medya Vakfı dergisi sayesinde SAG kampanyaları 2001 yılında tam 55 ülkede gerçekleştirildi.

SAG kampanyalarının en belirgin eylemi, 24 saat boyunca hiçbir şeyin satın alınmaması. Ancak başlangıcından günümüze kadar bu kampanyalarda, tüketim çılgınlığına karşı insanların dikkatlerini çekmeye yönelik pek çok ilginç yöntem de kullanıldı. Örneğin; konserler düzenlendi. Kredi kartları kesildi. Posterler asıldı. El ilânları dağıtıldı. Alışveriş merkezlerinin önlerinde Merihli kostümlerini giyen, koyun maskeleriyle alışveriş reyonlarını dolaşan insanlar görüldü. İnsanlar bu günü hatırlatan mektuplar, kartlar, internet üzerinden yazılı ve resimli mesajlar gönderdiler. Bazı alışveriş merkezlerinin önünde veya içerisinde "alışveriş yapılmayan küçük bölgeler" oluşturdular. Gelenleri buraya çağırıldılar misafirleriyle satranç oynadılar, kitap okudular, resim yaptılar, sohbet ettiler.

Bir yıl içerisinde bir gün, belki çözüm olabilir. Ancak büyük sonuçların hep küçük başlangıçlarla elde edildiği gerçeğini unutmamalı.

Dr. Veli SIRIM
Özgür ve Bilge Dergisi
10 Kasım 2002

FOBİLER

DERSE HAZIRLIK

1. İnsanlar niçin korkarlar?
2. Sizin de belirli bir fobiniz var mı?
3. Eğer fobiniz varsa, bu sizin günlük hayatınızı nasıl etkiliyor?
4. Resimlerdeki insanların fobilerini tahmin ediniz.

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

KORKU İLE YAŞIYORUZ

1 Çeşitli şeylerden korkar, kendimizi
2 sürekli güven altına almaya çalışırız.
3 Otururken sırtımızın kapıya değil de
4 duvara dönük olmasını isteriz. İşlerimizi
5 gündüzleri görür, geceleri dışarıda tek başına olmaktan pek hoşlanmayız, çünkü karanlıktan korkarız. Karanlıkların korkusu içimizi kemirir. Yatağın altında mutlaka bizi bekleyen bir canavar saklanmıştı, ya da birileri pencereden bizi gözetliyordur. Gölgemiz bile düşmandır bize. Korkuyu içimizde duyarız. Havanın ciğerlerimizde dolaşması gibi dolaşır korku.

1 Uçağa binmek, örümcek
2 görmek, kapalı yerde kalmak
3 ya da gök gürültüsünden
4 korkmak, diğer adıyla fobiler,
5 milyonlarca insana kâbus yaşatmaya devam ediyor. Yüzlerce çeşidi olan fobiler arasında politikacılar, palyaçolardan, kurbağadan, arılardan, sayılardan korkmak gibi ilginç olanlar da var. Kadınlarda erkeklere göre 2,5 kat daha fazla görülen fobilerin tedavisi mümkün.

1 “Normalde korkulmayacak bir
2 durum ya da nesne ile karşılaşınca
3 ortaya çıkan korku” olarak tanımlanan fobiler, kişinin korkulacak bir durum olmadığını ve korkunun anlamsız olduğunu bilmesine rağmen bu duyguya yenilmesiyle ortaya çıkıyor. Terleme, derin nefes alma, kalp çarpıntısı ya da panik şeklinde belirti gösteren fobilerin birçoğunun nedeni bilinmiyor. Bilinen nedenler ise, daha önce yaşanan travmatik olaylar, çocuklukta kötü hadiseler.

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. İnsanlar çeşitli şeylerden korktukları için kendilerini her zaman güvende hissetmeyebilirler.
2. Erkeklerin kadınlardan daha fazla korkmaları normal karşılanmaktadır.
3. Son yıllarda fobiler "sanal gerçeklik" yöntemiyle tedavi edilebiliyor.
4. Fobilerin neden kaynaklandığı tam olarak bulunmamıştır.
5. Kalabalık yerlere girmekten korkma sosyal fobiyle ilgilidir.

2. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Bilim adamları fobiyi nasıl tanımlamaktadır?
.....
2. Fobisi olan insanlar hangi yöntemlerle tedavi edilmektedir?
.....

3. Aşağıdaki cümleler hangi paragraftan alınmıştır? Paragraf numaralarını yazınız.

1. Yılanmaktan korkma, sayılardan korkma, aydan korkma gibi ilginç fobiler vardır.
2. Erkekler kadınlardan daha az korkar.
3. Korktuğu nesnelere yüzleştirilen hastanın korkusu azalır.
4. Terleme, kalp çarpıntısı, panik olarak belirti gösteren fobilerin çoğunun nedeni bilinmiyor.
5. İnsanlar, korkarlar ve kendilerini güven altına almak için birtakım çarelere başvururlar.

4. Aşağıdaki cevaplara uygun sorular yazınız.

1.? Fobiler özel, sosyal ve agorafobi olmak üzere üçe ayrılır.
2.? İnsanın daha önce yaşadığı travmatik olaylar ve çocukluk dönemindeki kötü hadiseler.

KELİMELER

1. Aşağıda anlamları verilen kelimeleri cümle içinde kullanınız.

1. **güven:** a. Korku, çekinme ve kuşku duymadan inanma ve bağlanma duygusu. İtimat. b. Yürekliik, cesaret
.....
2. **fırlamak:** Hızla bulunduğu yerden çıkmak, ayrılmak
.....
3. **etkilemek:** Tesir etmek, etkiye uğratmak
.....
4. **tespit etmek:** Bir durumu kuşkuya düşürmeyecek biçimde göstermek, belirlemek
.....
5. **yüzleştirmek:** Yüz yüze getirmek
.....

2. Aşağıdaki kelimelerin sözlük anlamlarını yazınız.

1.	fobi	:	
2.	kâbus	:	
3.	çarpıntı	:	
4.	kaygı	:	

1 Fobisi olan hastalar genellikle başka sorunlarla doktora başvururlar. Kişi yaşadığı fobinin bir hastalık değil, karakter ya da kişilik özelliği olduğunu düşünür. Fobiler iş ve sosyal hayatı zaman zaman etkilerken çok ileri derecede olan korkular bazen ölümlere neden olabilir. Fobiler, hem ilaçlarla hem de sistematik terapilerle tedavi edilebilir. Hasta, duyarlı olduğu nesne ve durumlara karşı yavaş yavaş alıştırtılarak korkuyla yüzleştirilir. Hastanın korkusu üzerine mizansenler kurularak, prova yaptırılır. İlaçla tedavide ise kaygı giderici ilaçlar verilir. Bu konuda geliştirilen son tedavi yöntemi ise, "sanal gerçeklik". Korkuyu yaşayan kişiye üç boyutlu bir program izletilir. Bir kez uygulanan ve 6 saatlik tedavide, korkunun beynin hangi bölümünde oluştuğu tespit edilerek korku duygusu öldürülür.

1 Fobiler özel, sosyal, agorafobi olmak üzere üç başlık altında toplanabilir. Uçmak, yükseklik, asansöre binmek, kurbağa, örümcek ya da başka bir nesneye karşı korku duymak gibi fobiler özel fobilerdir. Toplum içinde bir faaliyette bulunurken kızarma, terleme, ellerin titremesi gibi istem dışı olaylar yaşamak sosyal fobi; yalnız başına kalmaktan, sokağa yalnız çıkmaktan, evden uzak kalmaktan, kalabalık yerlere girmekten korkmak ise agorafobi olarak tanımlanıyor. İlginç fobilerden bazıları şunlardır: Yılanmaktan korkma, sayılardan korkma, palyaçolardan korkma, politikacılardan korkma, aydan korkma...

DİNLEME

1. Aşağıda test sorularını dinlediğiniz parçaya göre doldurunuz.

1. Aşağıdakilerden hangisi korkulan bir durumla karşılaşıldığında ortaya çıkmaz.

- A. Üşüme
- B. Yüz kızarması
- C. Baş dönmesi
- D. Utangaçlık
- E. Ellerde ve ayaklarda uyuşma

2. Hayvanlar, yükseklik, kapalı yer, uçak, asansör, kan-yara görme gibi belli nesne veya durumlardan duyulan anormal korkudur.

Aşağıdakilerden hangisi, yukarıdaki tanıma uymaktadır?

- A. Politikofobi
- B. Sosyal fobi
- C. Agorafobi
- D. Ablütofobi
- E. Özgül fobi

3. Aşağıdakilerden hangisi fobilerin özelliklerinden biri değildir?

- A. Kişinin geçmişte yaşadığı bazı kötü olayların bilinçaltına yerleşmesidir.
- B. Psikiyatrik bir hastalık olarak kabul edilmektedir.
- C. Tedavisi mümkün olmayan hastalık türüdür.
- D. Fobiler agorafobi, özgül fobi ve sosyal fobi olmak üzere üçe ayrılır.
- E. Erkeklerde kadınlardan daha az görülür.

2. Aşağıdaki soruları dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.

1. Fobi belirtileri nelerdir?

.....

2. Fobiler başlıca kaç gruba ayrılır, bunların adları nelerdir?

.....

3. Daha çok kalabalık yerlerde bulunma korkusu olarak tanımlanan fobi türünün adı nedir?

.....

3. Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz parçaya göre doldurunuz.

1. Kişi, korkusunun veya olduğunu bildiği halde bu belirtileri her seferinde yaşar.

2. Her on kişiden birinde bozukluk görülmektedir.

3. İş, okul veya sosyal hayatlarında vermeye başladığında için bir başvururlar.

KONUŞMA

1. "İnsan ne kadar uğraşırsa uğraşsın sosyal fobisini yenemeyeceğini düşünüyor ve hayatla olan bağını koparıyor. Hatta çok önemli iş terfilerinden bile vazgeçebiliyor." Bu tip insanların durumu hakkında konuşunuz.

2. "Agorafobi 20'li yaşların ortalarında, özgül fobiler çocuklukta, sosyal fobi ise ergenlik çağında başlar."

Arkadaşlarınızla, fobilerin belli yaş dönemlerinde başlamasının sebepleri hakkında konuşunuz.

3. Sınıfta arkadaşlarınızla, kendi fobileriniz ve bunlardan dolayı başınızdan geçen ilginç olaylar hakkında konuşunuz.

4. Öğrencilerde sık görülen okul fobileri (sınav, okula gitmeme...) hakkında konuşunuz. Onlardan da, yaşadıkları okul fobileri hakkında konuşmalarını isteyiniz.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Uçağa binmek, örümcek görmek, kapalı yerde kalmak ya da gök gürültüsünden korkmak, diğer adıyla fobiler, milyonlarca insana kâbus yaşatmaya devam ediyor. (2) Yüzlerce çeşidi olan fobiler arasında politikacılardan, palyaçolardan, kurbağadan, arılardan, sayılardan korkmak gibi ilginç olanlar da var. (3) Kadınlarda erkeklerle göre 2,5 kat daha fazla görülen fobilerin tedavisi mümkün.

HATIRLATMA

AYRAÇ İŞARETİ ()

1. Cümlenin kuruluşuna doğrudan katılmayan açıklamalar ayraç içine alınır: Ben onu hiçbir zaman unutmadım, hatta ölümü (12.02.2002) bile bana onu unutturamadı.
2. Tiyatro eserlerinde oyuncunun durumunu, hareketlerini belirten kısımlar ayraç içinde verilir: Yaşlı kadın (saate bakar):
3. Bir bilginin kesin olmadığını belirtmek için kullanılan soru işareti ayraç içinde verilir: Acaba Kaygusuz Abdal'ın babası 1332 (?) yılında

4. Bir söze alay, küçümseme anlamı kazandırmak için kullanılan ünlem işareti ayraç içinde kullanılır: Atletik vücudu (!) ile herkesi etkiliyordu.

TEK TIRNAK İŞARETİ (')

1. Tırnak içine alınmış bir sözde yeniden tırnak açmak gerekirse, tek tırnak işareti kullanılır: "Bir gece yarısı 'Haydi hazır olun, gidiyoruz!' diyerek bizi uyandırdılar."
2. Dil ile ilgili yazılarda verilen örneğin anlamını belirtmek için kullanılır: Kendi araştırmalarıma göre Elazığ'da erik 'zerdali' demektir.

YAZMA

1. Eğer fobiniz varsa, bunun sizde başlama sebeplerini anlatan kısa yazı yazınız.
2. "Kendime güvenim yok. Kendimi küçük görüyorum. Çirkin sayıyorum. Biriyle konuşurken aşağılık kompleksine giriyorum. Bayramda dayımın elini bile öpmeye gidemedim. Sosyal hayatım sıfır. Görüştüğüm insanların sayısı iki üçü geçmiyor. Senelerdir yalnız dolaşıyorum hatta buna alıştım diyebilirim." Yukarıdaki paragrafta sosyal fobisi olan bir insan anlatılmaktadır. Böyle bir durumda olan bir kişiye getireceğiniz çözüm önerilerini maddeler halinde yazınız.

DİL BİLGİSİ

ANLATIM BİÇİMLERİ

Bir yazıda veya paragrafta işlenen konunun dile getiriliş tarzına "anlatım" denir. Bir konunun işlenişi sırasında, konuya uygun değişik anlatım şekilleri yazının akışına bağlı olarak oluşur. Anlatım şekillerini; açıklama, öyküleme (hikâye etme), betimleme (tasvir) ve tartışma şeklinde gruplandırabiliriz.

1. ÖYKÜLEME (HİKÂYE ETME)

Duyguları, düşünceleri, söylenmek istenilenleri, anlatılanları bir olay içinde ya da bir olaya bağlayarak anlatma şeklidir. Özellikle roman ve hikâye türünde kullanılır. Öyküleme tarzında; zaman, yer, şahıs kadrosu ve olay şeklinde belirli öğeler yer alır. Aşağıdaki paragraf bir öyküleme örneğidir:

"Sonra sessizce evden ayrıldı. Gözü hiçbir şey görmüyordu. Neden sonra üstüne paltosunu almadığını fark etti. Hemen geri dönmek istedi. Fakat o eve bir daha gidemezdi. Bütün o olanlardan sonra tekrar kapıyı çalıp içeri girmek... Hayır, hayır buna bir daha katlanamazdı..."

2. BETİMLEME (TASVİR)

Varlıklara ait belirleyici özellikleri ortaya koyma, ayırıcı özelliklerini belirtme ve varlıkları kelimelerle resimlendirme işine tasvir denir. Betimleme öznel ve nesnel olmak üzere iki çeşittir. Aşağıdaki paragraf öznel (subjektif) tasvire örnektir:

"Dışarıda yağmur dinmişti. Tertemiz havayı kokladım. Islak toprak lāvanta kokuyordu. Yok yok bu lāvantayı ben ekledim. Gidip iri ceviz ağacının altına oturdum..."

Şu paragraf da nesnel (objektif) betimleme örnektir:

"Köprü durağında otobüsten inip karşıya geçeceksin. Karşıda gazete bayiiini görürsün. Yirmi metre ilerde yol ikiye ayrılır. Sen sağdakine gir."

3. AÇIKLAMA

Öğretmek, bilgi vermek, tanıtmak amacıyla yazılan yazı türlerinde sık sık kullanılan bir anlatım biçimidir. Açıklama tarzındaki anlatım biçiminde öğretmek esastır. Aşağıdaki paragraf açıklama biçimine örnektir:

"Sanatın verdiği bilgi tarih ya da sosyoloji kitabının verdiği bilgiye benzemez. Ansiklopedik değil gerçek hayattandır. Duygunun içinde erimiş olarak iletilir. Sanatın bize öğrettikleri bilgi *bazı* yaşamımızı değil, hayatımızı zenginleştirir."

4. TARTIŞMA

Farklı düşünen birinin düşüncelerini değiştirebilmek amacıyla kullanılan anlatım biçimidir. Tartışma tarzındaki anlatım biçiminde karşı tarafın görüşlerini çürütmek, geçersiz hâle getirmek esastır. Bunun için önce karşı tarafın görüşü ele alınıp incelenir. Tartışmada tek konu ele alınıp incelenir. "Çocuk okula kaç yaşında başlamalıdır?" konusu tartışma biçiminde ele alınamaz, ama "Çocuğun altı yaşında okula başlaması faydalı mıdır, niçin?" görüşü tartışma biçiminde incelenebilir.

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki test sorularını cevaplayınız.

1. Kalktığımda yağmur dinmişti. Geceleyin evin teneke çatısına hızlı hızlı düşmesi beni epey korkutmuştu. Üç dört gün evden dışarı çıkamayacağım sanmıştım, ama durmuştu işte. Bir de sıcak rüzgâr esiyordu. Lodos olmalıydı. Okul iki günlüğüne kapanmıştı. Bu yüzden evde oturmak canımı sıkıyordu.

Paragrafta aşağıdaki anlatım biçimlerinden hangisi kullanılmıştır?

- A. Tasvir B. Açıklama C. Öyküleme
D. Tartışma E. Örneklendirme

2. Hafif sisli bir gün, ılık bir sonbahar günü... Paris'te Monsuri parkındayım. Ortasında sunî bir göl ve birkaç yerinde küçük çağlayanları olan bu park zevkin, sanatın ve bilhassa bakımın bir abidesi. Yer yer pembe, mavi, sarı çiçekler suyun üzerine eğilmiş zarif ağaçları salkım salkım söğütleri burasını bir cennet bahçesi haline getiriyor.

Yukarıdaki paragrafta daha çok hangi anlatım şeklinden yararlanılmıştır?

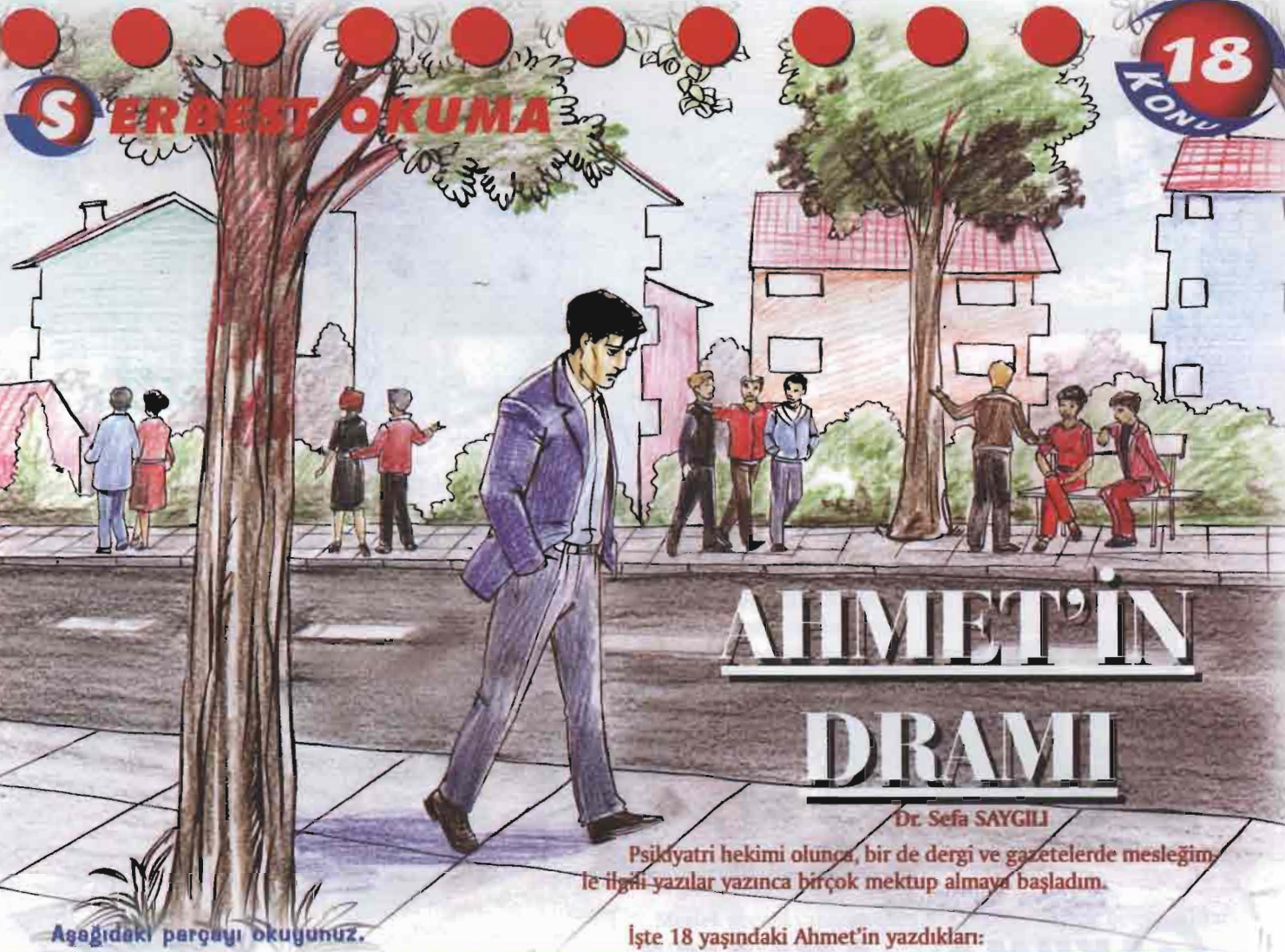
- A. Örneklendirme B. Öyküleme
C. Tasvir etme D. Benzetme
E. Açıklama

3. Vapur yolcuları genellikle memurlar, işçiler, Eminönü'nün Sirkeci'nin esnafları ve öğrenciler. Orta hâlli ve yoksul insanlar. Biraz sonra, Beşiktaş'ta Eminönü'nde indiklerinde yaşamın en yıpratıcı ilişkilerinin içine atılacaklar, yorulacaklar, terleyecekler, sinirlenecekler, itilip kakılacaklar. belki dövülecekler... Ama şu an başka bir dünyanın içindeler. Beylerbeyi'nden ayrılışla birlikte mahalleden, evden, çocuklardan başlayan konuşmalar iniş iskelesi yaklaştıkça iş konuşmalarına dönüşecek. Orta hâlli yolcuların çoğu Boğaz köylerinin kıyıya yakın sakinleri. Çoğu yerli. Yoksullar ise Boğaz'ın tepelerini kaplamış, hepsi birer Anadolu kasabası görünümündeki mahallelerden getiriyorlar. Vapur yolculuğu onlar için hâlâ ucuz ve pratik.

Bu parçanın anlatımında aşağıdakilerden hangileri ağır basmaktadır?

- A. Açıklama-Betimleme B. Tartışma-Öyküleme
C. Açıklama-Öyküleme D. Tartışma-Betimleme
E. Açıklama-Karşılaşma

18
KONU

AHMET'İN DRAMASI

Dr. Sefa SAYGILI

Psikiyatri hekimi olunca, bir de dergi ve gazetelerde mesleğimle ilgili yazılar yazınca birçok mektup almaya başladım.

İşte 18 yaşındaki Ahmet'in yazdıkları:

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

"Derdim, sosyal fobi olarak adlandırılabilir. Senelerdir kendimi toplumdan soyutladım diyebilirim. İnsanlarla iletişim kurmaya cesaret edemiyorum. Onlarla konuşmaktan çekiniyorum. Kalabalık ortamda kendimi rahatsız hissediyorum. Bir senedir hiç kimseyle görüşmedim diyebilirim. Arkadaşlarımdan çok uzak kaldım. Fazlaca içine kapanık biriyim. Senelerce aynı sınıfta okuduğum yaşitlarıyla konuşup tanışmadım. Kısacası toplum içine giremiyorum. Sokakta yalnız yürürken bile kendimi rahatsız hissediyorum. Sanki herkes beni izliyormuş gibi geliyor. Bu bende 14-15 yaşlarında başladı. İnsanlarla ilişkiyi kestim. 17 yaşında bunun normal olmadığını fark edip rahatsızlık duymaya başladım. Zamanla kendimi aşmaya çalıştım. Ancak gayretlerimin bir sonuç vereceğinden emin değilim.

Kendimi sürekli mutsuz, huzursuz, yalnız, her yerde rahatsız, sanki fazlalık gibi hissediyorum. Devamlı sıkıntı içindeyim. Sonunda sıkıntıdan sigaraya başladım.

Kendime güvenim yok. Kendimi küçük görüyorum. Çirkin sayıyorum. Biriyle konuşurken aşağılık kompleksine giriyorum. Bayramda dayımın elini dahi öpmeye gidemedim. Sosyal hayatım koca bir sıfır. Görüştüğüm insanların sayısı iki üçü geçmiyor. O da seyrek olarak. Senelerdir yalnız dolaşıyorum hatta buna alıştım diyebilirim."

"Bu hâle gelmeme büyük ölçüde ailem sebep oldu diyebilirim. Babam, bana hep kötü arkadaş edinmememi söylerdi. Bu, benim arkadaşlarımdan hep uzak kalmamı sağladı. Evden dışarı çıkmamı engellerdi. Bana küçükken de şimdi de hiç güvenmedi. Beni hep ipleri kendi elinde olması gereken bir bebek gibi gördü. 15 yaşındayken bir elektrik faturası bile yatıramazdım. Sonuçta insanlardan koptum. Onları hep potansiyel tehlike olarak görüyordum. Babam bana bunu aşılmaştı.

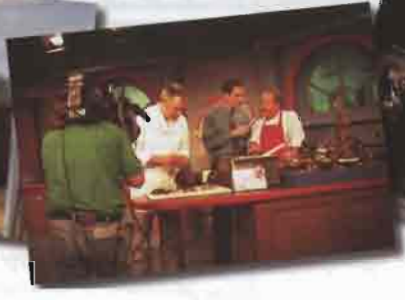
Artık yalnız, dertli, sıkıntılı, huzursuz, kimsesiz biri olup çıktım. Senelerdir babamla kavgalıyım. Onun sözünü dinlememeyi, ondan kopmayı bir çıkış yolu olarak gördüm. Ama bataklığa batmışım bir kere, bir türlü çıkamıyorum. Yardım edecek birini arıyorum. Kurtulmam şart bu fobiden. Benimle ilgilenirseniz memnun olurum. Selâmlar."

MESLEKLER

D ERSE HAZIRLIK

1. Meslek seçiminde, temel faktörler kültürlere göre farklılık gösterir mi?
2. Anne veya babanız size kendi mesleklerini seçmeniz konusunda baskı yapıyor mu?
3. Siz, popüler bir mesleği mi, yoksa başarılı olacağınızı düşündüğünüz bir mesleği mi tercih edeceksiniz?
4. Aşağıdaki resimler farklı meslek gruplarına aittir. Bu mesleklerin adlarını hatırlayabildiniz mi?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

MESLEK SEÇİMİ NASIL YAPILMALI?

Demokrasi ile yönetilen toplumlarda bireylerin sahip olması gereken özelliklerin başında doğru karar verebilme gücü gelir. Bu, bireylere tanınan seçme özgürlüğünün doğal bir sonucudur. Özgür insan yaşamı boyunca çok çeşitli konularda kararlar vermekte, tercihler belirtmektedir. Ancak bunların en önemlisi, gelecekte yaşam tarzını belirleyecek olan meslek seçimi kararıdır.

Her insan, erken çocukluk çağlarından itibaren kendini yetişkin rollerinde hayal eder ve "Ben büyüyünce..." diye başlayan ifadelerinde gelecekte olmak istediği insan tipini, bir meslek adı vererek dile getirmeye çalışır.

Meslek seçimi isteklerle imkânları uzlaştırma işlemidir. Bu işlemi iyi bir biçimde yapabilmeyen ön şartı, daha önce de belirttiği gibi, kişinin beklentilerini ve yeteneklerini önem sırasına koyabilmektir. Bu da kişinin kendini gerçekçi bir tutumla değerlendirmesi ile gerçekleşir. İnsanın kendini objektif olarak değerlendirmesi kolay değildir. Çünkü her insan etrafa iyi ve güçlü yanlarını göstermeye, kusurlarını gizlemeye ve böylece çevreden sevgi ve saygı görmeye çalışır. Hatta bazı insanlar kusurlarını saklamada o kadar ileri giderler ki, sonunda eksik ve kusurlu yönlerini kendileri de göremez olurlar. Kendini sürekli olarak saklamaya ve çevresine, olduğundan farklı görünmeye çalışan insanların bir süre sonra kendilerine yabancılaşmaya başladıkları gözlenmektedir. Böyle kimselelerin gerçekçi olma ihtimali çok zayıftır.

Kişinin kendini sağlıklı bir biçimde değerlendirebilmesi için etrafa olduğundan farklı görünme

kaygısını bir yana bırakarak veya yakınlarının isteklerini karşılamaya zorunluluğunu duymadan, kendini dinlemesi gerekir. İnsan, doğasını tanımaya çalışır ve onu geliştirmeyi kendine hedef seçerse mutlu olma şansını artırabilir.

Günümüzde gerçekleşen teknolojik gelişmeler mesleklerin niteliklerinde hızlı değişmelere yol açmaktadır. Mesleklerin en çabuk değişen yönleri iş bulma olanakları, kazanç ve buna bağlı olan toplumsal saygınlıktır. Ancak, işsizliğin en yaygın dolayısıyla kazancın düşük olduğu bir meslekte bile, mesleğinde başarılı olanlar iyi bir ücretle, sürekli iş bulabilmektedir. Meslekte başarılı olmak ise, mesleğin gerektirdiği niteliklere sahip olmakla ve mesleği sevmekle mümkün olabilir.

Meslekte başarıyı değerlendirmede çok değişik ölçütler kullanılmaktadır. Bazı kimseler yüksek bir mevkiye ulaşmayı, bazıları bol kazanç elde etmeyi meslek başarısının göstergesi saymaktadırlar. Ancak, başarının en kalıcı göstergesi kişinin işine özen göstermesi ve onu elinden geldiğince kusursuz yapmaya çalışmasıdır. Verilen işi iyi yapmaya özenmek ise işi sevmekle mümkün olabilir. Bu durumda, gelecekteki çalışma alanını belirlemeye çalışan bir gencin, popüler bir mesleğin başarısız veya sıradan bir üyesi olmak yerine, kendine uygun fakat gösterişsiz bir mesleğin başarılı ve sevilen bir üyesi olmayı tercih etmesi uygun olur.

Bunu yaparken de "Bugün hangi meslekler gözde, hangisinde çok para kazanabilirim?" yerine, "Ben hangi işi en iyi yapabilirim, hangi ortamlarda ve şartlarda çalışmakla mutlu olurum?" sorularına cevap aramalı kendini ve seçenekleri tarafsız bir tutumla etraflıca inceleyip değerlendirdikten sonra kararını kesinleştirmelidir.

1. Okuduğunuz parçaya göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D" yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Özgür insanın en önemli kararı meslek seçimiyle ilgili olanıdır.
2. İnsanın kendini tanınması ve yeteneklerinin farkına varması meslek seçiminde önemli değildir.
3. Bazı insanlar hatalarını gizleyerek yüksek mevkilere gelebilir.
4. Meslekte başarılı olmak o mesleği sevmekle mümkündür.
5. Popüler bir meslekte başarısız olmaksızın, sıradan bir meslekte saygın ve sevilen bir üye olmak tercih edilmelidir.

2. Aşağıdaki cümleleri eşleştiriniz.

1. Meslek seçimi yapacak olan kişi istekleriyle
 2. Teknolojinin hızlı bir şekilde ilerlemesi mesleklerin
 3. İnsan seçeceği meslekte, ilk plânda parayı
 4. İnsan seçeceği mesleği, kendi
 5. Popüler bir mesleğin başarısız bir üyesi olmaksızın sıradan
- a. bir mesleğin başarılı bir üyesi olmak daha iyidir.
 - b. ve popülerliği düşünmemelidir.
 - c. değişmesine neden oluyor.
 - d. imkânlarını uzlaştırmalıdır.
 - e. yetenekleri doğrultusunda seçmelidir.

3. Aşağıdaki soruları okuduğunuz parçaya göre cevaplayınız.

1. Meslek seçimi yapacak olan bir insanın başlıca nelere dikkat etmesi gerekir?
.....
2. Bir meslekte başarılı olmak için neler yapılmalıdır?
.....

4. Aşağıdaki karışık kelimelerden anlamlı cümleler kurunuz.

1. insan / yaşamı / çok / boyunca / çeşitli / kararlar / konularda / vermektedir / özgür
.....
2. İnsanın / değildir / olarak / kolay / kendini / değerlendirmesi / objektif
.....
3. ölçütler / meslekte / değişik / kullanılmaktadır / başarıyı / değerlendirmede / çok
.....

KELİMELELER

1. Aşağıdaki kelimelerin sözlük anlamlarını yazınız.

1. karar vermek :
2. birey :
3. tercih :
4. tarz :
5. imkân :

DİNLEME

1. Aşağıda test sorularını dinlediğiniz parçaya göre cevaplayınız.

- Olayın kahramanının görevi nedir?
A. Postahanedeki memur B. Memur C. Müdür
D. İç hizmetler memuru E. Postacı
- Aynı işte kaç yıldan beri çalışmaktadır?
A. uzun yıllardan beri B. birkaç yıldan beri
C. on yıldır D. gençliğinden beri
E. haftalardır
- Uzun yıllardan beri terfi edememesinin sebebi olarak neyi görüyordu?
A. Arkadaşlarıyla iyi geçinememesini
B. İşe yeni giren arkadaşını
C. Torpili olmayışını
D. Müdürünün anlayışsız olmasını
E. Yeterince çalışmayışını
- Müdür yaptığı küçük denemeyle adama neyi göstermek istemiştir?
A. Adamın yeterince çalışmadığını
B. İşini sevmediğini
C. İşinde ayrıntılara dikkat etmediğini, bu yüzden başarısız olduğunu
D. Yaşlı olduğundan dolayı yavaş çalıştığını
E. Yeni elemanın ne kadar hızlı çalıştığını
- Adam yeni işçinin hareketlerini izledikten sonra ne yapar?
A. Müdürünü, kendisini küçük düşürdüğü için suçlar.
B. Bütün sorulara doğru cevap verdiği halde, müdürünün memnun olmamasına canı sıkılır.
C. Her şeyi anlamıştır ve hiçbir şey söylemeden odadan ayrılır.
D. Müdüre bağırp çağırır.
E. Kendisinin ne kadar haklı olduğunu görür ve sessizce odadan çıkar.

2. Aşağıdaki boşlukları dinlediğiniz parçaya göre doldurunuz.

- Uzun aynı postahanedeki iç hizmetler memuru olarak yapıyordu.
- İşe başlayalı daha olan arkadaşı bile etmişti.
- İçeri girip yıllardır söylemeye edemediği her şeyi anlattı.
- Müdür, adama dönerek beklemesini ve şimdi olacağını ister
- İşçi bütün soruları bir biçimde dışarı çıkmadan

KONUŞMA

- Arkadaşlarınızla "meslek seçiminde çevre faktörünün etkileri" hakkında konuşunuz.
- Aynı mesleği seçmeyi düşünen arkadaşlarınıza ilerde seçmeyi düşündükleri bu meslekten beklentilerini sorun ve bunları karşılaştırın.
- Meslek seçimi yapacak bir insanın tamamen özgür bırakılmasını doğru buluyor musunuz, niçin?
- Günümüzde popüler olarak bilinen mesleklerde başarı elde etmek zor olmasına rağmen insanlar niçin bu meslekleri tercih etmede ısrar etmektedir?

HATIRLATMA

KISALTMALAR

Kısaltma: Bir kelime, terim veya özel adın içerdiği harflerden biri veya birkaçı ile daha kısa olarak ifade edilmesi veya sembolleştirilmesidir. Kısaltmalarda herkesçe uyulan bir sistem bulunmama ile birlikte Türkçede bazı esasların yerleştiği de görülmektedir.

1. Kurum, kitap, dergi ve yön adlarının kısaltmaları genellikle her kelimenin ilk harfinin büyük yazılmasıyla yapılır: TBMM (Türkiye Büyük Millet Meclisi), B (batı), TDED (Türk Dili ve Edebiyatı Dergisi)
Ancak bazen kelimelerin özellikle son birkaç harfinin kısaltmaya alındığı görülür: ASELSAN (Askeri Elektronik Sanayii)
2. Elementlerin ve ölçülerin kısaltmaları bütün ülkelerde aynı şekilde kullanılmaktadır: C (karbon), kg (kilogram)
3. Kuruluş, dergi, kitap ve yön adlarıyla element ve ölçülerin dışında kalan kelime veya kelime gruplarının kısaltılmasında, ilk harfle birlikte kelimeyi oluşturan temel harfler (genellikle ünsüzler) dikkate alınır. Kısaltılan kelime özel ad, unvan veya rütbe ise ilk harf büyük (Alm. (Almanca), Alb. (Albay)), cins isim ise ilk harf küçük olur: ed. (edebiyat), fiz. (fizik)

ÜNLEM İŞARETİ (!)

1. Sevinç, acı, korku, şaşma gibi duyguları anlatan cümlelerin sonuna konur: Bravo!, Bütün hayallerim yıkıldı!
2. Seslenme, hitap cümlelerinden sonra konur: Ordular!, Dur yolcu!
3. Bir söze alay anlamı katmak istenirse ayraç içinde ünlem işareti kullanılır: Çok akıllı (!)

YAZMA

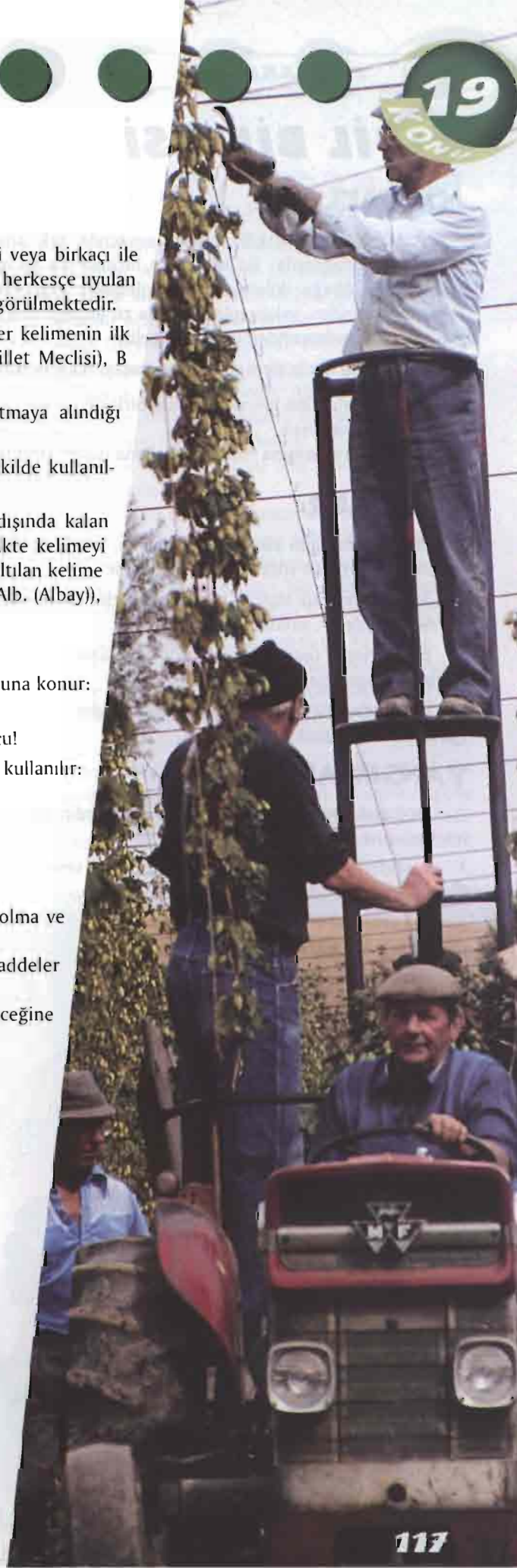
1. Aynı meslekte başarılı olan biriyle başarısız olan birinin; başarılı olma ve başarısız olma sebeplerini maddeler halinde sıralayınız.
2. Meslek seçiminde ailelerin çocuklara baskı yapma nedenlerini maddeler halinde sıralayınız.
3. İnsan sürekli gelişen teknoloji karşısında meslek değiştiremeyeceğine göre sahip olduğu meslekle ilgili neler yapmalıdır?
4. Meslek seçiminde nelere dikkat edilmelidir?

5. EN İYİSİ

Dağ tepesinde bir çam olmazsan,
Vadide bir çalı ol.
Fakat oradaki en iyi küçük çalı sen olmalısın.
Çalı olmazsan bir ot parçası ol bir yola neşe ver.
Bir ot parçası olmazsan bir misk çiçeği ol.
Bir misk çiçeği olmazsan bir saz ol.
Fakat gölün içindeki en canlı saz sen olmalısın.
Hepimiz kaptan olmayız tayfa olmaya mecburuz.
Dünyada hepimiz için bir şeyler var.
Yapacağınız iş size en yakın iştir.
Cadde olmazsan patika ol.
Güneş olmazsan yıldız ol.
Kazanmak yahut kaybetmek ölçü değildir.
Sen her neysen onun en iyisi olmalısın.

Douglas Malloch

Yukarıdaki şiirden anladıklarınızı bir paragraf halinde yazınız.

DİL BİLGİSİ

İKİLEMELER

Anlatımı daha etkili kılmak amacıyla tek sözcüğün yetmediği durumlarda iki sözcüğün biçimce ya da anlamca oluşturduğu öbeğe ikileme denir. İkilemeler aynı sözcüğün tekrarlanmasından, yakın anlamlı ya da zıt anlamlı sözcüklerin yan yana kullanılmasından meydana gelir:

Örnek: uzun uzun, ileri geri, yavaş yavaş, aşağı yukarı...

1. İkilemelerin kimi kaynaşmış olup birleşik yazılır: çıtçı, iri-yarı, karmakarışık
2. İkilemelerin arasına hiçbir noktalama işareti konmaz.

TERİMLER

Bilim, sanat gibi alanlarda kullanılan, kendi alanına özgü anlamını çağrıştıran sözcüklere terim denir.

1. Terimler birleşik sözcük niteliğindeyseler bitişik yazılır:

Örnek: eşkenar, sıradağ, merkezkaç

2. Bazı terimler tamlama biçiminde ayrı yazılır:

Örnek: kapalı hece, dik üçgen

3. İkinci sözcüğü fiil olan terimler ayrı yazılır:

Örnek: mat etmek, haber almak

YANSIMALAR

Doğadaki seslerden türetilmiş sözcüklerdir. Yansımaların tek başlarına bir anlamı yoktur.

1. Nesnelere birbirine çarpmasından doğan sesler:

Örnek: tık, pat, küt

2. Hayvan sesleri:

Örnek: miyav, hav

3. İnsan sesleri:

Örnek: fis, hor

ALİŞTIRMALAR

Aşağıdaki test sorularını cevaplayınız.

1. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde terim kullanılmıştır?
 - A. Ben bu konuda konuşmak istemiyorum.
 - B. Böylece bir işi daha bitirmiş oluyoruz.
 - C. Elinde bir demet çiçek vardı.
 - D. Çocuğun kızamık olduğunu söylemiştim size.
 - E. Beni rahat bırakın lütfen.
2. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde ikileme vardır?
 - A. Daha ilk satırlardan kime ne yazdığını anlayabiliyordu.
 - B. Küçük bir çocuk yolun kenarında durmuş el sallıyordu.
 - C. Yanımıza korka korka geldi ve bizden yardım istedi.
 - D. Yaşlı adam, kimsesi olmadığı için yalnız yaşıyordu.
 - E. Beni güldürerek kendini affettiremezsin.
3. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde yansıma kullanılmıştır?
 - A. Kapı çat diye yüzüme kapandı.
 - B. Kalbim küt küt atmaya başladı.
 - C. Aslan sert bakışlarıyla bizi korkuttu.
 - D. Musluk açık kalmış, şırl şırl akıyor.
 - E. Kuşlar cik cik ötüyordu.

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Günümüzde gerçekleşen teknolojik gelişmeler mesleklerin niteliklerinde hızlı değişimlere yol açmaktadır. (2) Mesleklerin en çabuk değişen yönleri iş bulma olanakları, kazanç ve buna bağlı olan toplumsal saygınlıktır. (3) Ancak, işsizliğin en yaygın dolayısıyla kazan-cın düşük olduğu bir meslekte bile, mesleğinde başarılı olanlar iyi bir ücretle, sürekli iş bulabilmektedirler. (4) Meslekte başarılı olmak ise, mesleğin gerektirdiği niteliklere sahip olmakla ve mesleği sevmekle mümkün olabilir.

BİLGİSAYAR PROGRAMCISI

Daha lise ikinci sınıftan itibaren, üniversitede okumak istediği bir bölüm vardı kafasında. Ailesi de onun bu düşüncesini saygıyla karşılamıştı. Her ne kadar annesi oğlunun doktor olmasını istiyorsa da onun bu kararını açıklamasından sonra pek sesini çıkarmamıştı. Bir yıl sonra liseyi başarıyla bitirdi. Ülkedeki en kaliteli üniversitenin bilgisayar programcılığı bölümünü kazandı. Hayal ettiği şeyler yavaş yavaş gerçekleşiyordu. Ailesinden her türlü desteği alıyordu. İlk sene sınıfın en başarılı öğrencisi seçilmişti. Yıllar böyle ilerledi. Okulunu birincilikle bitirdi. Okulu, onu burslu olarak yurt dışına yüksek lisans yapması için gönderdi. Onu da başarıyla tamamladı ve yurda geri döndü.

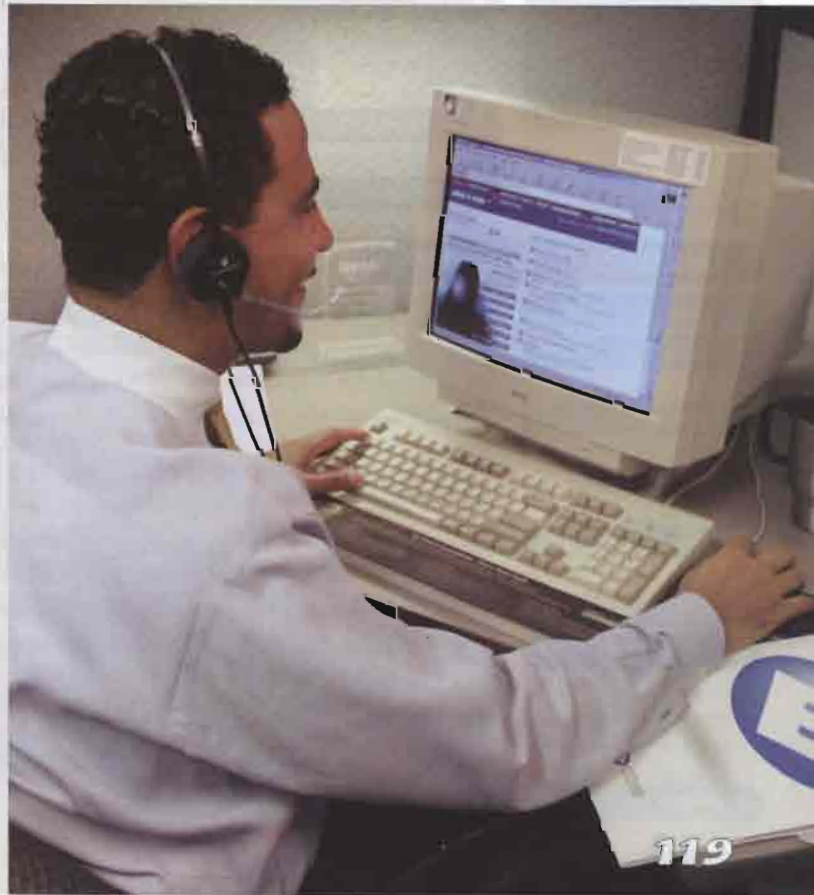
Artık ad yapmış bir şirkette işe başlamaması için hiçbir sebep yoktu. Kendisi gibi kaliteli birini nerede bulacaklar diye düşünüyor-du. İki yabancı dil bilen biriydi. Yüksek lisansını Amerika'da yapmıştı. Bu düşüncelerle ülkede ad yapmış bir şirkete iş başvurusunda bulundu. Kendisini işe alacaklarından hiç şüphesi yoktu.

Şirketin halkla ilişkiler müdürü kendisiyle bir mülakat yaptı. Mülakatta hiç beklemediği sorularla karşılaştı. Kendisine, bu şirkete neler kazandırabileceği, insanî ilişkilerinin durumu gibi sorular sorulmuştu... Onun ilk beklentileri çok faklıydı. Rahatça çalışabileceği bir oda, güzel bir bilgisayar, araştırma yapmak için gideceği ülkelere uçak bileti. Bunları açıkça ifade etti. Halkla ilişkiler müdürü tecrübeli biriydi. Onun ne kadar amatör olduğunu yüzüne vurmak istemedi. Çünkü ilk defa bir iş başvurusu yaptığı belliydi.

Mülakatın sonunda halkla ilişkiler müdürü sonucun kendisine birkaç gün sonra bildirileceğini söyleyerek odadan ayrıldı. Bu mülakattan sonra içine biraz korku düştü. Bu kadar başarıdan sonra bir işe girememek. Böyle bir şey olamazdı. Düşüne düşünce birkaç günün nasıl geçtiğini anlayamadı bile. Evde canı sıkın bir şekilde otururken annesi, kendisine telefon geldiğini söyledi. Telefondaki, halkla ilişkiler müdürüydü. İşe alındığını bildiriyordu. Ertesi gün şirkete gitti. Kendisine çalışacağı odayı gösterdiler.

Odada yuvarlak bir masa etrafında sekiz programcı çalışıyordu. Hepsinin de ayrı dünyalarının olduğunu anlamak hiç de zor değildi. Gürültülü ve sigara dumanı olan bir ortamdı. Neye uğradığını şaşırı. Halkla ilişkiler müdürüne giderek böyle bir ortamda şirkete yararlı olmayacağını söyledi. Müdür onu dinledikten sonra şu açıklamayı yaptı: "Buranın ünlü ve büyük bir bilgisayar program şirketi olduğunu biliyorsunuz değil mi?" "Evet", dedi başı önünde. "Sizin kaç yıllık tecrübeniz var? Daha önce piyasayı alt üst edecek kaç program yaptınız? Çalıştığınız şirkete kaç para kazandırdınız? Kaç yıllık tecrübeniz var?" Sorular pervasızca üst üste gelmeye başladı. Gürültülü odaya gidip akşama kadar düşündü. Evet kendisi okulunu başarıyla bitirmiş ve Amerika'da yüksek lisans yapmıştı, ama müdürün dediği gibi iş tecrübesi yoktu.

Öyle bir ortamda üç yıl çalıştı. Burada kaliteden ziyade insanî ilişkilerin önde olduğunu gördü. Çünkü mesai arkadaşlarıyla iyi geçinememezse rahat çalışma imkânı bulamıyordu. Bunu anlaması onlarla iyi ilişkiler kurması iki yılını aldı. Şirket yetkilileri onun uyumunu görüp ona tek başına çalışabileceği bir oda verdiler. İşte kendini göstermenin zamanıydı. Beş yıl boyunca gece gündüz çalıştı. Farklı programlar yapıp yetkililerin gözüne girmeyi başardı. Şimdi bulunduğu ortamda mutlu ve başarılı. Bu günlerde daha büyük şirketlerden gelen iş tekliflerini değerlendiriyor.

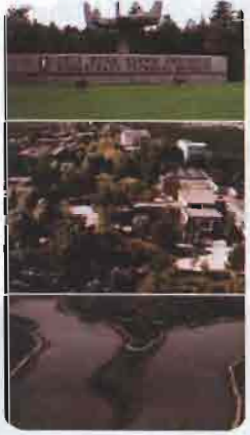
ÜNİVERSİTELER

D ERSE HAZIRLIK

1. Hangi üniversitede ve hangi bölümde okumak istersiniz?
2. Hayalinizdeki üniversitenin ve bulunduğu yerin özellikleri nelerdir?
3. Bir üniversiteye girmekle hayatınızda ne gibi değişiklikler olacağını düşünüyorsunuz?

KUMA - ANLAMA

Aşağıdaki bilgileri okuyunuz.

ORTA DOĞU TEKNİK ÜNİVERSİTESİ

1. Kuruluş	1956
2. Yer	Ankara
3. Vizyon	ODTÜ uluslararası düzeyde yüksek eğitim standartlarını korumayı amaç edinmiştir.
4. Eğitim Dili	İngilizce
5. Akademik Birimler	ODTÜ'de, beş fakülte altında 37 lisans programı vardır. Buna ek olarak, 5 enstitü ve İngilizce hazırlık programını içeren Yabancı Diller Yüksek Okulu bulunmaktadır.
6. Yurt	Kampüs içerisinde toplam 17 adet yurt bulunmaktadır. Yurtlarda 1, 2, 3, 4 ve 6 kişilik odalar mevcuttur. 24 saat internet, telefon bağlantısı, kantin mutfak vb. imkânlar sunulmaktadır. Yurtların bulunduğu bölgede spor alanları, alışveriş merkezi, 24 saat hizmet veren sağlık merkezi ve banka şubeleri mevcuttur.
7. Açıklama	Her yıl, 50 farklı ülkeden belirli bir akademik dereceye sahip 800 ile 1200 arası öğrenci ODTÜ'ye devam etmektedir.
8. Web	www.odtu.edu.org

MARMARA ÜNİVERSİTESİ

1. Kuruluş	1982	2. Yer	İstanbul
3. Vizyon	Demokratik ve katılımcı bir öğretimi amaç edinmekte, gençleri bu hedefler doğrultusunda geleceğe hazırlamaktadır.		
4. Eğitim Dili	Dört dilde eğitim veren İktisadi ve İdarî Bilimler, Mühendislik, Tıp, Eczacılık ve Diş Hekimliği Fakültelerini bünyesinde toplayan Marmara Üniversitesi, bu özelliği ile Türkiye'nin tek POLYGLOD (çok dilli) Üniversitesidir.		
5. Akademik Birimler	14 fakülte, 11 enstitü, 8 yüksek okul ve rektörlüğe bağlı 3 bölüm, 29 araştırma ve uygulama merkezi ile 99 bölüm		
6. Yurt	Göztepe kampüsünde 485 yatak kapasiteli bir kız öğrenci yurdu bulunmaktadır. Bunun dışında bir yurt bulunmamaktadır.		
7. Açıklama	Hemen her alanda dünya standartlarında eğitim veren, yabancı uyruklu öğrencilere kapısını açmış, uzun ve başarılı geçmişinden güç alarak, hızla, geleceğin çağdaş dünya üniversitesi hâline gelen Marmara Üniversitesi, çeşitli bilimsel toplantılara, kültür, sanat, spor etkinliklerine özel önem vermekte; ulusal ve uluslararası etkinliklere katılmakta veya ev sahipliği yapmaktadır. Avrupa Rektörler Birliği (CRE)'nin 2001'de değerlendirmeyi kabul ettiği 12 üniversiteden biri olarak kayıtlara geçmiştir.		
8. Web	www.marmaraunv.edu.tr		

BOĞAZIÇI ÜNİVERSİTESİ

1. Kuruluş

1971

2. Yer

İstanbul

3. Vizyon

Araştırma ağırlıklı bir üniversite modelini benimsemektedir. Lisans eğitimi kalitesinden ödün verilmemektedir. Bütün faaliyetlerde uluslar arası mükemmellik hedeflemektedir. Boğaziçi Üniversitesi kendi sahasının en iyisi veya en iyi olabilecek öğretim üyelerini kendi bünyesine çekmeyi ve en iyi öğrencilerle bir araya getirmeyi amaçlar.

4. Eğitim Dili

İngilizce

5. Akademik Birimler

Fen-Edebiyat Fakültesi (Kimya, Tarih, Matematik, Felsefe, Fizik, Psikoloji, Sosyoloji, Moleküler Biyoloji ve Genetik, Türk Dili ve Edebiyatı, Batı Dilleri ve Edebiyatı), İktisadi ve İdarî Bilimler Fakültesi (İktisat, İşletme, Siyaset Bilimi ve Uluslar Arası İlişkiler), Eğitim Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, Yabancı Diller Yüksek Okulu, Uygulamalı Bilimler Yüksek Okulu, Güzeli Sanatlar, Beden Eğitimi

6. Yurt

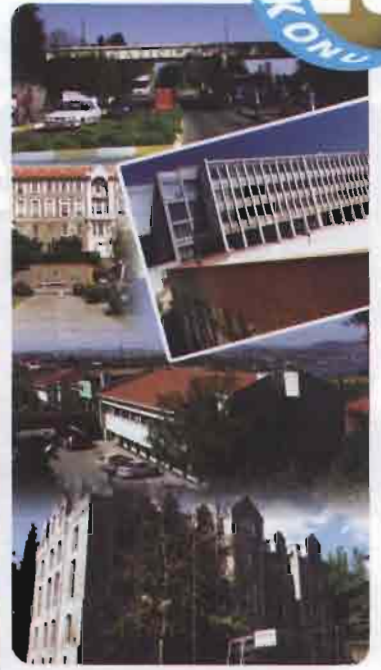
Üniversite öğrencilerinin faydalanacağı dört ayrı kampüste sekiz ayrı öğrenci yurdu bulunmaktadır.

7. Açıklama

Üniversiteye kaydolmak isteyen tüm yabancı adaylar YÖS'e girmek zorundadırlar. Ayrıca, senede birkaç kez İngilizce dil yeterlilik sınavı yapılmaktadır. Bu sınavlarda en az 60 almak gerekmektedir. Sınavın geçerlilik süresi 2 yıldır.

8. Web

www.boun.edu.tr

20
KONU

FATİH ÜNİVERSİTESİ

1. Kuruluş

1996

2. Yer

İstanbul, Ankara

3. Vizyon

Vakıf üniversitesi özelliği taşıyan Fatih Üniversitesi eğitim ve öğretimde uluslar arası bir düzeye ulaşmak, araştırma ve bilimsel yayın konularında uluslar arası başarı çizgisini yakalamak, endüstrinin gereksinim duyacağı modern teknolojilerle ilgili bilgi sağlamayı amaç edinmiştir.

4. Eğitim Dili

Üniversite, İngilizce eğitim yapan bir üniversite olmakla birlikte, öğrencilerine diğer yabancı dillerden en az birini daha öğretmeyi öngörmektedir.

5. Akademik Birimler

Fen-Edebiyat Fakültesi, Mühendislik Fakültesi, İktisadi ve İdarî Bilimler Fakültesi, Tıp Fakültesi, İstanbul Meslek Yüksek Okulu, Enstitüler

6. Yurt

Öğrencilerin barınabildikleri tüm ihtiyaçlarını karşılayabildikleri yurt imkânı vardır.

7. Açıklama

Fatih Üniversitesinde eğitim ve öğretim ücrete tabidir. Öğretim ücreti bölümlere göre değişmekte olup ortalama 5000 ABD dolarıdır. Öğretim süresi boyunca her akademik yılı sonunda yapılacak değerlendirmeye göre üstün başarı gösteren öğrencilere, "Akademik Başarı Bursu" 10 ay süre ile verilir.

8. Web

www.fatih.edu.tr

SABANCI ÜNİVERSİTESİ

1. Kuruluş

1999

2. Yer

İstanbul

3. Vizyon

Üniversite, yöresel ve bölgesel zenginlikleri, yeni ve öncü bilginin keşfedilmesi ve geliştirilmesi amacıyla kullanacak ve böylece uluslar arası ve küreselleşen düzende farklı ve saygın konumda olacaktır. Üniversite, ayrıca uluslar arası araştırma ve eğitim bilgi ağının oluşumu ve seçiminde etkin girişimlerde bulunacaktır.

4. Eğitim Dili

İngilizce

5. Akademik Birimler

Mühendislik ve Doğa Bilimleri, Sanat ve Sosyal Bilimler, Yönetim Bilimleri.

6. Yurt

2 ve 4 kişilik odalardan oluşan üniversite yurtları vardır.

7. Açıklama

Sabancı Üniversitesinde eğitim ve öğretim ücrete tabidir. Yıllık 9000 ABD dolarından başlayan fiyatlarla öğrenci almaktadır.

Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesinde 8, Sanat ve Sosyal Bilimler Fakültesinde de 4 kişilik yabancı uyruklu öğrenci kontenjanı bulunmaktadır.

Sabancı Üniversitesi, öğrencilerine, öğrenimleri süresince kullanabilecekleri bir dizüstü bilgisayar vermektedir. Güçlü bir alt yapı üzerinde 'gigabit ethernet' teknolojisi ile oluşturulan kampüs yerel ağına öğrenciler, yurt odalarından, çeşitli sınıflardan, bilgi merkezinden bağlanarak internet olanaklarına ulaşabilmektedirler.

8. Web

www.sabanciuniv.edu.tr

1. Aşağıda özellikleri verilen üniversiteleri yazınız.

1. İstanbul'da bulunan özel bir üniversitedir. İngilizce eğitim yapılan üniversitede ikinci bir yabancı dil öğrenme imkânı da vardır:
2. İngilizce eğitim veren bir üniversite olup 50 farklı ülkeden öğrenciyi bünyesinde bulundurmaktadır:
3. Kendi sahasının en iyi öğretim üyeleriyle en iyi öğrencileri buluşturmayı hedeflemektedir:
4. Türkiye'nin tek çok dilli üniversitesi olup İstanbul'da bulunmaktadır. Değişik sportif ve kültürel faaliyetlere ev sahipliği yapmaktadır:
5. İstanbul'da bulunan bir üniversite olup girişimci bir iş adamı tarafından 1999 yılında açılmıştır. Özel bir üniversitedir:

2. Aşağıdaki soruları yukarıdaki bilgilerden faydalanarak cevaplayınız.

1. Boğaziçi Üniversitesi nasıl bir eğitim amaçlamaktadır?
2. Marmara Üniversitesinin en önemli özelliği nedir?
3. "Akademik Başarı Bursu" hangi üniversitede, kimlere verilmektedir?

4. Yukarıdaki üniversitelerden hangisi/hangileri daha çok ekonomik durumu iyi olan öğrencilere hitap etmektedir?

5. Sabancı Üniversitesi öğrencilerine ne gibi imkânlar sunmaktadır?

3. Okuduğunuz bilgilere göre aşağıdaki cümlelerden doğru olanın başına "D"; yanlış olanın başına "Y" yazınız.

1. Boğaziçi Üniversitesinde özel yetenek sınavıyla öğrenci alan bölümler de vardır.
2. Sabancı Üniversitesi, bilginin yayılmasında etkin girişimlerde bulunmayı amaç edinmiştir.
3. Fatih Üniversitesi bütün öğrencilerine % 50 ye varan oranlarda, indirim bursu vermektedir.
4. ODTÜ, Türkiye'nin tek "çok dilli" üniversitesidir.
5. Marmara Üniversitesi, birlikte öğrenmeyi hedeflemektedir.

KELİMELEER

1. Aşağıda anlamları verilen kelimeleri inceleyiniz.

1. **lisans** : Genellikle dört yıl süren üniversite veya yüksek okul öğrenimi
2. **ön lisans** : Yüksek öğretimde ilk iki yıllık lisans programı
3. **yüksek lisans** : Lisans öğretiminden sonra yapılan üst düzeydeki öğretim
4. **fakülte** : Bir üniversitenin, öğrenim alanı veya uzmanlık konusu bakımından ayrılmış kollarından her biri
5. **bölüm** : Bir okul veya üniversitenin herhangi bir bilim ve uzmanlık dalında eğitim sağlayan birimlerinden her biri, departman
6. **kampus** : Şehir dışında kurulmuş bir üniversitenin alanı ve yapıları, yerleşke
7. **enstitü** : Bir üniversiteye bağlı veya bağımsız bir kuruluş olarak genellikle araştırma yapan ve bazı durumlarda öğretime de yer veren eğitim kurumu
8. **yüksek okul** : Üst düzeyde uygulayıcı meslek elemanı yetiştiren yüksek öğretim kurumu
9. **konservatuvar** : Müzik, tiyatro ve bale öğretiminin yapıldığı okul

2. Aşağıdaki kelimelerden farklı olanları işaretleyiniz.

1. ☐ A. Fakülte	2. ☐ A. Enstitü	3. ☐ A. Lisans	4. ☐ A. Kampüs
☐ B. Bölüm	☐ B. Yüksek Okul	☐ B. Ön Lisans	☐ B. Yurt
☐ C. Lisans	☐ C. Yüksek Lisans	☐ C. Akademik Birim	☐ C. Burs

DİNLEME

- Aşağıdakilerden hangisi YÖS imtihanına girebilmek için aranan bir özellik değildir?
 - Öğrencilerin yabancı uyruklu olmaları
 - Türk liselerinin veya Türk liselerine denk bir okulun son sınıfında olmaları ya da böyle bir okuldan mezun durumda bulunmaları
 - Sınava başvuracak öğrencilerin Türkiye’de yaşıyor olmaları
 - Tercih etmek istedikleri yüksek öğretim kurumlarınca belirlenen kayıt koşullarını karşılamaları
- Sınav nerede yapılmaktadır?
.....
- Sınav kaç bölümden oluşmaktadır? Bunlar hangileridir?
.....
- Sınavda sorulan sorular ne tür sorulardır?
.....
- Özel yetenek ve beceri isteyen yüksek öğretim programlarına ne tür bir sınavla öğrenci alınmaktadır?
.....
- Aşağıdaki tabloyu dinlediğiniz parçaya göre işaretleyiniz.

Doğru Yanlış

- Türkçe Testi puanı yerleştirmede dikkate alınmaz.
- Bir fakültede aynı ülke uyruklu öğrenci sayısı, kontenjanın % 5’ini geçmez.
- Sınavı kazanan öğrencilerin adreslerine Sınav Sonuç Belgesi gönderilir.
- Sınav kitapçığındaki her soru için beş farklı seçenek verilmektedir.
- Öğrenciler, kendileri için düzenlenen YÖS kimlik kartı ile sınava girerler.

HATIRLATMA

KESME İŞARETİ: (')

- Özel adlara getirilen iyelik ve hâl eklerini ayırmak için gerektiğince kullanılır. “-ler” çoğul eki istisnadır: Ahmet’in,
- Kısaltmalara getirilen ekleri ayırmak için kullanılır: TDK’nin, BM’de, TV’ye
- Sayılara getirilen ekleri ayırmak için kullanılır. 1980’de, 6’sar...
- Bir harf veya ekten sonra gelen ekleri ayırmak için kullanılır.
- Değişik harflerle dizilen başlıklardan sonra getirilen ekler kesme işaretiyle ayrılır. YÜZYILIN EN BAŞARILI İŞ ADAMI’na ödül verildi.
- Yabancı özel adlardan sonra getirilen çokluk ve yapım ekleri kesme işaretiyle ayrılır: Lille’li, Bordeaux’lu, Nice’ler...
- Özel adlar için parantez içinde bir açıklama yapıldığı takdirde kesme işareti parantezden sonra konur: Yunus Emre (1240-1320)’nin, Yakup Kadri (Karaosmanoğlu)’nun...

KONUŞMA

1. Üniversite seçimi neden önemlidir? Tartışınız.
2. Aldığımız eğitim, istediğimiz üniversiteye girmemiz için yeterli midir? Yeterli olmadığını düşünüyorsanız sebeplerini tartışınız.
3. Ülkenizdeki üniversite sistemi hakkında konuşunuz.
4. Herkes istediği üniversiteye girebilmeli midir? Yoksa bir sınav süzgecinden mi geçmelidir? Tartışınız.

YAZMA

Üniversiteden beklentileriniz nelerdir? Bir üniversiteye girmekle hayatınızda ne gibi değişiklikler olacağını düşünüyorsunuz? Bu düşüncelerinizi yazılı olarak ifade ediniz.

DİL BİLGİSİ

ATASÖZLERİ

Kim tarafından söylendiği belli olmayan, uzun gözlem ve tecrübeler sonucu oluşan birtakım genel kuralların öğüt biçiminde veya hikmetli sözler şeklinde verildiği kalıplaşmış cümlelerdir. Toplumun belleğinde yüzyıllarca varlıklarını sürdüren atasözleri, o toplumun yaşam biçimini, kültürünü yansıtır. Kalıplaşmışlardır; sözcükleri ve söz dizinleri değiştirilemez. Atasözleri, ulusların dil hazinesinin en zengin ve renkli ürünleridir. Basit kuruluşlu ama derin anlamlıdır. Ezgili ve ritmik bir yapıya sahiptir.

Örnek:

- ☞ Kızım sana söylüyorum, gelinim sen anla.
- ☞ Bakarsan bağ; bakmazsan dağ olur.
- ☞ Aç tavuk kendini buğday ambarında sanır.
- ☞ Sakla samanı gelir zamanı.
- ☞ Dağ dağa kavuşmaz, insan insana kavuşur.
- ☞ Bir elin nesi var, İki elin sesi var.

Soru: Birisine, hakkını araması gerektiği anlatılırken söylenen atasözü aşağıdakilerden hangisi olabilir?

- A. Alışmış kudurmuştan beterdir.
- B. Ağlamayan çocuğa meme verilmez.
- C. Arkadaşını söyle; sana kim olduğunu söyleyeyim.
- D. Ak akçe kara gün içindir.
- E. İyi dost kara günde belli olur.

DEYİMLER

Sözcüklerin kendi anlamlarından ayrı bir anlam için bir araya gelerek, halk dilinde yüzyıllardır söylene söylene kalıplaşmış bir ifadeye dönüşmesine denir.

Deyimler, bir durum ya da kavramla ilgili ayrıntıları içerir; az sözle çok şey anlatılmasını sağlar. Bir dilin zengin ve renkli malzemesidir; dilin gücünün göstergesidir. Toplumun geçmişinin, yaşam birikiminin, kültürel ve sosyal kimliğinin işaretlerini

TERCÜME

Aşağıdaki parçayı kendi dilinize çeviriniz.

(1) Bir yüksek öğretim programının seçilmesi aynı zamanda bir mesleğin seçilmesi anlamına gelmektedir. (2) İnsanın hayatında çok önemli etkileri olan bir kararın iyice düşünülmeden verilmesi, hayal kırıklığına, mutsuzluğa ve başarısızlığa yol açabilmektedir. (3) Hatalı bir karardan dönmek de çok kere mümkün olamamaktadır. (4) Bu nedenle bir gencin, girmek istediği yüksek öğretim programlarını belirlemede çok dikkatli davranması gerekmektedir.

taşır. Kalıplaşmıştır; kalıbın içinde yer alan sözcükler eş anlamlı ya da yakın anlamlı başka sözcüklerle değiştirilemez.

Örnek:

- ☞ Göze gelmek: Göz değmesi
- ☞ Göze girmek: Dikkat çekerek ilgi ve değer kazanmak
- ☞ Gözden çıkarmak: Vazgeçmek, feda edebilmek
- ☞ Gözü yememek: Bir işi yapabilecek gücü ve güveni kendinde bulamamak
- ☞ Gözü kesmek: Bir şeyi yapabileceğine güvenmek
- ☞ Göze almak: Bir şeyi yapabilecek cesareti göstermek, o fedakârlıkta bulunabilmek
- ☞ Gözünü alamamak: Bakmaya doyamamak
- ☞ Gözü ısırmak: Tanıyacak gibi olmak
- ☞ Gözü tutmamak: Güvenmemek, beğenmemek
- ☞ Gözü ilişmek: İstmeden, birdenbire görürmek
- ☞ Gözleri yaşarmak: Duygulanmak, ağlayacak gibi olmak
- ☞ Gözlerinin içi gülmek: Çok sevindiği gözlerinden anlaşılacak

ALİŞTİRMA

1. Aşağıdakilerden hangisi "Birisini gördüğünde tanır gibi olmak" anlamına gelen bir deyimdir?

- A. Gözlerinin içi gülmek
- B. Gözü yememek
- C. Göze almak
- D. Gözü ısırmak
- E. Göze gelmek

Aşağıdaki parçayı okuyunuz.

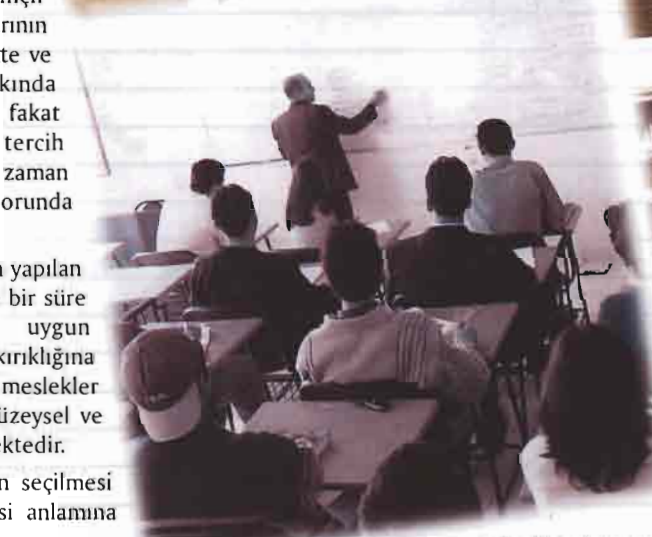
Lise yılları özellikle son sınıflar, gencin geleceğine ilişkin yeni kararlar almasını ve bu kararları uygulamaya koymasını gerektiren yıllardır. Lise öğrencileri ile yapılan araştırmalar lise son sınıf öğrencilerinin en çok "gelecek, meslek ve yüksek öğrenim" konusunda kaygıya düştüklerini göstermektedir.

Orta öğretimini bitiren ve yüksek öğrenim görmek üzere hazırlanan gençlerden bazılarının, yüksek öğretim programları hakkında yeterli bilgi sahibi olmadıkları ve bu nedenle tercih ettikleri programları belirlemede ve sıraya koymada güçlük çektikleri gözlenmektedir. Bazı adaylar ilk birkaç tercihlerini bilinçli olarak yapmakta, diğerlerini başkalarının öneri ve telkinlerine göre belirlemede ve sıralamaktadırlar. Bu adaylar, hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları fakat üzerinde yeterince düşünmeden tercih ettikleri bir programa yerleştikleri zaman "istemediğim bir programa girmek zorunda kaldım" şeklinde yakınmaktadır.

İsteyerek ve bilinçli olarak tercih yapılan programlara yerleşen bazı adaylar ise bir süre sonra programın beklentilerine uygun olmadığını fark etmekte ve hayal kırıklığına uğramaktadırlar. Bu da programlar ve meslekler hakkında edinilen bilgilerin bazen yüzeysel ve belki de hatalı olabileceğini göstermektedir.

Bir yüksek öğretim programının seçilmesi aynı zamanda bir mesleğin seçilmesi anlamına gelmektedir.

YÜKSEK ÖĞRETİM ve MESLEK SEÇİMİ

Meslek ise kişilerin belli bir eğitime edindikleri ve hayatlarını kazanmak için sürdürdükleri düzenli ve kurallı faaliyetler bütünü olarak tanımlanabilir. Meslek, bir kimsenin, çalışma hayatı boyunca sürdüreceği faaliyetlerin önemli bir bölümünü oluşturmaktadır. Bu yüzden, bir kimsenin mesleğini seçmekle, genel yaşam biçimi konusunda da bir seçim yapmış olduğunu söylemek hatalı olmaz. Meslek seçimi, bir kimsenin, çeşitli meslekler arasından en iyi yapabileceğini düşündüğü faaliyetleri içeren ve kendisine en üst düzeyde doyum sağlayacağına inandığı birine yönelmesidir. Bu yönelme kararının doğru ve yerinde olması kişinin ne istediğini ve neleri yapabileceğini çok iyi bilmesine bağlıdır. İnsanın hayatında böylesine önemli etkileri olan bir kararın iyice düşünülmeden verilmesi, hayal kırıklığına, mutsuzluğa ve başarısızlığa yol açabilmektedir. Hatalı bir karardan dönmek de çok kere mümkün olamamaktadır. Bu nedenlerle bir gencin, girmek istediği yüksek öğretim programlarını belirlemede çok dikkatli davranması gerekmektedir.

Bugün için sağladığı olanaklar yönünden pek çekici olmayan veya tanınmayan bir meslek, bir zaman sonra çekici hâle gelebilir. İyi gelir getiren sürekli bir iş sahibi olmak her gencin doğal isteğidir. Ancak bir kimse bu isteğini, ilgi ve yeteneklerine uygun, yani hoşlandığı ve en iyi yapabileceği işleri gerektiren bir meslek seçmekle ve bu mesleğin başarılı bir üyesi olmaya çalışmakla gerçekleştirebilir.

Meslek seçimi son anda, alelacele verilen bir karara dayandırılmayıp, çok daha erken yaşlarda üzerinde düşünülmeli ve seçenekler iyice araştırılmalıdır.